

Anslag inom socialförsäkringsområdet (utgiftsområdena 10, 11 och 12)

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens och samarbetspartiernas (v, mp) förslag till anslag m.m. inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Utskottet behandlar flertalet motioner från den allmänna motionstiden 2003 som gäller socialförsäkringsområdet. Motionerna gäller anslagen eller anslutande frågor men även allmänna principer för socialförsäkringarna och socialavgifter.

Propositionen

Såvitt gäller utgiftsområde 10 föreslår regeringen att riksdagen skall besluta om fördelning av medel på de olika anslagen. För utgiftsområdet föreslås att riksdagen sammanlagt anvisar 123 981 miljoner kronor. Vidare föreslås att riksdagen antar regeringens lagförslag om fortsatt lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst i vissa fall. Därtill föreslås att regeringen bemyndigas att under 2004 ingå vissa ekonomiska förpliktelser.

Inom utgiftsområde 11 föreslår regeringen att riksdagen skall besluta om fördelning av medel på de olika anslagen. För utgiftsområdet föreslås att riksdagen sammanlagt anvisar 50 656 miljoner kronor.

Inom utgiftsområde 12 föreslås att den grundnivå i föräldraförsäkringen som ersätter dagar med belopp motsvarande förälderns sjukpenning höjs från 150 kr till 180 kr per dag från och med den 1 januari 2004. Vidare lämnas förslag om fördelning av medel på de olika anslagen. För utgiftsområdet föreslås att riksdagen sammanlagt anvisar 53 852 miljoner kronor.

Utskottet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsfördelning för utgiftsområdena 10, 11 och 12. Vidare tillstyrks det begärda bemyndigandet, regeringens lagförslag om fortsatt lokal försöksverksamhet med finansiell samordning i vissa fall liksom förslaget om höjd grundnivå i föräldraförsäkringen fr.o.m. den 1 januari 2004.

Samtliga motionsyrkanden med förslag om annan medelsanvisning för anslagen inom utgiftsområdena avstyrks.

Såvitt gäller aktivitetsersättning föreslår utskottet att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att regeringen bör utreda tillämpningen av de nya bestämmelserna om aktivitetsersättning ur vissa aspekter. Därmed tillstyrker utskottet delvis de motionsyrkanden (fp och v) som väckts i frågan.

Övriga motioner väckta under den allmänna motionstiden avstyrks.

M-, fp-, kd- och c-ledamöterna har i särskilda yttranden redovisat sina respektive partiers budgetförslag.

I ärendet finns 75 reservationer och 9 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	7
Utskottets överväganden	17
Socialförsäkringarna	17
Allmänna principer för socialförsäkringarna.....	17
Internationella aspekter	23
Företagare.....	27
Konstnärers socialförsäkringsskydd.....	32
Studerande.....	33
Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.....	35
Orsaker till ohälsan och mål för ökad hälsa i arbetslivet	36
19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.	41
19:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.....	61
19:3 Handikappersättningar	71
19:4 Arbetsskadeersättningar m.m.	72
19:5 Ersättning för kroppsskador	77
19:6 Riksförsäkringsverket och 19:7 Allmänna försäkringskassor.....	78
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	85
20:1 Garantipension till ålderspension	86
20:2 Efterlevandepensioner till vuxna	90
20:3 Bostadstillägg till pensionärer	92
20:4 Äldreförsörjningsstöd.....	97
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	97
Familjepolitikens inriktning	98
21:1 Allmänna barnbidrag.....	102
21:2 Föräldraförsäkring	104
20:3 Underhållsstöd.....	115
21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner.....	118
21:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn	120
21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	121
21:7 Pensionsrätt för barnår	125
Socialavgifter	126
Reservationer	132
1. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1)	132
2. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1)	133
3. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1, motiveringen).....	134
4. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1)	134
5. Ökande privata försäkringar (punkt 2)	135
6. Utlandsstuderandes försäkringstillhörighet (punkt 3).....	136

7. Gränshinder i Norden (punkt 4).....	136
8. Bruttoinkomst som beräkningsgrund för egenföretagare (punkt 6)	137
9. SGI och sexmånadersgränsen för egenföretagare m.fl. (punkt 7)	137
10. Tillfällig föräldrapenning för egenföretagare (punkt 9).....	138
11. Makars SGI (punkt 10).....	138
12. Konstnärers socialförsäkringsskydd (punkt 11).....	138
13. Studiesociala utredningen (punkt 12).....	139
14. Studiesociala utredningen (punkt 12).....	139
15. Postdoktorala studier (punkt 13).....	140
16. Studier och deltidssjukskrivning (punkt 14).....	140
17. Mål för ökad hälsa i arbetslivet (punkt 15).....	141
18. Mål för ökad hälsa i arbetslivet (punkt 15).....	142
19. Mål för ökad hälsa i arbetslivet (punkt 15).....	142
20. Orsaker till ohälsan (punkt 16).....	143
21. Orsaker till ohälsan (punkt 16).....	143
22. Orsaker till ohälsan (punkt 16).....	144
23. Sjukpenning vid Schönheitsoperationer m.m. (punkt 19).....	145
24. Steglös ersättningsnivå (punkt 21).....	145
25. Karensdag (punkt 22).....	146
26. Övriga sjukpenningfrågor (punkt 23).....	146
27. Arbetsgivarnas kostnadsansvar (punkt 24).....	147
28. Kvinnoperspektiv i folkhälsoarbetet (punkt 25).....	148
29. Rehabiliteringsbegreppet (punkt 27).....	148
30. Rehabiliteringsfrågor i övrigt (punkt 28).....	149
31. Rehabiliteringsfrågor i övrigt (punkt 28).....	149
32. Närståendepenning (punkt 29).....	150
33. Åtgärder för återgång i arbete vid aktivitets- och sjukersättning (punkt 30).....	150
34. Vilande aktivitets- och sjukersättning vid studier (punkt 32).....	151
35. Flexibel aktivitets- och sjukersättning (punkt 33).....	151
36. Övriga frågor om aktivitets- och sjukersättning (punkt 37).....	152
37. Övriga frågor om aktivitets- och sjukersättning (punkt 37).....	152
38. Handikappersättning (punkt 38).....	153
39. Privatisering av arbetsskadeförsäkringen (punkt 39).....	153
40. Privatisering av arbetsskadeförsäkringen (punkt 39).....	154
41. Elöverkänslighet som arbetsskada (punkt 40).....	154
42. Övriga frågor om arbetsskadeförsäkringen (punkt 41).....	155
43. Försäkringsläkare och utbildning i försäkringsmedicin (punkt 42).....	156
44. Försäkringsläkare och utbildning i försäkringsmedicin (punkt 42).....	156
45. Försäkringsläkare och utbildning i försäkringsmedicin (punkt 42).....	157

46. Dröjsmålsränta m.m. (punkt 43).....	158
47. Frågor rörande socialförsäkringsadministrationen i övrigt (punkt 45).....	158
48. Frågor rörande socialförsäkringsadministrationen i övrigt (punkt 45).....	159
49. Flexibel pensionsålder m.m. (punkt 47)	159
50. Samordning av engångsbelopp inom yrkesskadeförsäkringen (punkt 48).....	160
51. Återställande av pensionerna till 1990 års värde (punkt 49)	160
52. Bostadstillägg i särskilt boende (punkt 50)	161
53. Familjepolitikens inriktning (punkt 53).....	161
54. Familjepolitikens inriktning (punkt 53).....	162
55. Familjepolitikens inriktning (punkt 53).....	163
56. Familjepolitikens inriktning (punkt 53).....	164
57. Delat barnbidrag (punkt 54)	164
58. Samtidigt uttag av föräldrapenningförmåner (punkt 55).....	165
59. Samtidigt uttag av föräldrapenningförmåner (punkt 55).....	165
60. 240-dagarsregeln (punkt 57)	166
61. Individualiserad föräldraförsäkring m.m. (punkt 58)	166
62. SGI-skydd och 2,5-årsregeln (punkt 59)	167
63. SGI-skydd och 2,5-årsregeln (punkt 59)	167
64. Förstärkt försäkringsskydd för föräldrar med barn yngre än 240 dagar (punkt 60)	168
65. Överlåtelse m.m. av föräldrapenningförmåner (punkt 61)	168
66. Föräldrapenningfrågor i övrigt (punkt 63).....	169
67. Underhållsstöd (punkt 64).....	169
68. Underhållsstöd (punkt 64).....	170
69. Bidrag till kostnader för internationella adoptioner (punkt 65).....	170
70. Barnpension och efterlevandestöd till barn (punkt 66).....	171
71. Sänkta socialavgifter (punkt 68).....	171
72. Sänkta socialavgifter (punkt 68).....	172
73. Socialavgifter för företag med säsonganställd personal (punkt 70).....	172
74. Avgiftsskyldighet för andra föreningar än idrottsförening (punkt 71).....	172
75. Avgiftsskyldighet för andra föreningar än idrottsförening (punkt 71).....	173
Särskilda yttranden.....	174
1. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1)	174
2. Gränshinder i Norden (punkt 4)	174
3. Moderaternas anslagsförslag (punkterna 17, 46 och 52)	174
4. Folkpartiets anslagsförslag (punkterna 17, 46 och 52).....	178
5. Kristdemokraternas anslagsförslag (punkterna 17, 46 och 52).....	181
6. Centerpartiets anslagsförslag (punkterna 17, 46 och 52).....	184
7. Medel till Fontänhusen (punkt 26)	186

8. Frågor rörande socialförsäkringsadministrationen i övrigt (punkt 45).....	187
9. Underhållsstöd (punkt 64)	187
Bilagor	
1. Förteckning över behandlade förslag.....	189
2. Regeringens lagförslag	220
3. Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområdena 10, 11 och 12.....	223

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Socialförsäkringarna

1. Allmänna principer för socialförsäkringarna

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf327 yrkandena 1, 2 och 6, 2003/04:Sf340 och 2003/04:Sf397 yrkande 1.

Reservation 1 (fp)

Reservation 2 (kd)

Reservation 3 (v) - motiv.

Reservation 4 (c)

2. Ökande privata försäkringar

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sf242 yrkande 1.

Reservation 5 (v)

3. Utlandsstuderandes försäkringstillhörighet

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf285 och 2003/04:Sf362.

Reservation 6 (m)

4. Gränshinder i Norden

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf284, 2003/04:Sf324 yrkandena 1 och 2 och 2003/04:A240 yrkandena 1 och 2.

Reservation 7 (m)

5. SGI under uppbyggnadsskedet

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf382, 2003/04:N348 yrkande 2 och 2003/04:N414 yrkande 2.

6. Bruttoinkomst som beräkningsgrund för egenföretagare

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf234 yrkande 1, 2003/04:N329 yrkande 12 i denna del och 2003/04:N411 yrkande 2 i denna del.

Reservation 8 (m, fp, c)

7. SGI och sexmånadersgränsen för egenföretagare m.fl.

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sf234 yrkande 3.

Reservation 9 (m)

8. Egenföretagares karenstid

Riksdagen avslår motion 2003/04:N414 yrkande 3.

9. Tillfällig föräldrapenning för egenföretagare

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf234 yrkande 2, 2003/04:Sf385, 2003/04:N329 yrkande 12 i denna del, 2003/04:N411 yrkande 2 i denna del och 2003/04:A307 yrkande 18.

Reservation 10 (m, fp, c)

10. Makars SGI

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sf235.

Reservation 11 (m)

11. Konstnärers socialförsäkringsskydd

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr264 yrkande 14 samt 2003/04:Kr254 yrkandena 8, 9 och 14.

Reservation 12 (m)

12. Studiesociala utredningen

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ub390 yrkandena 10 och 24, 2003/04:Ub463, 2003/04:Ub513 yrkande 1 samt 2003/04:Ub516 yrkandena 1 och 2.

Reservation 13 (kd)

Reservation 14 (c)

13. Postdoktorala studier

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf232 och 2003/04:Ub385 yrkande 8.

Reservation 15 (m)

14. Studier och deltidssjukskrivning

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf205, 2003/04:Sf256 och 2003/04:Sf290.

Reservation 16 (m)

Utgiftsområde 10

15. Mål för ökad hälsa i arbetslivet

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf289 yrkande 2, 2003/04:Sf327 yrkande 4 och 2003/04:Sf358 yrkande 5.

Reservation 17 (m)

Reservation 18 (fp)

Reservation 19 (c)

16. Orsaker till ohälsan

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf287, 2003/04:Sf289 yrkande 1, 2003/04:Sf358 yrkande 15 och 2003/04:Sf397 yrkande 6.

Reservation 20 (m)

Reservation 21 (fp)

Reservation 22 (kd)

17. Anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp*a) Lagförslag*

Riksdagen antar regeringens förslag i proposition 2003/04:1 utgiftsområde 10 punkt 1 till lag om fortsatt försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst i vissa fall.

Därmed avslår riksdagen motion 2003/04:Sf405 yrkande 6.

b) Bemyndigande

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 19:6 Riksförsäkringsverket ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 12 000 000 kr efter 2004.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 10 punkt 2.

c) Anslag

Riksdagen anvisar för budgetåret 2004 anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 10 punkt 3 samt avslår motionerna 2003/04:Sf265 yrkandena 4 och 5, 2003/04:Sf289 yrkandena 3, 8, 9, 11–14 och 16, 2003/04:Sf327 yrkandena 3, 7–12, 14, 16 och 17, 2003/04:Sf353, 2003/04:Sf358 yrkandena 1, 2, 6–11 och 13, 2003/04:Sf359 yrkandena 2–4, 2003/04:Sf366 yrkandena 1–15, 2003/04:Sf389 yrkandena 1–3, 2003/04:Sf397 yrkandena 3–5, 15–17, 19, 26, 28, 29 och 31–33, 2003/04:Fi240 yrkande 19 i denna del, 2003/04:So497 yrkande 4, 2003/04:So503 yrkande 2, 2003/04:So505 yrkande 2, 2003/04:So637 yrkande 2, 2003/04:N329 yrkande 16, 2003/04:N346 yrkande 11, 2003/04:N348 yrkande 5, 2003/04:N412 yrkande 20, 2003/04:A308 yrkandena 7 och 8 samt 2003/04:A309 yrkande 10.

18. Sjukskrivningsrätt för sjukgymnaster

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf336 yrkandena 1 och 2, 2003/04:Sf363 och 2003/04:So312 yrkande 1.

19. Sjukpenning vid Schönhetsoperationer m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf237, 2003/04:Sf262 och 2003/04:So416 yrkande 2.

Reservation 23 (v)

20. Friskbonus

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sf386.

21. Steglös ersättningsnivå

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf207, 2003/04:Sf223, 2003/04:Sf228 och 2003/04:Sf397 yrkande 22.

Reservation 24 (kd)

22. Karensdag

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf312 och 2003/04:Sf397 yrkande 27.

Reservation 25 (kd)

23. Övriga sjukpenningfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf345, 2003/04:Sf355 yrkande 2, 2003/04:Sf374 samt 2003/04:Sf397 yrkandena 20 och 21.

Reservation 26 (kd)

24. Arbetsgivarnas kostnadsansvar

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf227, 2003/04:Sf240 yrkandena 1 och 2, 2003/04: Sf289 yrkandena 10, 17 och 21 samt 2003/04:Sf381.

Reservation 27 (m)

25. Kvinnoperspektiv i folkhälsoarbetet

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sf327 yrkande 5.

Reservation 28 (c)

26. Medel till Fontänhusen

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf216 och 2003/04:Sf241.

27. Rehabiliteringsbegreppet

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf220 och 2003/04:Sf258.

Reservation 29 (kd, c)

28. Rehabiliteringsfrågor i övrigt

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf203, 2003/04:Sf204, 2003/04:Sf238, 2003/04:Sf250, 2003/04:Sf260, 2003/04:Sf270, 2003/04:Sf330, 2003/04:Sf335, 2003/04:Sf355 yrkandena 6 och 7, 2003/04:Sf361, 2003/04:Sf370, 2003/04:Sf376, 2003/04:Sf377, 2003/04:Sf399 yrkandena 1 och 2, 2003/04:So212, 2003/04:So409 yrkande 5 samt 2003/04:So644 yrkande 2.

Reservation 30 (m)

Reservation 31 (kd)

29. Närståendepenning

Riksdagen avslår motion 2003/04:So505 yrkande 3.

Reservation 32 (fp)

30. Åtgärder för återgång i arbete vid aktivitets- och sjukersättning

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sf397 yrkande 25.

Reservation 33 (kd)

31. Aktivitetsersättningens grundnivå

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sf291 i denna del.

32. Vilande aktivitets- och sjukersättning vid studier

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sf397 yrkande 24.

Reservation 34 (kd)

33. Flexibel aktivitets- och sjukersättning

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sf327 yrkande 18.

Reservation 35 (c)

34. Vissa frågor om aktivitetsersättningen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om att regeringen bör utreda tillämpningen av de nya bestämmelserna om aktivitetsersättning ur vissa aspekter. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2003/04:Sf225 och 2003/04:Sf291 i denna del .

35. Bisyssla vid partiell sjukersättning

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sf276.

36. Möjlighet att bedriva studier under tid med aktivitets- och sjukersättning

Riksdagen avslår motion 2003/04:Kr330 yrkande 2.

37. Övriga frågor om aktivitets- och sjukersättning

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf289 yrkande 15, 2003/04:Sf355 yrkande 8 och 2003/04:Sf397 yrkande 23.

Reservation 36 (m)

Reservation 37 (kd)

38. Handikappersättning

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf217, 2003/04:Sf273, 2003/04:Sf349 och 2003/04:So642 yrkande 5.

Reservation 38 (kd)

39. Privatisering av arbetskadeförsäkringen

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf265 yrkandena 1–3, 2003/04:Sf371 och 2003/04:Sf384.

Reservation 39 (m)

Reservation 40 (kd)

40. Elöverkänslighet som arbetsskada

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ410 yrkande 6 och 2003/04:Bo262 yrkande 4.

Reservation 41 (v, c, mp)

41. Övriga frågor om arbetskadeförsäkringen

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf280 yrkandena 1 och 2 samt 2003/04:Sf329.

Reservation 42 (v)

42. Försäkringsläkare och utbildning i försäkringsmedicin

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf275, 2003/04:Sf289 yrkande 4, 2003/04:Sf358 yrkandena 12 och 14 samt 2003/04:Sf401 yrkandena 1–3 och 5.

Reservation 43 (m)

Reservation 44 (fp)

Reservation 45 (kd)

43. Dröjsmålsränta m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf206 och 2003/04:Sf359 yrkande 9.

Reservation 46 (fp)

44. Missbruk och fusk

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf338 yrkandena 1 och 2 samt 2003/04:Sf355 yrkande 9.

45. Frågor rörande socialförsäkringsadministrationen i övrigt

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf202, 2003/04:Sf218, 2003/04:Sf278, 2003/04:Sf321, 2003/04:Sf339, 2003/04:Sf373, 2003/04:Sf392 och 2003/04:Sf397 yrkande 18.

Reservation 47 (kd)

Reservation 48 (mp)

*Utgiftsområde 11***46. Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom***Anslag*

Riksdagen anvisar för budgetåret 2004 anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 11 och avslår motionerna 2003/04:Sf359 yrkandena 5 och 6, 2003/04:Sf369 yrkandena 1–4, 2003/04:Sf390, 2003/04:Sf398 yrkandena 1–3, 5 och 8 samt 2003/04:Fi240 yrkande 19 i denna del.

47. Flexibel pensionsålder m.m.

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sf252 yrkandena 1 och 2.

Reservation 49 (kd)

48. Samordning av engångsbelopp inom yrkesskadeförsäkringen

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sf261 yrkandena 1 och 2.

Reservation 50 (v)

49. Återställande av pensionerna till 1990 års värde

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sf360 yrkande 13.

Reservation 51 (v)

50. Bostadstillägg i särskilt boende

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf210 och 2003/04:Sf315.

Reservation 52 (m, fp, c)

51. Förbättrat bostadstillägg

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sf360 yrkande 14.

*Utgiftsområde 12***52. Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn***a) Lagförslag*

Riksdagen antar regeringens förslag i proposition 2003/04:1 utgiftsområde 12 punkt 1 till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring.

b) Anslag

Riksdagen anvisar för budgetåret 2004 anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 12 punkt 2 och avslår motionerna 2003/04:Sf316 yrkandena 1–6, 2003/04:Sf343, 2003/04:Sf356 yrkande 3, 2003/04:Sf359 yrkandena 7

och 8, 2003/04:Sf367 yrkandena 1–10, 2003/04:Sf391, 2003/04:Sf400 yrkande 6, 2003/04:Sf404 yrkandena 16, 22 i denna del, 29–31, 37 och 38, 2003/04:Fi240 yrkande 19 i denna del, 2003/04:So500 yrkandena 10–13, 2003/04:A4 yrkande 8, 2003/04:A307 yrkande 14 och 2003/04:A371 yrkande 20.

53. Familjepolitikens inriktning

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf243 yrkandena 1, 2 och 4, 2003/04:Sf288 yrkandena 1–3, 2003/04:Sf356 yrkande 1, 2003/04:Sf397 yrkande 8, 2003/04:Sf400 yrkandena 2 och 8, 2003/04:Sf404 yrkandena 1, 2, 5–7, 17, 19, 22 i denna del och 28 samt 2003/04:So500 yrkande 7.

Reservation 53 (fp)

Reservation 54 (kd)

Reservation 55 (v)

Reservation 56 (c)

54. Delat barnbidrag

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf213, 2003/04:Sf277, 2003/04:Sf288 yrkande 7 samt 2003/04:Sf311 yrkandena 1 och 2.

Reservation 57 (m, v)

55. Samtidigt uttag av föräldrapenningförmåner

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf288 yrkande 5, 2003/04:Sf308 yrkande 3, 2003/04:Sf344, 2003/04:Sf356 yrkande 4 och 2003/04:A307 yrkande 17.

Reservation 58 (fp)

Reservation 59 (v)

56. Flerbarnsfödelse

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf221 och 2003/04:Sf322 yrkande 2.

57. 240-dagarsregeln

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sf288 yrkande 6.

Reservation 60 (v)

58. Individualiserad föräldraförsäkring m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf214, 2003/04:Sf281, 2003/04:Sf288 yrkande 4, 2003/04:Sf295 samt 2003/04:Sf308 yrkandena 1 och 2.

Reservation 61 (v)

59. SGI-skydd och 2,5-årsregeln

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf317 yrkandena 1 och 2, 2003/04:Sf322 yrkande 1 samt 2003/04:Sf404 yrkande 32.

Reservation 62 (m)

Reservation 63 (kd)

60. Förstärkt försäkringsskydd för föräldrar med barn yngre än 240 dagar

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sf301.

Reservation 64 (m, fp, c)

61. Överlåtelse m.m. av föräldrapenningförmåner

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf269 och 2003/04:A307 yrkande 16.

Reservation 65 (fp)

62. Kontaktdagar m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf255 och 2003/04:Sf268.

63. Föräldrapenningfrågor i övrigt

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf226, 2003/04:Sf404 yrkandena 33 och 35 samt 2003/04:A371 yrkande 14.

Reservation 66 (kd)

64. Underhållsstöd

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf288 yrkande 8, 2003/04:Sf352, 2003/04:Sf372 yrkandena 1–3, 2003/04:Sf400 yrkande 10 och 2003/04:Sf404 yrkande 34.

Reservation 67 (kd)

Reservation 68 (v)

65. Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Riksdagen avslår motion 2003/04:L221 yrkande 6.

Reservation 69 (m)

66. Barnpension och efterlevandestöd till barn

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sf246.

Reservation 70 (v)

67. Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf251 och 2003/04:Sf350.

Socialavgifter

68. Sänkta socialavgifter

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf229, 2003/04:Sf383, 2003/04:Fi304 yrkande 24, 2003/04:Fi305 yrkande 9, 2003/04:Fi308 yrkande 5 och 2003/04:N345 yrkande 5.

Reservation 71 (fp)

Reservation 72 (kd)

69. Regional nedsättning av socialavgifter

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf292, 2003/04:Sf342 och 2003/04:Ub397 yrkande 5.

70. Socialavgifter för företag med säsonganställd personal

Riksdagen avslår motion 2003/04:Sk401 yrkande 5.

Reservation 73 (kd, c)

71. Avgiftsskyldighet för andra föreningar än idrottsförening

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Sf274, 2003/04:Sf333, 2003/04:Sk256 yrkande 3, 2003/04:Kr232 yrkande 9, 2003/04:Kr326 yrkande 2 och 2003/04:Kr329 yrkande 10.

Reservation 74 (kd)

Reservation 75 (c)

Stockholm den 25 november 2003

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Tomas Eneroth

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Eneroth (s), Sven Brus (kd)*, Ronny Olander (s), Bo Könberg (fp)*, Mona Berglund Nilsson (s), Kalle Larsson (v), Mariann Ytterberg (s), Anita Sidén (m)*, Lennart Klockare (s), Linnéa Darell (fp)*, Birgitta Carlsson (c)*, Anna Lilliehöök (m)*, Göte Wahlström (s), Mona Jönsson (mp), Kurt Kvarnström (s) och Lilian Virgin (s).

*) Har ej deltagit i beslutet under förslagspunkterna 17, 46 och 52

Utskottets överväganden

Socialförsäkringarna

Allmänna principer för socialförsäkringarna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om allmänna principer för socialförsäkringarna, behov av socialförsäkringsreformer och risken för ökad privatisering.

Jämför reservationerna nr 1 (fp), 2 (kd), 3 (v), 4 (c) och 5 (v).

Gällande ordning

Centrala delar i det svenska socialförsäkringssystemet är sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen och det allmänna pensionssystemet.

Från och med den 1 juli 2003 är kompensationsnivån i sjukförsäkringen 77,6 % av arbetsinkomster upp till 7,5 prisbasbelopp. För arbetslösa finns därtill begränsningen att hel sjukpenning utges med högst 521 kr per dag. Den lagstadgade sjuklönen, som utges av arbetsgivaren, har samtidigt förlängts till tre veckor. I föräldraförsäkringen är kompensationsnivån även fortsättningsvis 80 % av arbetsinkomster upp till 7,5 prisbasbelopp och med en grundnivå om 150 kr per dag. Grundnivån, som avser de dagar som utges med sjukpenningbelopp, föreslås nu höjas till 180 kr. För de dagar som tidigare betecknades garantidagar är ersättningsnivån fortfarande 60 kr om dagen, nu kallad lägstanivå. En höjning av taket i sjuk- och föräldraförsäkringen till 10 prisbasbelopp har tidigare aviserats, och i budgetpropositionen anges att inriktningen är att förslaget skall genomföras före mandatperiodens slut.

Förtidspensioneringen har fr.o.m. innevarande år ersatts av förmånerna sjukersättning och, för personer i åldern 19–29 år, aktivitetsersättning. Förmånerna, som tillhör sjukförsäkringen, är inkomstrelaterade men garantiförmåner finns också.

Förmåner från arbetsskadeförsäkringen utges främst i form av livränta som i princip skall täcka 100 % av inkomstförlusten till följd av en arbetsskada. Även här är förmånstaket 7,5 prisbasbelopp. Beviskravet i arbetsskadeförsäkringen har sänkts för skador som inträffar den 1 juli 2002 eller senare. Livräntan skall fr.o.m. 2003 till viss del följa den allmänna löneutvecklingen.

Det allmänna pensionssystemet har nyligen reformerats med omfattande övergångsregler. Syftet har varit att skapa ett pensionssystem som är följsamt mot den samhällsekonomiska och demografiska utvecklingen. Enligt de helt reformerade reglerna kommer inkomstgrundad ålderspension att vara avgiftsdefinierad och grundas på de under livet sammanlagda förvärvsinkomsterna.

Pensionsrätten motsvarar 18,5 % av den årliga förvärvsinkomsten upp till 7,5 inkomstbasbelopp (efter avdrag för den allmänna pensionsavgiften). Förmånerna i det reformerade inkomstgrundade fördelningssystemet anpassas bl.a. till den allmänna inkomstutvecklingen, men avvikelse skall ske vid ekonomisk obalans i systemet. Grundskyddet utgörs av garantipension. Även efterlevandeförmånerna har anpassats till det nya pensionssystemet. Ett äldre-försörjningsstöd har införts som innebär att personer som är bosatta i Sverige och som är 65 år eller äldre garanteras en viss lägsta levnadsnivå.

Till begreppet socialförsäkring hänförs i många sammanhang andra förmånssystem av socialpolitisk art. Någon definition av begreppet finns inte i den svenska lagstiftningen. I socialförsäkringslagen (1999:799), som trädde i kraft den 1 januari 2001, har en avgränsning skett utifrån ett praktiskt betingat synsätt. Socialförsäkringslagen omfattar således trygghetssystem som administreras av Riksförsäkringsverket (RFV), försäkringskassorna och Premiepensionsmyndigheten. Lagen omfattar dock inte förmåner som enbart avser vissa särskilda angivna persongrupper eller ligger under den landstingskommunala självbestämmanderätten. Förmåner från arbetslöshetsförsäkringen omfattas inte heller av socialförsäkringslagen bl.a. på grund av att arbetslöshetsförsäkringen till väsentliga delar är frivillig.

Genom socialförsäkringslagen har förmånerna delats in i bosättningsbaserade respektive arbetsbaserade förmåner. I förhållande till andra EU/EES-länder gäller förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen. Ett flertal konventioner om social trygghet har dessutom träffats mellan Sverige och andra länder. Genom EU-medlemskapet är Sverige också bundet av avtal om social trygghet mellan gemenskapen och tredje land.

Socialförsäkringarna finansieras med arbetsgivaravgifter, egenavgifter och allmän pensionsavgift. Det gäller inkomstgrundad ålderspension och efterlevandepension, sjukpenning, rehabiliteringsersättning, inkomstrelaterad sjuk- och aktivitetsersättning, arbetsskadeersättning och föräldrapenningförmån. Den allmänna pensionsavgiften tas endast ut på inkomster upp till 8,07 inkomstbasbelopp, vilket motsvarar 7,5 inkomstbasbelopp efter avdrag för den allmänna pensionsavgiften, medan arbetsgivar- och egenavgifter även tas ut på inkomster över denna nivå. Däremot är det endast den del av ålderspensionsavgiften i form av arbetsgivaravgift och egenavgift som motsvarar inkomster under förmånstaket 7,5 inkomstbasbelopp som förs till premiepensionssystemet eller AP-fonderna. I socialavgiftslagen (2000:980), som trädde i kraft den 1 januari 2001, har skyldigheten att betala socialavgifter anpassats till socialförsäkringslagen så att avgifter betalas på arbetsinkomster för personer som omfattas av den arbetsbaserade socialförsäkringen. Bestämmelser om avgifternas fördelning har samlats i lagen (2000:981) om fördelning av socialavgifter.

Lagen om allmän försäkring (AFL) intog tidigare den centrala platsen i det svenska socialförsäkringssystemet. I och med ålderspensionsreformen och

efterföljande anpassning och reformering av efterlevande- och förtidspensioneringen har dock AFL:s ställning ändrats. En särskild utredare har fått i uppdrag att göra en teknisk översyn av AFL och andra författningar på socialförsäkringsområdet (dir. 2001:70). Huvudsyftet med översynen är att göra socialförsäkringslagstiftningen mer tydlig och överskådlig och därmed lättare att tillämpa. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2005.

Motioner

Folkpartiet

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion Sf340 ett tillkännagivande om att en parlamentarisk arbetsgrupp med företrädare för de sju riksdagspartierna bör tillsättas för att gå igenom problem kring socialförsäkringarna. Avsikten skall vara att eftersträva en samsyn kring hållbara principer för en stor socialförsäkringsreform som omfattar främst sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring.

I motionen redovisas också bl.a. följande som bidrag till diskussionen om hur socialförsäkringarna kan utformas.

Det skall vara obligatoriska försäkringar mot inkomstbortfall som innebär en fördelning av riskkostnader. Försäkringarna skall utformas så att de främjar arbete och företagande. Det bör så långt som möjligt finnas ett direkt samband mellan inbetalda avgifter och förmåner. Det är viktigt att taket i socialförsäkringarna sätts så att det stora flertalet inkomsttagares inkomster ligger under taket. Vidare bör en övergång till "lönebasbelopp" övervägas så att taket kan räknas upp med standardhöjningen i samhället.

Kostnaderna för fördelningspolitiska inslag bör finansieras med anslag över statsbudgeten. Avgifterna skall vara oberoende av den enskilda människans risk, men skillnader i kollektiva risker kan motivera särskilda avgiftsuttag eller nedsättningar. Försäkringarna förses med mekanismer som gör att deras finansiella stabilitet upprätthålls. De bör få buffertfonder.

De tre stora socialförsäkringssystemen – för ålderspensioner, för arbetslöshetsförsäkring och för sjukförsäkring (sjukpenning, rehabilitering och motsvarigheten till förtidspension) – ges en fristående ställning med egna styrelser och redovisas vid sidan av statsbudgeten.

Kristdemokraterna

I motion Sf397 av Sven Brus m.fl. (kd) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om socialförsäkringssystemets utformning.

Huvudtanken är ett statligt generellt system som ger utrymme för egna lösningar och personligt ansvarstagande. Det gäller i första hand vid sjukdom, arbetslöshet, barnafödande och pension. Med undantag för pensionssystemet är dagens socialförsäkringar dock varken särskilt robusta, överskådliga eller träffsäkra och behöver därför reformeras.

I ett kortare perspektiv bör socialförsäkringarna, utöver pensionssystemet, renodlas och samordnas. Ett bättre samband mellan avgifter och förmåner

måste upprättas. I ett längre perspektiv är det önskvärt att hela skatte-, avgifts- och transfereringssystemet effektiviseras.

Genom trygghetssystemet skall de flesta garanteras en större del av ett eventuellt inkomstbortfall, men trygghetssystemet skall även ge utrymme för kompletterande lösningar och personligt ansvarstagande.

Vänsterpartiet

I motion Sf242 av Rolf Olsson m.fl. (v) yrkande 1 anförs att det finns utvecklingstendenser som kan hota legitimiteten och de grundläggande principerna för socialförsäkringssystemet. Sedan ett antal år tillbaka växer inslagen av privata försäkringar på socialpolitikens område. Som exempel nämns en snabbt växande andel privata sjukvårdsförsäkringar och att det finns mer kollektiva former av privata sjukförsäkringar. Det har dessutom från regeringshåll framkommit idéer om att låta den privata trafikförsäkringen ta över den allmänna sjukförsäkringens åtaganden vid trafikskador.

Motionärerna anser det nödvändigt att regeringen låter utreda och belysa riskerna med en fortsatt framväxt av olika typer av privatiserade försäkringar på detta område. En sådan utredning bör också innefatta förslag till åtgärder ägnade att förbättra de offentliga socialförsäkringarna vad avser ersättningsnivåer, tak, fler steg i sjukpenningen och andra tänkbara åtgärder så att intresset för privata försäkringar minskar. I motionen begärs ett tillkännagivande härom.

Centerpartiet

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf327 (yrkandena 1, 2 och 6) att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning, med företrädare för ett flertal partier från de båda politiska blocken, om de ekonomiska trygghetssystemen. Motionärerna anför att socialförsäkringarna inte är anpassade efter dagens anställnings- och sysselsättningsformer och att de som inte kommit in på arbetsmarknaden inte har rätt till vare sig sjukpenning, a-kassa eller tjänstepension. Motionärerna anser att trygghetssystemet bör bygga på bl.a. följande principer:

Trygghetssystemet skall vara långsiktigt hållbart och klara svängningar i konjunkturen liksom förändringar i demografin. Det skall syfta till att hjälpa människor som på grund av sjukdom eller arbetslöshet förlorar sin arbetsinkomst tillbaka till arbetslivet. Genom att renodla trygghetssystemets olika ersättningsnivåer och skapa ett enhetligt system blir det också mer förutsägbart såväl för den enskilde som för staten.

Alla människor skall garanteras en ekonomisk grundtrygghet. Människor måste kunna lita på systemet och samtidigt kunna påverka sin egen situation genom aktivitet. Riskerna måste spridas så att människor kan delta på lika villkor. Inom systemet skall kunna ske en rimlig omfördelning mellan individer men också över livet.

Både rättvisa och effektivitet talar för införandet av en samordnad arbetslivsförsäkring, där sjukförsäkring, arbetsskadeförsäkring och arbetslöshetsför-

säkring ingår och där ersättningsnivåerna harmoniseras och myndighetsstrukturerna slås ihop.

Utskottets ställningstagande

Vad gäller utskottets syn på principerna för socialförsäkringarna och de förslag som tas upp i motionerna vill utskottet, i enlighet med sitt ställningstagande senast i betänkande 2002/03:SfU1, anföra följande.

Villkoren på arbetsmarknaden utvecklas och förändras liksom samhället i övrigt, och trygghetssystemen måste därför ständigt utvecklas och förnyas. Socialförsäkringarna skall enligt utskottet vara trygga, rättvisa och effektiva, vilket bäst uppnås genom en generell offentlig försäkring. Socialförsäkringarna skall dels ge standardtrygghet genom att ersätta inkomstbortfall upp till en viss nivå, dels ge ett grundläggande skydd vid varaktig ohälsa för grupper som inte fått fotfäste på arbetsmarknaden. Försäkringssystem som i första hand ersätter bortfall av inkomst har stora fördelar framför försäkringar som enbart bygger på en ren grundtrygghetsprincip. Genom inkomstbortfallsprincipen garanteras individen en bestämd standardnivå när han eller hon av olika skäl inte kan försörja sig själv genom arbete, och denna princip bör enligt utskottets mening vara utgångspunkten för försäkringsskyddet även framdeles. Förmåner från socialförsäkringarna skall ges på lika villkor för alla och innehålla ett betydande mått av utjämning mellan grupper som löper olika risk att drabbas av sjukdom och skada. Det förhållandet att i princip alla är med och finansierar försäkringsskyddet möjliggör enligt utskottets mening omfördelningar mellan olika grupper och över livet. Vidare skall det finnas möjligheter att kontrollera och begränsa samhällets kostnader för försäkringen. Arbetslinjen är central. Angeläget är också att försäkringsskyddet är utformat så att det inte motverkar jämställdhet mellan könen.

Beträffande frågan om huruvida socialförsäkringen skall bestå av skilda delar eller av en samlad försäkring vill utskottet påpeka att de olika delarna av trygghetssystemet samspelar med varandra vad gäller såväl finansiering som regelverk. Detta har inte minst förändringarna på arbetsmarknaden till följd av lågkonjunkturen i början av 1990-talet tydliggjort. Kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen ökade då kraftigt samtidigt som kostnaderna för sjukförsäkringen minskade. Vidare har de besparingar som under denna tid var nödvändiga att göra i systemen visat att ingrepp i en del av systemen utan samtidig anpassning av regelverket i andra delar kan medföra överströmningseffekter.

Utskottet anser emellertid att det är nödvändigt att tydliggöra gränserna för de olika försäkringssystemen och vad som bör ersättas från socialförsäkringen respektive från andra trygghetssystem, t.ex. arbetslöshetsförsäkringen. Ett led i renodlingen är de fr.o.m. den 1 januari 1997 skärpta kriterierna för sjukpenning och dåvarande förtidspension innebärande att sådan ersättning som huvudregel endast utges vid arbetsoförmåga som har sin grund i medicinska orsaker. Enligt utskottets mening kan mycket vinnas på att göra socialförsäkringssystemet tydligare och mer lättöverskådligt. Det är också viktigt att

samverkan sker mellan dem som administrerar olika delar av välfärdssystemen. En proposition med förslag till utformning av en permanent finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet (prop. 2002/03:132) behandlas i betänkande 2003/04:SfU4. I detta sammanhang kan även tilläggas att SGI-utredningen i sitt slutbetänkande Sjukpenninggrundande inkomst – Skydd och anpassning (SOU 2003:50) anser att man bör gå vidare med en ny försäkringsstruktur som innebär en sjukförsäkring som är en i princip renodlad inkomstbortfallsförsäkring, en fristående föräldraförsäkring, en standardförsäkring för studerande samt en fristående arbetsskadeförsäkring. Utredningen anger att en ny försäkringsstruktur kräver ytterligare utredningar, fördjupade analyser och kostnadsberäkningar. Utredningen lämnar därför inte några förslag till färdiga lösningar.

Vad gäller förmånstaket inom socialförsäkringarna har utskottet redan hösten 2000 (bet. 2000/01:SfU1) framhållit att utformningen av intjänande taket inte får leda till att alltför försäkrade genom en normal löneutveckling med tiden delvis hamnar utanför försäkringsskyddet och att en höjning av förmånstaket borde ske så snart det finns ekonomiskt utrymme, som inte behöver utnyttjas för andra, mer angelägna reformer. Regeringen har härefter aviserat en höjning av taket i sjuk- och föräldraförsäkringen till 10 prisbasbelopp och i årets budgetproposition anges att inriktningen är att förslaget skall genomföras före mandatperiodens slut.

Beträffande sambandet mellan förmåner och avgifter vill utskottet påpeka att stora förändringar har skett i strukturen för socialavgifter och avgiftsuttag i avsikt att skapa bättre samstämmighet mellan inkomster och utgifter i socialförsäkringarna. Särskilt har genomförandet av det nya ålderspensionssystemet medfört stora förändringar. Finansieringen av de olika försäkringsgrenarna har blivit mer renodlad. Genom att inkomster och utgifter för olika försäkringar lättare kan följas ökar trovärdigheten för socialförsäkringssystemen. Någon exakt samstämmighet mellan förväntade inkomster och utgifter för t.ex. sjukförsäkringen har inte eftersträvt. Smärre och tillfälliga skillnader mellan inkomster och utgifter bör kunna finnas utan att det föranleder justeringar av avgiftsnivån.

Vad gäller frågan om huruvida socialförsäkringarna skall göras fristående från statsbudgeten är det endast det nya inkomstgrundade ålderspensionssystemet som redovisas utanför statsbudgeten. För övriga delar av försäkringssystemet gäller numera att utgifterna skall bruttoredovisas i statsbudgeten. Senast gjordes denna förändring för arbetsskadeförsäkringen och delpensionsförsäkringen. Det pågående reformarbetet av olika delar av socialförsäkringssystemet kan dock få betydelse i denna fråga. Utskottet har tidigare noterat att såväl Sjukförsäkringsutredningen (SOU 2000:121) som HpH-utredningen (SOU 2002:5) har föreslagit att sjukförsäkringen finansieras vid sidan av statsbudgeten.

En annan fråga som behöver övervägas noga är socialförsäkringarnas förhållande till utgiftstak m.m. i budgetprocessen. Frågan om hur ålderspensionsutgifterna bör hanteras i budgeten och i förhållande till utgiftstaken har

aktualiserats i och med att det inkomstgrundade ålderspensionssystemet gjorts finansiellt stabilt genom regler för automatisk balansering. Enligt regeringen (prop. 2000/01:70) kräver frågan ett helhetsperspektiv på den statliga budgetprocessen. Regeringen hänvisade till att det inom Regeringskansliet övervägs slutsatser och eventuella åtgärder med anledning av vad Utredningen om utvärdering av budgetprocessen föreslagit samt att det inom det s.k. Vestaprojektet pågår ett arbete med att i vissa avseenden ändra redovisningsprinciperna för statsbudgeten. Hur utgiftstak och saldomål kommer att anpassas till de nya principerna är ännu inte avgjort. Mot bakgrund av detta föreslog regeringen ingen förändring av nuvarande ordning. Här kan nämnas att Utredningen om utvärdering av budgetprocessen i betänkande SOU 2000:61 har ansett att såväl ålderspensionssystemet som övriga socialförsäkringar bör omfattas av utgiftstaket och det av utredningen föreslagna utgiftsmålet. Vid behandlingen av propositionen om automatisk balansering tillade utskottet (bet. 2000/01:SfU13) i denna fråga att det nya ålderspensionssystemet är ett s.k. avgiftsdefinierat system, som är fristående från statsbudgeten och i sin helhet finansieras med en specialdestinerad och fast pensionsavgift. Med föreslagna regler för automatisk balansering skulle pensionssystemet därtill bli långsiktigt finansiellt stabilt. Varken den allmänna ekonomiska utvecklingen eller demografiska förändringar skulle därutöver kunna föranleda politiska beslut som begränsar pensionsutgifternas storlek. Det var enligt utskottets mening därför viktigt att osäkerhet inte i något sammanhang uppkommer om det inkomstrelaterade ålderspensionssystemets autonomi. För den händelse denna del av pensionssystemet även fortsättningsvis skulle ingå under ett utgiftstak var det enligt utskottets mening viktigt att innebörden av ett sådant utgiftstak i förhållande till pensionssystemet tydligt klargörs.

Statsministern har i frågestund i riksdagen den 13 november 2003 aviserat en kommande översyn av socialförsäkringssystemen. Utskottet välkomnar en sådan översyn i syfte att långsiktigt säkra en gemensamt finansierad, generell offentlig försäkring. Något tillkännagivande från riksdagen i frågan är sålunda inte påkallat, och utskottet avslår därmed motionerna Sf327 yrkandena 1, 2 och 6, Sf340 och Sf397 yrkande 1.

Med hänvisning till det ovan anförda är något tillkännagivande med anledning av motion Sf242 yrkande 1 heller inte påkallat.

Internationella aspekter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden dels om utlandsstuderandes tillhörighet till den svenska socialförsäkringen, dels om gränshinder i Norden.

Jämför reservationer nr 6–7 (m).

Gällande ordning

I socialförsäkringslagen (1999:799), SofL, finns bestämmelser om vem som omfattas av den svenska socialförsäkringen. Där anges också att EG-rätten eller avtal om social trygghet som ingåtts med andra stater kan medföra begränsningar i tillämpligheten. I 2 kap. 1 § SofL anges att den som kommer till Sverige och kan antas komma att vistas här under längre tid än ett år skall anses bosatt här om inte synnerliga skäl talar mot det. Där anges också att den som lämnar Sverige fortfarande skall anses bosatt här om utlandsvistelsen kan antas vara längst ett år. I lagen finns särskilda bestämmelser om utlandsstuderande. I 2 kap. 5 § anges att en i Sverige bosatt person som lämnar landet för att studera i ett annat land fortfarande skall anses bosatt här så länge han eller hon genomgår en studiestödsberättigad utbildning eller har utbildningsbidrag för doktorander. I samma lagrum anges att den som kommer till Sverige för att studera inte skall anses vara bosatt här. Detta gäller dock inte den som har utbildningsbidrag för doktorander. Enligt 6 § samma kapitel gäller bestämmelserna om bosättning även medföljande make och därmed likställd samt barn som inte fyllt 18 år. De nämnda bestämmelserna får betydelse för den bosättningsbaserade försäkringen, enligt vilken rätten till vissa förmåner gäller den som är bosatt i Sverige. För utbetalning av bosättningsbaserade förmåner under en utlandsvistelse finns därtill ytterligare begränsningar. För rätt till förmåner som hör till den arbetsbaserade försäkringen är huvudregeln att personen arbetar i Sverige.

För att den som utnyttjar den fria rörligheten inom EU inte skall missgynnas när det gäller rätten till social trygghet finns regler som samordnar de nationella socialförsäkringssystemen. De närmare bestämmelserna finns i förordningen (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen. I förordningen finns bestämmelser om bl.a. likabehandling av EU-medborgare, bestämmande av tillämplig lagstiftning, sammanläggning av kvalifikationstider, export av förmåner och proportionell beräkning av pensioner. En grundläggande princip är att den för vilken förordningen gäller skall omfattas av lagstiftningen i bara en stat, i regel arbetslandets lagstiftning. Det ankommer på den nationella lagstiftningen att ange närmare villkor för att tillhöra det landets system för social trygghet och förutsättningarna för att få förmåner. Den nationella lagstiftningen får dock inte avvika från gemenskapsrättsliga principer och regler. För enskilda fall eller för definerade grupper är det möjligt för länderna att sluta överenskommelser om undantag från de allmänna reglerna i EG-rätten om vilket lands lagstiftning om social trygghet som skall tillämpas i olika situationer.

Förbindelserna på socialförsäkringsområdet mellan Sverige och de övriga nordiska länderna regleras även av den nordiska konventionen om social trygghet. Den nordiska konventionen har i huvudsak betydelse för personer som inte omfattas av EG-rätten om social trygghet, dvs. personer som inte har utnyttjat den fria rörligheten, som inte har eller har haft arbete, eller som inte är medborgare i EU/EES-land men är bosatta i Norden.

Motioner

I motion Sf362 av Majléne Westerlund Panke (s) anges att svenska forskare med forskarstipendium som regel stannar utomlands under två år. Det medför problem eftersom t.ex. barnbidraget endast betalas ut under sex månader. Ett annat problem är kvalifikationskravet i föräldraförsäkringen och utförsäkringen från a-kassan. Motionären föreslår ett tillkännagivande om att problematiken måste uppmärksammas.

I en annan motion, Sf285 av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (m), begärs en översyn av reglerna för det sociala skyddet för medföljande till utländska studenter och forskare. Problemen gäller särskilt personer från länder utanför EU. Varken den studerande/forskaren eller familjen anses bosatta här i landet. Det gäller även en anhörig som lyckas få arbete och arbetstillstånd.

I en motion om arbetskraftens rörlighet i Öresundsregionen, Sf324 av Tobias Billström m.fl. (m), anges att en icke EU-medborgare, varaktigt bosatt i ett av länderna, inte kan ta arbete i det andra landet annat än om personen tillhör en bristyrkesgrupp. Ett annat problem är visumreglerna för den som skall besöka båda länderna. När det gäller utformningen av socialförsäkringssystemet kan det bli besvärliga effekter när en person arbetar i såväl Sverige som Danmark. Vidare är föräldrapenning och dagisplats dåligt synkroniserade. Andra exempel är pensionsintjänande vid kortare arbete än tolv månader samt situationen för den som är långtidssjukskriven. I yrkandena 1 och 2 begärs tillkännagivanden härom.

Även i motion Sf284 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) tas upp gränshinder i Öresundsregionen. I motionen begärs att regeringen tar upp förhandlingar inom EU i syfte att lösa problematiken när det gäller föräldraförsäkringen.

I motion A240 av Viviann Gerdin (c) yrkandena 1 och 2 begärs tillkännagivanden om att hinder för arbetspendlare över svensk-norska gränsen bör undanröjas. Motionären anser att arbetslandets lagstiftning bör gälla vid alla ersättningar. Ett sätt att lösa övergångsproblem är att ha en karenstid då hemlandet garanterar utbetalningar vid sjukdom, föräldraledighet m.m.

Utskottets ställningstagande

I socialförsäkringslagen regleras, som ovan redovisats, när en utlandsstuderande skall omfattas av svensk socialförsäkring. I proposition 1998/99:119, där förslaget till socialförsäkringslagen lades fram, anges bl.a. att studerande som saknar förvärvsinkomster, inte minst de som studerar utomlands, ofta har ett svagt socialförsäkringsskydd. De kan åberopa sig på flera av samordningsreglerna i förordning (EEG) nr 1408/71 men förordningen saknar regler om i vilket land en studerande skall vara försäkrad. I propositionen anges att det får anses vara internationell praxis att utgå från att utlandsstuderande inte skall omfattas av studielandets lagstiftning om social trygghet. Utlandsstuderande från Sverige bör dock inte ställas utan försäkringsskydd utan omfattas av viss svensk försäkring, i första hand de bosättningsbaserade förmånerna. Den grupp som skall omfattas av denna specialreglering bör avgränsas till

dem som normalt kan antas ha så stark anknytning till Sverige att det motiverar svensk försäkringstillhörighet. Reglerna skall även gälla medföljande familjemedlemmar.

I propositionen angavs vidare att principen att utlandsstuderande i första hand skall vara försäkrade där de har sitt egentliga hemvist måste tillämpas även på utlandsstuderande som kommer till Sverige för att studera. Den som kommer till Sverige för att studera skall anses bosatt här endast om han eller hon är berättigad till utbildningsbidrag för doktorander. Även dessa bestämmelser gäller medföljande familjemedlemmar.

Vid behandlingen av den nämnda propositionen angav utskottet (bet. 1999/2000:SfU3) bl.a. att den sociala tryggheten för svenska forskare som arbetar utomlands är av stor vikt men att den, i de fall där den generella ettårsregeln inte är tillämpbar, måste tillgodoses på annat sätt än genom den svenska socialförsäkringen.

Utskottet är inte berett att föreslå någon ändring i dessa grundläggande bestämmelser i socialförsäkringslagen. Utskottet vill dock tillägga att en särskild utredare har i uppdrag (dir. 2002:148) att utreda vissa frågor rörande forskarutbildningen och perioden efter doktorsexamen. I uppdraget ingår bl.a. att närmare studera hur rörligheten ser ut och föreslå åtgärder för att ytterligare öka den internationella mobiliteten. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2003.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf285 och Sf362.

När det gäller nordiska frågor har utskottet tidigare (bet. 2002/03:SfU1) redovisat att en särskild utredare haft i uppdrag av Nordiska ministerrådet att utreda de rättigheter en medborgare i ett nordiskt land har vid bosättning, arbete, studier, besök eller liknande i ett annat nordiskt land. En slutrapport har avlämnats i april 2002, Nordbornas rättigheter (ANP 2002:719). I rapporten anges att det av många skäl krävs en bättre samordning av lagar och regelverk. Det växande gränsregionala samarbetet, som då var synligast kring Öresund och i Tornedalen, gör behovet av samordning akut. Behovet förstärks dessutom av att alltfler kommer att arbeta och bo i mer än ett land som en följd av globaliseringen, den europeiska integrationen och det växande samarbetet mellan företag i Norden. I rapporten anges bl.a. att nya gemensamma nordiska regler som berör EU/EES:s kompetensområde även bör gälla EU-länders medborgare. Bilateral överenskommelser mellan nordiska länder som reglerar nordbors rättigheter bör undvikas. Skillnader mellan länderna i beskattningen, i de sociala välfärdsstrukturena, särskilt när det gäller pensioner och familjepolitik och inom utbildningen, anges ha skapat de flesta problemen.

Utskottet har tidigare även redovisat att en rapport ”Öresund – en region blir till” i maj 1999 gemensamt getts ut av de svenska och danska regeringarna. I rapporten anförts om det sociala området bl.a. följande.

Reglerna är desamma för alla gränsöverskridande aktiviteter i hela EU, och några bestämmelser särskilt anpassade för förhållandena mellan Danmark och Sverige finns inte. Reglerna i förordning 1408/71 får enligt rapporten i vissa

avseenden särskilt komplicerade effekter i de fall Danmark är inblandat, eftersom Danmark skiljer sig från övriga medlemsstater vad gäller den sociala trygghetens finansiering såtillvida att socialavgifter knappast existerar.

I rapporten anges att de danska och svenska regeringarna bl.a. skall verka för att tillämpningen av gällande regler så långt möjligt sker på ett sätt som främjar integrationen, och de kommer att ta initiativ till att utarbeta en gemensam tolkning av EG-reglerna om social trygghet.

Sverige är ordförande för det nordiska regeringssamarbetet under 2003 och prioriterar därvid bl.a. arbetet med att underlätta rörligheten över gränserna för nordiska medborgare. Det kan även nämnas att en utredning pågår till december 2003 om den nordiska arbetsmarknaden. Utgångspunkten är att den utvidgas till att omfatta tredjelandsmedborgare med permanenta uppehållstillstånd. Här noteras att Danmark inte omfattas av EU-samarbetet när det gäller rättsliga och inrikes frågor. Vidare har den nordiska socialförsäkringsgruppen tillsatt en arbetsgrupp som skall granska frågor om familjeförmåner, bl.a. vilket land som betalar föräldraledighet vid flyttning under graviditet. Det kan också nämnas att en ny nordisk konvention om social trygghet har undertecknats den 18 augusti 2003. En proposition för riksdagens godkännande av konventionen har beslutats av regeringen den 20 november 2003. Det har även gjorts möjligt för studenter som flyttar inom Norden att få bostads- och barnbidrag.

Utskottet konstaterar att det redan pågår mycket arbete med att undanröja gränshinder inom Norden och att gränshindersfrågor har blivit en högt prioriterad uppgift i det nordiska samarbetet. Även det isländska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet kommer att prioritera detta arbete under 2004.

När det gäller visum noterar utskottet att alla de nordiska länderna ingår i Schengensamarbetet och att huvudregeln är att ett visum utfärdat för ett land även gäller övriga Schengenländer.

Något uttalande från riksdagens sida med anledning av motionerna Sf324 yrkandena 1 och 2, Sf284 samt A240 yrkandena 1 och 2 är således inte påkallat. Motionerna avstyrks.

Företagare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om bl.a. företagares sjukpenninggrundande inkomst och om kalenderdagsberäkning av tillfällig föräldrapenning till företagare.

Jämför reservationerna nr 8 (m, fp c), 9 (m), 10 (m, fp, c) och 11 (m).

Motioner

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf234 yrkande 1 förslag till ändring så att beräkning av SGI ger egenföretagare en inkomstrygghet som är likvärdig

den som gäller för löntagare. Motionärerna anser att beräkningen av SGI bör utgå från taxerad inkomst justerad för resultatreglerande poster. Därefter bör den framräknade inkomsten korrigeras för skäliga fasta kostnader för lokaler, räntor m.m. Motionärerna påpekar att sjukförsäkringsavgiften för egenföretagare är högre än för anställda. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att arbetstiden bör beräknas på samma sätt för egenföretagare som för löntagare vid tillfällig föräldrapenning. Vidare begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om att egenföretagare eller visstidsanställda inte skall riskera att stå utan inkomstbortfallsförsäkring i händelse av sjukdom eller föräldraskap och att det s.k. sexmånaderskravet vid fastställande av SGI därför bör slopas.

I motionerna N411 av Eva Flyborg m.fl. (fp) yrkande 2 och N329 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkande 12 påpekas brister i det sociala trygghetssystemet för företagare. Motionärerna anför att en egenföretagare har fasta kostnader vid sjukdom och föräldraledighet. Samtidigt som företaget tillfälligt är stängt med bortfall av inkomster riskeras även ett mer långsiktigt inkomstbortfall genom att kunderna söker sig till andra företag. Detta är särskilt känsligt för de företag som verkar inom tjänstesektorn. Motionärerna kritiserar även att den tillfälliga föräldrapenningen för en egenföretagare beräknas per kalenderdag, vilket innebär att egenföretagare får lägre ersättning än anställda när han eller hon är hemma och tar hand om sjuka barn. Även i motion A307 yrkande 18 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) anges att villkoren i föräldraförsäkringen för företagare bör jämföras med villkoren för anställda.

I motion Sf382 av Yvonne Ångström m.fl. (fp, m, kd, c) begärs ett tillkännagivande om att även den som startar ett aktieföretag bör kunna få en högre SGI under ett uppbyggnadsskede.

I motion N348 av Viviann Gerdin och Roger Tiefensee (c) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att nya företagare bör få ta med sig socialförsäkringsskyddet från en tidigare anställning in i det nya företaget under de två första åren.

I motion N414 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att ur ett rättviseperspektiv utreda företagarnas ekonomiska situation vid sjukdom. Aktieföretagsägare bör enligt motionärerna få samma regler under uppbyggnadsskedet som andra företagare. I samma motion yrkande 3 begärs att de ekonomiska konsekvenserna av att ändra karenstiden för företagare utreds. Motionärerna anser att företagaren maximalt skall kunna välja 14 dagars karenstid men med samma avgift som vid 30-dagarskarens.

I flerpartimotionen Sf385 av Annika Qarlsso m.fl. (c, m, fp, kd) begärs ett tillkännagivande om att egenföretagare bör få rätt till ersättning vid tillfällig föräldraledighet på samma villkor som för anställda, dvs. att den skall beräknas utifrån årsarbetstiden.

I motion Sf235 av Ulla Löfgren och Anita Sidén (m) anges att det finns regler som diskriminerar närstående till företagare. I motionen anges ett exempel då en kvinna deklarerat hälften av inkomsterna från ett lantbruk men att SGI:n och därmed föräldrapenningen blivit lägre på grund av att maken

gjort skattemässiga avsättningar. SGI:n har beräknats med utgångspunkt i den sammanlagda deklarerade inkomsten, varefter den delats lika mellan makarna. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att alla diskriminerande regler bör slopas.

Utskottets ställningstagande

För en person som driver näringsverksamhet i form av ett aktiebolag beräknas SGI:n på den lön som tas ut från bolaget (SGI på grund av inkomst av anställning). Personen likställs således med en anställd. Det innebär också att när han eller hon blir sjuk är bolaget skyldigt att betala sjuklön enligt lagen (1991:1047) om sjuklön. Socialavgifter betalas på lönesumman i form av arbetsgivaravgifter.

När det gäller personer som driver näringsverksamhet som fysisk person eller i form av bl.a. handelsbolag, s.k. egenföretagare, räknas SGI:n med utgångspunkt i den taxerade nettoinkomsten, dock högst motsvarande skälig lön för liknande arbete som anställd (SGI på grund av inkomst av annat förvärvsarbete). Under uppbyggnadsskedet kan SGI:n sättas högre än den skatterättsliga nettointäkten, dock även här högst vad som motsvarar skälig lön för liknande arbete som anställd. Rätt till sjuklön enligt sjuklönelagen gäller inte sådan egenföretagare. Vidare gäller att socialavgifter betalas i form av egenavgifter och i huvudsak på den taxerade nettoinkomsten.

Det är således skillnader i regleringen av socialförsäkringsskyddet för egenföretagare och personer som driver verksamhet i aktiebolagsform. Den som genom en anställning redan har ett upparbetat socialförsäkringsskydd men slutar anställningen för att starta egen verksamhet i aktiebolagsform får inte någon SGI och därmed inte sjukpenning om han eller hon under uppbyggnadsskedet inte anser sig kunna ta ut lön från företaget. I normalfallet får han eller hon då inte heller föräldrapenning över grundnivån. För den som driver verksamheten som egenföretagare finns däremot särregler under uppbyggnadsskedet som innebär att sjukpenning och föräldrapenningförmåner kan beräknas på ett högre underlag än den skatterättsliga nettointäkten.

Utredningen för översyn av inkomstbegreppet inom bidrags- och socialförsäkringssystemen (IBIS) har i betänkandet Förmån efter inkomst (SOU 1997:85) föreslagit att den som startar ett eget företag, oberoende av i vilken företagsform som företaget startas, under vissa förutsättningar skall ha rätt till sjukpenning m.m. även om företagaren under uppbyggnadsskedet inte kan redovisa någon inkomst av eget förvärvsarbete. Under tre år av verksamhetens uppbyggnadsskede skall SGI enligt förslaget beräknas till lägst den SGI som skulle ha beräknats om sjukfallet inträffat omedelbart innan den försäkrade började arbeta i verksamheten.

Efter beredning inom Socialdepartementet redovisades därefter i departementspromemorian Beräkningsunderlag för dagersättning – sjukpenning, föräldrapenning m.m. (Ds 1999:19) ett liknande förslag. Dessutom föreslogs att beräkningsunderlaget för dagersättning under tre år inte skulle uppgå till ett lägre årligt belopp än 250 % av prisbasbeloppet. Regeringen ansåg efter

överväganden att förslagen i Ds 1999:19 inte borde genomföras (prop. 2000/01:1 utgiftsområde 10).

Vid behandlingen av motioner om SGI under uppbyggnadsskedet i ett aktiebolag under förra riksmötet, bet. 2002/03:SfU1, angavs att det enligt utskottets mening kan ifrågasättas om det är rimligt att en person, särskilt när han eller hon redan har ett upparbetat socialförsäkringsskydd, skall riskera att ställas utan försäkringsskydd under uppbyggnadsskedet av en verksamhet bara av det skälet att vederbörande valt aktiebolagsformen för verksamheten. Utskottet avstyrkte då behandlade motioner med hänvisning till att SGI-utredningen enligt utskottets mening hade möjlighet att överväga hur den som driver verksamhet i ett aktiebolag skall kunna få ett tryggare socialförsäkringsskydd under verksamhetens uppbyggnadsskede, i vart fall när det gäller personer som tidigare har ett försäkringsskydd.

SGI-utredningen har i sitt slutbetänkande SOU 2003:50 inte särskilt tagit upp denna fråga. Utredningen föreslår dock en ny försäkringsstruktur enligt det tidigare redovisade.

Utskottet noterar att Näringsdepartementet i promemorian Företags- och anställningsformer i förändring (Ds 2003:27) beskriver de hinder som kan finnas för individer att gå över från att vara anställd till att vara företagare. I promemorian belyses skillnaderna i befintliga regelsystem vad avser företagare respektive anställda, särskilt när det gäller de sociala trygghetssystemen samt de eventuella problem som dessa skillnader medför. I promemorian redovisas bl.a. de ovan nämnda SGI-reglerna och tidigare utredningsförslag. Sammanfattningsvis anges att kartläggningen visar att vissa problem finns i reglerna om sjukförsäkring och om arbetslöshetsersättning för företagare och att det därför kan finnas skäl att se närmare på vissa av dessa frågor.

Eftersom ifrågavarande SGI-bestämmelser redan uppmärksammats inom Regeringskansliet förutsätter utskottet att socialförsäkringsskyddet under uppbyggnadsskedet för den som driver verksamhet i aktiebolagsform närmare granskas. Utskottet anser det angeläget att regeringen skyndsamt återkommer med förslag beträffande företagarnas ekonomiska situation. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf382 och N414 yrkande 2. Utskottet avstyrker även motion N348 yrkande 2.

Utskottet motsätter sig däremot en sådan principiell förändring av socialförsäkringens konstruktion att SGI:n för en egenföretagare skulle kunna täcka även kostnader i verksamheten och således mer eller mindre beräknas på verksamhetens bruttoinkomst. Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionerna Sf234 yrkande 1, N411 yrkande 2 i denna del och N329 yrkande 12 i denna del.

Vid beräkning av SGI skall enligt RFV:s föreskrifter RFFS 1998:12 endast sådan inkomst beaktas som en försäkrad kan antas komma att tills vidare åtnjuta av eget arbete under minst sex månader i följd. Av RFV:s Vägledning 2002:4 framgår att denna bestämmelse inte innebär att en person i realiteten måste ha ett arbete som varar minst sex månader i sträck för att inkomsten skall kunna ingå i beräkningen av årsinkomsten, utan den försäkrades fram-

tida avsikt med sitt förvärvsarbete skall vägas in i bedömningen. Denna avsikt kan beaktas i alla tänkbara situationer, t.ex. vid nyttillträde, återinträde efter förvärvsavbrott oavsett orsak till avbrottet, arbetsbyte eller vid utökad arbetstid. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion Sf234 yrkande 3 är tillgodosedd.

Utskottet motsätter sig att karenstiden för egenföretagare förkortas utan att detta följs av en anpassning i uttaget av sjukförsäkringsavgift. Motion N414 yrkande 3 avstyrks därmed.

Flera motioner tar upp det förhållandet att tillfällig föräldrapenning till egenföretagare beräknas efter kalenderdag. Tidigare beräknades tillfällig föräldrapenning per kalenderdag för alla. Reglerna ändrades 1987 (prop. 1986/87:69, bet. SfU 1986/87:12) så att tim- eller dagberäknad tillfällig föräldrapenning enligt huvudregeln gäller för försäkrad med inkomst av anställning. För egenföretagare kalenderdagsberäknas således fortfarande den tillfälliga föräldrapenningen, vilket i praktiken innebär att företagare i regel får en lägre ersättning per dag. Som motiv till detta angavs bl.a. att den som arbetar som egenföretagare inte omfattas av arbetstidslagen och därför själv har möjlighet att förlägga sina arbetstider på ett lämpligt sätt. Det kunde för den försäkrade vara svårt att avgöra hur han eller hon skulle ha arbetat om han eller hon inte hade vårdat sjukt barn, och därför ansågs det inte möjligt att utge ersättning för det antal timmar som egenföretagaren skulle ha arbetat.

IBIS-utredningen påpekade i ovannämnda betänkande SOU 1997:85 att tillfällig föräldrapenning till egna företagare enbart utges för dagar då föräldern annars skulle ha förvärvsarbetat, varför bl.a. någon utjämning över tiden inte kan göras. Utredningens uppfattning var att det inte finns någon möjlighet att timberäkna ersättningen till egna företagare av de skäl som motiverade 1987 års ändring. Utredningen ansåg emellertid att kalenderdagsberäkningen skulle kunna ersättas med s.k. dagberäkning. Med en sådan beräkning skulle ersättningen anpassas efter årsinkomsten fördelad på arbetsdagar beräknade efter en femdagarsvecka. Med hänsyn till de besparingar utredningen skulle göra inom sjukförsäkringen ansåg sig utredningen dock inte kunna föreslå några ytterligare förändringar som medförde kostnadsökningar.

Utskottet konstaterar liksom vid behandling av liknande motioner under föregående riksmöte (bet. 2002/03:SfU1) att kalenderdagsberäkningen medför att egenföretagare missgynnas vid uttag av tillfällig föräldrapenning. IBIS-utredningen har redovisat en teknisk lösning på problemet men har av kostnadsskäl inte kunnat lägga fram något förslag. Av kostnadsskäl anser sig inte heller utskottet kunna föreslå en sådan regeländring.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf234 yrkande 2, Sf385, N411 yrkande 2 i denna del, N329 yrkande 12 i denna del och A307 yrkande 18.

När det gäller reglerna för beräkning av SGI när makar gemensamt driver förvärvsverksamhet, eller den ena maken driver sådan verksamhet med biträde av den andre, finner utskottet inte anledning för riksdagen att göra något uttalande i frågan. Utskottet avstyrker motion Sf235.

Konstnärers socialförsäkringsskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om konstnärers socialförsäkringsskydd.

Jämför reservation nr 12 (m).

Motioner

I motion Kr254 av Kent Olsson m.fl. (m) yrkandena 8 och 9 framhålls att det karaktäristiska för konstnärsyrket är att det tar lång tid att etablera sig som konstnär och att inkomsterna är ojämna över tiden. För konstnärerna behövs därför mer individanpassade socialförsäkringssystem. För en konstnär som är egenföretagare gäller i nuvarande system att sjukpenningen grundas på nettoinkomsten. Kostnader som t.ex. ateljéhyra ersätts således inte. Konstnären bör därför få möjlighet att komplettera sjukpenningen med en tilläggsförsäkring. Tilläggsförsäkringen skall även täcka inkomstförlust vid föräldraförsäkring, havandeskapspenning och arbetsskadeförsäkring.

I yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om behovet av att utveckla försäkringsalternativ. Inbetalda egenavgifter bör i så fall tillfalla den försäkringslösning konstnären valt. Ett sådant yrkande har också framställts i motion 2002/03:Kr264 av Kent Olsson m.fl. (m) yrkande 14.

Utskottets ställningstagande

En särskild utredare har haft i uppdrag att kartlägga hur gällande trygghetssystem inom bl.a. socialförsäkringsområdet förhåller sig till konstnärlig verksamhet. I betänkandet Konstnärerna och trygghetssystemen (SOU 2003:21) anger utredaren bl.a. att analysen visar att merparten av de problem konstnärer möter i de olika trygghetssystemen ligger i tillämpningen och mera sällan i lagar och förordningar. Orsaken till problemen har att göra med en brist på samsyn och samordning av konstnärernas ärenden i de olika systemen. Bland annat därför borde stat och myndigheter på området överväga en mer samlad hantering av konstnärernas ärenden. I avsnittet om det generella välfärdssystemet och inkomstbortfallsprincipen anges att inkomstskillnaderna mellan konstnärer och konstnärskategorier är betydande, men för stora grupper av konstnärligt yrkesverksamma är inkomsterna låga. Det innebär att deras inkomstbortfall i händelse av sjukdom m.m. också är lågt – dvs. ersättningsnivåerna är låga. Detta grundproblem går i det stora hela inte att lösa i socialförsäkringssystemen, så länge inkomstbortfallsprincipen ligger fast. Utredaren konstaterar att alltför låga inkomster är ett kulturpolitiskt problem.

Utskottet vidhåller att inkomstbortfallsprincipen även fortsättningsvis bör gälla i socialförsäkringssystemet. Utskottet vill emellertid hänvisa till att regeringen i budgetpropositionen (utgiftsområde 17 s. 48) anger att de statliga stöden och ersättningarna ger många yrkesverksamma konstnärer ekonomisk grundtrygghet och möjlighet att försörja sig på konstnärligt arbete. Fortfa-

rande är det dock svårt för många etablerade konstnärer att försörja sig på sitt konstnärliga arbete. Därför är det enligt regeringen viktigt att utveckla konstnärernas arbetsmarknad.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Kr254 yrkandena 8, 9 och 14 samt 2002/03:Kr264 yrkande 14.

Studering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om den studiesociala utredningen, om postdoktorala studier samt om studier och deltidssjukskrivning.

Jämför reservationerna nr 13 (kd), 14 (c), 15–16 (m).

Motioner

I motionerna Ub513 yrkande 1 och Ub516 yrkande 1 av Torsten Lindström m.fl. (kd) anføres att direktiven till den studiesociala utredningen är alltför begränsade. Motionärerna anser att en parlamentarisk utredning i stället bör tillsättas för att se över studiemedelssystemet och dess sociala konsekvenser för studerande. I motion Ub516 begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att gränsdragningen mellan studiestödssystemet och samhällets trygghetssystem särskilt bör ses över.

Håkan Larsson m.fl. (c) anser i motion Ub390 yrkande 10 att en parlamentarisk studiesocialutredning bör tillsättas i vilken även studenterna skall vara representerade. I yrkande 24 anføres att även distansstudenters studiesociala situation bör utredas.

I motion Ub463 av Susanne Eberstein och Kerstin Kristiansson Karlstedt (s) begärs ett tillkännagivande om ekonomiska förutsättningar för ensamstående föräldrar som studerar och att den studiesociala utredningen ges hög prioritet så att det innebär konkreta förbättringar inom kort.

En översyn av studiesociala förhållanden för s.k. postdoktorander begärs i motionerna Ub385 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m) yrkande 8 och Sf232 av Per Bill (m). Motionärerna tar särskilt upp rätten att behålla SGI samt kvalifikationskraven i föräldraförsäkringen.

Möjligheterna att kombinera deltidssjukskrivning med studier på deltid tas upp i tre motioner, Sf205 av Anita Sidén och Cecilia Magnusson (m), Sf256 av Maria Larsson (kd) och Sf290 av Kurt Kvarnström m.fl. (s).

Utskottets ställningstagande

När det gäller studerandes ekonomiska och sociala situation är två utredningar av särskilt intresse.

Studiesociala utredningen har i uppdrag (dir. 2002:120) att göra en samlad analys av den ekonomiska och sociala situationen för studerande på olika utbildningsnivåer under den samlade studietiden, inklusive studieuppehåll.

Utredaren skall, mot bakgrund av de studerandes skiftande sociala situation, kartlägga samspelet mellan studiestödssystemet och andra förmånssystem inkl. bostadsbidrag, ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen och arbetslöshetsförsäkringen. Grundstrukturen i de befintliga förmånssystemen skall ligga fast. Dit hör bl.a. inkomstbortfallsprincipen.

Genom tilläggsdirektiv har Studiesociala utredningen fått i uppdrag att även analysera förutsättningarna för att införa ett barntillägg till studerande (dir. 2003:13). Syftet med analysen skall vara att undersöka vilka möjligheter det finns att på ett effektivt sätt underlätta den ekonomiska situationen för studerande med barn. Om utredaren finner att förutsättningar finns för att införa ett barntillägg skall kostnaden beräknas och förslag till finansiering lämnas.

Utredningen skall avslutas senast den 31 december 2003.

Den tidigare nämnda SGI-utredningen, som haft i uppdrag att göra en analys och föreslå ändringar i reglerna om skyddstider för SGI, anser i sitt slutbetänkande Sjukpenninggrundande inkomst – Skydd och anpassning (SOU 2003:50) att en justering av skyddsreglerna genom ytterligare utvidgningar inte är en framkomlig väg. Man bör i stället på sikt bygga om skyddssystemet och gå vidare med en ny försäkringsstruktur som innebär en sjukförsäkring som är en i princip renodlad inkomstbortfallsförsäkring, en fristående föräldraförsäkring, en standardförsäkring för studerande samt en fristående arbetskadeförsäkring. Standardförsäkringen för studerande skall vara en obligatorisk försäkring med inkomstbaserad ersättning i kombination med en grunderättning. Den inkomstbaserade ersättningen bör grundas på kvalifikationstid och tidigare förvärvsinkomster medan grunderättningens nivå bör motsvara det nuvarande totalbeloppet i studiemedelssystemet. Försäkringen skall ersätta nuvarande system med vilande SGI och studietids-SGI samt systemet med avskrivning av studielån. Också andra grupper som för närvarande saknar försäkringsskydd bör kunna omfattas, t.ex. de som bedriver postdoktorala studier.

Eftersom en ny försäkringsstruktur kräver ytterligare utredningar lämnar utredningen inte några förslag till färdiga lösningar. Enligt utredningen (s. 73) bör det vara möjligt att inom ramen för Studiesociala utredningen fortsätta det arbete som nu påbörjats avseende studerandekollektivet och deras sjukförsäkringsskydd.

När det gäller de nuvarande skyddsreglerna anges beträffande postdoktorala studier att dessa i regel utförs utomlands och finansieras för flertalet med stipendier som inte är SGI-grundande. Postdoktorala studier kan omfattas av SGI-skydd om de bedöms som studier inom eget yrkesområde. Rättsläget är dock oklart. Sammantaget finns risken att de s.k. postdoc riskerar att förlora sin SGI. Därtill gäller SGI-skydd högst ett år om personen inte är ledig från någon anställning för postdoktorala studier inom det egna yrkesområdet. Utredningen anser att det finns skäl som talar såväl för som mot att skyddsbestämmelserna utvidgas till att omfatta personer som bedriver postdoktorala studier.

När det gäller deltidstudier och deltidssjukskrivning anger utredningen att reglerna om SGI och reglerna om sjukförsäkringsskydd inom studiemedelssystemet är konstruerade för personer som antingen är sjuka eller studerar. Kombinationer är inte möjliga, vilket medför flera negativa konsekvenser. Det är i första hand två grupper som hamnar mellan systemen. Den första gruppen är personer som är sjukskrivna och antingen anställda eller arbetslösa men vill förena fortsatt sjukskrivning på deltid med deltidstudier. Problemen för denna grupp kan lösas genom att reglerna i lagen om allmän försäkring ändras. Det finns både för- och nackdelar med en sådan ändring. Den andra gruppen är personer som t.ex. studerar på heltid men blir halvt sjukskrivna och vill och kan studera på halvtid. För denna grupp sammanhänger problemen närmast med utformningen av reglerna för rätt till studiestöd vid sjukdom och bör kunna lösas inom detta system. En särskild studerandeförsäkring skulle på sikt – helt eller delvis – kunna lösa problemen för dessa grupper.

Utskottet anser att Studiesociala utredningens betänkande, som skall avlämnas senast den 31 december 2003, bör avvaktas liksom beredningen av SGI-utredningens förslag. Utskottet vill understryka vikten av att frågan om möjligheterna att kombinera deltidssjukskrivning med deltidstudier så snart som möjligt får en lösning, inte minst från rehabiliteringssynpunkt. Det kan även nämnas att den särskilda utredare, som enligt ovan har i uppdrag (dir. 2002:148) att utreda vissa frågor rörande forskarutbildningen och perioden efter doktorsexamen, bl.a. skall kartlägga hur situationen för de nydisputerade doktorerna ser ut samt föreslå hur dessa personers möjligheter till meritering och karriär kan förbättras. Utredaren kan även lämna andra förslag till förändringar som har samband med uppdraget. Uppdraget skall redvisas senast den 31 december 2003.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf232, Sf205, Sf256, Sf290, Ub385 yrkande 8, Ub390 yrkandena 10 och 24, Ub463, Ub513 yrkandet 1 och Ub516 yrkandena 1 och 2.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ersättning vid arbetsoförmåga. Politikområdet omfattar sjukpenning, rehabilitering, närståendepenning, aktivitets- och sjukersättning (f.d. förtidspension), ersättning vid handikapp och arbets- och kroppsskador samt socialförsäkringens administration, dvs. Riksförsäkringsverket (RFV) och de allmänna försäkringskassorna.

Riksdagen har för budgetåret 2004, i enlighet med regeringens förslag, fastställt ramen för utgiftsområde 10 till 123 981 miljoner kronor (bet. 2003/04:FiU1, rskr. 2003/04:42).

Orsaker till ohälsan och mål för ökad hälsa i arbetslivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om bl.a. orsakerna till ohälsan, ändring och komplettering av mål för att minska ohälsan i arbetslivet samt bristande sjukfallsstatistik.

Jämför reservationerna nr 17 (m), 18 (fp), 19 (c), 20 (m), 21 (fp) och 22 (kd).

Propositionen

Det nationella målet för ökad hälsa i arbetslivet lyder fr.o.m. 2003: Frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning skall i förhållande till 2002 halveras fram till 2008. Parallellt skall antalet nya aktivitets- och sjukersättningar minska och hänsyn tas till den demografiska utvecklingen under perioden.

I budgetpropositionen anges att sjukfrånvaron i första hand är ett mänskligt problem, men att den också har betydande ekonomiska konsekvenser för både den enskilde och samhället. Den har inneburit en mycket hård belastning på socialförsäkringssystemen för sjukpenning och sjuk- och aktivitetsersättning. Om inte utvecklingen kan vändas snart kommer de ökade samhällskostnaderna för ohälsan att tränga undan viktiga välfärdssatsningar.

I propositionen anges att det är flera faktorer som samspelar när det gäller orsakerna till den ökade ohälsan såsom hårdare krav i arbetslivet, vilket bl.a. medfört sämre psykosocial arbetsmiljö, brister i försäkringskassornas och arbetsgivarnas rehabiliteringsarbete, väntetider inom hälso- och sjukvården, ändrade attityder till sjukskrivning, en åldrande arbetskraft samt bristande incitament för arbetsgivare, hälso- och sjukvård och sjukskrivna att motverka sjukfrånvaro.

En första avstämning av regeringens mål för minskad ohälsa har gjorts i budgetpropositionen. Avstämningen avser i första hand utvecklingen av från sjukförsäkringen ersatta nettodagar under 2003. Härvid noteras att de senaste årens utveckling mot alltfler sjukskrivningar har vänt under det senaste halvåret. Såväl antalet ersatta nettodagar som antalet sjukfall har minskat under 2003. Regeringen räknar med en viss fortsatt nedgång under hösten och även under nästa år. Nedgången gäller i första hand sjukfall som är kortare än ett år. Andelen deltidssjukskrivningar har ökat. Detta kan tyda på att aktörerna – den sjukskrivne, försäkringens administration, arbetsgivare och läkare – nu verkar på ett mer aktivt sätt än tidigare för att den sjukskrivne skall kunna ta tillvara arbetsförmågan och återgå till arbete på deltid. Vidare framhåller regeringen att sjukfall som överstiger ett år fortsätter att öka, särskilt de sjukfall som pågått längre än två år. Kvinnor är överrepresenterade bland de sjukskrivna och svarar för cirka två tredjedelar av alla sjukskrivningsdagar. Dagens sjukskrivningsnivå för män är inte särskilt hög i ett långt tidsperspektiv, medan skillnaderna mellan kvinnor och män tenderar att öka. Kvinnor är mer sjukskrivna än män oavsett om man tar hänsyn till ålder, utbildning, familjetyp eller bransch. Sjukskrivningarna har under lång tid varit och är i växande

grad en jämställdhetsfråga. Yrken och sektorer inom framför allt den primärkommunala sektorn har en förhållandevis hög sjukskrivning, även om man tar hänsyn till ålders- och könssammansättningen. Det finns även regionala skillnader. Regioner med hög arbetslöshet har ofta även en hög andel sjukskrivna och personer med aktivitets- och sjukersättning.

Regeringen framhåller att ett antal åtgärder har genomförts för att minska ohälsan och bryta kostnadsutvecklingen. Arbetet med regeringens breda åtgärdsprogram i 11 punkter har fortsatt, och bl.a. har ett nationellt mål för att öka hälsan i arbetslivet uppställt. Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaron i årsredovisningar har införts. Precisionen vid sjukskrivning skall öka genom att heltidssjukskrivning undviks. Avstämningsmöten med den försäkrade och berörda parter införs. Beslutsunderlagen förbättras. Utbildningen i försäkringsmedicin förstärks, och försäkringsläkarna blir fler och ges en förändrad roll. Rehabiliteringsutredning från arbetsgivaren görs obligatorisk, och tiden med vilande sjukersättning vid arbete har förlängts från ett till två år. Sjukpenningens storlek har sänkts, och sjukpenningen till arbetslösa har justerats så att den inte överstiger den högsta arbetslöshetsersättningen. Sjuklöneperioden har förlängts med 7 dagar till 21 dagar. Beslut har därvid tagits om att införa ett högkostnadsskydd för mindre företag. Anställningsstöd för långtids-sjukskrivna inrättas. Huruvida det finns förutsättningar för att ge den försäkrade sjukersättning eller aktivitetsersättning i stället för sjukpenning skall utredas senast ett år efter sjukanmälningsdagen. Vården och försäkringskassorna har fått extra ekonomiska resurser. Arbetet med att fömya den arbetslivsinriktade rehabiliteringen har kommit i gång.

Regeringen framhåller vidare att de åtgärder som redan genomförts bidrar till att klara målet att halvera antalet sjukdagar till 2008. Målet är dock ambitiöst, och det står klart att det krävs ytterligare åtgärder.

Förutom att fortsätta och fullfölja arbetet med åtgärder inom ramen för bl.a. regeringens 11-punktsprogram samt arbeta vidare med de punkter i det s.k. 121-punktsprogrammet som rör hälsan i arbetslivet, avser regeringen att inom sjukförsäkringsområdet inrikta sina insatser under återstoden av 2003 och under 2004 på främst följande områden: förstärka arbetsgivarnas ekonomiska drivkrafter att minska ohälsan, genomföra en översyn av bestämmelserna om indragning och nedsättning av sjukförsäkringsförmåner i lagen om allmän försäkring, pröva möjligheterna att tidsbegränsa rätten till sjukersättning till längst tre år i taget, fortsätta den tekniska översynen av reglerna om karensdagen och undersöka möjligheterna att vidta åtgärder för att öka rättvisan i regelverket, följa upp och utvärdera effekterna av de åtgärder som vidtas med anledning av regeringens proposition 2002/03:132 om finansiell samordning på rehabiliteringsområdet, förlänga den befintliga försöksverksamheten med lokal finansiell samordning mellan försäkringskassa, landsting och kommun (Socsam) i ytterligare tre år, tillföra medel till ytterligare informationsaktiviteter under 2003 om sjukförsäkringen för att minska ohälsan och förändra socialförsäkringens administration. Vidare bör åtgärder vidtas mot

fusk och missbruk, förebyggande arbetsmiljöarbete utvecklas och bättre stöd till och uppföljning av personer med sjukersättning genomförs.

Motioner

Bo Lundgren m.fl. (m) begär i motion Sf289 yrkande 1 ett tillkännagivande om orsakerna till ohälsan. Motionärerna anser inte att sjukfrånvaron förklaras av dålig arbetsmiljö och inte heller att arbetsgivarna saknar incitament till att minska sjukfrånvaron. Däremot brister tillgängligheten till vård och rehabilitering. Attityderna till sjukskrivning har även förändrats. Sjukskrivning har blivit det enda andningshållet för många människor, när de samlade livsvillkoren är för betungande. Många sjukskrivna har dock arbetsförmåga och sjukskrivningar och förtidspensioner kan ha arbetsmarknadsskäl som grund. Incitamenten för den enskilde att hålla kostnaderna nere har minskat, dvs. den erhållna ersättningen är för hög. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att regeringen måste anamma fler moderata förslag för att uppnå målsättningen att halvera sjukfrånvaron.

I motion Sf287 av Magdalena Andersson (m) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om en utredning av långtidsfriska. Motionären anser att det behövs en ordentlig analys av de bakomliggande faktorer som gör att personer är långtidsfriska. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om en handlingsplan för att få fler långtidsfriska.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion Sf358 yrkande 5 ett tillkännagivande om att ersätta tidigare angivna mål för sjukpenningdagar och sjukersättningsbeslut med ett mål som inte får en snabb överflyttning av kostnaderna från sjukpenning till sjukersättning att framstå som målpuppfyllelse. Det bör, förutom ett mål om att antalet nya längre sjukskrivningar skall minska, sättas upp ett mål om att hålla nere det sammanlagda antal personer som under längre tid – förslagsvis mer än sex månader – har sjukpenning, sjukersättning och närbesläktade förmåner. I samma motion yrkande 15 begärs ett tillkännagivande om brister i statistiken som försvårar åtgärder mot förvärrad ohälsa bland kvinnor. Motionärerna anser att redovisningen av sjukdomarna som orsakar sjukskrivningarna är så bristande att sjukdomsorsakerna fördunklas. Inte minst har de allvarliga försämringarna av kvinnors hälsotillstånd under senare år blir otillräckligt uppmärksammade och klarlagda.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion Sf397 yrkande 6 ett tillkännagivande om ett vidgat perspektiv på ohälsans orsaker. Motionärerna framhåller – utan att förringa arbetsplatsens betydelse – att det finns ett flertal orsaker till den ökade sjukfrånvaron och att människors svårigheter att få hela livspusslet att gå ihop skapar en betydande del av ohälsan.

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf327 yrkande 4 ett tillkännagivande om att målet att halvera sjukskrivningarna till 2008 bör kompletteras med delmål om minskning med 10 % till 2004 och 30 % 2006.

Utskottets ställningstagande

Sjukfrånvaron och kostnaderna härför har ökat dramatiskt under senare år. Det är särskilt de långa sjukfallen (365 dagar eller mer) som har ökat.

Utskottet har vid flera tillfällen, senast i yttrande 2003/04:SfU1y till finansutskottet, konstaterat att orsakerna till sjukfrånvaron är komplexa med flera faktorer som samspelar och att någon enkel lösning på problemet inte står att finna. Förutom de av regeringen ovan framförda faktorerna har utskottet även lyft fram andra, såsom ersättningssystemens utformning, den ökande förvärvsfrekvensen bland kvinnor kombinerat med att männen inte tar sin del av ansvaret för barn och hem samt läkarnas roll i sjukskrivningsprocessen, konjunkturläget och verkningar av saneringen av statsfinanserna som ägde rum under 1990-talet.

Utredningen om analys av hälsa och arbete (AHA-utredningen), som bl.a. haft i uppdrag att redovisa utvecklingen av hälsa och ohälsa i arbetslivet, har i sitt delbetänkande Kunskapsläge sjukförsäkringen (SOU 2002:62) lyft fram förändringar i ålderssammansättning, administrativa tillkortakommanden och förändringar i förtidspensionssystemet som förklaringsfaktorer. Vidare pekar utredningen på en mer komplex faktor. Under 1990-talet har arbetslivet blivit mer pressat och det psykiska välbefinnandet har minskat. Utredningen framför hypotesen att något har hänt i samspelet mellan individ, arbetsplats och läkare. Sjukskrivning har blivit ett alltmer accepterat sätt att hantera press och påfrestningar som drabbar människor i deras liv.

I november 2003 har Riksförsäkringsverket lämnat följande statistiska uppgifter om ohälsan.

Sjukpenning. Antalet personer som erhåller ersättning i form av sjukpenning från sjukförsäkringen fortsätter att minska. Under oktober månad 2003 utbetalades sjukpenning till 301 000 personer, vilket var 22 000 färre än under oktober 2002. Under den senaste tolv månadersperioden har knappt 818 000 personer fått en utbetalning, vilket är en påtaglig minskning från 867 000 personer år 2002.

Deltidssjukskrivning. Omkring 30 % av sjukskrivningarna är sjukskrivningar på deltid. Andelen, som sedan hösten/vintern 2002/03 successivt ökat från 25 %, har under de senaste månaderna varit oförändrad.

Korta sjukfall. Antalet personer som varit sjukskrivna kortare tid än ett halvår minskade mellan augusti 2002 och augusti 2003 med 22 800 personer, eller 23,8 %.

Långa sjukfall. Av de sjukskrivna i slutet av augusti 2003 hade 135 300 varit sjukskrivna i mer än 1 år. Det var samma antal som månaden innan men 15 100 fler än i augusti 2002. Vartannat pågående sjukfall (50,4 %) i slutet av augusti 2003 hade pågått längre än 1 år. Vid motsvarande tid 2002 var motsvarande andel 41,7 %. Av de långtidssjukskrivna i augusti 2003 var 65 % kvinnor och 35 % män.

Sjukpenningdagar. Under årets första tio månader har antalet dagar med ersättning varit något lägre än under motsvarande tid föregående år. Ersätt-

ning för drygt 76 miljoner nettodagar sjukpenning har betalats ut, en minskning med 2,8 miljoner dagar (3,5 %) jämfört med föregående år.

Ohälsotalet. Ohälsotalet i oktober uppgick till 43,3 dagar, varav 16,9 dagar avsåg sjukpenning och 26,4 sjukersättning/aktivitetsersättning Sedan oktober 2002 har ohälsotalet ökat med 0,6 dagar. Sjukpenningdelen minskade medan sjukersättningsdelen ökade.

Sjukpenningkostnader. Sedan juli 2003 har varje månad haft lägre kostnader än motsvarande månad förra året. Kostnaderna för årets första tio månader, inklusive kostnaderna för statlig ålderspensionsavgift (SÅP), uppgick till 37,8 miljarder kronor. Jämfört med motsvarande tid förra året är det en ökning med 0,3 %. Årets kostnader bedöms inte komma att överstiga kostnaderna för 2002.

Aktivitets- och sjukersättning omfattar nu 502 300 personer. Det är 19 400 personer eller 4,0 % fler än de som hade förtidspension/sjukbidrag för ett år sedan. Ökningen skall bland annat ses i ljuset av försäkringskassans arbete att säkerställa att enskilda försäkrade uppbär rätt förmån och rätt ersättning.

Hittills i år (10 november) har det tillkommit 61 000 nya försäkrade i sjuk- och aktivitetsersättning, vilket i stort motsvarar nivån för samma period förra året.

Kostnader för aktivitets- och sjukersättning. Kostnaderna under årets första tio månader uppgick till 48,7 miljarder kronor, en ökning med 17,8 % jämfört med förtidspension/sjukbidrag samma tid förra året. Dessa värden inkluderar uppskattade kostnader för statlig ålderspensionsavgift (SÅP).

Totala kostnader. Sjukförsäkringens kostnader (inklusive SÅP) för sjukpenning och aktivitets- och sjukersättning för de första tio månaderna 2003 kan beräknas till 86,5 miljarder kronor vilket är en ökning med 7,5 miljarder kronor eller 9,5 % jämfört med motsvarande ersättningar och period år 2002.

Utskottet noterar att antalet nettodagar med sjukpenning minskar och att det finns indikationer på att kostnaderna för sjukskrivningarna är på väg att vända. Kostnaderna för sjuk- och aktivitetsersättning stiger dock, och de sammantagna kostnaderna stiger oroväckande. Utvecklingen på området är således fortfarande mycket allvarlig.

Utskottet konstaterar dock att under 2003 påbörjades och genomfördes på regeringens initiativ flera olika åtgärder på sjukförsäkringsområdet för att minska ohälsan i arbetslivet. Inriktningen på de flesta av dessa är sådana att effekterna inte omedelbart kan utläsas utan de syftar till att på sikt bidra till att ohälsan minskar. Även om regeringen genomfört flera olika åtgärder mot ohälsan som med tiden kan förväntas bidra till att motverka den sammantagna negativa utvecklingen, anser utskottet att det är nödvändigt med initiativ till ytterligare åtgärder för att det uppsatta nationella målet för sjukfrånvaro och aktivitets- och sjukersättning skall kunna nås till 2008.

Av propositionen framgår att regeringen fortsätter att fullfölja arbetet med åtgärder bl.a. inom ramen för regeringens 11-punktsprogram. Vidare tar man initiativ till ytterligare ett antal åtgärder som har redovisats ovan.

Enligt utskottets mening är såväl inriktningen på regeringens arbete som dess omfattning och bredd sådant att det finns goda skäl att anta att arbetet på sikt kommer att ge önskat resultat i form av färre antal sjukskrivna och färre nybeviljade aktivitets- och sjukersättningar. Utskottet hyser således goda förhoppningar om att det av regeringen föreslagna målet kommer att uppnås och finner inte anledning att ändra eller komplettera detta.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf289 yrkandena 1 och 2, Sf287, Sf327 yrkande 4, Sf358 yrkande 5 och Sf397 yrkande 6.

Beträffande brister i statistiken gör RFV årliga enkätundersökningar hos försäkringskassorna om bl.a. diagnoser som orsakar sjukskrivningar. Vidare anger RFV i årsredovisningen för budgetåret 2002 att i takt med att sjukfrånvaron ökat kraftigt de senaste fem åren har kraven på sjukförsäkringsstatistik vuxit. Bristerna i nuvarande sjukförsäkringsstatistik försvårar möjligheterna att i grunden följa sjukfrånvarons utveckling och dess bestämningsfaktorer. Det nya ärendehanteringssystemet för sjukpenning har dock gett nya möjligheter att samla in uppgifter. Sedan november 2002 är det också möjligt att registrera uppgift om den försäkrades diagnos och arbetsgivare i sjukpenningärenden. Den 1 december 2003 träder lagen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration i kraft. Enligt 25 § gäller att utan hinder av begränsningarna för sökning i lagen skall personuppgifter som rör hälsa få användas som urvalskriterium vid sammanställningar om regeringen har meddelat föreskrifter om det. Motionsyrkande Sf358 yrkande 15 får därmed anses delvis tillgodosett.

Med det anförda avslår utskottet motionsyrkandet i fråga.

19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. Vidare bör riksdagen anta regeringens lagförslag om fortsatt lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst i vissa fall. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslaget och om förlängning av ovannämnda försöksverksamhet utan begränsningar.

Riksdagen bör även avslå motionsyrkanden om bl.a. reform av systemen för sjuklön, differentierade arbetsgivaravgifter för småföretag, steglös sjukpenningnivå, flexibel sjukpenning, sjuk- och friskskrivningsrätt för sjukgymnaster, bildtelefon till döva och andra rehabiliteringsfrågor, närståendepenning och sjukpenninggrundande inkomst.

Jämför reservationerna nr 23 (v), 24–26 (kd), 27 (m), 28 (c), 29 (kd, c), 30 (m), 31 (kd) och 32 (fp).

Gällande bestämmelser

Från anslaget bekostas utgifter för sjukpenning, rehabilitering och närståendenpenning inklusive statlig ålderspensionsavgift. Anslagsposten Rehabilitering har fr.o.m. år 2003 delats upp i två poster, Rehabiliteringspenning och Köp av arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster m.m. Från och med 2003 finns ytterligare en anslagspost – Förnyelse av den arbetslivsinriktade rehabiliteringen.

Den 1 januari 1992 infördes en sjuklöneperiod genom lagen (1991:1047) om sjuklön (SjLL).

Enligt SjLL har arbetstagare fr.o.m. den 1 juli 2003 under de första 21 dagarna av ett sjukfall rätt till sjuklön från arbetsgivaren. Rätten till sjuklön gäller fr.o.m. den första dagen av anställningstiden. Är den avtalade anställningstiden kortare än en månad inträder dock rätten till sjuklön endast om arbetstagaren tillträtt anställningen och därefter varit anställd 14 kalenderdagar, i princip i följd.

För den första dagen i sjuklöneperioden betalas ingen ersättning (karensdag). För de återstående dagarna behåller den anställde 80 % av lön och andra anställningsförmåner.

Antalet karensdagar är begränsat till tio under en tolv månadersperiod (allmänt högriskskydd). För en arbetstagare som lider av sjukdom som kan antas medföra ett större antal sjukperioder med sjuklön under en tolv månadersperiod kan försäkringskassan besluta om s.k. särskilt högriskskydd. Då utges sjuklön för första dagen och arbetsgivaren får ersättning från sjukförsäkringen. Vidare gäller ett utökat särskilt högriskskydd för den som har en sjukdom som medför risk för en eller flera längre sjukperioder under en tolv månadersperiod. Även i dessa fall får arbetsgivaren ersättning från sjukförsäkringen. Däremot utges inte sjuklön för karensdag.

I samband med beslut om förlängning av sjuklöneperioden fr.o.m. den 1 juli 2003 från 14 till 21 dagar beslutades även att det skulle införas ett obligatoriskt högkostnadsskydd mot sjuklönekostnader för arbetsgivare som har en årlig lönesumma som högst uppgår till 160 prisbasbelopp. Eftersom högkostnadsskyddet aktualiserar frågan om det kan stå i strid med EG:s regler om statligt stöd till näringslivet, vilken fråga för närvarande är föremål för kommissionens granskning, skall de föreslagna reglerna om högkostnadsskydd träda i kraft den dag regeringen bestämmer men med verkan på sjukdomsfall som börjat efter den 1 juli 2003. Eftersom det inte kan uteslutas att kommissionens prövning leder till att reglerna om högkostnadsskydd måste modifieras i något avseende, får regeringen föreskriva de begränsningar i rätten till ersättning för sjuklönekostnader som kan följa av EG-fördragets regler om statligt stöd.

Efter sjuklöneperioden utges sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL). Sedan den 1 juli 2003 utgör sjukpenningen 80 % av 97 % av den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI), vilket motsvarar 77,6 % av hel SGI. Om den sjukskrivne är arbetslös kan dock sjukpenning utgå högst med det belopp som motsvarar det högsta beloppet inom arbets-

löshetsförsäkringen (för närvarande 521 kr/dag). För den som inte omfattas av SjLL, t.ex. egenföretagare och uppdragstagare, utges sjukpenning enligt AFL från sjukperiodens början. Sjukpenning utges dock inte för den första dagen i sjukperioden (karensdag). Antalet karensdagar är begränsat till högst tio under en tolv månadersperiod.

SjG är den årliga inkomst i pengar som en försäkrad kan antas komma att tills vidare få för eget arbete, antingen som arbetstagare i allmän eller enskild tjänst (inkomst av anställning) eller på annan grund (inkomst av annat förvärvsarbete). För rätt till sjukpenning krävs att den försäkrade har en SjG som uppgår till 24 % av prisbasbeloppet. Vid beräkning av SjG bortses från inkomster som överstiger 7,5 prisbasbelopp.

Försäkringskassan har sedan 1992 års rehabiliteringsreform ett ansvar för att samordna samhällets resurser för att återge en sjukskriven person möjlighet att förvärvsarbeta.

Rehabiliteringsersättning utges under vissa förutsättningar när en försäkrad, vars arbetsförmåga till följd av sjukdom är nedsatt med minst en fjärdedel, deltar i en arbetslivsinriktad rehabilitering. Rehabiliteringsersättning består av rehabiliteringspenning, som utges med 80 % av SjG, och ett särskilt bidrag. För samverkan, köp av arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster och arbetstekniska hjälpmedel m.m. avsätts särskilda medel.

Närståendepenning utges enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård till den som avstår från förvärvsarbete för att vårda en närstående svårt sjuk person. Ersättning kan utges även om vården sker på sjukvårdsinrättning. Antalet ersättningsdagar är begränsat till 60 dagar för varje person som vårdas. Närståendepenning utges med 80 % av SjG och kan utges som hel, halv eller fjärdedels förmån.

Enligt lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst får, om regeringen medger det, en försäkringskassa, ett landsting och en kommun, som har kommit överens om det, bedriva sådan försöksverksamhet i syfte att pröva möjligheterna till en effektivare användning av tillgängliga resurser (Socsam). Försöksverksamheten, som är begränsad till högst tio försöksområden, startade den 1 juli 1994 och skall avslutas senast vid utgången av 2003.

Sedan den 1 januari 1998 får försäkringskassan träffa överenskommelse med kommun, landsting och länsarbetsnämnd om att samverka i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser (Frisam). Från och med den 1 januari 2003 får högst 5 % av de beräknade utgifterna för sjukpenning användas för denna samverkan.

Från och med den 1 januari 2003 utges aktivitets- eller sjukersättning vid långvarig eller varaktig medicinskt grundad nedsättning av arbetsförmågan. Dessa förmåner, som har ersatt förmånerna förtidspension och sjukbidrag, utgör en del av sjukförsäkringen och utges som inkomstrelaterad förmån eller garantiersättning. Frågor om sjuk- och aktivitetsersättning behandlas nedan i avsnittet 19:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

Från och med den 1 juli 2003 genomfördes olika förändringar inom sjukförsäkringen som syftar till att öka hälsan i arbetslivet. Bland annat gäller detta åtgärder för att öka precisionen vid sjukskrivning. Deltidssjukskrivning skall användas i ökad utsträckning. De medicinska skälen för sjukskrivning skall preciseras och tydliggöras. Fler s.k. avstämningsmöten skall komma till stånd. Försäkringskassan skall vid behov kunna inhämta ett särskilt läkarutlåtande för att kunna bedöma i vilken utsträckning den försäkrades arbetsförmåga fortfarande är nedsatt. De intygsskrivande läkarnas utbildning i försäkringsmedicin förstärks. Försäkringsläkarnas arbetsuppgifter skall preciseras ytterligare, varvid uppgifterna i ökad utsträckning skall inriktas mot mer direkta insatser för att minska sjukfrånvaron. Dessutom anställs fler försäkringsläkare hos försäkringskassorna för att öka kvaliteten vid den medicinska bedömningen. Vidare har arbetsgivarens skyldighet att göra rehabiliteringsutredningar skärpts. Försäkringskassan skall även senast ett år efter sjukanmälningsdagen ha utrett om det finns förutsättningar för att ge den försäkrade sjuk- eller aktivitetsersättning i stället för sjukpenning.

Propositionen

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2004 till anslaget 19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. anvisar ett ramanslag på 44 424,4 miljoner kronor.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen att sjukfrånvaron har inneburit en mycket hård belastning på socialförsäkringssystemen för sjukpenning och sjuk- och aktivitetsersättning. Om inte utvecklingen kan vändas snart kommer de ökade samhällskostnaderna för ohälsan att tränga undan viktiga välfärdssatsningar.

För det framtida arbetets inriktning – förutom bl.a. en förstärkning av de förebyggande insatserna – krävs både nya och bättre insatser på rehabiliteringsområdet för att sjukskrivna, men även personer som uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning, skall kunna återgå till arbetslivet i högre grad än vad som har skett. Alltför många är sjukskrivna alltför länge, vilket ofta leder till passivisering och beviljande av sjuk- eller aktivitetsersättning. Det krävs därför en ökad satsning på arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser så tidigt som möjligt.

Målet för politikområde 19 Ersättning vid arbetsoförmåga har bl.a. formulerats så att en större andel av befolkningen i arbetsför ålder skall ha förmågan att arbeta. Detta gäller i hög grad på rehabiliteringsområdet. För att mäta måluppfyllelsen har RFV satt upp riksmålet för 2002 att minst 65 % av dem som varit föremål för samordnad rehabilitering ett halvår efter avslutningstidpunkten skall ha en ökad arbetsförmåga jämfört med vid starttidpunkten. Eftersom denna andel har ökat från 61 % till 65 % är riksmålet uppfyllt. Andelen personer som fått del av samordnad rehabilitering under 2002 har dock varit relativt liten, eller ca 9 % av antalet personer som varit sjukskrivna mer än 60 dagar.

Försäkringskassorna har möjlighet att med hjälp av särskilt avsatta medel köpa de utredningar som behövs för att kassan skall kunna ta ställning till bl.a. behovet av rehabilitering. Trots att antalet långtidssjukskrivna och därmed behovet av rehabilitering har ökat har dessa medel inte använts fullt ut. Under 2002 disponerades drygt 1 025 miljoner kronor för köp av rehabiliteringstjänster. Vid årets slut återstod cirka 192 miljoner kronor. Regeringen framhåller att detta inte är tillfredsställande. Förutom det faktum att alltför få personer blivit föremål för utredningar har situationen också inneburit att producenterna av sådana tjänster dragit ned på sina utredningsresurser till följd av bristande efterfrågan på tjänsterna.

Den fortsatta inriktningen på politiken är bl.a. att fullfölja arbetet med åtgärder inom ramen för 11-punktsprogrammet.

Bland annat skall arbetet fortsätta med att ta fram ett system med ekonomiska drivkrafter för arbetsgivare i syfte att minska sjukfrånvaron och systemet utformas så att det långsiktigt stärker både företagande och individer och därigenom hela samhällsekonomin. Det skall omfatta hela arbetsmarknaden och inriktningen är att arbetsgivarna skall betala en del av ersättningen vid sjukdom även utöver sjuklöneperioden. Ett viktigt komplement till ett system med ekonomiska drivkrafter skall vara ett obligatoriskt högkostnadsskydd för småföretag.

Som nämnts ovan måste politiken i högre grad än tidigare även inriktas på att förstärka de förebyggande och rehabiliterande insatserna. Bland annat kommer pågående arbete med att förnya och utveckla den arbetslivsinriktade rehabiliteringen att intensifieras under det närmaste året.

En viktig åtgärd innebär även den föreslagna lagen om finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet (prop. 2002/03:132). Samordnade rehabiliteringsinsatser skall således komma till stånd mellan allmän försäkringskassa, länsarbetsnämnd, kommun och landsting. Vidare har regeringen föreslagit förlängning i tre år av försöksverksamhet inom Socsam i vissa fall.

Regeringen anser det vidare angeläget att fortsatta informationsinsatser görs till arbetsgivare, berörda vårdgivarkategorier, arbetstagarna och allmänheten bl.a. för att öka medvetenheten och kunskaperna om sjukfrånvaro och sjukskrivning.

Det är också regeringens avsikt att en pågående översyn av administrationen av socialförsäkringen snabbt skall kunna leda fram till en organisation som blir ett effektivt instrument bl.a. för att bryta den negativa ohälsotrenden.

Ytterligare åtgärder som planeras av regeringen finns redovisade ovan i avsnittet Orsaker till ohälsan och mål för ökad hälsa i arbetslivet.

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2004

Moderaterna

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf366 yrkande 11 att riksdagen beslutar att anvisa 11 250 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

I samma motion yrkande 1 liksom även i motion Sf289 yrkande 13 av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs ett upphävande av beslutet att SGI skall multipliceras med faktorn 0,97 vid beräkning av sjukpenning.

I motion Sf366 yrkande 2 begärs att SGI skall beräknas på de två föregående årens inkomst. Ett likalydande yrkande finns i motion Sf289 yrkande 14.

Vidare begärs i motionerna Sf366 yrkandena 3 - 6 och Sf289 yrkandena 9, 11, 12 och 16 att ersättningsnivån i sjukförsäkringen skall sänkas dels till 75 % av SGI från den 15 till den 360 sjukdagen, dels till 65 % av SGI fr.o.m. den 361 sjukdagen. Vidare begärs att en andra karensdag införs den åttonde sjukdagen. Motionärerna framhåller att det är nödvändigt att höja självriskerna i sjukförsäkringen och att den ökande förtidspensioneringen måste stoppas. Någon automatisk prövning av rätten till aktivitets- och sjukersättning skall således inte göras inom ett års sjukskrivning. Därtill krävs att den tredje sjuklöneveckan avskaffas. Motionärerna anser att införandet av denna har samma effekt som en skatthöjning och att den dessutom medför att arbetsgivare blir ännu mer återhållsamma med att anställa arbetskraft i allmänhet och personer med högre risk att bli sjuka i synnerhet.

I motion Sf366 begärs i yrkande 7 ett tillkännagivande om att sjukskrivningarna på grund av trafikolyckor skall överföras från den allmänna sjukförsäkringen till den obligatoriska trafikskadeförsäkringen.

Vidare begärs i motion Sf289 yrkande 3 ett tillkännagivande om ändringar i AFL. Motionärerna framhåller att sjukdom skall bedömas ”i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet” i syfte att sjukskrivning endast skall tillåtas vid sjukdom. Vidare skall skyldighet för den sjukskrivne att intyga nedsatt arbetsförmåga återinföras. Deltidssjukskrivning bör även göras mer flexibel. Det bör således vara möjligt att bl.a. vara sjukskriven endast en timme om dagen, från vissa arbetsuppgifter eller genom att vara på jobbet på heltid men med halv arbetstakt. I yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om en förtydligad ansvarsfördelning för rehabilitering. Motionärerna anser att försäkringskassan skall ha ansvaret för att en rehabiliteringsutredning initieras och kommer till stånd.

I motion So503 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m) begärs i yrkande 2 ett beslut om att låta försäkringskassorna köpa vård. Motionärerna framhåller att särskilda medel avsätts för att påskynda försäkringskassans rehabiliteringsinsatser. Köp av rehabiliteringsinsatser bör därvid kunna göras från olika sjukvårdshuvudmän samt från vårdgivare utomlands.

Slutligen begär Sten Tolgfors m.fl. (m) i motion Sf405 yrkande 6 att de pågående Socsamförsöken skall ges möjlighet att fortsätta i ytterligare tre år utan begränsningar.

Folkpartiet

I motionerna Fi240 yrkande 19 i denna del av Lars Leijonborg m.fl. (fp) och Sf359 yrkande 2 av Bo Könberg m.fl. (fp) begärs att riksdagen beslutar att anvisa 2 590 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

I motion Sf358 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs i yrkandena 1, 2, 8–11 och 13 följande. Regeringen måste vidta åtgärder mot missbruk av sjukförsäkringen i form av att ett med gällande lag oförenligt sjukdomsbegrepp används i tillämpningen. Sjukdomsbegreppet har förskjutits så att sjukförsäkringen har kommit att användas i annat syfte än den är avsedd för. Vidare skall beslutet om införandet av den tredje sjuklöneveckan upphävas fr.o.m. den 1 januari 2004. Beslutet motverkar nyanställningar, försvårar för dem som är lite svagare på arbetsmarknaden att bli anställda och ökar de direkta kostnaderna för företagen. Samtidigt finns det inget som talar för att den totala sjukfrånvaron påverkas nämnvärt. Det är långtidssjukskrivning och övergång i sjukersättning som är det stora problemet. Regeringen bör även återkomma med förslag om att rehabiliteringsersättning skall kunna utgå under längre tid än 12 månader. En rehabiliteringsgaranti skall införas så att alla sjukskrivningar som kan bli långvariga snabbt leder till prövning av rehabiliteringsbehovet av en annan läkare än den som först sjukskrev. De beslutade skärpta kraven på medicinskt underlag för heltidssjukskrivning bör även komma till uttryck i AFL. Vidare bör en allmän genomgång av lagar, föreskrifter m.m. göras med avseende på intygsskrivandet och med inriktning på att detta skall innebära medicinska bedömningar av vad som bäst kan leda till tillfrisknande. Slutligen begärs ett tillkännagivande om begränsning av behörigheten för en läkare med viss specialistutbildning att för längre tids sjukpenning skriva sjukintyg som grundas på diagnoser inom en annan medicinsk specialitet.

I motion So505 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) begärs i yrkande 2 att närståendepenning från den 1 januari 2004 skall kunna betalas ut i upp till 120 dagar.

Kristdemokraterna

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion Sf397 yrkande 33 i denna del att riksdagen beslutar att anvisa 3 070 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

I samma motion yrkande 15 liksom även i motion A308 yrkande 8 av Annelie Enochson m.fl. (kd) begärs att en ny rehabiliteringsförsäkring införs i enlighet med den modell som föreslagits av Gerhard Larsson i utredningsbetänkandet SOU 2000:78, och med en offentlig aktör. Motionärerna anser att rehabiliteringen har varit eftersatt och föreslår därför att den nya rehabiliteringsförsäkringen i alla väsentliga huvuddrag genomförs från den 1 januari 2004 med en utbyggnad den 1 januari 2005. En ökad totalkostnad under det första året reformen genomförs balanseras åren därefter med en nettovinst i form av lägre utbetalningar av sjukpenning och förtidspension.

I motion Sf397 yrkande 4, 5, 16, 26, 28, 29 och 31 begärs att regeringen påbörjar det nödvändiga lagstiftningsarbete som krävs för att införa den nya rehabiliteringsförsäkringen. Vidare begärs att regeln om att en rehabiliteringsutredning alltid skall göras av arbetsgivarna upphör till förmån för införandet av rehabiliteringsförsäkringen. Därtill begärs ett upphörande av regeln

om att försäkringskassan regelmässigt inom ett år skall utreda om sjukpenning skall övergå till sjuk- eller aktivitetsersättning. Motionärerna anför att regeringens förslag riskerar att leda till att sjukpenning rutinmässigt övergår till sjuk- eller aktivitetsersättning efter ett år i stället för att fokus läggs på rehabiliteringsinsatser. Motionärerna anser även att ytterligare en karensdag med bibehållet högriskskydd på 10 dagar skall införas. Arbetsgivaravgiften skall i stället höjas något för företagen. Vidare begärs att ersättningsnivån i sjukförsäkringen höjs till 80 % och att SGI beräknas på ett genomsnitt av de senaste två årens inkomster. Skattepliktiga förmåner samt semesterersättning skall även vara SGI-grundande. En ny modell för trafikförsäkringen bör införas som innebär att samtliga personskadekostnader i samband med trafikolyckor förs över från sjukförsäkringen till trafikförsäkringen från och med den 1 juni 2004.

Slutligen begärs i motion Sf397 yrkande 3 att sjuklöneperioden för arbetsgivarna skall återgå till 14 dagar. Motionärerna menar att det saknas forskning som tyder på att ett utvidgat arbetsgivaransvar har någon som helst effekt på sjuktalet. Likalydande yrkanden har framställs i motionerna N412 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkande 20, A308 av Annelie Enochson m.fl. (kd) yrkande 7, A309 av Annelie Enochson m.fl. (kd) yrkande 10 samt N346 av Maria Larsson m.fl. (kd) yrkande 11.

Centerpartiet

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf389 yrkande 1 i denna del att riksdagen beslutar att anvisa 6 332 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Motionärerna framhåller minskade sjukpenningkostnader med anledning av satsningar på rehabilitering och en historisk beräkning av den sjukpenninggrundande inkomsten. I samma motion yrkande 2 begärs att av anslaget skall 3,3 miljarder kronor användas till rehabiliteringsersättning och rehabiliteringsstöd och i motsvarande grad skall medlen för sjukpenningen minskas.

I Sf389 yrkande 3 begärs att av anslaget skall 500 miljoner kronor avsättas för finansiell samordning och för rehabiliteringsinsatser m.m. i syfte att förstärka arbetet kring personer med social utslagningsproblematik såsom hemlösa, psykiskt sjuka samt personer med alkohol- och drogberoende. Även Kenneth Johansson m.fl. (c) begär i motion So637 yrkande 2 att 500 miljoner kronor inom utgiftsområde 10 skall reserveras för deltagande i finansiell samordning för rehabilitering av psykiskt sjuka.

I motion Sf327 begär Birgitta Carlsson m.fl. (c) i yrkande 3 att en grundnivå införs i sjukpenningen om 200 kr per dag. I yrkande 8 begärs att en rehabiliteringsgaranti införs. En preliminär rehabiliteringsplan skall normalt föreligga inom sex veckor efter sjukskrivningen. Även i motion So497 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 4 begärs att en rehabiliteringsgaranti införs.

Vidare begärs i motion Sf327 yrkande 12 att den sjukskrivne skall undersökas av försäkringsläkare efter omkring fyra veckor. I yrkande 9 begärs

införande av en rehabiliteringslots. Innebörden är att efter sex veckors sjukskrivning skall en kontaktperson samordna rehabiliteringsinsatserna, lotsa den enskilde mellan olika aktörer och ansvara för att rehabiliteringsplanen fullföljs. I yrkande 10 begärs att en rehabpeng införs. Om rehabiliteringsgarantin inte uppfylls skall den sjukskrivne ha möjlighet att få kostnadsteckning för relevanta rehabiliteringstjänster från t.ex. privata aktörer. Sjukskrivna skall också ha möjlighet att efter ansökan förfoga över vissa resurser för köp av rehabiliteringstjänster. Beträffande företag med färre än 15 anställda begärs i yrkande 11 att dessa skall befrias från skyldigheten att genomföra en rehabiliteringsutredning. Vidare begärs i yrkande 14 ett tillkännagivande att karensdagen skall motsvara en hel dag oavsett vid vilken tidpunkt på dagen som sjukskrivningen inleds. Slutligen begärs i yrkande 16 ett tillkännagivande om att adekvata rehabiliteringsåtgärder även skall riktas till dem som har sjuk- och aktivitetsersättning.

I motionerna N329 av Maud Olofsson m.fl. (c) yrkande 16, N348 av Vivian Gerdin och Roger Tiefensee (c) yrkande 5 och Sf353 av Annika Carlsson och Birgitta Carlsson (c) begärs att en sjuklönomodell med storleksrelaterat arbetsgivaransvar införs. Motionärerna anser att det är antalet anställda som skall avgöra omfattningen av detta ansvar. Detta efter principen att t.ex. fem anställda motsvarar fem sjuklönedagar per anställd upp till maximalt 30 dagar. Genom en likformig nedsättning av arbetsgivaravgifterna kommer en viss överkompensation att ges åt småföretagare.

Övriga motioner

Arbetsgivarnas kostnadsansvar

Claes Västerteg (c) begär i motion Sf227 ett tillkännagivande om att arbetsgivare inte skall betala sjuklön vid sjukskrivning på grund av olyckor i samband med idrottsutövande och övriga fritidsaktiviteter. Sjuklön skall bara utges vid ordinär och arbetsrelaterad sjukfrånvaro.

I motion Sf240 av Barbro Feltzing (mp) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att låta utreda möjligheten till differentierade sjukförsäkringsavgifter för småföretag som ett led i arbetet med att få ned ohälsotalet. Differentierade avgifter bör kunna användas både som ett slags bonus till företagen för deras låga antal sjukskrivna och som en uppmuntran till arbetsmiljöförbättringar. I samma motion yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om en utredning om lägre sjukförsäkringsavgifter för småföretag. Småföretagens kostnader för sjukfrånvaron är enligt motionären två till tre gånger högre i procent räknat av lönesumman än för de större företagen.

I motion Sf289 av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs i yrkande 10 ett tillkännagivande om att avtalslösningar som innebär ersättning över en viss nivå skall kunna medföra att arbetsgivaren får bära hela sjukpenningkostnaden. Beträffande incitament för arbetsgivare att minska sjukfrånvaron kritiserar motionärerna i yrkande 17 det förhållandet att de arbetsgivare som har störst behov av att påverka sjukfrånvaron, dvs. kommunerna, skyddas från de ökade incitamenten genom särskilda statsbidrag. Slutligen begär motionärerna i

yrkande 21 ett tillkännagivande om att låta utreda förslag om förändrad sjukförsäkring från Svenskt Näringsliv, Reforminstitutet och Företagarna. De olika förslagen avser privat försäkring genom arbetsgivaren, s.k. friskpeng respektive sjuklöneansvar som varierar efter antalet anställda på företaget.

Holger Gustafsson m.fl. (kd, m) begär i motion Sf381 ett tillkännagivande om att reformera systemen för sjuklön och sjukpenning i linje med förslaget ”Sjuklön efter storlek”. Förslaget innebär bl.a. att varje arbetsgivare skall ansvara för så många sjuklönedagar per år och anställd som det finns anställda i verksamheten. Vidare skall arbetsgivaren betala sjukförsäkringsavgift efter hur många sjuklönedagar som verksamheten bär. Fler dagar ger en lägre avgift. Arbetsgivaren kan dock välja att ansvara för fler dagar än vad antalet anställda motiverar och får då en sänkt avgift.

Sjukförsäkringsfrågor

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion Sf397 yrkandena 20–22 och 27 olika tillkännagivanden. Motionärerna anser att eftersom en förskjutning av attityderna till bl.a. sjukförsäkringen synes ha skett är information om försäkringens syfte viktig. Motionärerna framhåller även att det är mycket viktigt att precisionen ökar i sjukskrivningsprocessen, inte minst för att den enskilde skall få adekvat behandling och rehabilitering. Sjukskrivningen måste bedömas ur ett helhetsperspektiv och den intygslämnande läkaren måste så långt möjligt undvika heltidssjukskrivning. Vidare bör en tydligare koppling mellan läkarnas sjukskrivning och kostnadsansvaret finnas. Motionärerna anser slutligen att en individanpassad ersättning mellan 25 och 100 % i sjukförsäkringen bör införas och en regeländring göras så att vissa anställda inte missgynnas av den nuvarande bestämmelsen om karensdag.

I motion Sf207 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) begärs ett tillkännagivande om en steglös sjukpenningnivå.

Helene Petersson och Margareta Sandgren (s) begär i sin motion Sf223 ett tillkännagivande om möjlighet till sjukskrivning på vilken nivå som helst. Motionärerna menar att sådan sjukskrivning bättre anpassas till den sjukskrivnes behov.

Även Inger Lundberg m.fl. (s) begär i motion Sf228 ett tillkännagivande om utformningen av sjukpenningen. Hon anser att det finns goda skäl för att öppna en möjlighet till sjukskrivning också på t.ex. 40 eller 60 % och särskilt för människor som är på väg tillbaka till arbetsmarknaden.

I motion Sf345 av Helena Bargholtz (fp) begärs ett tillkännagivande om att deltidssjukskrivning bör kunna innebära möjlighet att arbeta fullt ut under en tid för att sedan få en återhämtningsperiod osv.

Flera motionärer har begärt tillkännagivanden om sjukskrivningar som är föranledda av operationer som inte är betingade av medicinska skäl. Tina Acketoft (fp) anser i motion Sf237 att rätten till sjukpenning och sjuklön endast skall avse tillfällig arbetsoförmåga av sjukdomskaraktär efter medicinsk bedömning. Sjukpenning skall således inte utgå vid ingrepp av icke medicinsk art, t.ex. vid skönhetsoperationer. Även Nina Lundström och Mar-

tin Andreasson (fp) anser i motion Sf262 att sjukpenning inte bör utgå vid sådana operationer. Rolf Olsson m.fl. (v) anser i motion So416 yrkande 2 att RFV bör göra analys av sjukskrivningar som är föranledda av estetisk intimitetkirurgi.

Martin Andreasson (fp) begär i motion Sf312 ett tillkännagivande om att de som kombinerar två eller flera deltidsanställningar kan bli orättvist behandlade genom att få fler karensdagar än andra.

I flera motioner begärs tillkännagivanden om sjuk- och friskskrivningsrätt för sjukgymnaster. Ingrid Burman m.fl. (v) anser i motion So312 yrkande 1 att ett projekt med sjukskrivningsrätt för sjukgymnaster av patienter med långvariga problem från rörelseapparaten bör initieras. Även Carina Moberg (s) begär i motion Sf336 yrkande 1 att en försöksverksamhet med rätt för sjukgymnaster att utfärda intyg om sjukskrivning inleds. Vidare begärs i samma motion yrkande 2 att frågan om sjukgymnaster skall kunna utföra sjuk- och friskskrivningar bör utredas. Motionären anser detta vara rimligt i vissa fall, främst vid belastnings- och stressrelaterade besvär från rörelseapparaten. Slutligen anser Anna Lilliehöök och Anita Sidén (m) i motion Sf363 att sjukgymnaster bör ges rätt att friskskriva så att detta kan ske så snart som möjligt.

I motion Sf355 av Mia Franzén (fp) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att sjukdomsdiagnoserna inom psykiatrin behöver definieras och att läkarunderlagen måste bli mer likvärdiga och informativa. Motionären anför att begrepps användningen inom psykiatrin behöver renodlas för att få ökad förståelse och färre missförstånd mellan framför allt försäkringskassan, arbetsgivaren och sjukvården men även mellan dessa aktörer och den sjukskrivne.

I motion Sf374 av Lennart Axelsson (s) begärs ett tillkännagivande om att konsekvenserna som uppstår vid retroaktiva lönepåslag bör uppmärksammas. Motionären menar att även sjukskrivna och föräldralediga bör få del av retroaktiva lönepåslag.

I flerpartimotionen Sf386 av Annika Carlsson m.fl. (c, m, fp, kd) begärs ett tillkännagivande om att reformera sjukförsäkringen så att den försäkrade som håller nere sin sjukfrånvaro belönas med en friskbonus i form av ett skatteavdrag.

Rehabilitering

I motion So409 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m) begärs i yrkande 5 ett tillkännagivande om vård i tid och snar rehabilitering. Motionärerna framhåller att det vanligtvis är mycket billigare att erbjuda rehabilitering omedelbart än att låta människor vänta.

Vidare begärs i motion Sf327 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) yrkande 5 ett tillkännagivande om kvinnoperspektivet i folkhälsoarbetet. Motionärerna framhåller att kunskapen är sämre vad gäller prevention, rehabilitering och behandling av kvinnors ohälsa och att det kan bidra till utslagning eller längre sjukskrivningar än vad som annars skulle vara möjligt.

Carl-Axel Johansson (m) begär i motion Sf203 ett tillkännagivande om att sjukförsäkrings-, arbetsmarknads- och arbetsskadeavgiften i arbetsgivaravgifterna bör slås samman till en rehabiliteringsavgift och utgöra grunden för en rehabiliteringsförsäkring med försäkringsbolag som försäkringsgivare.

Vidare begär Carl-Axel Johansson (m) i motion Sf204 ett tillkännagivande om läkarintygets framtida roll i rehabiliteringen. Motionären anser att läkarintyg inte skall behöva företes för rätt till sjukpenning vid långa sjukfall där avstämningsmöten inletts och den sjukskrivne har flera orsaker till sin arbetsförmåga utöver de medicinska.

Jan Ertsborn (fp) begär i motion Sf216 ett tillkännagivande om regelförändringar så att statliga medel hos försäkringskassorna och arbetsförmedlingarna kan användas till att stödja den verksamhet med rehabilitering av långtidssjuka som pågår på Fontänhusen i Sverige.

Även i motion Sf241 av Birgitta Carlsson och Birgitta Sellén (c) begärs ett tillkännagivande om att medel för rehabilitering av psykiskt långtidssjuka skall kunna användas för att starta och driva fler klubbhus enligt Fountainhousemodellen i Sverige. De klubbhus som redan finns i Sverige har enligt motionärerna lyckats väl med rehabilitering av denna grupp.

Annika Carlsson och Lars-Ivar Ericson (c) begär i motion Sf220 ett tillkännagivande om att regeringen utvidgar rehabiliteringsbegreppet till att innefatta både social, medicinsk och arbetslivsinriktad rehabilitering. Rehabilitering skall ses ur ett livslångt perspektiv och inte bara vara yrkesinriktad.

Även Sven Brus (kd) begär i motion Sf258 ett tillkännagivande med innebörd att rehabiliteringsbegreppet ges en definition som innefattar både social, medicinsk och arbetslivsinriktad rehabilitering. De som i dag står utanför arbetsmarknaden skall således ha samma rätt till insatser som övriga medborgare.

I motion Sf250 av Billy Gustafsson (s) begärs ett tillkännagivande om att det bör vara möjligt att uppbära både partiell sjukpenning och partiellt aktivitetsstöd.

Mikael Odenberg (m) begär i motion Sf260 ett tillkännagivande om möjlighet för försäkringskassan att direktfinansiera medicinsk rehabilitering för sjukskrivna där den snabbast finns att tillgå.

I motion Sf270 av Chatrine Pålsson och Sven Brus (kd) begärs ett tillkännagivande om att inrätta en delegation mot stress och utbrändhet. Motionärerna anser att det finns behov av att föra samman personer som har kunskap om stress och utbrändhet i en delegation.

I motion Sf330 av Allan Widman (fp) begärs ett tillkännagivande om att skapa ekonomiska incitament för arbetsgivarna att återfå långtidssjukskrivna i arbete. Arbetsgivaren bör premieras om en långtidssjuk kan fås att återgå i arbete.

Birgitta Carlsson och Annika Carlsson (c) begär i motion Sf335 ett tillkännagivande om att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att bl.a. lägga fram förslag i syfte att minska ohälsan på grund av sjukdomar i rörelseorganen.

Mia Franzén (fp) begär i motion Sf355 yrkande 6 ett tillkännagivande om att försäkringskassan bör erbjuda rehabilitering även för dem med psykiska besvär. Samtalsterapi skall finnas som en rehabiliteringsinsats. I samma motion yrkande 7 begär motionären ett tillkännagivande om att den som är långtidssjukskriven på grund av psykiska besvär och arbetslös i större utsträckning än i dag skall erbjudas rehabiliteringsinsatser för själen.

I motion Sf370 av Siw Wittgren-Ahl (s) begärs ett tillkännagivande om att den s.k. steg-för-steg-modellen i praktiken innebär att många som på grund av sjukdom inte kan fortsätta i sitt arbete inte kommer i fråga för arbetslivsinriktad rehabilitering.

I motion Sf376 av Louise Malmström och Fredrik Olovsson (s) begärs ett tillkännagivande om att pröva möjligheten att för långtidssjukskrivna öka möjligheterna till utbildning som ett led i rehabiliteringen för att snabbare kunna återvända till arbetslivet.

Majléne Westerlund Panke m.fl. (s) begär i motion Sf399 yrkandena 1 och 2 tillkännagivanden om en ökad utvecklad samverkan mellan arbetsförmedlingen och försäkringskassorna vad avser sjuka arbetslösa och även andra parter och om att minska antalet långtidssjukskrivningar. Motionärerna anför att det behövs en omfattande förnyelse av rehabiliteringsverksamheten där den enskilde tydligare sätts i centrum.

I motion Sf361 av Anne Marie Brodén och Lena Adelson Liljeroth (m) begärs ett tillkännagivande om att alla döva som förvärvsarbetar skall kunna få bildtelefon som arbetshjälpmedel. Likalydande yrkanden finns i motionerna So212 av Marietta de Poubaix-Lundin (m) och Sf377 av Nils-Göran Holmqvist (s). Motionärerna anför att en åtgärd som ger döva möjlighet att kommunicera på sitt modersmål måste anses bidra till att förebygga ohälsa som exempelvis stress och utbrändhet hos döva.

Heli Berg (fp) begär i motion Sf238 ett tillkännagivande om ersättning för utbildning tillsammans med ledarhund. En väl fungerande ledarhund är ofta en förutsättning för den synskadade att kunna fungera i arbetslivet, såväl på arbetsplatsen som under resor till och från arbetet. För detta krävs en bra grundutbildning samt återkommande vidareutbildningar. Det är därför rimligt att den enskilde för dessa utbildningar skall vara berättigad till ledighet och ersättning motsvarande exempelvis sjukpenningen.

Anne Marie Brodén (m) begär i motion So644 yrkande 2 ett tillkännagivande om att en avgränsad del av de anslagna medlen till rehabiliterande verksamhet används för stöd till försöksverksamheter med medicinska hälsoklubbar, s.k. Medical Health Clubs.

Närståendepenning

I motion So505 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om att regeringen återkommer med förslag till vidgade möjligheter att få närståendepenning i form av lägre krav på den närståendes sjukdom och en vidgning av den berättigade kretsen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet redovisar i de olika avsnitten om arbetsgivarnas kostnadsansvar, sjukpenningförsäkringen, rehabilitering m.fl. frågor dels skälen för utskottets ställningstaganden till motionsyrkanden som har betydelse för medelsanvisningen, dels utskottets ställningstaganden till övriga motionsyrkanden. Utskottets ställningstaganden till motionsyrkanden med betydelse för medelsanvisningen liksom till regeringens förslag till medelsanvisning redovisas nedan i avsnittet Förslag rörande medelsanvisning till anslag 19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Arbetsgivarnas kostnadsansvar m.m.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen att arbetet med att ta fram ett system med ekonomiska drivkrafter för arbetsgivare i syfte att minska sjukfrånvaron skall fortsätta och systemet utformas så att det långsiktigt stärker både företagande och individer och därigenom hela samhällsekonomin. Det skall omfatta hela arbetsmarknaden, och inriktningen är att arbetsgivarna skall betala en del av ersättningen vid sjukdom även utöver sjuklöneperioden. Särskild uppmärksamhet måste riktas mot de grupper som redan i dag har svårt att komma in på arbetsmarknaden så att en ökad selektion inte uppstår på denna. Ett viktigt komplement till ett system med ekonomiska drivkrafter skall vara ett obligatoriskt högkostnadsskydd för småföretag.

Enligt utskottets mening är det viktigt att det finns ekonomiska drivkrafter för arbetsgivare att genom förebyggande insatser och rehabiliteringsåtgärder minska sjukfrånvaron på arbetsplatsen. Genom sjuklöneperioden har arbetsgivare fått ett ansvar för och en möjlighet att påverka kostnaderna för sjukfrånvaron på arbetsplatsen. Utskottet har i yttrande 2002/03:SfU3y ställt sig bakom förlängningen av sjuklöneperioden fr.o.m. den 1 juli 2003 med motiveringen att både arbetsgivare och enskilda bör bidra till att minska utgifterna för ohälsan. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande. Beträffande de mindre arbetsgivarna framstår det dock som osäkert vilken innebörd det beslutade högkostnadsskyddet kommer att få. Regeringen har vidare i budgetpropositionen angett att arbetsgivarna bör ta ett finansieringsansvar för anställda som är sjukskrivna. Hur detta lämpligen bör utformas utreds för närvarande. På grund härav finns det inte skäl att föreslå riksdagen att nu göra ett uttalande i frågan om arbetsgivares kostnadsansvar. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf240 yrkandena 1 och 2, Sf289 yrkandena 10, 17 och 21 samt Sf381.

Beträffande motionen att från sjuklönesystemet utesluta ersättning vid olyckor i samband med idrottsutövande och andra fritidsaktiviteter behandlade utskottet frågan i betänkande 2002/03:SfU1. Utskottet anförde att en sådan lösning skulle kunna få vissa oönskade effekter, t.ex. ett framtvingande av privata lösningar med en samtidig risk för underförsäkring liksom vissa gränsdragningsproblem i förhållande till av arbetsgivare, helt eller delvis, bekostade aktiviteter. Utskottet kunde vidare förutse att krav skulle kunna

komma att resas på att även andra kategorier skulle undantas. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande och avstyrker därmed motion Sf227.

Sjukpenningförsäkringen

Beträffande sjukdomsbegreppet enligt AFL noterar utskottet att sjukpenning i princip inte skall kunna utges i andra fall än vid medicinsk nedsättning av arbetsförmågan. I praxis har dock i vissa begränsade fall godtagits att sjukpenning kan utgå vid tillstånd som är jämställda med sjukdom, som exempelvis sorg- och trötthetstillstånd. Vidare anges i 3 kap. 7 § AFL att vid bedömningen av om sjukdom föreligger skall bortses från arbetsmarknadsmässiga, ekonomiska, sociala och liknande förhållanden. Sjukförsäkringsutredningen har i sitt slutbetänkande (SOU 2000:121 s. 163-164) inte funnit anledning att lämna något förslag om ett inskränkande sjukdomsbegrepp. Enligt utskottets mening kommer även de i våras av riksdagen beslutade åtgärderna för att öka precisionen i sjukskrivningsprocessen att medföra att tillämpningen av sjukdomsbegreppet kommer att bli mer korrekt. Utskottet kan därmed inte ställa sig bakom en förändring av gällande sjukdomsbegrepp.

Utskottet kan förstå motionärernas betänkligheter beträffande förhållandet att sjukpenning kan utbetalas vid inte medicinskt betingade skönhetsoperationer och liknande ingrepp. Utskottet förutsätter dock att även denna fråga ryms i regeringens fortsatta överväganden om åtgärder som syftar till att minska sjukpenningskostnaderna m.m. Motionerna Sf237 och Sf262 avstyrks därmed.

Utskottet finner inte heller skäl att föreslå ett tillkännagivande om en analys av sjukskrivningsfrekvensen med anledning av estetisk intimitkirurgi.

Utskottet avstyrker därmed motion So416 yrkande 2.

Beträffande frågan om förändringar i attityder till sjukförsäkringen och vikten av att information ges om sjukförsäkringens syfte anser utskottet att de s.k. attitydfrågorna måste tas på stort allvar. Det är naturligtvis inte bra om rätten till sjukpenning uppfattas kunna fylla andra syften än att vara ersättning vid arbetsoförmåga på grund av sjukdom. Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen framhåller att det är angeläget att fortsatta informationsinsatser görs som riktar sig till bl.a. arbetstagarna och allmänheten för att öka medvetenheten och kunskaperna om sjukfrånvaro och sjukskrivning. Yrkande 20 i motion Sf397 får därmed anses tillgodosett.

Med det anförda avstyrker utskottet motionsyrkandet i fråga.

Beträffande frågan om en särskild försäkring har RFV:s uppföljningar visat att en sådan inte tillför ärendet några nya uppgifter utöver dem som redan finns. Från och med den 1 juli 2003 upphörde skyldigheten för en försäkrad att vid en viss tidpunkt inkomma med en skriftlig särskild försäkring. I stället skall en sådan försäkring ges in om försäkringskassan begär det. Utskottet behandlade frågan i betänkande 2002/03:SfU10 och ansåg att det saknades skäl att ha kvar ett krav på att den försäkrade vid en viss tidpunkt skall inkomma med försäkringen. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande.

I motion Sf358 yrkande 10 framförs att de skärpta kraven på det medicinska underlaget för heltidssjukskrivning bör lagregleras. Även denna fråga behandlades av utskottet i betänkande 2002/03:SfU10. Utskottet ansåg att det inte var rimligt att tynga AFL med detaljregler om t.ex. vilka typer av läkarutlåtanden som skall finnas och hur dessa skall utformas. Den närmare regleringen härav borde i stället ske i förordning eller i myndighets föreskrifter. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande.

Riksdagen beslutade i våras om ett antal åtgärder som syftar till att stärka sjukskrivningsprocessen. Således skall deltidssjukskrivning användas i ökad utsträckning, de medicinska skälen för sjukskrivning preciseras och tydliggörs, fler avstämningsmöten hållas, försäkringskassan vid behov inhämta ett särskilt läkarutlåtande, de intygsskrivande läkarnas utbildning i försäkringsmedicin förstärkas och försäkringsläkarnas arbetsuppgifter preciseras ytterligare varvid uppgifterna i ökad utsträckning skall inriktas mot mer direkta insatser för att minska sjukfrånvaron. Dessutom skall fler försäkringsläkare anställas hos försäkringskassorna för att öka kvaliteten vid den medicinska bedömningen. Utskottet anser att sjukskrivningsprocessen med dessa åtgärder förstärks och görs mer precis. Utskottet anser vidare att det inte finns anledning att göra en översyn av bestämmelser som är styrande för läkares ställningstaganden till utfärdande av sjukintyg. Motionsyrkandena Sf397 yrkande 21 och Sf355 yrkande 2 får därmed anses tillgodosedda.

Med det anförda avstyrker utskottet sistnämnda motionsyrkanden.

En näraliggande fråga är frågan om begränsning av möjligheterna för en läkare med viss specialistutbildning att skriva sjukintyg för längre tids sjukpenning. Sjukförsäkringsutredningen har i sitt slutbetänkande (s. 189) föreslagit att alla läkare skall ha rätt att utfärda läkarintyg men att dessa mera regelmässigt skall kompletteras av annat underlag om försäkringskassan så bedömer nödvändigt. Det skall även vara en läkare med fördjupad utbildning i försäkringsmedicin som skall utfärda det särskilda läkarutlåtande som försäkringskassan skall kunna kräva att den försäkrade ger in t.ex. när ett avstämningsmöte inte ger ett tillräckligt beslutsunderlag. Som utskottet anförde i betänkande 2002/03:SfU10 kommer det härigenom att skapas garantier för att försäkringskassan i fortsättningen kommer att kunna få ett fullgott beslutsunderlag. Utskottet anser således inte att det finns skäl att begränsa läkares rätt att utfärda läkarintyg för sjukskrivning.

En annan närliggande fråga är om sjukgymnast skall kunna sjuk- eller friskskriva. Utskottet vill betona att de medicinska bedömningarna vid sjukskrivningar måste göras av läkare. Utskottet anser dock att sjukgymnaster kan fylla en viktig funktion inom sjukskrivningsprocessen och att en försöksverksamhet kan ge värdefull kunskap. Det ankommer dock på regeringen att överväga frågan om försöksverksamhet.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna So312 yrkande 1, Sf336 yrkandena 1 och 2 samt Sf363.

Beträffande ersättningsnivån inom sjukpenningen finner utskottet inte anledning att föreslå någon förändring av förevarande nivå. Inte heller kan utskottet ställa sig bakom att införa en grundnivå om 200 kr/dag.

När det gäller frågan om att införa ytterligare en karensdag i sjukförsäkrings- och sjuklönesystemen har Sjukförsäkringsutredningen i ovannämnda slutbetänkande (s. 167) inte funnit anledning att ifrågasätta att en karensdag är en rimlig initial självrisk för den försäkrade. Utredningen föreslår dock att fördjupade studier skall göras av eventuella samband mellan sjuknärvaro och därav betingad efterföljande sjukfrånvaro. Utskottet anser att det bör ingå en viss självrisk i systemet och att uppbyggnaden med en karensdag kombinerat med olika högriskskydd, bl.a. vid upprepade sjukfall, utgör en rimlig avvägning. Som utskottet anförde, senast i yttrande 2003/04:SfU1y, skulle en ytterligare karensdag innebära alltför stora påfrestningar för redan utsatta gruppers försörjningssituation. Utskottet finner således inte anledning att föreslå riksdagen att ytterligare en karensdag införs.

Vad avser frågan om den nuvarande karensdagsbestämmelsen kan slå orättvist mot vissa försäkrade, t.ex. anställda med mer än en arbetsgivare, har utskottet vid flera tillfällen avstyrkt motionsyrkanden avseende denna fråga, men förutsatt att regeringen skulle återkomma i frågan om det visade sig vara möjligt att finna en lämplig åtgärd. Utskottet konstaterar, liksom i betänkande 2002/03:SfU1, att regeringen håller på att göra en teknisk översyn av reglerna om karensdag, bl.a. mot bakgrund av de orättvisa konsekvenser som reglerna kan få just för personer med ovannämnda anställningsförhållanden. Utskottet anser att översynen bör avvaktas och avstyrker därmed motionerna Sf397 yrkande 27 och Sf312.

Vad därefter avser frågan om flexibla deltidssjukskrivning har olika möjligheter framförts i motionerna. Beträffande alternativet att vistas på arbetsplatsen på heltid men endast arbeta i halv takt har utskottet tidigare uttalat (bet. 2002/03:SfU10) att det för försäkringskassan skulle innebära svårigheter att kontrollera omfattningen på det arbete som utförs. En närliggande problematik uppkommer vid arbete på heltid en period med en efterföljande viloperiod. Även i ett sådant fall anser utskottet att kontrollsvårigheter uppstår, i detta fall under viloperioden. Vidare är det möjligt för den som inte kan arbeta att vara helt sjukskriven. Beträffande frågan om att bli sjukskriven från vissa arbetsuppgifter pekade utskottet i sistnämnda betänkande på att detta hänger samman med om arbetsgivaren kan anpassa en anställds arbete eller omplacera honom eller henne till andra arbetsuppgifter samt att arbetsgivarens rehabiliteringsutredning skall innehålla uppgifter om möjligheten att vidta sådana åtgärder.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf345.

Sjukförsäkringsutredningen lämnade i sitt slutbetänkande (s. 169-170) ett förslag att partiell ersättning skall kunna utgå efter en individuell prövning, dock med lägst 20 %. Enligt utredningen får emellertid förslaget konsekvenser för en rad andra system, och en förutsättning för genomförandet är därför att berörda systems villkor harmoniseras i samband med genomförande av

utredningens förslag. Utskottet utgår från att frågan är föremål för regeringens överväganden.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf207, Sf223, Sf228 och Sf397 yrkande 22.

Beträffande frågan om att införa en friskbonus i form av en skattesänkning innebär förslaget bl.a. en skattelättnad för dem som är friska och starka. Utskottet kan inte ställa sig bakom en sådan lösning.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf386.

Frågan om en modell där kostnaderna för sjukfall och skador till följd av trafiken överförs till trafikförsäkringen behandlade utskottet senast i betänkande 2002/03:SfU1. Utskottet pekade på att effekten av en sådan skulle bli att vissa sjukdoms- och skadetyper inte längre skulle handhas inom den allmänna försäkringen. Det i sin tur skulle innebära att försäkringskassans ansvar för den samordnade rehabiliteringen skulle urholkas. Med hänsyn härtill är det enligt utskottet inte aktuellt att låta trafikförsäkringen ta över nu nämnda kostnader. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande.

Sjukpenninggrundande inkomst (SGI)

I en av motionerna kritiserar det förhållandet att sjukpenning inte utges från tidpunkten för ett nytt löneavtal utan först från den dag avtalet skrevs under. Utskottet konstaterar att i de fall löneavtal träffas under pågående sjukpenningperiod och avtalet samtidigt ger rätt till retroaktiv utbetalning av lön för kanske en avsevärd tid, kan sjukpenning grundad på det nya avtalet endast utges från det att avtalet undertecknades. I grunden beror detta förhållande på att löneförhandlingarna dragit ut på tiden. I betänkande 2001/02:SfU1 uttalade utskottet förståelse för att den som är sjukskriven invänder mot en sådan ordning, inte minst eftersom bl.a. sjukförsäkringsavgiften tas ut på löneutbetalningar för hela den retroaktiva tiden. Utskottet ansåg det rimligt att sjukpenning utges retroaktivt från den tidpunkt avtalet börjar gälla under förutsättning att försäkringskassorna rent administrativt kan hantera en sådan ordning. Utskottet ansåg också att regeringen lämpligen borde överväga en sådan ändring i samband med frågan om höjning av taket i sjukförsäkringen och att detta borde kunna ske utan något särskilt tillkännagivande från riksdagens sida.

SGI-utredningen (SOU 2003:50 s. 112-113) har inte ansett sig kunna förorda någon ändring, bl.a. på grund av mer komplicerad och kostnadskrävande administration och en tämligen kraftig ökning av försäkringskostnaderna. Utredningen pekar även på att problemet endast uppstår om avtalsförhandlingarna drar ut på tiden och menar att de avtalsslutande parterna bör kunna hantera denna fråga. Frågan om retroaktiv sjukpenning är således föremål för regeringens beredning. Utskottet finner inte anledning att föreslå något tillkännagivande i frågan och avstyrker motion Sf374.

Övriga SGI-frågor som tas upp i motionerna är att SGI skall beräknas på historisk inkomst respektive att skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall göras sjukpenninggrundande. Utskottet har vid flera tillfällen av-

styrkt liknande motionsyrkanden, senast i betänkande 2002/03:SfU1. Utskottet finner inte anledning att nu inta en annan ståndpunkt i dessa frågor.

Rehabilitering

Som redovisats ovan har RFV:s riksmål uppfyllts att minst 65 % av dem som varit föremål för samordnad rehabilitering skall ha ökat sin arbetsförmåga ett halvår efter avslutad rehabilitering. Utskottet noterar dock att endast 9 % av de försäkrade som varit sjukskrivna längre än 60 dagar har varit föremål för samordnad rehabilitering, vilket är en oacceptabelt låg siffra.

Regeringens fortsatta arbete med att förbättra hälsan i arbetslivet rymmer dock satsningar på rehabiliteringsområdet som på sikt bedöms komma att bidra till att ohälsan minskar.

Beträffande rehabilitering kan allmänt sägas att det är viktigt att denna kommer i gång så snart som möjligt. Utskottet noterar att det fr.o.m. den 1 juli 2003 föreligger en obligatorisk skyldighet för arbetsgivare att göra rehabiliteringsutredningar som skall lämnas till försäkringskassan senast när sjukfallet pågått i åtta veckor. Därmed underlättas påbörjandet av rehabiliteringen.

Avstämningsmöten, som är ett viktigt instrument för att klarlägga hur den försäkrades arbetsförmåga skall kunna tas till vara, skall användas i ökad utsträckning. Försäkringskassan kan även komplettera utredningen med ett särskilt läkarutlåtande. Genom dessa åtgärder fördjupas beslutsunderlaget.

Regeringen har i 2003 års ekonomiska vårproposition föreslagit ett särskilt anställningsstöd för långtidssjukskrivna för att de lättare skall komma ut på arbetsmarknaden. Det är fråga om en tidsbegränsad subvention av lönen för de långtidssjukskrivna som får en anställning hos annan arbetsgivare och det gäller för långtidssjukskrivna vars arbetsgivares rehabiliteringsansvar har överförts till försäkringskassan.

Regeringen har vidare vidtagit särskilda åtgärder för att arbetslösa och personer som inte kan återgå till sin tidigare arbetsgivare skall kunna få hjälp och rehabilitering tillbaka till ett arbete. Under 2002–2004 har avsatts 70 miljoner kronor per år för tre projekt för att förnya den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och RFV har i uppdrag att genomföra projekten. Samtliga projekt skall slutredovisas i februari 2005.

Därtill har AMS och RFV i juni 2003 på regeringens uppdrag lämnat ett principförslag om inrättande av en ny permanent verksamhet inom Arbetsmarknadsverket för att effektivt stödja sjukskrivna, så att de kan komma tillbaka i arbete. Det skall främst vara stöd i samband med anställning och praktik i arbetslivet, men också vägledning och andra insatser för dem som behöver byta arbete. Till exempel föreslås ett nytt anställningsstöd, rätt till tjänstledighet för den sjukskrivne anställde, stöd till utbildning och högriskskydd för arbetsgivare. Regeringen bereder frågan vidare innan ställning tas till ett genomförande.

Utskottet noterar således att den arbetslivsinriktade rehabiliteringen håller på att vidareutvecklas. Som angivits ovan fick 65 % av de försäkrade som

genomgick samordnad rehabilitering 2002 en ökad arbetsförmåga. Enligt regeringen skall den arbetslivsinriktade rehabiliteringen intensifieras.

Samverkan inom rehabiliteringsområdet är enligt utskottet också av stor betydelse för att kunna skapa förutsättningar för en väl fungerande rehabiliteringsverksamhet. Regeringens förslag till finansiell samordning inom socialförsäkringen, hälso- och sjukvården, socialtjänsten och arbetsmarknadsmyndigheterna är således viktigt i sammanhanget. Samverkan skall inrikta sig på människor som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser från flera av de samverkande parterna för att uppnå eller förbättra deras förmåga att utföra förvärsarbete.

Utskottet är även positivt till regeringens förslag i budgetpropositionen till förlängning av Socsamförsöken t.o.m. 2006 med vissa begränsningar.

I likhet med regeringen anser utskottet att det inte är tillfredsställande att försäkringskassan inte använt tillgängliga medel för köp av arbetslivsinriktade rehabiliteringsutredningar. Utskottet förutsätter dock att det intensifierade rehabiliteringsarbetet kommer att innebära att försäkringskassan bättre utnyttjar dessa resurser. Utskottet vill även peka på att försäkringskassorna för sin administration fått ökade resurser 2003 och även föreslås få detta 2004.

Nya metoder och arbetssätt håller således på att utvecklas inom ramen för arbetet med att förnya och intensifiera rehabiliteringsarbetet. Mot bakgrund av regeringens satsningar på rehabiliteringsområdet finns det enligt utskottets mening inte skäl att nu föreslå riksdagen att ta ställning i olika rehabiliteringsfrågor, såsom införande av en rehabiliteringsgaranti.

Såvitt gäller motionsyrkanden om en ny rehabiliteringsförsäkring noterar utskottet att regeringen i budgetpropositionen för 2003 har förklarat sin avsikt att förutsättningslöst studera möjligheterna att införa en sådan försäkring. Utskottet anser liksom i betänkande 2002/03:SfU1 att regeringens beredning av frågan bör avvaktas.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna So409 yrkande 5, Sf327 yrkande 5, Sf203, Sf204, Sf216, Sf241, Sf220, Sf250, Sf238, Sf258, Sf260, Sf270, Sf330, Sf335, Sf355 yrkandena 6 och 7, Sf370, Sf376, Sf399 yrkandena 1 och 2 och So644 yrkande 2.

Bidrag till arbetshjälpmedel kan lämnas som ett led i rehabiliteringen av en förvärsarbetande försäkrad. Bland annat kan arbetshjälpmedel fylla en funktion som en förebyggande åtgärd. Enligt utskottets mening får frågan om en bildtelefon utgöra ett sådant arbetshjälpmedel som kan berättiga till bidrag bedömas från fall till fall. Utskottet kan inte ställa sig bakom en generell rätt för döva som förvärsarbetar att få ett sådant bidrag.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf361, Sf377 och So212.

Närståendepenning

Närståendepenning utges till den som avstår från förvärsarbete för att vårda en närstående svårt sjuk person. Utskottet har tidigare avstyrkt förslag både om att förlänga rätten till närståendepenning från 60 till 120 dagar och om att vidga kretsen för rätt till förmånen (se bl.a. bet. 2002/03:SfU1). Utskottet

finner inte skäl att nu göra annan bedömning. Motion So505 yrkande 3 avstyrks därmed.

Förslag rörande medelsanvisningen till anslag 19:1 Sjukpenning och rehabilitering, m.m.

Beträffande regeringens förslag till medelsanvisning noterar utskottet att regeringen under 2003 påbörjat och genomfört flera olika åtgärder på sjukförsäkringsområdet för att minska ohälsan i arbetslivet. Inriktningen på de flesta av dessa är sådan att effekterna inte omedelbart kan utläsas utan de syftar till att på sikt bidra till att ohälsan minskar. Utskottet noterar vidare att den positiva utvecklingen fortsätter med att antalet nettodagar med sjukpenning minskar. Eftersom den genomsnittliga dagersättningen ökar mer än antalet nettodagar minskar, fortsätter ändå de totala utgifterna för sjukpenning under året att öka även om ökningen har minskat under slutet av året. Det finns således indikationer på att utgifterna för sjukskrivningarna är på väg att vända. För att nå det uppsatta målet att halvera sjukfrånvaron fram till 2008 anser utskottet dock att det är nödvändigt att regeringen tar initiativ till ytterligare åtgärder.

Av propositionen framgår att regeringen fortsätter att fullfölja arbetet med åtgärder inom ramen för bl.a. regeringens 11-punktsprogram. Vidare tar regeringen initiativ till ytterligare ett antal åtgärder som har redovisats ovan. Utskottet noterar även intensifierade insatser på rehabiliteringsområdet med en ökad satsning på arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser.

Det är enligt utskottets mening angeläget att regeringen noga följer utvecklingen och fullföljer de åtgärder för ökad hälsa i arbetslivet som regeringen presenterat i budgetpropositionen.

Mot bakgrund av det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning för anslaget 19:1 för budgetåret 2004.

Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf366 yrkandena 1–7 och 11, Sf289 yrkandena 3, 8, 9, 11–14 och 16, So503 yrkande 2, Fi240 yrkande 19 i denna del, Sf359 yrkande 2, Sf358 yrkandena 1, 2, 8–11 och 13, So505 yrkande 2, Sf397 yrkandena 3–5, 15, 16, 26, 28, 29, 31 och 33 i denna del, N412 yrkande 20, A308 yrkandena 7 och 8, A309 yrkande 10, N346 yrkande 11, Sf389 yrkandena 1 i denna del, 2 och 3, So637 yrkande 2, Sf327 yrkandena 3, 8–12, 14 och 16, So497 yrkande 4, N329 yrkande 16, N438 yrkande 5 och Sf353.

19:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 19:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslaget.

Riksdagen bör göra ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda tillämpningen av de nya bestämmelserna om aktivitetsersättning ur vissa aspekter. Därmed bifalls delvis två motioner.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden bl.a. om flexibla ersättningsnivåer, möjlighet att bedriva studier under tid med akti-

vitets- och sjukersättning och arbetsgivares sjuklönekostnader för anställd med vilande aktivitets- och sjukersättning.

Jämför reservationerna nr 33–34 (kd), 35 (c), 36 (m) och 37 (kd).

Gällande bestämmelser

Från anslaget bekostas utgifter för aktivitets- och sjukersättning, barn tillägg till förtidspension och statlig ålderspensionsavgift. Från och med 2004 ingår i anslaget även kostnader för sysselsättning av vissa personer med aktivitets- och sjukersättning.

Ett nytt ersättningssystem har trätt i kraft den 1 januari 2003 och innebär att förtidspension och sjukbidrag har ersatts av aktivitets- och sjukersättning (prop. 2000/01:96, bet. 2000/01:SfU15, rskr. 2000/01:257). De nya förmånerna utges till personer som drabbats av långvarig eller varaktig medicinskt grundad nedsättning av arbetsförmågan. Reglerna innebär att försäkrade som är under 30 år kan få aktivitetsersättning, dock tidigast fr.o.m. den 1 juli det år de fyller 19 år. Ersättningen kan beviljas för längst tre år i taget. Försäkringskassan är skyldig att erbjuda den som beviljats aktivitetsersättning möjlighet att delta i aktiviteter. Sjukersättning kan utges till personer i åldern 30–64 år. Både aktivitets- och sjukersättning utges dels i form av en inkomstrelaterad ersättning, dels i form av garantiersättning för den som har haft inga eller låga förvärvsinkomster. Förmånerna kan utges som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån.

Alla de som vid årsskiftet 2002/03 uppbar förtidspension eller sjukbidrag fick förmånen omvandlad till sjukersättning eller tidsbegränsad sjukersättning.

Sedan den 1 juli 2003 gäller att försäkringskassan senast ett år efter sjuk- anmälningsdagen skall ha utrett om det finns förutsättningar för att tillerkänna den försäkrade aktivitets- eller sjukersättning i stället för sjukpenning, trots att denne inte har ansökt härom.

Den 1 januari 2000 infördes regler om vilande förtidspension. Reglerna syftar till att stimulera till återgång i arbetslivet och ett i övrigt aktivt liv och innebär följande. En försäkrad som uppburit sjuk- eller aktivitetsersättning minst ett år får behålla förmånen under högst tre månader under en tolvmånadersperiod, samtidigt som denne prövar på att arbeta. Om den försäkrade därefter fortsätter att arbeta skall, enligt de regler som gäller fr.o.m. den 1 juli 2003, sjukersättningen förklaras vilande under den tid som återstår av en tjugofyramånadersperiod utan att förmånen får dras in eller sättas ned. Aktivitetsersättningen får vilandeförklaras längst till utgången av den period som beslutet om aktivitetsersättning omfattar.

Propositionen

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2004 till anslaget 19:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. anvisar ett ramanslag på 64 855,4 miljoner kronor.

Utgiftsutvecklingen för de nya förmånerna aktivitetsersättning och sjukersättning är, på samma sätt som förtidspensionerna var, beroende av ett flertal olika faktorer. De viktigaste är utvecklingen av de långa sjukskrivningarna, de demografiska förhållandena, regeltillämpningen, praxisutvecklingen samt inkomstutvecklingen och utvecklingen av prisbasbeloppet.

I propositionen anges att det har skett en successiv och tilltagande ökning av antalet nybeviljade förtidspensioner och sjukbidrag sedan slutet av 1999. Under 2002 skedde en markant ökning och i slutet av året uppgick antalet personer med nämnda förmåner till ca 488 600. Ökningen har i huvudsak varit en följd av den kraftiga uppgången av antalet långa sjukfall under de senaste åren och kvinnorna har svarat för en stor del av ökningen. Den utvecklingen är jämte den demografiska situationen, med relativt sett många personer i arbetskraften som är födda på 1940-talet, de främsta orsakerna till att ett stort antal nybeviljade aktivitets- och sjukersättningar kan förväntas även under de kommande åren. I praktiken bedöms detta bl.a. innebära att antalet personer som uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning kommer att öka successivt till över 500 000 i slutet av 2003.

Det nationella målet som regeringen satt upp för ökad hälsa i arbetslivet – och som riksdagen ställt sig bakom – innebär bl.a. att antalet nya aktivitetsersättningar och sjukersättningar skall minska fram till 2008 i förhållande till 2002. Regeringen framhåller i budgetpropositionen att även om den prognostiserade utvecklingen för närvarande pekar på att målet för ökad hälsa i arbetslivet går att uppnå, krävs fortsatta kraftfulla åtgärder inte minst för att motverka de successivt stigande försäkringsutgifterna för dessa förmåner. Det är därför angeläget att olika åtgärder vidtas som påverkar utvecklingen även på kort sikt och som riktar sig till dem som har beviljats sjuk- eller aktivitetsersättning för att de skall kunna helt eller delvis återgå till arbetslivet.

Beträffande åtgärder inom anslaget bereds för närvarande frågan om att begränsa rätten till sjukersättning till längst tre år i taget inom Regeringskansliet. En inom Regeringskansliet utarbetad promemoria har remissbehandlats under vintern, och med anledning av remissynpunkter på de arbetsrättsliga konsekvenserna av den föreslagna ordningen är frågan föremål för ytterligare överväganden.

För att öka intresset för att pröva möjligheten att förvärvsarbeta har RFV under 2002 genomfört särskilda informationsinsatser för att de försäkrade skall få god kännedom om reglerna om vilande förtidspension. Uppföljningar visar att under 2002 fördubblades antalet förtidspensionärer som utnyttjade möjligheten att pröva att förvärvsarbeta med sin förmån vilande till ca 2 600. Denna ökning är givetvis glädjande, men antalet ligger ännu långt från vad som ursprungligen förväntades. Regeringen har därför genomfört utvidgningen av möjligheten till vilande sjukersättning från 12 till längst 24 kalendermånader fr.o.m. den 1 juli 2003.

Vidare bereds inom Regeringskansliet frågan om att införa en möjlighet till vilande sjuk- eller aktivitetsersättning vid studier.

Regeringen har tidigare framhållit det angelägna i att alla förtidspensionärer skall kunna utnyttja sin återstående arbetsförmåga fullt ut och att en aktivare uppföljning och efterkontroll av beviljade förtidspensioner behöver göras. För att få underlag för detta gav regeringen i regleringsbrevet för 2002 RFV i uppdrag att redovisa hur försäkringskassorna bedriver sin verksamhet med att följa upp tidigare beviljade förtidspensioner och sjukbidrag, dvs. numera aktivitets- och sjukersättningar. Försäkringskassornas arbete med detta har dock haft låg prioritet. Genomgående anses bristande resurser vara det främsta hindret för att kunna genomföra effektiva efterkontroller. Regeringen finner, i likhet med RFV, att det är otillfredsställande att uppföljningen av beviljade förmåner har låg prioritet. Under 2003 kommer verket att genomföra ett projekt för utveckling av kvaliteten i ärenden om sjuk- och aktivitetsersättning. Häri ingår efterkontroller som ett område som behöver åtgärdas. Det innebär att RFV kommer att arbeta med åtgärder för att förbättra arbetet med efterkontrollen av dem som uppbär sjuk- och aktivitetsersättning. Regeringen utgår från att verket årligen i samband med årsredovisningen kommer att informera regeringen om arbetet med att stärka efterkontrollen på detta område.

Med anledning av att nya beräkningsregler infördes fr.o.m. 2003 för de nya förmånerna aktivitets- och sjukersättning, fick de personer som före utgången av 2002 uppbär förtidspension eller sjukbidrag sina förmåner automatiskt omvandlade till sjukersättning eller tidsbegränsad sjukersättning. Denna omvandling skulle innebära att dessa personer i princip fick oförändrad nettoersättning efter justering med hänsyn till effekterna av att det särskilda grundavdraget för pensionärer (SGA) samtidigt slopades. I budgetpropositionen anges att RFV har fått i uppdrag att utvärdera effekterna av övergången till det nya systemet. Om det därvid framkommer att oförutsedda effekter har uppkommit vid omvandlingen kommer regeringen att pröva möjligheterna att åtgärda dessa.

Oavsett påbörjade, vidtagna och aviserade åtgärder för att minska ohälsan i arbetslivet finns det mycket som talar för att utvecklingen av de långa sjukfallen i kombination med de demografiska förhållandena leder till att antalet nybeviljade aktivitets- och sjukersättningar kommer att ligga på en fortsatt mycket hög nivå under hela budgetperioden, dvs. t.o.m. 2006. Det innebär att antalet personer som uppbär dessa förmåner successivt kommer att öka ytterligare under ett antal år. Utvecklingen därefter beror i hög grad på vad det pågående arbetet mot ohälsan i arbetslivet leder till för resultat. Med de demografiska förhållandena avses dels att de stora åldersgrupperna som är födda på 1940-talet under de närmaste åren uppnår den ålder då risken att helt eller delvis förlora arbetsförmågan av medicinska skäl är som störst, dels att förhållandevis få personer med sjukersättning övergår till ålderspension under de närmaste åren.

*Motioner med anslagseffekt budgetåret 2004**Moderaterna*

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf366 yrkande 12 att riksdagen beslutar att anvisa 1 700 miljoner kronor mindre än vad regeringen har föreslagit. Motionärerna anser att ökade rehabiliteringsinsatser och kontrollåtgärder, ökad självrisk samt borttagande av regeln om en automatisk prövning inom ett år av rätten till aktivitets- och sjukersättning medför minskade utgifter inom anslaget.

Folkpartiet

Lars Leijonborg m.fl. (fp) och Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motionerna Fi240 yrkande 19 i denna del respektive Sf359 yrkande 3 att riksdagen beslutar att anvisa 550 miljoner kronor mindre än vad regeringen har föreslagit. Motionärerna anser att ökade rehabiliteringsinsatser och kontrollinsatser och undvikande av svagt grundade beslut vid beviljande av aktivitets- och sjukersättning medför minskade utgifter inom anslaget.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion Sf358 yrkande 6 ett tillkännagivande om vikten av arbetslinjen och rehabiliteringsmöjligheterna samt undvikande av svagt grundade beslut om sjukersättning i stället för sjukpenning. För beviljande av varaktig sjukersättning måste en medicinskt betingad arbetsförmåga vara förutsättningen. Reglerna om sjukersättning får inte missbrukas för att hålla nere antalet pågående sjukpenningfall.

Kristdemokraterna

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion Sf397 yrkande 33 i denna del att riksdagen beslutar att anvisa 1 850 miljoner kronor mindre än vad regeringen har föreslagit. Motionärerna anser att införande av en rehabiliteringsförsäkring, ökad efterkontroll av beviljade aktivitets- och sjukersättningar och borttagande av regeln om automatisk prövning av rätten till aktivitets- och sjukersättningar inom ett år samt undvikande av svagt grundade beslut vid beviljande av dessa förmåner medför minskade utgifter inom anslaget. I yrkande 19 begärs att äldre beviljade aktivitets- och sjukersättningar successivt skall omprövas. Motionärerna framhåller att de som först bör komma i fråga är de som förtidspensionerats under de senaste åren där en ordentlig rehabiliteringsutredning inte har gjorts.

Centerpartiet

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf389 yrkande 1 i denna del att riksdagen beslutar att anvisa 1 160 miljoner kronor mindre än vad regeringen har föreslagit. Motionärerna framhåller att ökade satsningar på aktiva rehabiliteringsåtgärder m.m. ger minskade utgifter inom anslaget.

I motion Sf327 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) begärs i yrkande 17 att regeringen återkommer med förslag till förtydligande av 7 kap. 3 § AFL så att sjuk- och aktivitetsersättning bara skall kunna beviljas om arbetsförmågan av

medicinska eller psykiatriska skäl bedöms förhindra återgång till något arbete eller till utbildning som kan leda till anställbarhet.

Övriga motioner

I motion Sf289 av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs i yrkande 15 ett tillkännagivande om att stoppa den orimliga förtidspensioneringen av arbetshandikappade. Motionärerna anser att alla som vill och kan skall få arbeta. Ett regelverk och föreskrifter måste tydliggöra vem som skall anses vara arbetshandikappad och därmed i behov av stöd.

I motion Sf397 av Sven Brus m.fl. (kd) begärs i yrkande 23 ett tillkännagivande om arbetsgivarnas sjuklönekostnader för anställda personer med vilande aktivitets- eller sjukersättning. Motionärerna framhåller att det inte finns något skydd om eventuella sjuklönekostnader uppkommer, vilket kan medföra att arbetsgivare tvekar att anställa dessa personer. I yrkande 24 begärs ett tillkännagivande om möjlighet till vilande aktivitets- och sjukersättning vid studier. Vidare begärs i yrkande 25 ett tillkännagivande om villkoren för personer med aktivitets- eller sjukersättning som vill stå till arbetsmarknadens förfogande. Motionärerna anser att det bör konkretiseras hur de med aktivitets- och sjukersättning som skall återgå i arbete tillförsäkras en smidig övergång.

I motion Sf327 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) begärs i yrkande 18 ett tillkännagivande om att sjuk- och aktivitetsersättningen bör kunna beviljas på ett mer flexibelt sätt.

Linnéa Darell (fp) begär i motion Sf225 ett tillkännagivande om aktivitetsersättningen. Motionären framhåller att en kartläggning bör göras av reformens effekter med anledning av att vissa försäkrade har drabbats av sänkt ersättningsnivå jämfört med tidigare regler.

I motion Sf276 av Sonja Fransson (s) begärs ett tillkännagivande om att även den som har partiell sjukersättning i vissa fall skall kunna behålla sitt förtroendeuppdrag eller annan bisyssla.

Kalle Larsson m.fl. (v) begär i motion Sf291 att regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att undersöka möjligheter till förbättringar av regelsystemet inom handikappområdet. Motionärerna framhåller att aktivitetsersättning bör kunna utgå även för tid då eftergymnasiala studier bedrivs, att rätt till aktivitetsersättning vid återupptagande av studier efter studieavbrott inte skall vara beroende av orsaken till studieavbrottet samt att aktivitetsersättningen till unga personer som aldrig kommit ut på arbetsmarknaden bör ses över. Vidare anser motionärerna att med anledning av reformen om förtidspensioner bör möjligheten att beviljas merkostnadsersättningen i vårdbidraget vara densamma som för den lägsta nivån inom handikappersättning, dvs. merkostnader om 28,5 % av prisbasbeloppet.

I motion Sf355 av Mia Franzén (fp) begärs i yrkande 8 ett tillkännagivande om att se över rutinerna för förtidspensioneringar som utgår med anledning av förslitningsskador och andra kroppsliga arbetshinder. Motionären anför att det

inte är rimligt att personer i arbetsför ålder avskrivs från allt hopp om att komma tillbaka till arbetslivet.

Slutligen begärs i motion Kr330 av Anita Brodén och Gunnar Nordmark (fp) yrkande 2 ett tillkännagivande om att de som uppbär sjuk- eller förtidspension bör ges möjlighet att studera.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening måste det finnas ett rimligt ekonomiskt skydd vid långvarigt nedsatt arbetsförmåga av medicinsk art. De nya förmånerna sjuk- och aktivitetsersättning utges i form av en inkomstrelaterad ersättning och ett grundskydd. Utskottet anser att de reformerade reglerna fyller kravet på att ge en långsiktig ekonomisk trygghet.

Den förväntade utvecklingen mot en fortsatt successiv ökning av antalet aktivitets- och sjukersättningar är emellertid otillfredsställande. Möjligheterna att på kort sikt motverka denna utveckling synes begränsade. Utskottet hyser dock vissa förhoppningar att den utsträckta vilandetiden med bibehållen förmånsrätt till två år och det aviserade förslaget om vilande aktivitets- och sjukersättning vid studier skall kunna få genomslag.

Regeringens fortsatta arbete för att öka hälsan i arbetslivet med bl.a. en förstärkt sjukskrivningsprocess, ökade rehabiliteringsinsatser och samverkan inom rehabiliteringsområdet bedöms på sikt få positiva effekter också vad gäller antalet aktivitets- och sjukersättningar, även om detta således kan ta en viss tid. Även den aviserade tidsbegränsningen om tre år för beviljad sjukersättning bör få betydelse liksom arbetet med att aktivt följa upp redan beviljade förmåner.

Utskottet kan inte ställa sig bakom en höjning av grundskyddet. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf291 till den del den avser grundskyddet.

Utskottet behandlade i betänkande 2002/03:SfU10 regeringens förslag om att försäkringskassan senast ett år efter sjukanmälningsdagen skall ha utrett om det finns förutsättningar för att tillerkänna den försäkrade sjuk- eller aktivitetsersättning. Utskottet instämde därvid i uppfattningen att en sådan prövning inte får leda till att människor slentrianmässigt överförs från sjukpenning till aktivitets- eller sjukersättning. Det är inte rimligt att personer t.ex. i åldern 30–40 år eller ännu yngre förklaras så arbetsförmögna att sjukersättning för resten av livet är det enda alternativet. Detta är särskilt allvarligt eftersom ett beslut om sjukersättning många gånger innebär att aktiva rehabiliteringsåtgärder inte längre sätts in. Utskottet ansåg det emellertid inte heller rimligt att personer år efter år fortsätter att uppbära sjukpenning trots att de uppfyller villkoren för rätt till sjuk- eller aktivitetsersättning, utan att det är viktigt att de försäkrade får rätt ersättning såväl till belopp som ersättningsslag. Med hänsyn härtill tillstyrkte utskottet regeringens förslag. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande. Utskottet vill dock betona att alla möjligheter till rehabilitering måste vara uttömda innan sjuk- eller aktivitetsersättning kan beviljas.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf289 yrkande 15 och Sf355 yrkande 8.

Beträffande frågan om efterkontroll av sjuk- och aktivitetsersättningar som tas upp i motion Sf397 yrkande 19 vill utskottet hänvisa till att RFV har fått i uppdrag att arbeta med åtgärder för att förbättra arbetet med efterkontrollen av dem som uppbär sjuk- och aktivitetsersättning.

Beträffande möjligheterna att få studera med bibehållen sjuk- eller aktivitetsersättning finns det inga formella hinder för eller begränsningar mot detta. En förutsättning för att försäkringskassan skall dra in eller minska sjuk- och aktivitetsersättning är att arbetsförmågan väsentligt har förbättrats. Bedrivna studier kan således medföra att frågan om den fortsatta rätten till sjuk- eller aktivitetsersättning utreds och prövas på nytt. Utskottet kan inte ställa sig bakom regler om att studier skall få bedrivas med bibehållen ersättning. Som nämns i nästa stycke utreder regeringen även frågan om vilande sjuk- eller aktivitetsersättning under studier.

Utskottet avstyrker därmed motion Kr330 yrkande 2.

När det gäller frågan om att införa en rätt till vilande sjuk- eller aktivitetsersättning under studier konstaterar utskottet att regeringen i budgetpropositionen anger att frågan bereds inom Regeringskansliet. Eftersom frågan således redan är föremål för regeringens överväganden avstyrker utskottet motion Sf397 yrkande 24.

Beträffande frågan om att avskaffa fasta steg inom sjuk- och aktivitetsersättningen har utskottet i betänkande 2000/01:SfU15 avstyrkt ett likartat yrkande. Utskottet delade dock uppfattningen i motionen att det var viktigt att uppmuntra till ökad arbetsinsats även i begränsad omfattning. Utskottet utgår från att frågan är föremål för regeringens fortsatta överväganden. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf327 yrkande 18.

Vidare finner utskottet inte skäl att ändra kriterierna i 7 kap. 3 § AFL vid bedömningen av arbetsförmågans nedsättning.

Beträffande bisysslor vid partiell sjukersättning skall vid bedömningen av arbetsförmågan bortses från aktiviteter som kan jämföras med sådana fritidsaktiviteter som en yrkesverksam person i normalfallet utför på sin fritid. Deltagande i sådant föreningsliv eller kursverksamhet m.m. som motsvarar vad en yrkesverksam person vanligen utför på sin fritid, bör därför inte tas hänsyn till vid bedömningen av arbetsförmågan. Rätten till sjuk- och aktivitetsersättning påverkas däremot om den försäkrades aktiviteter motsvarar sådana arbetsinsatser som vanligen utförs av förvärvsarbetande (prop. 1997/98:111 s. 37). Utskottet finner inte anledning att göra något uttalande beträffande förtroendeuppdrag eller andra bisysslor vid partiell sjukersättning och avstyrker därmed motion Sf276.

För den som efter att ha uppburit t.ex. sjukersättning ställer sig till arbetsmarknadens förfogande, dock utan att få förmånen vilandeförklarad, kan problem uppstå om personen i fråga inte omedelbart kommer in på arbetsmarknaden. Reglerna inom arbetsmarknadsområdet är inte anpassade till den situation som en person som haft sjukersättning kan ställas inför vid återgång, helt eller delvis, till arbetsmarknaden när denne väntar på att få ett arbete eller en arbetsmarknadsåtgärd. HpH-utredningen har i utredningsbetänkandet SOU

2002:5 föreslagit att arbetsmarknadspolitikens ansvarsområde skall vidgas i syfte att skapa en kompletterande arbetsmarknad för människor med begränsad arbetsförmåga på grund av sjukdom. Utredningen har sammanfattningsvis anfört att det är ytterst angeläget att regeringen vidtar åtgärder för att skapa en arbetsmarknadspolitik som i ökad utsträckning inriktas på att stödja personer med begränsad arbetsförmåga att ta del av arbetslivet. Utskottet anser, i likhet med i betänkande 2002/03:SfU1, att regeringens fortsatta beredning av förslaget bör avvaktas. Motion Sf397 yrkande 25 avstyrks därmed.

I samma motion framförs farhågor om att arbetsgivare med hänvisning till avsaknad av skydd mot sjuklönekostnader inte skulle vara intresserade av att anställa personer med vilande sjuk- eller aktivitetsersättning. Utskottet kan dock konstatera att sjuklönelagen innehåller en bestämmelse (13 §) som innebär att försäkringskassan efter skriftlig ansökan kan besluta om särskilt högriskskydd för en arbetstagare som är försäkrad för sjukpenning enligt AFL. Ett sådant beslut får meddelas om den sökande har en sjukdom som under en tolv månadersperiod kan antas medföra ett större antal sjukperioder eller medför risk för en eller flera längre sjukperioder. Enligt 16 § sjuklönelagen har en arbetsgivare hos vilken ett beslut enligt 13 § gäller rätt till ersättning från sjukförsäkringen för de kostnader för sjuklön som han har haft för arbetstagaren. Eftersom den som har t.ex. sin sjukersättning vilande har rätt att bli försäkrad för sjukpenning enligt AFL på grundval av det förvärvsarbete som utförs under vilandetiden kan utskottet inte dela motionärernas farhågor. Utskottet avstyrker därmed motion Sf397 yrkande 23.

I motionerna Sf225 och Sf291 (delvis) tas upp vissa aspekter på de nya bestämmelserna om aktivitetsersättning.

Beträffande den fråga som tas upp i motion Sf225 om att vissa personer med aktivitetsersättning har kommit att få en lägre ersättningsnivå jämfört med den tidigare omvandlade förmånen, har utskottet i betänkande 2000/01:SfU15 med anledning av att förmånen föreslogs, uttalat att utskottet förutsätter att den som uppstår aktivitetsersättning tillsammans med bostadstillägget kommer att få en ersättning som motsvarar den omvandlade förmånen. I budgetpropositionen anges även att RFV har fått i uppdrag att utvärdera effekterna av övergången till det nya systemet. Om det därvid framkommer att oförutsedda effekter har uppkommit vid omvandlingen kommer regeringen att pröva möjligheterna att åtgärda dessa.

Beträffande försäkrade i åldern 19–29 år som till följd av funktionshinder inte har avslutat sin utbildning på grundskole- och gymnasienivå, oavsett skolform, har dessa rätt till hel aktivitetsersättning utan att arbetsförmågan prövas i särskild ordning. I betänkande 2000/01:SfU15 delade utskottet regeringens bedömning att denna ersättning endast bör utges om det finns ett direkt samband mellan behovet av förlängda studier och ett klart påvisat funktionshinder. Utskottet kunde inte förorda ett försörjningsstöd som utgår vid förlängd studietid beroende på andra orsaker, t.ex. sociala problem, skoltrötthet och liknande.

Beträffande frågan om att öppna möjlighet för personer med aktivitetsersättning att studera vid t.ex. högskola har utskottet i betänkande 2000/01:SfU15 avstyrkt motionsyrkanden om att aktivitetsersättning skall kunna utges även vid eftergymnasiala studier. Utskottet delade regeringens bedömning i proposition 2000/01:96 att frågan, inte minst mot bakgrund av att studiestödssystemet nyligen hade reformerats, behövde utredas. Enligt utskottets mening borde därvid en avvägning göras mellan å ena sidan möjligheten att finansiera studier inom ramen för ohälsöförsäkringen och å andra sidan hur övriga studerande klarar försörjningen under studietiden. Frågan var också om ett eventuellt ökat ansvar för försäkringen borde medföra en motsvarande skärpning av kraven på den enskilde att uppnå egen försörjning genom arbete. Vidare framhöll utskottet att rehabiliteringsåtgärder, under vissa förutsättningar, kan innefatta studier och att det kommer att gälla även för dem som har aktivitets- eller sjukersättning. Utskottet förutsatte att regeringen skulle bereda frågan vidare och återkomma med förslag.

Vad avser frågan om den lägsta nivån för att erhålla merkostnadsersättning inom vårdbidraget har utskottet i betänkande 2000/01:SfU15 uttalat att enligt utskottets mening bör alla de merkostnader som kan grunda rätt till handikappersättning kunna ersättas genom vårdbidrag i form av en skattefri merkostnadsdel eller merkostnadsersättning. Utskottet pekade på att vårdbidraget utgår till den unges föräldrar. Motsvarande ersättning för merkostnader utgick för närvarande som handikappersättning till den unge. Förslagen i den aktuella propositionen om att höja åldersgränsen för handikappersättningen kunde således komma att medföra att en ung person som inte sammanlevde med någon av sina föräldrar, inte kunde få ersättning för merkostnader till följd av sitt funktionshinder. Utskottet utgick från att regeringen skulle beakta det anförda och att en acceptabel lösning kunde utformas i den fortsatta tillämpningen av de olika regelsystemen, i dessa situationer.

Enligt utskottets mening är det angeläget att regeringen utreder tillämpningen av de nya bestämmelserna om aktivitetsersättningen ur de aspekter som tagits upp i de båda motionerna. Utskottet har redan vid systemets införande dels förutsatt att regeringen skall återkomma med förslag om aktivitetsersättning kan utges vid eftergymnasiala studier, dels ansett att regeringen bör beakta frågan om merkostnadsersättning inom vårdbidraget. Utskottet anser att riksdagen med delvis bifall till motionerna Sf225 och Sf291 i denna del bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet nu anför.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 19:2. Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag och avstyrker motionerna Sf327 yrkande 17, Sf358 yrkande 6, Sf359 yrkande 3, Sf366 yrkande 12, Sf389 yrkande 1 i denna del, Sf397 yrkandena 19 och 33 i denna del och Fi240 yrkande 19 i denna del.

19:3 Handikappersättningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 19:3 Handikappersättningar.

Vidare bör riksdagen avslå motionsyrkanden om en allmän översyn av handikappersättning och om ersättningsnivåerna.

Jämför reservation nr 38 (kd).

Gällande bestämmelser

Enligt de bestämmelser som gäller fr.o.m. den 1 januari 2003 utges handikappersättning tidigast fr.o.m. juli månad det år den försäkrade fyller 19 år (prop. 2000/01:96, bet. 2000/01:SfU15, rskr. 2000/01:257). För rätt till handikappersättning krävs att försäkrad före 65 års ålder för avsevärd tid fått sin funktionsförmåga nedsatt i sådan omfattning att han eller hon i sin dagliga livsföring behöver mera tidskrävande hjälp av annan eller behöver hjälp av annan för att förvärvsarbeta eller har betydande merutgifter på grund av sitt handikapp.

Handikappersättning utbetalas med belopp som per år motsvarar 69 %, 53 % eller 36 % av prisbasbeloppet, alltefter hjälpbehovets omfattning eller merutgifternas storlek.

Propositionen

Antalet personer med handikappersättning uppgick 2002 till drygt 60 000, vilket är en ökning jämfört med tidigare år. Enligt regeringen beräknas antalet minska som en följd av att den nedre åldersgränsen för rätt till ersättning höjts fr.o.m. den 1 januari 2003.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2004 till anslaget 19:3 Handikappersättningar anvisar ett ramanslag på 1 224 miljoner kronor.

Motioner utan anslagseffekt budgetåret 2004

Marietta de Pourbaix-Lundin (m) begär i motion Sf217 ett tillkännagivande om en steglös handikappersättning med en nedre gräns på exempelvis 25 % av prisbasbeloppet. Motionären anser detta vara ett mer rättvist individanpassat system.

Sven Brus (kd) begär i motion Sf273 ett tillkännagivande om att en översyn snarast behöver göras av handikappersättningens nivåer. Motionären anser att dagens nivåer bör ändras till 25 %, 50 %, 75 % och 100 % av prisbasbeloppet för att bättre motsvara de faktiska merkostnader som den enskilde har.

Även Catherine Persson (s) begär i motion Sf349 att andra ersättningsnivåer än de nuvarande bör övervägas. Motionären anser även att åtgärder bör vidtas för att minska antalet felaktiga beslut om handikappersättning.

I motion So642 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att handikappersättningen görs till föremål för en övergripande översyn. Motionärerna framhåller att regelverket inte på ett optimalt sätt medför att den enskilde får ersättning för sina merkostnader. Om handikappersättning skall bli den ersättning för merkostnader och hjälpbehov som från början var riksdagens avsikt måste handikappersättningen ses över.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att det är aktuellt att göra en allmän översyn av handikappersättningen eller att överväga andra nivåer i förmånen. Beträffande eventuella felbeslut pågår arbete med att förbättra rättssäkerheten inom socialförsäkringsadministrationen. Administrationen är även föremål för utredning bl.a. i syfte att öka rättssäkerheten.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf217, Sf273, Sf349 och So642 yrkande 5. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 19:3.

19:4 Arbetsskadeersättningar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 19:4 Arbetsskadeersättningar m.m. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden bl.a. om att privatisera arbetsskadeförsäkringen och om att överföra arbetssjukdomarna till sjukpenningförsäkringen och färdolycksfallen till trafikförsäkringen.

Jämför reservationerna nr 39 (m), 40 (kd), 41 (v, c, mp) och 42 (v).

Gällande bestämmelser

Den som förvärvsarbetar här i riket är enligt socialförsäkringslagen (1999:799) försäkrad för arbetsskada. Detsamma gäller den som genomgår utbildning i den mån utbildningen är förenad med särskild risk för arbetsskada. Lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF) omfattar skador till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Även olycksfall vid färd till och från arbetet räknas som olycksfall i arbetet, om färden föranleddes av och stod i nära samband med arbetet.

Reglerna för ersättning enligt LAF genomgick omfattande förändringar under 1993. Den 1 januari 1993 höjdes beviskravet vid prövning av en arbetsskada, och den 1 juli samma år slopades rätten till arbetsskadesjukpenning för den som är försäkrad enligt AFL.

Under 2002 har riksdagen beslutat om flera ändringar i arbetsskadeförsäkringen (prop. 2001/02:81, bet. 2001/02:SfU10, rskr. 2001/02:213). Beviskravet har sänkts för skador som inträffar den 1 juli 2002 eller senare. Vid en

helhetsbedömning skall en skada anses ha uppkommit av ett olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet om övervägande skäl talar för det. För den som ådragit sig en arbetsskada utges i regel endast ersättning i form av arbetsskadelivränta. Enligt bestämmelser som gäller från den 1 januari 2003 utges livränta om nedsättningen av arbetsförmågan är varaktig eller kan antas bestå under minst ett år. Ersättningen skall i princip utgöra skillnaden mellan den inkomst som den försäkrade haft som oskadad och den inkomst som han eller hon trots skadan kan beräknas få. Livräntan ersätter en årlig inkomstförlust upp till 7,5 prisbasbelopp. Livräntan, som tidigare räknats om med förändringarna i prisbasbeloppet, skall för personer födda 1938 eller senare från och med 2004 årligen räknas om med ett tal som motsvarar hälften av inkomstindexets reala förändring med tillägg för inkomstindexets hela prisförändring. Därtill har den som fått sin skada godkänd som arbetsskada fr.o.m. den 1 januari 2003 även fått rätt till kompensation för det inkomstbortfall som systemet med karensdag medför. Ersättning utges för två karensdagar, om inte den försäkrade visar att inkomstbortfall har uppstått för flera karensdagar.

Arbetsskadeförsäkringens finansieras med arbetsgivaravgifter och egenavgifter, 0,68 % av avgiftsunderlaget sedan den 1 januari 2003.

Propositionen

I propositionen föreslås att riksdagen anvisar ett ramanslag på 6 473 miljoner kronor.

Anslaget för arbetsskadeersättning uppgick 2002 till 7 607 miljoner kronor. Det faktiska utfallet blev knappt 7 133 miljoner kronor. För innevarande år beräknas utgifterna understiga fastställt anslag med närmare 170 miljoner kronor.

Kvaliteten i handläggningen av arbetsskadeärenden har enligt propositionen förbättrats sedan 2001. Det uppsatta riksmålet 98 % korrekt handlagda ärenden överträffades med 1 procentenhet. För ärenden om arbetsskadelivränta är dock genomströmningstiden fortfarande oacceptabelt lång och har ökat med ytterligare fem dagar sedan 2001. Den uppgick 2002 till hela 456 dagar. Spridningen mellan försäkringskassorna var likaledes fortsatt mycket stor och varierade mellan 261 och 947 dagar.

Det kan antas att antalet nybeviljade livräntor kommer att fortsätta öka, bl.a. på grund av de nya bevisreglerna som bedöms göra det lättare för främst kvinnor att få sina besvär godkända som arbetsskada. Trots detta beräknas antalet utbetalade livräntor minska eftersom personer födda 1938 eller senare fr.o.m. 2003 inte längre har rätt till arbetsskadelivränta efter 65 års ålder.

Medelbeloppet för livränta beräknas öka ganska kraftigt framöver, huvudsakligen beroende på de nya indexeringsreglerna som trädde i kraft den 1 januari 2003.

Enligt propositionen har RFV fått i uppdrag att följa förändringarna i arbetsskadeförsäkringens ersättningsmönster och mäta försäkringens effekter för kvinnor och män. En detaljerad analys skall lämnas i samband med årsredovisningen för 2004.

*Motioner med anslagseffekt budgetåret 2004**Moderaterna*

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf366 yrkande 13 att riksdagen beslutar att anvisa 300 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. I yrkande 8 begärs att tidigare bevisregler i arbetsskadeförsäkringen återinförs.

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf265 i yrkande 4 att färdolycksfall till och från arbetet lyfts ur försäkringen för arbetsolycksfall och betalas genom trafikförsäkringen. I yrkande 5 begärs att 1992 års bevisregler i arbetsskadeförsäkringen återinförs.

Folkpartiet

I motionerna Sf359 yrkande 4 av Bo Könberg m.fl. (fp) och Fi240 yrkande 19 i denna del av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs att riksdagen beslutar att anvisa 350 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Skador till följd av trafikolyckor bör enligt motionärerna betalas av den obligatoriska trafikförsäkringen. Arbetsolycksfallen däremot bör brytas ut till en separat försäkring som är obligatorisk för arbetsgivaren.

Centerpartiet

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf389 yrkande 1 i denna del att riksdagen beslutar att anvisa 1 000 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. De sänkta beviskraven i arbetsskadeförsäkringen bör återkallas i avvaktan på en samlad översyn av socialförsäkringssystemet.

Övriga motioner

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf265 yrkandena 1–3 förslag om en riskdifferentierad arbetsskadeförsäkring, om att arbetsolycksfall skiljs från arbetssjukdomar och arbetssjukdomarna på sikt överförs till sjukförsäkringen samt om att övergången från en offentlig arbetsskadeförsäkring till ett arbetsskadeobligatorium för arbetsgivare utreds.

Kenneth Lantz m.fl. (kd) begär i motion Sf371 ett tillkännagivande om att utreda konsekvenserna av att privatisera arbetsskadeförsäkringen. Arbetsskadeförsäkringen bör enligt motionärerna överföras till arbetsmarknadens parter.

I motion Sf384 av Jeppe Johnsson m.fl. (m, fp, kd) begärs ett tillkännagivande om behovet av att utforma en ny försäkring för arbetsskador som hanteras av privata försäkringsbolag. En sådan ordning skulle leda till en mer kompetent och försäkringsmässig hantering.

Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v) begär i motion Sf280 yrkande 1 ett tillkännagivande om koncentrerad handläggning av arbetsskadeärenden. Handläggningen bör koncentreras till minst en arbetsskadeenhet per län. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att utvärdera reformeringen av bevisreglerna i arbetsskadeförsäkringen vad gäller diskrimineringen av kvinnor. Motionärerna anser att reformen den 1 juli 2002 bör utvärderas.

I motion Sf329 av Siw Wittgren-Ahl och Inger Segelström (s) begärs ett tillkännagivande om att arbetsgivaren bör stå för halva kostnaden för rehabilitering av arbetsskadade och att detta bör gälla oavsett om den enskilde kan återgå till tidigare arbete eller inte.

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion MJ410 yrkande 6 ett tillkännagivande om att symtomen på elöverkänslighet bör betraktas som grund för bedömning av arbetsskada. Elöverkänsliga personer tvingas övertala läkaren att sätta annan diagnos än elöverkänslighet på läkarintyget för att inte riskera att stå utan sjukpenning. Detta är inte acceptabelt eftersom det från miljösynpunkt är viktigt att läkarintyget visar den rätta diagnosen. Elöverkänslighet bör kunna läggas till grund för bedömning av arbetsskada.

I motion Bo262 av Lotta N Hedström (mp) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om att försäkringskassan och RFV åläggs en riksnormerande hanteringsprocess för bedömning och ersättning för elskador/elöverkänslighet.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 19:4 Arbetsskadeersättningar m.m.

Som framgår ovan har riksdagen under 2002 beslutat om förändringar av arbetsskadeförsäkringen. Bland annat har beviskravet vid prövning av en arbetsskada sänkts. I samband med riksdagens behandling av förslaget om ändrade bevisregler m.m. slog utskottet i betänkande 2001/02:SfU10 fast att en arbetsskadeförsäkring i offentlig regi som bygger på ett generellt arbetsskadebegrepp, som även innefattar arbetssjukdomar och färdolycksfall, och där beviskravet är mindre strikt ger ett bra skydd vid arbetsskada för både kvinnor och män och en tillräcklig avgränsning mot skador som har andra uppkomstorsaker än arbete. Utskottet avstyrkte med hänvisning härtill motionsyrkanden om att privatisera arbetsskadeförsäkringen och om att lyfta ut färdolycksfall och arbetssjukdomar ur arbetsskadeförsäkringen. Utskottet finner inte anledning att frångå sitt tidigare ställningstagande i dessa frågor.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker därmed motionerna, Sf359 yrkande 4, Sf265 yrkandena 4 och 5, Sf366 yrkandena 8 och 13, Sf389 yrkande 1 i denna del och Fi240 yrkande 19 i denna del.

Övriga motioner

Utskottet anser att även motionerna Sf265 yrkandena 1–3, Sf371 och Sf384 bör avslås med hänvisning till vad utskottet anfört ovan och avstyrker därför motionsyrkandena i fråga.

När det gäller frågan om att utvärdera bevisreglerna har regeringen i proposition 2001/02:81 förklarat dels att en kontrollstation skall införas 2004, då bl.a. effekten av regeländringarna och kostnadsutvecklingen skall analyseras, dels att ett system för ärendehantering skall skapas som ger tillgång till detaljerad statistik för arbetsskadeärenden. I regleringsbrevet för 2002 fick RFV i uppdrag att inom ramen för det befintliga statistiksystemet vidta åtgärder som gör det möjligt att följa förändringar i arbetsskadeförsäkringens ersättnings-

mönster och mäta försäkringens effekter för kvinnor och män. Av årsredovisningen för 2002 framgår att RFV påbörjat detta arbete och att det kommer att fortsätta under 2003. I regleringsbrevet för 2003 har RFV fått i uppdrag att analysera dels vilka effekter ändringarna i arbetsskadeförsäringen den 1 juli 2002 och den 1 januari 2003 haft för de försäkrade, dels den kostnadsutveckling som kan hänföras till regeländringarna. En detaljerad analys skall lämnas i samband med årsredovisningen för 2004. Mot bakgrund av vad nu anförts anser utskottet att motion Sf280 yrkande 2 inte påkallar någon åtgärd från riksdagens sida. Motionsyrkandet avstyrks därmed.

Utskottet ser positivt på det förhållandet att kvaliteten i handläggningen har förbättrats men anser att handläggningstiden är oacceptabelt lång. Det går dock inte att bortse från det förhållandet att arbetsskadeförsäringen är både komplicerad och ställer krav på omfattande kunskaper i olika avseenden och att en lång handläggningstid i vissa fall inte går att undvika. Dagens situation är emellertid inte tillfredsställande.

Ett sätt att komma till rätta med problemet med för långa handläggningstider kan vara att koncentrera handläggningen till en eller flera försäkringskassor. En särskild utredare har haft i uppdrag att lämna förslag till utformning av en koncentrerad arbetsskadehandläggning samt till hur en kunskapsbank för frågor om samband mellan arbetsmiljö och sjukdom kan byggas upp och organiseras. Utredaren har lämnat delbetänkandet Koncentrerad arbetsskadehandläggning för likformighet och rättvisa (SOU 2002:80) och slutbetänkandet Att samla och sprida kunskap om skadlig inverkan och framgångsrik rehabilitering (SOU 2003:1). Delbetänkandet har remissbehandlats. Därefter har det överlämnats till utredningen om översyn av socialförsäkringsadministrationen, ANSA-utredningen. Denna utredning har i tilläggsdirektiv (dir. 2003:62) fått i uppdrag att i samband med översynen av socialförsäkringsadministrationen lämna förslag till beslutsfunktion vid koncentrerad handläggning av socialförsäkringsärenden samt till hur koncentrerad handläggning av t.ex. arbetsskadeärenden kan inordnas i den framtida organisationsstrukturen. ANSA-utredningen har den 18 november 2003 lämnat sitt slutbetänkande Försäkringskassan – Den nya myndigheten (SOU 2003:106). Frågan om handläggningen av arbetsskador skall koncentreras och i så fall till en eller flera försäkringskassor är således fortfarande föremål för beredning. Utskottet anser att resultatet av beredningen bör avvaktas och avstyrker motion Sf280 yrkande 1.

I en av motionerna framförs att arbetsgivaren bör stå för halva kostnaden vid rehabilitering av arbetsskadade. Förutsättningen för att få livränta enligt LAF vid arbetslivsinriktad rehabilitering är att rehabiliteringsåtgärden är föranledd av arbetsskadan. Det innebär att fram till den tidpunkt då skadan uppfyller kraven för prövning enligt LAF skall frågan om rehabilitering bedömas enligt AFL. I regel beviljas inte rehabiliteringsersättning enligt AFL för längre tid än ett år. Om rehabiliteringen är föranledd av en arbetsskada finns det däremot inte något hinder mot att bevilja livränta under arbetslivsinriktad rehabilitering som är längre än ett år. I regeringens arbete för att öka

hälsan i arbetslivet ingår bl.a. åtgärder för att förstärka arbetsgivarnas ekonomiska drivkrafter att minska ohälsan i samhället. Enligt propositionen skall ett system baserat på sådana drivkrafter införas under 2004. Huruvida ett sådant system även kommer att ta sikte på arbetsgivares ansvar för rehabilitering av arbetsskadade är för närvarande inte känt. Om kostnaderna för sådan rehabilitering har sin grund i arbetsförhållandena på den aktuella arbetsplatsen är det enligt utskottet logiskt att arbetsgivaren har ett särskilt ansvar härvidlag. I avvaktan på ett system för ekonomiska drivkrafter för arbetsgivare att minska ohälsan anser utskottet emellertid att det saknas skäl för riksdagen att göra något uttalande i frågan. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf329.

I ovan nämnda slutbetänkande, SOU 2003:1, har förslag lämnats om inrättande av en kunskapsbank där kunskap om arbetsmiljöfaktorers eventuella skadlighet samlas, sammanställs och publiceras. Kunskapsbanken skall ha som sitt primära syfte att fungera som ett hjälpmedel och tillhandahålla underlag för bedömningar i arbetsskadeärenden. När det gäller sjukdomsbesvär som är mycket svårbedömda i arbetsskadehänseende, t.ex. elöverkänslighet, kan förekomsten av en kunskapsbank vara av stor betydelse vid arbetsskadebedömningen. Utskottet anser att beredningen av utredningsförslaget bör avvaktas och avstyrker därmed motion MJ410 yrkande 6. Även motion Bo262 yrkande 4 avstyrks med det anförda.

19:5 Ersättning för kroppsskador

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 19:5 Ersättning för kroppsskador.

Propositionen

Från anslaget bekostas bl.a. ersättningar enligt lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd i de fall en skada inträffar under militär verksamhet, vid tjänstgöring inom civilförsvaret, vid medverkan i räddningstjänst, vid vård på kriminalvårdsanstalt m.m. Även krigsskadeersättningar till sjömän samt kostnader för vissa yrkesskadeersättningar bekostas från anslaget.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2004 till anslaget 19:5 anvisar ett ramanslag på 58,6 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

19:6 Riksförsäkringsverket och 19:7 Allmänna försäkringskassor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning dels till anslaget 19:6 Riksförsäkringsverket, dels till anslaget 19:7 Allmänna försäkringskassor.

Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning till anslagen 19:6 och 19:7.

Riksdagen bör bemyndiga regeringen att under 2004 för anslaget 19:6 ingå ekonomiska förpliktelser som, inklusive tidigare åtaganden, medför utgifter på högst 12 miljoner kronor efter 2004.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden bl.a. om krav på försäkringsläkare, utbildning av läkare i försäkringsmedicin, myndighetskontroll av försäkringsläkare, förstatligande av försäkringskassorna, dröjsmålsränta samt missbruk inom socialförsäkringen.

Jämför reservationerna nr 43 (m), 44 (fp), 45 (kd), 46 (fp), 47 (kd) och 48 (mp).

Propositionen

Försäkringskassorna ansvarar för handläggning och utbetalning av socialförsäkringsersättningar och bidrag samt att förebygga och minska ohälsa och aktivt arbeta med rehabilitering.

Sedan budgetåret 1999 har RFV fått ekonomiskt utrymme för att stödja och medverka till att forskning bedrivs inom området för socialförsäkring. Med anledning härav föreslås att regeringen bemyndigas att under 2004 i fråga om ramanslaget 19:6 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter om högst 12 miljoner kronor efter 2004.

I propositionen anges att socialförsäkringens administration (SFA) måste fungera väl för att tilltron till den allmänna försäkringen skall bibehållas och stärkas. Nödvändiga förutsättningar för detta är att försäkringen handläggs rättssäkert och kompetent i en effektiv organisation. SFA är ett av regeringens viktigaste verktyg i arbetet för att uppnå det nationella målet att halvera sjukfrånvaron från arbetslivet till 2008. Den stora utmaningen för administrationen under kommande år ligger därför i att uppnå framgång i arbetet inom ohälsoområdet. Det kräver en utvecklad samverkan med andra myndigheter och organisationer samt en optimal användning av tillgängliga resurser.

Förändringar som genomfördes den 1 juli 1998 och den 1 januari 1999 i socialförsäkringens administration syftade till att utveckla organisationens effektivitet samt tydliggöra ansvar och befogenheter. Det har dock, enligt regeringens uppfattning, visat sig att trots förändringarna kvarstår många problem. I budgetpropositionen för 2003 konstaterar regeringen att förklaringen till de stora skillnader i resultat som fortfarande kan påvisas mellan försäkringskassorna i huvudsak finns i interna faktorer hos socialförsäkringsadministrationen, nämligen ledning, kontroll och styrning. Till detta kommer

också behovet av kraftfulla åtgärder för att bryta ohälsoutvecklingen och för att använda samhällets samlade resurser på bästa sätt för den försäkrade.

Enligt regeringen finns fortfarande stora skillnader mellan hur regler tillämpas och hur de försäkrade blir bemötta i olika delar av landet. Utvärderingar visar att medborgarna inte får tillgång till socialförsäkringen på lika villkor. För vissa ärenden är handläggningstiderna alltför långa. Samordningen av rehabiliteringen av långtidssjuka har totalt sett inte varit framgångsrik.

Produktiviteten hos försäkringskassorna har ökat samtidigt som kvaliteten i handläggningen i stort är oförändrad. Antalet ärenden hos försäkringskassorna har ökat och då särskilt inom ohälsoområdet. Antalet årsarbetare hos försäkringskassorna har legat på en stabil nivå under året samtidigt som volymerna ökat med 4 %. Resursflexibiliteten har ökat successivt och omfördelning av personalstyrkan har gjorts mot ärendeslag med volymökningar, främst sjukpenningärenden. Trots denna omfördelning kvarstår problem med handläggningen av långa sjukskrivningar och bristande insatser inom rehabiliteringsområdet.

Genomströmningstiderna för ärenden i socialförsäkringsnämnd, SFN-ärenden, har inte förändrats nämnvärt jämfört med 2001. Tiderna för handläggning av assistansersättning, handikappersättning och vårdbidrag är och har länge varit oacceptabelt långa. Variationen mellan försäkringskassorna är stor. Under året har pågått ett samverkansprojekt mellan RFV och försäkringskassorna som syftat till att avsluta de längsta pågående ärendena avseende personer med funktionshinder. Genomströmningstiden för ärenden om arbetsskadelivränta är även fortsatt oacceptabelt lång men varierar mycket mellan de olika försäkringskassorna.

Regeringen beslutade i december 2002 om en översyn av socialförsäkringsadministrationen (dir. 2002:166). En särskild utredare har genomfört översynen och har lämnat ett delbetänkande den 17 juni 2003 (SOU 2003:63). I betänkandet har föreslagits att de 21 försäkringskassorna och Riksförsäkringsverket tillsammans bör bilda en ny statlig myndighet. I slutbetänkandet som har lämnats den 18 november 2003 (SOU 2003:106) har utredningen föreslagit en principiell utformning av den nya myndigheten som bör inrättas den 1 januari 2005.

Regeringen har i budgetpropositionen angivit att den avser att skyndsamt överväga frågan om att inordna försäkringskassorna och RFV i en ny sammanhållen statlig myndighet.

Det nationella målet att öka hälsan i arbetslivet berör SFA på flera sätt. Framför allt gäller det rehabiliteringsarbetet, men åtgärder är också nödvändiga på försäkringskassorna inom ärendehandläggningen för att höja kvaliteten, stärka rättssäkerheten, öka effektiviteten och förbättra servicen.

SFA har sammantaget tillförts och tillförs extra resurser för arbete mot ohälsan om 441 respektive 458 miljoner kronor för åren 2003 och 2004. Inriktningen på insatserna har under 2003 – förutom att ytterligare personal har anställts – varit utbildnings- och informationsinsatser. RFV har bl.a. inlett en informationsinsatsning som riktar sig till de försäkrade, arbetsgivarna och lä-

karna. Utbildningen av läkare och försäkringsläkare i försäkringsmedicin pågår. Vidare har utbildning av försäkringskassornas personal, såväl handläggare som chefer, startat hösten 2003. Utbildningen inriktas mot bättre styrning och förändrade arbetsmetoder. Sjukfallen skall bedömas tidigare och avstämningarna mellan den försäkrade och försäkringskassan, där även t.ex. den intygsskrivande läkaren och arbetsgivaren deltar, har successivt införts i handläggningen av sådana ärenden. De medel som avser anställning av försäkringsläkare har för 2003 nyttjats helt. Därutöver har bl.a. ca 300 fler rehabiliteringshandläggare anställts.

För framgång i arbetet inom ohälsområdet krävs att administrationen samverkar med flera aktörer. Verket har för ändamålet etablerat en plattform för samverkan på nationell nivå under 2002, för att komma in i ett operativt skede under 2003. I ett för SFA gemensamt åtgärdsprogram för att halvera sjukfrånvaron prioriteras tre insatsområden. Dessa områden är Attityder och värderingar, Rätt ersättning – rätt förmån samt Samordning och samarbete.

RFV har regeringens uppdrag att undersöka utbildningsbehovet bland läkare i försäkringsmedicin och ansvara för att utbildningsinsatser genomförs inom området. Uppdraget genomförs i samråd med Socialstyrelsen och Försäkringskassaförbundet (FKF).

Under hösten 2003 skall RFV presentera kontrollstrategi mot fusk och missbruk som baseras på en ny riskanalys om var fusk kan uppstå och hur det skall bekämpas. Denna kontrollstrategi skall implementeras 2004. Regeringen ser allvarigt på fusk och missbruk inom socialförsäkringen och avser att noga följa utvecklingen inom detta område.

Sedan budgetåret 1999 har RFV fått ekonomiskt utrymme för att stödja och medverka till att forskning bedrivs inom området för socialförsäkring. Med anledning härav föreslås att regeringen bemyndigas att under 2004, i fråga om ramanslaget 19:6, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter om högst 12 miljoner kronor efter 2004.

I propositionen föreslås att riksdagen till anslaget 19:6 Riksförsäkringsverket anvisar ett ramanslag på 921,6 miljoner kronor. Vidare föreslås att riksdagen till anslaget 19:7 Allmänna försäkringskassor anvisar ett ramanslag på 6 024 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2004

Moderaterna

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf366 yrkandena 9 och 14 att riksdagen beslutar att till anslaget 19:6 anvisa 30 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit för utbildning i försäkringsmedicin. I yrkandena 10 och 15 begär motionärerna att riksdagen till anslaget 19:7 anvisar 620 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit för köp av rehabiliteringstjänster (520 miljoner kronor) och kontrollåtgärder mot fusk och missbruk (100 miljoner kronor).

Folkpartiet

I motionerna Fi240 yrkande 19 i denna del och Sf358 yrkande 7 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs att riksdagen beslutar att till anslaget 19:7 anvisa 550 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Resurstillskottet krävs för inköp av rehabiliteringstjänster (500 miljoner kronor) och för åtgärder mot felaktiga utbetalningar (50 miljoner kronor).

Kristdemokraterna

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion Sf397 yrkande 33 i denna del att riksdagen beslutar att till anslaget 19:6 anvisa 85 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit för att öka kvaliteten i besluten, öka kontrollen samt förkorta handläggningstiderna. I yrkandena 17 och 32 begärs dels ett tillkännagivande om att tillföra socialförsäkringsadministrationen 100 miljoner kronor i ytterligare resurser, dels ett beslut att öka anslaget 19:6 med 10 miljoner kronor till RFV för administrering av en s.k. utvecklingspeng som skall utgå till flyktingar.

Centerpartiet

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf389 yrkande 1 i denna del att riksdagen beslutar att till anslaget 19:6 anvisa 90 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser att det finns utrymme för en administrativ besparing. Vidare begärs att riksdagen beslutar att till anslaget 19:7 anvisa 1 338 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit för bl.a. rehabiliteringsutredningar.

I motion Sf327 av Birgitta Carlsson m.fl. begärs i yrkande 7 ett tillkännagivande om att försäkringskassorna behöver ökade anslag till rehabiliteringsutredningar och till försäkringskassans handläggning, inklusive finansiering av tvåläkarkontrollerna.

Övriga motioner

Bo Lundgren m.fl. (m) begär i motion Sf289 yrkande 4 ett tillkännagivande att det inom ett par år bör finnas klara riktlinjer för vilka krav på utbildning m.m. som bör ställas på en försäkringsläkare.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion Sf358 yrkande 12 ett tillkännagivande om utbildning av läkare i försäkringsmedicin som villkor för att få skriva sjukintyg för utbetalning av sjukpenning. I yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör ha fortsatt uppmärksamhet på frågan om antalet försäkringsläkare är tillräckligt.

Kenneth Lantz m.fl. (kd) begär i motion Sf401 yrkandena 1–3 och 5 tillkännagivanden om att försäkringsläkarna skall ställas under myndighetskontroll, att de måste tillförsäkras en kontinuerlig och uppdaterad vidareutbildning, att utbildning i försäkringsmedicin skall ges en starkare ställning i läkarutbildningen samt att ett reformerat försäkringsmedicinskt system bör utredas grundligt. Motionärerna framhåller att Utredningen om en översyn av processuella regler inom socialförsäkringen har diskuterat försäkringsläkarens

uppgifter men stannat för att nuvarande system bör behållas. En ny utredning bör tillsättas i syfte att göra en grundlig översyn av systemet.

Även Lars Wegendal och Carina Adolfsson Elgestam (s) begär i motion Sf275 ett tillkännagivande om att ställa försäkringsläkare under myndighetskontroll.

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf359 yrkande 9 ett tillkännagivande om att försäkringskassan vid försenad eller felaktig ärendehantering skall vara skyldig att betala dröjsmålsränta. I motion Sf206 av Anita Sidén och Cecilia Magnusson (m) finns ett likalydande yrkande.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion Sf397 yrkande 18 ett tillkännagivande om särskilda resultatenheter inom försäkringskassan som arbetar med rehabilitering. Motionärerna framhåller att resultatenheter behövs för att förhindra att rehabiliteringsverksamheten skall behöva stå tillbaka för utbetalning av sjukpenning.

I motion Sf202 av Rolf Gunnarson (m) begärs ett tillkännagivande om ökade resurser till försäkringskassorna. Motionären framhåller att det behövs en samordning av samhällets totala ekonomiska resurser i kampen mot ohälsan.

Marietta de Pourbaix-Lundin (m) begär i motion Sf218 ett tillkännagivande om att inte förstatliga försäkringskassorna.

I motion Sf339 av Birgitta Carlsson och Agne Hansson (c) begärs ett tillkännagivande om att socialförsäkringens administration även i framtiden måste bygga på en organisation med en starkt decentraliserad grundstruktur.

Jan Björkman m.fl. (s) begär i motion Sf278 ett tillkännagivande om att förbättra samordningen mellan arbetsgivarens och försäkringskassans utbetalningar vid sjukdom eftersom denna övergång inte alltid löper friktionsfritt.

Laila Bjurling och Lennart Axelsson (s) begär i motion Sf321 ett tillkännagivande om att regeringen bör uppmärksamma problemen med att försäkringstillämpningen är olika beroende på vilken försäkringskassa man tillhör. Motionärerna framhåller att rätten till sjukpenning vid utlandsvård för psoriasisbedöms olika av olika försäkringskassor.

Även Sonia Karlsson (s) begär i motion Sf373 ett tillkännagivande om olika regeltolkning av försäkringskassorna. Denna gång i samband med sjukpenning för att förebygga sjukdom med avseende på dem som arbetar schemalagd arbetstid och nattjänstgöring.

Beträffande missbruk av socialförsäkringssystemet begär Else-Marie Lindgren (kd) i motion Sf338 yrkande 1 ett tillkännagivande om att verka för att fusk och missbruk inom försäkringssystemen beivras. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om en satsning på information om rättigheter och skyldigheter i försäkringssystemet.

Även Mia Franzén (fp) begär i motion Sf355 yrkande 9 ett tillkännagivande om att stävja missbruk av socialförsäkringssystemet.

Mona Jönsson m.fl. (mp) begär i motion Sf392 ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning för att utröna om möjligheter föreligger att slå samman RFV, Försäkringskassan, Arbetsmarknadsstyrelsen, Arbetsmarknadsverket

och länsarbetsnämnder i syfte att den enskilde på ett ställe skall kunna få den hjälp som denne behöver.

Utskottets ställningstagande

Anslagen för socialförsäkringsadministrationen

Ett viktigt verktyg för en väl fungerande socialförsäkring i allmänhet och ohälsarbetet i synnerhet är socialförsäkringens administration. Enligt vad som anges i propositionen fungerar inte dagens administration tillfredsställande när det gäller effektivitet, rättssäkerhet och kvalitet. Det finns fortfarande stora skillnader mellan försäkringskassorna beträffande hur regler tillämpas och hur de försäkrade blir bemötta i olika delar av landet. Även om produktiviteten har ökat kvarstår problem med handläggningen av långa sjukfall och bristande insatser inom rehabiliteringsområdet. Det är t.ex. allvarligt att endast 9 % av de försäkrade som varit sjukskrivna längre än 60 dagar varit föremål för samordnad rehabilitering 2002. Genomströmningstider för vissa ärendeslag är även oacceptabelt långa.

I budgetpropositionen för 2003 har regeringen konstaterat att förklaringen till de stora skillnader i resultat som fortfarande kan påvisas mellan försäkringskassorna i huvudsak finns i interna faktorer hos socialförsäkringsadministrationen, nämligen ledning, kontroll och styrning.

Enligt ANSA-utredningen (SOU 2003:106) behöver förändringar vidtas i organisationsstruktur och ansvarsfrågor. Utredaren föreslår därför att en ny sammanhållen statlig myndighet inrättas för administrationen av socialförsäkringen och att försäkringskassorna och RFV inordnas i den.

Utskottet konstaterar att socialförsäkringsadministrationen står inför en period med stora utmaningar i form av åtgärder mot den ökande ohälsan, vilket inkluderar en eftersatt rehabiliteringsverksamhet. Även frågan om en förändrad organisation har aktualiserats.

För att administrationen skall få en rimlig möjlighet att klara sitt åtagande framför allt vad gäller arbetet mot ohälsan krävs resurser. Socialförsäkringsadministrationen tillfördes för budgetåret 2003 extra resurser för arbete mot ohälsan. För 2004 uppgår dessa till 458 miljoner kronor. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag om fortsatt tilltagna anslag till både RFV och försäkringskassorna för 2004. Genom de föreslagna resurserna anser utskottet att förutsättningar skapas för administrationen både att höja ambitionsnivån vad gäller kvaliteten och effektiviteten i handläggningen och att få till stånd en fungerande rehabiliteringsverksamhet för det stora antalet långa sjukfall.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning till anslagen 19:6 och 19:7 och begärt bemyndigande. Utskottet avstyrker motionerna Sf327 yrkande 7, Sf358 yrkande 7, Sf366 yrkandena 9, 10, 14 och 15, Sf389 yrkande 1 i denna del, Sf397 yrkande 17, 32 och 33 i denna del och Fi240 yrkande 19 i denna del.

Övriga frågor om socialförsäkringens administration

Vad gäller socialförsäkringsadministrationens organisation är frågan föremål för regeringens utredning. Enligt utskottets uppfattning är effektiva styrningsmöjligheter nödvändiga om målet med ökad hälsa i arbetslivet skall uppnås. Även rättssäkerhetsaspekten i form av likformig tillämpning talar för en förbättrad styrning. Mot bakgrund av att ett utredningsförslag bereds av regeringen bör utskottet inte göra något uttalande vare sig för eller emot ett förstatligande av försäkringskassorna eller dess grundläggande utformning på annat sätt. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf218, Sf278, Sf321, Sf339, Sf373 och Sf392.

Sjukförsäkringsutredningen har i sitt slutbetänkande (s.189) föreslagit att alla läkare skall ha rätt att utfärda läkarintyg men att dessa mera regelmässigt skall kompletteras av annat underlag om försäkringskassan så bedömer nödvändigt. Utskottet noterar att det skall vara en läkare med fördjupad utbildning i försäkringsmedicin som skall utfärda det särskilda läkarutlåtande som försäkringskassan skall kunna kräva att den försäkrade lämnar in t.ex. när ett avstämningsmöte inte ger ett tillräckligt beslutsunderlag. Enligt beslut av riksdagen i våras skall även de intygsskrivande läkarnas utbildning i försäkringsmedicin förstärkas. Det kommer härigenom att skapas garantier för att försäkringskassan i fortsättningen kommer att kunna få ett fullgott beslutsunderlag. Utskottet anser således, i likhet med i betänkande 2002/03:SfU10, att det inte finns skäl att begränsa läkares rätt att utfärda läkarintyg för sjukskrivning. Motion Sf358 yrkande 12 får med det anförda anses tillgodosedd. Utskottet avstyrker därmed motionsyrkandet.

I betänkande 2002/03:SfU10 uttalade utskottet att det bör ankomma på regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela närmare föreskrifter om behörighetskrav och arbetsuppgifter för försäkringsläkare och om utbildning av dessa, och utskottet förutsatte att sådana föreskrifter kommer att meddelas relativt snart. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande. Motion Sf289 yrkande 4 får anses tillgodosedd och utskottet avstyrker motionsyrkandet. Även motion Sf401 yrkande 2 avstyrks med det anförda.

När det gäller frågan om antalet försäkringsläkare är tillräckligt förutsätter utskottet att regeringen följer denna fråga noga. Motion Sf358 yrkande 14 får därmed anses tillgodosedd och avstyrks.

Vad gäller frågan om att ställa försäkringsläkare under myndighetskontroll har en översyn redan påbörjats. Socialstyrelsen har således fått i uppdrag att i samråd med RFV se över om det finns behov av att göra förändringar av det tillsynsansvar som gäller försäkringsläkarna. Uppdraget skall redovisas senast den 31 juli 2004. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf401 yrkande 1 och Sf275.

Riksdagen beslutade i våras att utbildningen i försäkringsmedicin skall stärkas under läkarutbildningens alla delar. Med det anförda får motion Sf401 yrkande 3 anses tillgodosedd, och utskottet avstyrker därmed motionsyrkandet.

Även motion Sf401 yrkande 5 avstyrks då det i dagsläget inte finns skäl att föreslå en reformering av det försäkringsmedicinska systemet.

I två av motionerna tas frågan upp om inte försäkringskassan bl.a. vid försenad utbetalning bör betala dröjsmålsränta till den försäkrade. Utskottet konstaterar att försäkringskassan saknar laglig möjlighet att betala sådan ränta men att ersättning för ränteförlust kan utges i form av skadestånd enligt skadeståndsrättsliga principer. Staten kan åläggas skadeståndsansvar för skada som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i verksamhet för vars fullgörande staten svarar. Enligt förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten handlägger Justitiekanslern anspråk på ersättning om anspråk grundas på ett påståande om felaktigt beslut eller underlåtenhet att meddela beslut. I betänkande 2002/03:SfU1 avstyrkte utskottet liknande motionsyrkanden. Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden och avstyrker därmed motionerna Sf206 och Sf359 yrkande 9.

Vad avser frågan om missbruk och fusk inom socialförsäkringen har regeringen aviserat att en kontrollstrategi skall implementeras 2004. Motionerna Sf338 yrkandena 1 och 2 och Sf355 yrkande 9 får därmed anses tillgodosedda. Utskottet avstyrker därmed dessa motionsyrkanden.

Utskottet anser inte att motionsyrkandena i övrigt påkallar någon åtgärd från riksdagens sida. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf202 och Sf397 yrkande 18.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom omfattar politikområdet Ekonomisk äldrepolitik. Området omfattar garantipension till ålderspension, efterlevandepensioner till vuxna, bostadstillägg till pensionärer m.fl., delpension samt äldreförsörjningsstöd.

Enligt vad som anförs i propositionen påfördes utgiftsområdet 2003 markant ökade utgifter. För 2003 beräknas utgifterna till 51 939 miljoner kronor, vilket är 18 145 miljoner kronor högre än för 2002. Anledningen till den höjda utgiftsnivån 2003 är framför allt att garantipension har ersatt folkpension, pensionstillskott och det särskilda grundavdraget för folkpensionärer. I och med att det särskilda grundavdraget avskaffats beskattas pensionerna fullt ut. För att ingen skall få sänkt pension efter skatt med anledning av övergången till de nya reglerna har bruttopensionerna höjts. Detta innebär en utgiftsökning med ca 15 miljarder kronor.

Det reformerade pensionssystemet, som gäller fullt ut fr.o.m. den 1 januari 2003, innebär enligt regeringen att Sverige nu har ett modernt och politiskt stabilt system som automatiskt följer den ekonomiska och demografiska utvecklingen. Det ger en långsiktig trygghet oavsett utveckling där kostnaden för de inkomstbaserade pensionerna inte riskerar att vältras över på kommande generationer. Från och med den 1 januari 2003 har ett äldreförsörjningsstöd införts, vilket ger en garanti för en miniminivå för alla över 65 år i

Sverige. Ett nytt anslag, Äldreförsörjningsstöd, ingår från 2003 i utgiftsområdet. Detta beräknas öka utgifterna med 666 miljoner kronor.

Det reformerade pensionssystemet vilar enligt regeringen på en bred överenskommelse som är väsentlig att hålla. Den långsiktiga ambitionen är att reformen i allt väsentligt skall ligga fast och att ytterligare förändringar av den grundläggande strukturen inte är aktuella. Om det visar sig att systemet i något avseende inte fungerar på avsett sätt eller om förutsättningar i omvärlden förändras måste dock justeringar övervägas. Mot bakgrund av detta, och då reformen är mycket omfattande och genomgripande, bör politiken under de närmaste åren ha tydligt fokus på uppföljning och analys av reformen. En sådan uppföljning bör inriktas på om reglerna fungerar på avsett sätt och att drivkrafterna till arbetsstimulans ger de effekter som avsetts. Uppföljningen skall även belysa effekterna för kvinnor och män.

Därutöver behöver de studier av pensionärernas ekonomiska utveckling som återkommande gjorts fortsätta och utvecklas med avseende på de förändringar som skett i och med pensionsreformen.

Det reformerade systemet ger människor stora möjligheter att själva påverka pensionens storlek genom att i tid planera sitt arbetsliv och sin pensionstidpunkt. För att fördelarna med det nya systemet fullt ut skall kunna utnyttjas är det enligt regeringen angeläget att under de närmaste åren ägna mer kraft åt att öka kunskapen om bl.a. sambanden mellan arbete, tillväxt, medellivslängd och pensionens storlek.

Riksdagen har för 2004, i enlighet med regeringens förslag, fastställt ramen för utgiftsområde 11 till 50 656 300 000 kr (bet. 2003/04:FiU1, rskr. 2003/04:42).

20:1 Garantipension till ålderspension

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 20:1 Garantipension till ålderspension. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden om flexibel pensionsålder, om de sämst ställda pensionärerna och om återställande av pensionerna till 1990 års värde.

Jämför reservationerna nr 49 (kd) och 50–51 (v).

Propositionen

Det tidigare grundskyddet för ålderspensionärer, dvs. folkpension, pensions-tillskott och särskilt grundavdrag, har fr.o.m. 2003 ersatts av en beskattad garantipension. Från och med 2003 omfattar anslaget garantipension till ålderspension, barntillägg till ålderspension, hustrutillägg och särskilt pensions-tillägg för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn.

Delpensionen har avskaffats och beviljas inte efter december 2000. De sista utbetalningarna kommer att göras i december 2004. Från och med 2004 redovisas de återstående betalningarna av delpension m.m. under anslaget 20:1.

Utgifterna för anslaget uppgick 2002 till 9 665 miljoner kronor, exklusive delpension. Anvisade medel var 9 521 miljoner kronor. Anslaget beräknas underskridas med 759 miljoner kronor 2003.

Cirka 1,6 miljoner personer uppbar folkpension 2002 medan garantipension kommer att betalas ut till ca 875 000 personer under 2003. Utgifterna väntas trots detta öka eftersom garantipension är högre än folkpension och pensionstillskott. För en ogift person som är född 1938 eller senare kan garantipension betalas ut med högst 2,13 prisbasbelopp. Motsvarande belopp för en gift person är 1,9 prisbasbelopp.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2004 till anslaget 20:1 Garantipension till ålderspension anvisar ett ramanslag på 23 486 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2004

Kristdemokraterna

Kenneth Lantz m.fl. (kd) begär i motion Sf398 yrkande 8 i denna del att riksdagen beslutar att anvisa 600 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. I yrkandena 2 och 3 begärs en höjning av den övergångsvisa garantipensionen med 100 kr per månad och ett tillkännagivande om de sämst ställda pensionärerna. Cirka en halv miljon pensionärer lever i dag under mycket knappa förhållanden. Både skattesänkningar och pensionsuppräknningar behövs för att åstadkomma en behövlig förbättring för denna grupp pensionärer.

Centerpartiet

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf390 i denna del att riksdagen beslutar att anvisa 600 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Motionärerna föreslår att garantipensionen höjs med 1 500 kr under 2004.

Övriga motioner

I motion Sf252 av Kenneth Lantz (kd) begärs i yrkandena 1 och 2 tillkännagivanden om åtgärder för en mer öppen arbetsmarknad för äldre personer och om att ta bort den av staten fastställda pensionsåldern. Motionären vill ha en ökad valfrihet för de äldre på arbetsmarknaden. Pensionsåldern bör vara mer flexibel samtidigt som deltidstjänster eller byte av arbetsplats med lägre lön inte bör försämra pensionsförmånerna. Socialförsäkringsförmåner bör kunna utges även efter det att man fyllt 65 eller 67 år.

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion Sf261 yrkande 1 att regeringen tillsätter en utredning som ser över samordningsreglerna mellan yrkesskadelivränta i form av ett engångsbelopp och pension i syfte att den yrkesskadade inte skall få ett större pensionsavdrag än vad denne fått som engångsbelopp. Motionärerna pekar på att samordningsreglerna kan få just den effekten att

den yrkesskadade får ett större sammanlagt pensionsavdrag än vad denne fått i livränta. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att avskaffa möjligheten att erhålla livränta i form av ett engångsbelopp.

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion Sf360 yrkande 13 förslag om hur pensionerna bäst återställs till 1990 års värde. Förbättringar på skattesidan, av bostadstillägg och pensionstillskott bör inte ses som ett återställande av pensionen utan som välbehövliga standardhöjningar.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 20:1 Garantipension till ålderspension

Under 1990-talet fick alla, även pensionärerna, bidra till saneringen av statens finanser. Bland annat skrevs det dåvarande basbeloppet inte upp helt i linje med inflationen, vilket påverkade pensionerna åren 1993–1998. Dock prioriterades ett bibehållet skydd för de sämst ställda pensionärerna. Samtidigt som samhällsekonomin har förbättrats har också villkoren för pensionärerna förbättrats. Detta gäller exempelvis bostadstillägget för pensionärer m.fl. (BTP). För att kompensera pensionärerna för de besparingar som tidigare gjorts på basbeloppet har den särskilda skattereduktionen på förvärvsinkomster från 2002 utvidgats till att gälla pensionsinkomster. Därutöver är fr.o.m. 2002 tilläggs pensionerna för ålderspensionärer knutna till den allmänna inkomstutvecklingen i stället för till prisutvecklingen genom s.k. följsamhetsindexering. 2003 innebar följsamhetsindexeringen en uppräknings om 3,64 %. Detta kan jämföras med prisbasbeloppets höjning om 1,85 %. En väsentlig förbättring genomfördes den 1 januari 2003 i och med att äldreförsörjningsstödet infördes. Detta stöd garanterar i princip alla över 65 år en skälig levnadsnivå och en skälig bostadskostnad.

Av en typfallsstudie över utvecklingen under 1990-talet som RFV gjorde 2002 och som redovisas i propositionen framgår att BTP och det särskilda bostadstillägget (SBTP) tillsammans med skatten i ökad utsträckning verkar utjämnande. Följden har blivit att pensionärer med inkomster högre än genomsnittet fått en viss negativ real utveckling medan pensionärer med de lägsta inkomsterna har fått sin nettoinkomst reellt förbättrad. Huvudförklaringen till detta är höjda BTP, varför den reala förbättringen är mest tydlig för dem med relativt höga boendekostnader.

Utskottet är liksom tidigare (se bet. 2002/03:SfU1) av den uppfattningen att i det fall det finns ett utrymme för ekonomiska förbättringar så bör det användas selektivt, så att de pensionärer som har lägst inkomster får en förbättrad standard, t.ex. genom höjt BTP. Som nämnts har åtskilliga förbättringar genomförts under senare år och då särskilt för de pensionärer som har de lägsta inkomsterna. Med hänsyn härtill och då det för närvarande inte finns något ekonomiskt utrymme för ytterligare förbättringar anser utskottet att det inte är möjligt att föreslå riksdagen att garantipensionen eller den övergångsvisa garantipensionen skall höjas 2004. Däremot anser utskottet att det är väsentligt att pensionärernas ekonomiska förhållanden fortlöpande uppmärksammas.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf398 yrkandena 2, 3 och 8 i denna del och Sf390 i denna del.

Övriga motioner

I det nya pensionssystemet kan inkomstgrundad ålderspension tas ut tidigast fr.o.m. 61 års ålder. Någon högsta åldersgräns för att påbörja uttag finns inte, men pension betalas senast ut från och med den månad den pensionsberättigade fyller 70 år om denne inte begärt något annat. Garantipension får tas ut fr.o.m. 65 års ålder, och det gäller även om garantipensionen bara utges som utfyllnad. Rätt till inkomstgrundad pension kan vidare tjänas in efter 65 års ålder och även efter uttag av hel ålderspension. Pensionen kan tas ut som hel, tre fjärdedels, halv och en fjärdedels pension. Enligt en tvingande bestämmelse i lagen (1982:80) om anställningsskydd har arbetstagare även rätt men inte skyldighet att kvarstå i anställning till 67 års ålder.

Delpension har inte kunnat beviljas efter december 2000. De sista utbetalningarna kommer att göras i december 2004. Det främsta motivet för att avskaffa delpensionen har varit att det reformerade ålderspensionssystemet både är flexibelt och medger individuella lösningar i sådan utsträckning att behovet av en särskild delpensionsförsäkring inte längre anses föreligga.

I det nya statliga pensionsavtalet finns det fr.o.m. 2003 möjlighet för arbetsgivarna att bevilja delpension för personer som har tio år med kollektivavtalad pensionsrätt och är i åldern 61–64 år.

Den parlamentariska äldreberedningen, Senior 2005, har i sitt nyligen framlagda slutbetänkande Äldrepolitik för framtiden (SOU 2003:91) framfört vissa förslag i syfte att öka människors vilja och möjligheter att förvärvsarbeta fram till pensioneringen och därefter. Enligt beredningen bör regeringen bl.a. etablera ett femårigt nationellt projekt med syfte att stärka de äldres (50+) ställning i arbetslivet, öka arbetskraftsdeltagandet bland personer som är 50 år och äldre samt ta initiativ till forskning om effekter på arbetskraftsutbudet om fler ges möjlighet till deltidslösningar i samband med pensioneringen. Därtill uppmanas parterna på arbetsmarknaden att granska och överväga förändringar av pensionsavtalen så att dessa ger större möjligheter till flexibilitet vid utträdet från arbetslivet och inte motverkar rörlighet på arbetsmarknaden samt ger ekonomiskt utbyte för den som vill arbeta efter 65 års ålder.

Av redovisningen ovan framgår att den inkomstgrundade ålderspensionen är mycket flexibel. Med hänsyn härtill och mot bakgrund av Äldreberedningens nyligen presenterade förslag som, om de genomförs, kan ytterligare öka flexibiliteten för den äldre arbetskraften anser utskottet att det saknas skäl för riksdagen att göra något uttalande i frågan. Utskottet avstryker därmed motion Sf252 yrkandena 1 och 2.

När det gäller utbyte av yrkesskadelivränta mot engångsbelopp och avdrag på pension har utskottet tidigare behandlat liknande motionsyrkanden, senast i betänkande 2002/03:SfU1. Utskottet anförde bl.a. följande.

Enligt lagstiftningen om det nya pensionssystemet skall bl.a. ålderspension i form av inkomstpension, tilläggs pension och garantipension minskas med yrkesskadelivränta. Minskningen skall ske med tre fjärdedelar av den del av livräntan som överstiger en sjättedels prisbasbelopp. Minskning skall även ske för livränta som har bytts ut mot engångsbelopp och görs då som om livräntan fortfarande utgick. Motsvarande regler finns i lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring (YFL), som upphört att gälla fr.o.m. den 1 juli 1977 men som enligt övergångsbestämmelser fortfarande tillämpas på skador som inträffat före detta datum. Vidare framhöll utskottet att utbyte av större livräntor mot engångsbelopp sker med återhållsamhet medan kravet på skäl för utbyte är litet när det gäller låga livräntor, att livräntetagaren får uppgift om vad engångsutbetalningen kommer att medföra i framtiden beträffande avdrag från pension, dvs. att avdrag fortfarande kommer att göras som om livräntan utgick månadsvis, samt att engångsbeloppet i huvudsak är beräknat enligt försäkringsmässiga principer. Utskottet avstyrkte därmed motionsyrkandet i fråga liksom ett yrkande om att slopa möjligheten till utbyte av livränta mot engångsbelopp.

Utskottet finner inte skäl att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därmed motion Sf261 yrkandena 1 och 2.

Beträffande ett återställande av pensionerna till 1990 års värde konstaterar utskottet att pensionärerna fr.o.m. 2002 har kompenserats för besparingarna på basbeloppet genom en skattelättnad. Något skäl att ytterligare kompensera pensionärerna för detta kan utskottet inte se. Utskottet avstyrker därför motion Sf360 yrkande 13.

Utskottet vill tillägga att följsamhetsindexeringen 2003 resulterat i en uppräkning av tilläggs pensionen som är betydligt bättre än vad en uppräkning med prisbasbeloppet skulle ha inneburit.

20:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 20:2 Efterlevandepensioner till vuxna. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget.

Gällande bestämmelser

Omställningspension utges sedan den 1 januari 2003 under en tid av tio månader från dödsfallet (före den 1 januari 1997 var tiden tolv månader och under perioden januari 1997–december 2002 var tiden sex månader). Förlängd omställningspension utges under ytterligare tolv månader om den efterlevande har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn under arton år som vid dödsfallet stadigvarande vistades i makarnas hem. Är något eller några av barnen yngre än tolv år gäller att omställningspension, utöver den inledande perioden, utges till dess att det yngsta barnet fyllt tolv år.

Som en utfyllnadsförmån till den inkomstrelaterade omställningspensionen finns det en garantipension, som kan utges för samma tid som den inkomstrelaterade förmånen.

Regeringen har i tidigare sammanhang förklarat att den inledande omställningspensionen skall förlängas till tolv månader fr.o.m. 2005.

Särskild efterlevandepension till efterlevande make med nedsatt förvärvsförmåga kan inte beviljas om dödsfallet inträffar efter 2002.

Propositionen

Anslaget omfattade t.o.m. 2002 folkpension, pensionstillskott och ATP i form av omställningspension, förlängd omställningspension, särskild efterlevandepension och änkepension.

Från och med den 1 januari 2003 betalas efterlevandepension ut enligt regler som har anpassats till det nya ålderspensionssystemet. Anslaget omfattar fr.o.m. 2003 omställningspension, förlängd omställningspension, särskild efterlevandepension, änkepension samt garantipension till dessa förmåner.

Utgifterna för anslaget uppgick 2002 till 13 444 miljoner kronor medan anvisade medel uppgick till 13 525 miljoner kronor. Anslaget beräknas underskridas med ca 36 miljoner kronor 2003.

För 2003 uppskattas antalet personer med garantipension till 37 600, vilket är fler än de som uppbar folkpension och pensionstillskott 2002. Detta beror bl.a. på att inkomstprövning av änkepension tagits bort.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2004 till anslaget 20:2 Efterlevandepensioner till vuxna anvisar ett ramanslag på 15 692 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2004

Folkpartiet

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf359 yrkande 5 att riksdagen beslutar att anvisa 50 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser att omställningspensionen skall förlängas från tio till tolv månader från den 1 juli 2004. Ett liknande yrkande återfinns i motion Fi240 yrkande 19 i denna del av Lars Leijonborg m.fl. (fp).

Kristdemokraterna

Kenneth Lantz m.fl. (kd) begär i motion Sf398 yrkande 8 i denna del att riksdagen beslutar att anvisa 50 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. I yrkande 1 begärs beslut om att förlänga omställningspensionen till tolv månader.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att den tid under vilken omställningspension kan utges har förlängts från sex till tio månader fr.o.m. 2003. Regeringen har dessutom aviserat sin avsikt att återkomma med förslag som förlänger den inledande

omställningspensionen till tolv månader fr.o.m. 2005. Mot bakgrund härav och då det saknas utrymme att tidigarelägga reformen anser utskottet att någon åtgärd inte är påkallad från riksdagens sida.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf359 yrkande 5, Fi240 yrkande 19 i denna del och Sf398 yrkandena 1 och 8 i denna del.

20:3 Bostadstillägg till pensionärer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 20:3 Bostadstillägg till pensionärer. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden om BTP vid boende i särskilda boendeformer och om att utreda förutsättningarna för att förbättra BTP.

Jämför reservation nr 52 (m, fp, c).

Gällande bestämmelser

I och med ålderspensionsreformen har fr.o.m. 2003 det särskilda grundavdraget för pensionärer avskaffats. För att kompensera för detta har bruttopensionerna höjts. Det tidigare systemet för BTP har anpassats till de höjda bruttopensionerna. Det nya BTP skall vara tidsbestämt och utgångspunkten är att beslut om BTP skall gälla under ett år. Är förhållandena okomplicerade kan beslutsperioden i stället vara upp till tre år. För rätt till det nya BTP krävs att den försäkrade har en huvudsaklig och långsiktig försörjning av pension eller uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning. Partiell ålderspension liksom omställningspension grundar inte längre rätt till BTP. Detsamma gäller änkepension till kvinnor födda 1945 eller senare om dödsfallet inträffat efter utgången av 2002.

För ensamstående bidragstagare lämnas BTP med högst 91 % av bostadskostnaden till den del denna inte överstiger 4 500 kr per månad. För en gift bidragstagare lämnas BTP med 91 % av dennes del av bostadskostnaden till den del denna inte överstiger 2 250 kr per månad. Bostadskostnaden för gift bidragstagare, vars make inte är berättigad till BTP, beräknas till hälften av makarnas totala bostadskostnad – till skillnad mot tidigare regler där BTP beräknades efter hela bostadskostnaden. Samtidigt har ett fribelopp införts vid inkomstberäkningen för den make som saknar rätt till BTP, vilket delvis neutraliserar denna försämring.

Inkomstbegreppet följer i huvudsak skattelagstiftningen med vissa tillägg. Bland annat görs tillägg för förmögenhet beräknad per den 31 december året före det år då ansökan om BTP görs. Som förmögenhet räknas den skattepliktiga förmögenheten beräknad med bortseende från värdet av privatbostadsfas-

tighet eller privatbostadsrätt som utgör den sökandes permanentbostad samt skulder med säkerhet i denna egendom.

Förutom BTP kan särskilt bostadstillägg (SBTP) betalas ut som en utfyllnad om inkomsten understiger summan av en skälig bostadskostnad och en skälig levnadsnivå. Som skälig bostadskostnad anses en kostnad på högst 5 700 kr per månad för ogift och 2 850 kr för gift pensionär. En skälig levnadsnivå anses motsvara 129,4 % av prisbasbeloppet för ogift och 108,4 % för gift pensionär.

Propositionen

Utgifterna för anslaget, som omfattar BTP och SBTP, uppgick 2002 till 10 502 miljoner kronor. Anvisade medel var 10 211 miljoner kronor. Anslaget för 2003 beräknas överskridas med 256 miljoner kronor.

För rätt till BTP krävs pension i form av ålderspension, särskild efterlevandepension, hustrutillägg eller änkepension. Därutöver kan BTP även betalas till personer med sjuk- eller aktivitetsersättning. Kostnaden för BTP till den senare gruppen är en kostnad som hänger samman med ohälsan i arbetslivet. Det finns därför skäl att bryta ut dessa kostnader och redovisa BTP till personer med sjuk- och aktivitetsersättning under utgiftsområde 10. Regeringen avser att återkomma i denna fråga i den kommande vårpropositionen.

Antalet pensionärer som uppbär BTP har minskat de senaste åren och trenden väntas att hålla i sig. Det är framför allt antalet ålderspensionärer med BTP som minskar. Anledningen är att de nyblivna pensionärerna, i genomsnitt, har högre pension jämfört med dem som redan uppbär pension.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2004 till anslaget 20:3 Bostadstillägg till pensionärer anvisar ett ramanslag på 10 788 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2004

Moderaterna

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf369 yrkande 1 beslut om att det generella BTP skall ersätta 90 % av bostadskostnaden mellan 100 kr och 4 500 kr i månaden. Utformningen av BTP har verkat kostnadsdrivande på framför allt kommunernas hyressättning. För pensionärer med full BTP innebär förslaget som mest en försämring med 144 kr i månaden. Detta kompenseras av Moderaternas förslag om höjning av grundavdraget. I yrkande 3 begärs att riksdagen beslutar att anvisa 200 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

Folkpartiet

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf359 yrkande 6 att riksdagen beslutar att anvisa 55 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser att fritidsfastighet inte skall ingå i underlaget för inkomstprövning av BTP fr.o.m den 1 januari 2004. Vid inkomstprövningen beaktas inte eventuellt värde av ett småhus som är den sökandes permanentbostad, däremot

värdet av en fritidsfastighet. Detta kan ibland stå i strid med ambitionen att människor med likartade förhållanden också skall behandlas lika inom olika trygghets- eller bidragssystem. Det kan också få den olyckliga effekten att påskynda avyttringen av ett fritidshus som kan ha stor betydelse för den äldres livskvalitet. Ett liknande yrkande återfinns i motion Fi240 yrkande 19 i denna del av Lars Leijonborg m.fl. (fp).

Kristdemokraterna

Även Kenneth Lantz m.fl. (kd) begär, i motion Sf398 yrkande 5, att riksdagen beslutar att fritidsfastighet inte skall medräknas i underlaget för inkomstprövat BTP. Fritidsfastigheter kan ha ett så högt taxeringsvärde att det omöjliggör BTP. Det är inte rätt att människor skall tvingas till en försäljning av fastigheten och därmed till en försämring av livskvaliteten för att erhålla BTP. I yrkande 8 i denna del begärs att riksdagen beslutar att anvisa 90 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit.

Centerpartiet

Birgitta Carlsson m.fl. (c) föreslår i motion Sf390 i denna del att riksdagen anvisar 2 400 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser att 80 % av bostadskostnaden upp till 4 000 kr per månad skall kunna läggas till grund för BTP.

Övriga motioner

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf315 ett tillkännagivande om att BTP efter den 1 juli 2006 inte skall kunna utbetalas för icke frivilligt boende i tvåbäddsrum i särskilda boendeformer för äldre. Det förekommer fortfarande att äldre människor i särskilda boendeformer i vissa kommuner får bo tillsammans med icke anhöriga, trots att de hellre skulle vilja ha ett eget rum. Regeringen har givit berörda kommuner en signal om att fortsatt ofrivilligt tvåbäddsboende kan delfinansieras av staten med bidrag och att detta därmed erkänns som en godtagbar boendeform. Riksdagen bör inta ståndpunkten att de som inte vill bo tillsammans med andra inte skall tvingas att göra det, och att bidrag för detta skall vara ett tillfälligt undantag med den 30 juni 2006 som en klart angiven sista dag.

I motion Sf210 av Torsten Lindström (kd) begärs ett tillkännagivande om att boende i flerbäddsrum i bidragsavseende jämföras med boende i en- och tvåbäddsrum. Motionären påpekar att BTP inte kan utges för den som bor i rum med fler bäddar än två.

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion Sf360 yrkande 14 ett tillkännagivande om att utreda förbättringar av BTP. Det behövs ytterligare förbättringar för låginkomstpensionärerna, varav 75 % är kvinnor, och regeringen bör utreda hur en stegvis höjning av BTP till 95 % kan genomföras.

*Utskottets ställningstagande**Anslag 20:3 Bostadstillägg till pensionärer*

Den 1 januari 1999 höjdes ersättningsnivån i BTP från 85 % till 90 %. Det innebar att de pensionärer som hade de lägsta inkomsterna sattes i främsta rummet. Då en övervägande del av BTP-tagarna var kvinnor hade höjningen även den effekten att kvinnor med låga pensioner gynnades. Den 1 januari 2001 höjdes taket i BTP från 4 000 kr till 4 500 kr och golvet på 100 kr togs bort. Vidare höjdes den skäligen levnadsnivån i SBTP med 6 procentenheter till 129,4 % av prisbasbeloppet för ogift pensionär och till 108,4 % för gift pensionär.

Den 1 januari 2002 höjdes ersättningsnivån från 90 % till 91 % av bostadskostnaden upp till 4 500 kr samtidigt som reglerna för fastställande av bostadskostnad ändrades så att hemmavarande barns andel av bostadskostnaden under vissa förutsättningar ingår om barnet inte fyllt 20 år (i stället för som tidigare 18 år).

Samtliga nu redovisade förbättringar av bostadstilläggen, som i första hand gynnar den grupp pensionärer som har de lägsta inkomsterna, däribland många kvinnor, har utskottet till fullo ställt sig bakom. Enligt utskottet måste ambitionen även framdeles vara att förbättra för dem med de lägsta inkomsterna. Detta synsätt ligger dessutom i linje med det för politikområdet fastställda målet, som bl.a. innebär att personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension skall garanteras ett värdesäkrat grundskydd. Med hänsyn härtill kan utskottet inte ställa sig bakom krav på försämringar av BTP.

När det gäller innehav av fritidsfastighet anser utskottet att det är rimligt att inte enbart kapitalavkastningen utan även själva förmögenhetsinnehavet påverkar den bidragsberättigades rätt till BTP. I den nya BTP-lagen, som trätt i kraft den 1 januari 2003, är stödet utformat som ett individinriktat stöd av grundskyddskaraktär, där bidragstagarens samlade ekonomi skall vara avgörande för rätten till stöd. Värdet av fritidsfastighet är inte undantaget vid beräkningen av förmögenhetstillägget och därmed inte heller vid beräkning av den bidragsgrundande inkomsten. Enligt utskottets mening finns det inte skäl att undanta värdet av fritidsfastighet vid beräkningen av den bidragsgrundande inkomsten.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf369 yrkandena 1 och 3, Sf359 yrkande 6, Fi240 yrkande 19 i denna del, Sf398 yrkandena 5 och 8 i denna del samt Sf390 i denna del.

Övriga motioner

Enligt såväl tidigare bestämmelser som de bestämmelser som trätt i kraft den 1 januari 2003 gäller för bostad i särskild boendeform att BTP endast lämnas för boende i lägenhet eller för boende i en- och tvåbäddsrumsrum. I proposition 2001/02:119 ansåg regeringen att det är tveksamt om boende i tvåbäddsrumsrum bör berättiga till BTP. Eftersom alla inte önskar eget rum, t.ex. två makar som

delar rum, gjorde regeringen dock bedömningen att BTP även fortsättningsvis bör kunna lämnas för boende i tvåbäddsrum.

Utskottet ansåg i betänkande 2001/02:SfU17 att det måste finnas möjlighet att få BTP för boende i tvåbäddsrum under förutsättning att de boende själva valt det. Däremot är det i princip inte rimligt att BTP lämnas för ofrivilligt sådant boende. Att införa en regel som ger rätt till BTP vid frivilligt boende i tvåbäddsrum men inte annars var emellertid inte någon framkomlig väg. Så länge boende i tvåbäddsrum existerar torde en sådan regel leda till att även personer som inte valt denna form av boende kommer att hävda motsatsen för att komma i åtnjutande av BTP. Emellertid utgjorde det förhållandet att det fortfarande förekom ofrivilligt boende i tvåbäddsrum det stora problemet. För att råda bot på detta problem var det enligt utskottets mening viktigt med en fortsatt satsning på enbäddsrum i särskilt boende. Utskottet förutsatte att kommunerna skulle fortsätta att verka för en minskning av antalet tvåbäddsrum till förmån för enbäddsrum och framhöll att om så inte skedde kunde frågan behöva aktualiseras på nytt.

Utskottet anser alltså att det inte finns någon annan lösning på problemet än en fortsatt satsning på enkelrum i särskilda boenden och att det därför i första hand måste ankomma på kommunerna att minska sitt bestånd av tvåbäddsrum till förmån för enkelrum. Utskottet avstyrker därmed motion Sf315.

I en motion föreslås att BTP vid boende i särskild boendeform skall utges även för boende i rum med fler än två bäddar. Utskottet kan inte ställa sig bakom förslaget och avstyrker därför motion Sf210.

Utskottet anser som redan nämnts att ambitionen även i fortsättningen måste vara att förbättra för dem med de lägsta inkomsterna. Utskottet konstaterar att det av 121-punktsöverenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet framgår att villkoren för pensionärer med låga inkomster skall förbättras genom förbättrat BTP under den innevarande mandatperioden. Av budgetpropositionen (volym 1, s. 19) framgår att regeringen och de två samarbetspartierna avser att i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2005 återkomma med riktlinjer för och förslag till hur återstående delar av överenskommelsen skall genomföras under 2005 och 2006. Med det anförda får motion Sf360 yrkande 14 anses tillgodosedd.

I övrigt noterar utskottet att omräkningarna av de gamla bostadstilläggen till det nya BTP har visat på förändringar som är relativt stora och som lett till vissa omfördelningar. Flertalet har fått något högre BTP men enligt RFV, som haft i uppdrag att redovisa effekterna av omräkningarna, har vissa effekter i en del fall blivit större än förväntat. Bland annat har personer med sjukersättning i stor utsträckning fått minskat BTP. Enligt regeringen är det dock många förändringar som gjorts, varför helheten måste analyseras och, när alla effekter är kända, en samlad bedömning av effekterna genomföras.

RFV har den 26 september 2003 lämnat en slutrapport, Analys av effekterna av de nya reglerna för bostadstillägg till pensionärer, som i huvudsak bekräftar de tidigare redovisade iakttagelserna. Utskottet utgår från att rege-

ringen i sitt analysarbete kommer att överväga om resultatet av slutrapporten ger anledning till förändringar av reglerna för BTP.

20:4 Äldreförsörjningsstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 20:4 Äldreförsörjningsstöd. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget.

Propositionen

Anslaget Äldreförsörjningsstöd är nytt fr.o.m. 2003. Stödet är helt inkomstprövat och skall garantera de personer som är bosatta i Sverige och är 65 år eller äldre en viss skälig levnadsnivå. Dessutom kan ersättning ges för en skälig bostadskostnad på högst 5 700 kr per månad, dvs. samma nivå som gäller för SBTP. De som kan beviljas äldreförsörjningsstöd är personer som har fyllt 65 år och som inte uppfyller bosättningskravet för oavkortad garanti-pension. De personer som är berättigade till äldreförsörjningsstöd var tidigare i stor utsträckning hänvisade till socialbidrag.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2004 till anslaget 20:4 Äldreförsörjningsstöd anvisar ett ramanslag på 690 miljoner kronor.

Motion med anslagseffekt budgetåret 2004

Moderaterna

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf369 yrkande 4 att riksdagen beslutar att anvisa 14 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. I yrkande 2 begärs beslut om en viss minskning av det skattefria äldreförsörjningsstödet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som inte finner skäl att minska äldreförsörjningsstödet, har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning. Utskottet avstyrker därmed motion Sf369 yrkandena 2 och 4.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Politikområdet Ekonomisk familjepolitik omfattar utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn samt anslaget 21:1 Bostadsbidrag inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande. Statens övriga ekonomiska stöd till barnfamiljerna är studiebidragen (utgiftsområde 15) och maxtaxa inom barnomsorgen (utgiftsområde 16).

I utgiftsområde 12 ingår barnbidrag inklusive flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag, föräldraförsäkring inklusive havandeskapspenning, underhålls-

stöd, bidrag till kostnader för internationella adoptioner, barnpension och efterlevandestöd till barn, vårdbidrag för funktionshindrade barn samt pensionsrätt för barnår.

För perioden 2003–2006 beräknas utgifterna för politikområdet öka med 4,2 miljarder kronor. Utgifterna inom politikområdet uppgick 2002 till 53,9 miljarder kronor och överensstämmer i princip med anvisade medel.

Riksdagen har för 2004, i enlighet med regeringens förslag, fastställt ramen för utgiftsområde 12 till 53 852 200 000 kr (bet. 2003/04:FiU1, rskr. 2003/04:42).

Familjepolitikens inriktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden bl.a. om införande av barnomsorgskonto, om ändrad benämning på politikområdet och om familjepolitikens inriktning i övrigt.

Jämför reservationerna nr 53 (fp), 54 (kd), 55 (v) och 56 (c).

Propositionen

Målet för den ekonomiska familjepolitiken är att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn skall minska inom ramen för den generella välfärden.

Den generella välfärden utjämnar ekonomiska resurser och levnadsförhållanden. Den ger på sikt goda fördelningseffekter och har hög legitimitet. Det skapar trovärdighet, trygghet och gynnsamma förutsättningar för ett ökat barnafödande. Antalet födda barn beräknas 2003 uppgå till 98 000.

Barnens bästa är en viktig princip som tillsammans med den generella välfärden utgör grunden för regeringens arbete inom familjepolitiken. För barnets bästa är det viktigt att båda föräldrarna är delaktiga i barnets uppväxt och tar ansvar för barnet. I detta sammanhang är jämställdheten mellan kvinnor och män av central betydelse.

I propositionen redovisas olika insatser som har vidtagits inom utgiftsområdet. För att förbättra för de föräldrar som saknar inkomst, har låg inkomst eller inte uppfyller kvalifikationsvillkoret för föräldrapenning höjdes grundnivån från 120 kr till 150 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2003. Dessutom har från samma tidpunkt den övre åldersgränsen för rätt till vårdbidrag höjts från 16 år till det halvårsskifte då barnet fyller 19 år.

I propositionen föreslås nu ytterligare en höjning av grundnivån i föräldraförsäkringen, till 180 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2004.

En grundläggande strävan är att skapa förutsättningar för jämlika uppväxtvillkor för alla barn. Enligt propositionen har regeringen påbörjat ett arbete med att fördjupa sina kunskaper i frågor som rör barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer. Det är en prioriterad uppgift att minska andelen familjer som

lever i utsatta situationer. Detta arbete måste ske på bred front och omfatta såväl den ekonomiska familjepolitiken som andra politikområden.

Motioner

Folkpartiet

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf356 yrkande 1 ett tillkännagivande om marginaleffekter för barnfamiljer. Motionärerna anser att det är ett problem att stödet till familjen helt eller delvis dras in vid yrkesarbete.

Kristdemokraterna

Alf Svensson m.fl. (kd) begär i motion Sf404 yrkande 22 i denna del att ett barnomsorgskonto införs som omfattar alla barn. Barnomsorgskontot skall utges med 80 000 kr för barn som fyller ett år, med en begränsning av uttaget till maximalt 40 000 kr per barn och år.

I motionen framhålls familjens oersättliga ställning och uppgift i samhället samt dess betydelse i det förebyggande arbetet. Det är föräldrarna som bäst kan tolka barnets behov och signaler, och det är därför viktigt att de får mer tid för sina barn. Föräldrarollen måste uppvärderas genom politiska beslut och attitydbildning, och lagstiftningen och de sociala och ekonomiska stödformerna måste utformas så att de innebär ett stöd för stabila relationer. Motionärerna föreslår åtgärder för ett utvecklat stöd i föräldraskapet, t.ex. genom tillhandahållande av studiematerial om föräldraskap, barns utveckling m.m. De betonar vikten av att resultatet av kommunala folkomröstningar om rätten att välja barnomsorgsform respekteras. Subsidiaritetsprincipen bör utgöra utgångspunkten för familjepolitiken så att så många beslut som möjligt som rör familjen tillåts fattas av familjen själv. Eftersom nuvarande system har flera brister ur både fördelnings- och valfrihetssynpunkt behövs en familjepolitisk reform. I motionen, yrkandena 1, 2, 5–7, 17, 19 och 28, begärs tillkännagivanden om ovanstående.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion Sf397 yrkande 8 ett tillkännagivande om att ge föräldrar ansvar och resurser att själva utforma sin vardag och välja barnomsorgsform och att de ekonomiska villkoren för att ta hand om barn måste vara gynnsamma. Kristdemokraternas förslag om barnomsorgskonto ger enligt motionärerna föräldrarna denna valmöjlighet.

Inger Davidson m.fl. (kd) begär i motion Sf400 yrkande 2 ett tillkännagivande om barnomsorgskonto som möjliggör för ensamstående föräldrar att gå ned i arbetstid. I yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om att familjestödet skall ha en bättre fördelningspolitisk profil. Stödet bör utformas så att det gynnar dem som bäst behöver det.

I motion Sf243 av Tuve Skånberg (kd) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att stödja flerbarnsidealet. Motionären anser att tvåbarnsidealet måste ersättas av ett trebarnsideal. Eftersom barnfamiljerna måste få bättre ekonomiska förutsättningar vid barnafödande begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om resurser till barnfamiljerna genom bl.a. barnbidrag och barnomsorgskonto. I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att låta konsekvens-

pröva varje beslut som regering och riksdag tar för att se hur det gagnar och påverkar familjen.

Vänsterpartiet

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion Sf288 yrkande 1 ett tillkännagivande om att politikområdet bör benämnas Ekonomisk barnpolitik eftersom familjebegreppet även inkluderar familjer utan barn. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om ändrad målformulering för utgiftsområdet. Politiken bör även bidra till en utveckling mot ökad jämställdhet i samhället. Eftersom det är angeläget att mäta mäns föräldraledighet begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om att mäns föräldraledighet görs till resultatindikator inom utgiftsområdet.

Centerpartiet

Maud Olofsson m.fl. (c) begär i motion So500 yrkande 7 ett tillkännagivande om principerna för en ny familjepolitik. Motionärerna vill se ökat självbestämmande, valfrihet och bättre möjligheter att kombinera familj och arbete samt mer tid för barnen.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare uttalat (senast i bet. 2002/03:SfU1) är föräldrarna i regel de viktigaste personerna i barnens liv. Hur föräldrarna mår och hur deras ekonomi ser ut påverkar i hög grad barnens välbefinnande, och i det sammanhanget är samhällets stöd till barnfamiljerna av avgörande betydelse. Enligt utskottets mening måste barnens bästa både sättas i centrum och vara utgångspunkten för familjepolitikens utformning. Samhällets insatser måste inriktas på att skapa förutsättningar för jämlika uppväxtvillkor för alla barn. Det kan uppnås dels genom att stödja föräldrarna att klara de ekonomiska åtaganden som är viktiga under barnens uppväxttid, dels genom att erbjuda möjligheter att kombinera föräldraskap med förvärvsarbete eller studier.

Utskottet anser att barnbidraget med dess omfördelade effekter och stora träffsäkerhet är en viktig del av det familjeekonomiska stödet. Det bidrar till att resurser omfördelas över livscykel och mellan familjer med och utan barn. Även föräldraförsäkringssystemet har en god fördelningspolitisk effekt samtidigt som det ger utrymme för flexibla lösningar för olika familjesituationer. Utrymmet för flexibla lösningar är betydelsefullt, inte minst mot bakgrund av att barn växer upp under många olika familjeförhållanden.

Emellertid framgår av regeringens resultatbedömning att barnfamiljerna i genomsnitt har en något lägre ekonomisk standard jämfört med familjer utan barn. Bilden är dock inte entydig och skillnaderna är stora vid en jämförelse av olika typer av hushåll då hänsyn tas till ålder. Vidare framgår att den ekonomiska standarden för hushåll med barn är lägre ju fler barn som finns i hushållet. Ensamstående med barn har den lägsta ekonomiska standarden, följt av gifta eller samboende med tre eller flera barn. Den högsta andelen

med låg ekonomisk standard återfinns bland barnhushåll i kategorin med åtminstone en utlandsfödd förälder.

Även om bilden inte är entydig är det uppenbart att det finns barnfamiljer som fortfarande har en besvärlig ekonomisk situation. Den ekonomiska familjepolitiken är en viktig faktor för barnfamiljernas ekonomiska standard. Samtidigt står det klart att det finns problem som den inte kan lösa, t.ex. problem som har sin grund i t.ex. arbetslöshet eller låg utbildning. Den ekonomiska familjepolitiken måste därför, vilket också regeringen framhåller i propositionen, ses i ett större sammanhang. Mot denna bakgrund är det enligt utskottet positivt att regeringen som ett led i arbetet med att fördjupa sina kunskaper i frågor som rör barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer har tillsatt en arbetsgrupp inom Regeringskansliet med uppgift att beskriva och analysera situationen för dessa barn. I uppdraget ingår bl.a. att beskriva omfattningen av antalet barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer, att beskriva och analysera orsaker till den ekonomiska utsattheten samt att belysa skatte- och fördelningspolitikens påverkan på hushållens ekonomi. Arbetet skall vara slutfört senast den 1 juni 2004.

Med hänsyn till att det i uppdraget ingår bl.a. att belysa skatte- och fördelningspolitikens påverkan på hushållens ekonomi anser utskottet att motion Sf356 yrkande 1 i huvudsak får anses tillgodosedd.

Som utskottet tidigare uttalat (bet. 2002/03:SfU1) är en väl utbyggd familjepolitik ett viktigt medel för att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män. Både kvinnor och män skall kunna vara föräldrar och ta det praktiska ansvaret för sina barn samtidigt som de arbetar för sin försörjning. I propositionen klargörs att arbetet med att utforma familjepolitiken även fortsättningsvis kommer att inriktas på att uppnå en ökad jämställdhet mellan kvinnor och män. Dessutom aviserar regeringen sin avsikt att göra en översyn av föräldraförsäkringen för att bl.a. se hur den bättre kan bidra till att barnen får tillgång till bägge sina föräldrar. Utskottet anser att det är viktigt att familjepolitiken bidrar till en ökad jämställdhet i samhället men att detta inte specifikt behöver anges i målformuleringen. Med det anförda får motion Sf288 yrkande 2 anses tillgodosedd.

Möjligheterna att förena arbete med familj redovisades som en särskild resultatindikator i budgetpropositionen för 2003. Denna indikator synes ha varit avsedd att mäta bl.a. pappornas uttag av föräldrapenning. I årets budgetproposition återfinns inte någon sådan resultatindikator. Utskottet förutsätter dock att pappornas uttag av föräldrapenningförmåner även fortsättningsvis kommer att mätas och följas upp och att detta särskilt kommer att ske inom ramen för nyss nämnda översyn. Utskottet ser därför inget skäl att föreslå riksdagen att en särskild resultatindikator införs för pappornas uttag av föräldrapenningförmåner. Med det anförda får motion Sf288 yrkande 3 i huvudsak anses tillgodosedd.

När det gäller frågan om benämning av politikområdet har utskottet förståelse för motionärernas uppfattning att den nuvarande benämningen är mindre lyckad då familjer utan barn sällan eller aldrig berörs av förmånerna inom

området. Utskottet anser dock att det i första hand får ankomma på regeringen att avgöra om ett byte av benämning på politikområdet bör ske. Med detta får motion Sf288 yrkande 1 anses i vart fall delvis tillgodosedd.

Utskottet anser att också motion Sf404 yrkandena 1, 2, 5 och 6 i huvudsak får anses tillgodosedd med vad ovan anförts bl.a. om barnens bästa och föräldrarnas betydelse.

Något skäl att införa ett särskilt barnomsorgskonto kan utskottet inte se. Föräldraförsäkringen med dess tretton månader med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning jämte tre månader med 60 kr per dag i kombination med maxtaxereformen ger enligt utskottet betydligt bättre förutsättningar för föräldrar att förena förvärvsarbete med föräldraskap.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf404 yrkandena 7, 17, 19, 22 i denna del och 28, Sf397 yrkande 8, Sf400 yrkandena 2 och 8, Sf243 yrkandena 1, 2 och 4 och So500 yrkande 7.

21:1 Allmänna barnbidrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 21:1 Allmänna barnbidrag. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden om delat barnbidrag.

Jämför reservation nr 57 (m, v).

Gällande bestämmelser

Från anslaget bekostas barnbidrag, flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag. Från och med den 1 januari 2001 utges barnbidrag med 11 400 kr per barn och år eller 950 kr per månad. Från och med samma tidpunkt höjdes flerbarnstillägget till 3 048 kr per år för det tredje barnet, till 9 120 kr per år för det fjärde barnet och till 11 400 kr per år för det femte och varje ytterligare barn.

Förlängt barnbidrag utbetalas med samma belopp som barnbidraget från och med kvartalet efter det att barnet har fyllt 16 år om barnet studerar vid grundskola eller deltar i viss annan motsvarande utbildning.

Propositionen

Enligt regeringen bidrar barnbidragen till uppfyllelsen av målet att skillnaderna i de ekonomiska levnadsvillkoren mellan familjer med och utan barn skall minska inom ramen för den generella välfärden. Barnbidraget är ett generellt stöd och skapar inga marginaleffekter. Barnbidragssystemet är vidare lätt att överblicka samt enkelt och billigt att administrera. Barnbidraget har också hög legitimitet.

Under 2002 uppgick utgifterna för anslaget till 21 018 miljoner kronor. Det innebär att utgifterna detta år översteg anslaget med 24 miljoner kronor. Orsaken är ökningen av antalet barn. För innevarande år beräknas utgifterna till 20 959 miljoner kronor, vilket är ca 6 miljoner kronor lägre än anvisat anslag.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2004 till anslaget 21:1 Allmänna barnbidrag anvisar ett ramanslag på 20 878 miljoner kronor.

Enligt vad som anges i propositionen avser Socialdepartementet att analysera effekterna av en könsneutral lagstiftning vad gäller barnbidraget och då noga överväga vilka konsekvenser ett delat barnbidrag till barnets vårdnadshavare vid barnets födelse skulle ge för barnet och vilka administrativa kostnader en sådan förändring skulle medföra.

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2004

Centerpartiet

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf391 i denna del att riksdagen beslutar att anvisa 1 390 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Barnbidraget bör enligt motionärerna höjas stegvis för barn mellan ett och fyra år så att det 2007 uppgår till 1 900 kr per barn och månad. För 2004 föreslås en höjning med 200 kr per månad.

Maud Olofsson m.fl. (c) begär i motion So500 yrkande 13 en fördubbling av barnbidraget. Som ett första steg föreslås en höjning av barnbidraget med 200 kr per månad 2004.

Övriga motioner

I motion Sf311 av Hillevi Engström (m) begärs i yrkande 1 förslag till ändring i lagen om allmänna barnbidrag så att pappan får laglig rätt till hälften av barnbidraget vid växelvis boende. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att ensamstående pappor skall få del av barnbidraget i den omfattning som motsvarar deras del av umgänget med barnet.

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion Sf288 yrkande 7 ett tillkännagivande om delat barnbidrag. Enligt motionärerna bör en sådan ordning gälla som huvudregel vid växelvis boende.

I motion Sf277 av Martin Nilsson m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om delat barnbidrag. Av jämställdhets- och barnpolitiska skäl bör en sådan ordning gälla när gemensam vårdnad föreligger.

I motion Sf213 av Conny Öhman (s) begärs ett tillkännagivande om att delat barnbidrag bör gälla vid delad vårdnad och växelvis boende.

Utskottets ställningstagande

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2004

Enligt utskottets mening fungerar det nuvarande barnbidragssystemet väl. Administrationskostnaden är låg och risken för fusk liten.

Barnfamiljernas ekonomi har förbättrats både 2000 och 2001 genom höjningar av barnbidraget och flerbarnstillägget. Därtill infördes maxtaxa i barnomsorgen 2002. Som nämnts ovan finns det fortfarande grupper, t.ex. ensamstående med barn, som har en besvärlig ekonomisk situation. Utskottet bedömer dock att det ekonomiska utrymmet för närvarande inte medger andra reformer inom utgiftsområdet än den av regeringen föreslagna höjningen av grundnivån i föräldraförsäkringen. Utskottet kan därför inte ställa sig bakom förslaget att höja barnbidraget 2004.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf391 i denna del och So500 yrkande 13.

Övriga motioner

I några motioner föreslås att barnbidraget som huvudregel skall delas mellan föräldrarna medan det i andra motioner föreslås att så skall ske vid växelvis boende. Eftersom frågan om delat barnbidrag kommer att övervägas av Socialdepartementet anser utskottet att det inte är påkallat med någon åtgärd från riksdagens sida. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf311 yrkandena 1 och 2, Sf288 yrkande 7, Sf277 och Sf213.

21:2 Föräldraförsäkring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag till höjning av grundnivån i föräldraförsäkringen från 150 kr per dag till 180 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2004.

Vidare bör riksdagen bifalla regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 21:2 Föräldraförsäkring. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget.

Riksdagen bör även avslå motionsyrkanden bl.a. om antalet föräldrapenningdagar vid flerbarnsfödelse, om individualiserad föräldraförsäkring, 2,5-årsregeln och överlåtelse av föräldraförsäkringsförmåner samt om kontaktdagar.

Jämför reservationerna nr 58 (fp), 59–61 (v), 62 (m), 63 (kd), 64 (m, fp, c), 65 (fp) och 66 (kd).

Gällande bestämmelser

Föräldraförsäkringen omfattar föräldrapenning i samband med barns födelse, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning.

Sedan den 1 januari 2002 utges föräldrapenning med totalt 480 dagar i anslutning till barns födelse eller adoption. När båda föräldrarna är vårdnadshavare har de rätt till hälften var av det totala antalet ersättningsdagar. En förälder kan överlåta rätten till föräldrapenning till den andra föräldern med undantag av 60 dagar med sjukpenningbelopp, de s.k. mamma- och pappamånaderna.

Ersättning utges med 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) under 390 dagar. En förutsättning är dock, såvitt gäller de första 180 ersättningsdagarna, att föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen har varit försäkrad för en sjukpenning över lägstanivån (60 kr per dag) och skulle ha varit det om försäkringskassan känt till samtliga förhållanden. Ersättning utges dock alltid lägst enligt grundnivån, som är 150 kr per dag. Utöver de 390 dagarna utges 90 dagar med ersättning enligt lägstanivån.

Vid flerbarnsfödelse utges föräldrapenning under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första, varav 90 dagar enligt lägstanivån. För varje barn utöver det andra utges föräldrapenning med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning för samtliga tillkommande dagar.

Föräldrapenning kan utges som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels och en åttondels förmån.

Tillfällig föräldrapenning kan utges till en förälder som behöver avstå från förvärvsarbete för exempelvis vård av sjukt barn under tolv år, i vissa fall även vid vård av barn över tolv år. Tillfällig föräldrapenning kan även utges när barnets ordinarie vårdare är sjuk, när en förälder behöver följa med barnet till barnavårdscentral m.m. samt till någon av föräldrarna vid vårdbehov som uppkommer när den andra föräldern besöker läkare med ett annat barn.

En förälder kan överlåta tillfällig föräldrapenning till en annan försäkrad som avstår från förvärvsarbete för att vårda barnet om det är sjukt eller om den ordinarie vårdaren är sjuk. Även ensamstående förälder som själv är sjuk kan låta en annan person vårda det sjuka barnet och få tillfällig föräldrapenning.

Tillfällig föräldrapenning kan utges under 120 dagar per barn och år, varav högst 60 dagar vid ordinarie vårdares sjukdom eller smitta.

Förälder till barn som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har rätt till tillfällig föräldrapenning i form av tio kontaktdagar per barn och år från barnets födelse till dess barnet fyller 16 år för besök i barnets skola eller fritidshem.

Pappan har en särskild rätt till tillfällig föräldrapenning under högst tio dagar i samband med barns födelse eller adoption. Försäkringskassan kan i vissa fall besluta att en annan försäkrad än en fader eller moder som avstår från förvärvsarbete i samband med barns födelse eller adoption skall få rätt till tillfällig föräldrapenning.

Tillfällig föräldrapenning utges med 80 % av SGI och kan, liksom föräldrapenning, utges som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels och en åttondels förmån.

Havandeskapspenning kan utges till blivande mödrar som under graviditetens senare del inte kan fortsätta sitt vanliga arbete och inte heller kan omplaceras. Förmånen utges tidigast från och med den sextionde dagen före och längst t.o.m. den elfte dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse. Även havandeskapspenning utges med 80 % av SGI.

Propositionen

Föräldraförsäkringen, som syftar till att ge båda föräldrarna möjlighet att förena förvärvsarbete eller studier med föräldraskap, fyller enligt regeringen väl målet att bidra till att minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn genom att underlätta för båda föräldrarna att kombinera förvärvsarbete med familj.

Antalet dagar med föräldrapenning som betalas ut har varit relativt konstant de senaste åren. Under 2002 utbetalades ca 38 miljoner dagar och medelersättningen uppgick till 370 kr per ersatt dag.

I syfte att ytterligare förbättra för de föräldrar som saknar inkomst, har låg inkomst eller inte uppfyller kvalifikationsvillkoret inom föräldrapenningen föreslår regeringen att grundnivån inom föräldrapenningen höjs från 150 kr per dag till 180 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2004.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2004 till anslaget 21:2 Föräldraförsäkring anvisar ett ramanslag på 23 212 miljoner kronor.

Regeringen har fastställt målet att andelen män som tar ut föräldrapenning och antalet uttagna dagar bland de män som tar ut föräldrapenning skall öka. Utfallet för 2002 visar att målet har nåtts. Effekterna av den införda pappa- och mammamånaden inom föräldraförsäkringen har fått positiva effekter. Av det antal vuxna som under 2002 fick föräldrapenning var 41,6 % män, vilket är en ökning från tidigare år med 1,7 procentenheter. Männens andel av det totala antalet utbetalda dagar har också ökat med 1,7 procentenheter och uppgick 2002 till 15,5 %. Ökningen är enligt regeringen den största hittills i föräldrapenningens historia. Regeringen bedömer dock att en fortsatt ökning av männens uttag av föräldrapenning är önskvärd.

Som redan nämnts avser regeringen att tillsätta en utredning om föräldraförsäkringen. Syftet är att se över hur föräldraförsäkringen bättre kan bidra till att barnen får tillgång till bägge sina föräldrar och hur den kan bli mer flexibel utifrån nya samhällsstrukturer.

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2004

Moderaterna

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf367 yrkande 7 att riksdagen beslutar att anvisa 2 600 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. I yrkandena 1–3 begärs beslut att SGI skall beräknas på de två föregående årens inkomst, att ersättningsnivån i föräldraförsäkringen sänks till 75 % av SGI och att föräldraförsäkringen skall omfatta tolv månader på sjukpenningnivå för barn som är födda fr.o.m. den 1 januari 2004.

Folkpartiet

I motionerna Sf359 yrkande 7 av Bo Könberg m.fl. (fp) och Fi240 yrkande 19 i denna del av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs att riksdagen beslutar att anvisa 50 miljoner kronor mindre än regeringen. Besparingen uppnås genom att försäkringskassorna får 50 miljoner kronor för att förebygga felaktiga

underlag och bedrägerier och att de 90 dagar som betalas med 60 kr per dag avskaffas. Därtill föreslås att en jämställdhetsbonus införs.

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf356 yrkande 3 ett tillkännagivande om en jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen. För varje månad som tas ut i föräldraledighet av en förälder och som motsvaras av en månads uttag av den andre föräldern bör ersättning utges med 90 % av SGI.

I motion Sf343 av Anna Grönlund och Tobias Krantz (fp) begärs ett tillkännagivande om föräldraförsäkringen. En jämställdhetsbonus bör införas i stället för mamma- och pappamånaderna och en rabatt på arbetsgivaravgiften ges till arbetsgivare på vars arbetsplatser mäns uttag ökar.

Även Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion A307 yrkande 14 att en jämställdhetsbonus införs. Detsamma begär Tina Acketoft m.fl. (fp) i motion A4 yrkande 8.

Kristdemokraterna

Alf Svensson m.fl. (kd) begär i motion Sf404 yrkande 38 i denna del att riksdagen beslutar att anvisa 870 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser att de 90 dagar som betalas med 60 kr per dag kan slopas när Kristdemokraternas förslag om barnomsorgskonto införs den 1 juli 2004. I yrkandena 16, 29 och 30 begärs beslut att införa två kontaktdagar per barn och år för barn i åldern 4 till 15 år, att grundnivån i föräldraförsäkringen höjs till 200 kr per dag samt att taket i föräldraförsäkringen höjs till 11 prisbasbelopp från den 1 juli 2004. I yrkande 31 begärs beslut om att SGI skall beräknas på ett genomsnitt av de senaste två årens inkomster samt att skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall vara SGI-grundande. I motionen, yrkande 22 i denna del, begärs beslut om införande av ett barnomsorgskonto som omfattar alla barn fr.o.m. den 1 juli 2004 och i yrkande 38 i denna del att ett nytt anslag, 21:8 Barnomsorgskonto, införs till vilket riksdagen anvisar 1 800 miljoner kronor.

Inger Davidson m.fl. (kd) begär i motion Sf400 yrkande 6 att två kontaktdagar per barn och år införs för barn mellan 4 och 15 år.

Alf Svensson m.fl. (kd) begär i motion A371 yrkande 20 ett tillkännagivande om att en höjning av taket och ersättningsnivån i föräldraförsäkringen kan stimulera män att ta ut mer föräldraledighet.

Centerpartiet

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf391 i denna del att riksdagen beslutar att anvisa 60 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Motionärerna föreslår att förmånstaket i föräldraförsäkringen höjs till 11 prisbasbelopp och att grundnivån höjs till 200 kr per dag. Vidare föreslås att ersättningen för de 90 dagar som betalas med 60 kr per dag höjs till 90 kr per dag samt att SGI beräknas på historisk inkomst.

Maud Olofsson m.fl. (c) begär i motion So500 yrkandena 10 och 11 beslut om att höja grundnivån i föräldraförsäkringen till 200 kr per dag och om en höjning av taket i föräldraförsäkringen till 11 prisbasbelopp. I yrkande 12

begärs ett tillkännagivande om ökad flexibilitet och höjd ersättning för garantidagarna samt om indragning av kontaktdagarna. De 90 dagar som betalas med 60 kr per dag bör kunna användas under barnets första 15 år och ersättningen bör höjas till 90 kr per dag.

Övriga motioner

Samtidigt uttag av föräldrapenningförmåner

I motionerna Sf356 yrkande 4 av Bo Könberg m.fl. (fp) och A307 yrkande 17 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs tillkännagivanden om att de föräldrar som vill skall kunna ta ut en del av föräldraförsäkringen samtidigt.

Även i motion Sf308 yrkande 3 av Birgitta Ohlsson (fp) begärs ett tillkännagivande om att föräldrar skall kunna vara hemma samtidigt inom dagens omfång av föräldraledigheten.

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion Sf288 yrkande 5 ett tillkännagivande om möjligheterna för vårdnadshavare att vara hemma samtidigt under barnets första tid. Motionärerna anser att dagens regler är otillräckliga.

I motion Sf344 av Marina Pettersson (s) begärs ett tillkännagivande om att föräldrapenningdagarna bör fördelas om mellan föräldrarna för att göra det möjligt för dem att vara hemma samtidigt.

Flerbarnsfödsl

I motion Sf322 av Mikael Oscarsson (kd) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om rättvisa villkor för föräldrar till tvillingar. Föräldrarna bör i dessa fall få 26 månader med belopp motsvarande sjukpenningen.

I motion Sf221 av Annika Qarlsson (c) begärs sådan översyn av föräldraförsäkringen att lika många föräldrapenningdagar utges för varje barn även vid flerbarnsfödslar.

240-dagarsregeln

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion Sf288 yrkande 6 ett tillkännagivande om jämställt inträde i föräldraförsäkringen. Frågan om att slopa 240-dagarsregeln bör utredas eftersom den diskriminerar kvinnor och troligen leder till onödigt uppskjutande av barnafödandet.

Individualiserad föräldraförsäkring m.m.

I motion Sf308 av Birgitta Ohlsson (fp) begärs i yrkandena 1 och 2 tillkännagivanden om en individualiserad föräldraförsäkring inom dagens omfång. Pappapremie och höjt tak räcker inte för att få kvinnor och män att ta ett lika stort ansvar för barn och hem.

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion Sf288 yrkande 4 utredning om hur en förlängd och delad föräldraförsäkring kan genomföras. Utredningen bör beakta bl.a. konsekvenserna härav för låg- respektive höginkomsttagare, framtida pensionsuttag och barns utveckling och behov.

I motion Sf214 av Luciano Astudillo (s) begärs ett tillkännagivande om att JämO, RFV, försäkringskassorna, Barnombudsmannen och Landstingsförbundet ges i uppdrag att ta fram bl.a. en strategi för hur man inom ramen för befintlig föräldrautbildning uppmuntrar till ett jämnare uttag av föräldraledigheten. Enligt motionären kan mycket göras genom aktivt informationsarbete.

I motion Sf281 av Luciano Astudillo (s) begärs ett tillkännagivande om ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen genom en omfördelning av befintliga resurser med syfte att få föräldrar att dela lika på föräldraförsäkringen. Båda föräldrarna bör få nästan full kompensation för lönebortfallet de första sex månaderna, och ersättningen för de dagar som inte överläts till den andra föräldern bör reduceras.

I motion Sf295 av Veronica Palm (s) begärs ett tillkännagivande om att föräldrarna bör få hälften vardera av föräldrapenningdagarna.

SGI-skydd och 2,5-årsregeln

I motion Sf317 av Göran Lindblad (m) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om föräldrars självklara rätt att själva bestämma om, när och hur föräldraledigheten tas ut. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om möjligheten att under åtta år efter senaste barnets födelse eller tills barnet gått ut första klass behålla SGI-nivån.

Alf Svensson m.fl. (kd) begär i motion Sf404 yrkande 32 förslag till ändring av föräldraförsäkringen vad gäller tidsgränsen för SGI och FGI (föräldrapenninggrundande inkomst) samt dagens s.k. 2,5-årsgräns. Samma tidsgräns bör gälla för SGI och FGI samt skyddstiden utökas till tre år.

I motion Sf322 av Mikael Oscarsson (kd) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att ändra föräldrapenningen. En förälder får med nuvarande regler behålla sin föräldrapenning om nästa barn föds inom två och ett halv år. Föds däremot barnet en dag efter det att nämnda tid löpt ut är det inte möjligt att behålla nivån på föräldrapenningen.

Överlåtelse m.m. av föräldrapenning/tillfällig föräldrapenning

I motion Sf269 av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m) begärs förslag till ändring i lagstiftningen om tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse. Motionärerna kritiserar det förhållandet att i de fall en utpekad fader förnekar faderskapet och process inleds kan, om han inte medger att någon annan utnyttjar de tio pappdagarna, ingen annan nyttja dagarna för att bistå mamman i samband med förlossningen.

I motion Sf301 av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m) begärs ett tillkännagivande om stärkt försäkringsskydd för ensamstående föräldrar. En sjuk mor till ett friskt barn har inte någon möjlighet att överlåta den tillfälliga föräldrapenningen till annan i de fall barnet är yngre än 240 dagar. Åldersgränsen på 240 dagar bör slopas så att tillfällig föräldrapenning kan överlåtas på annan vid förälderns egen sjukdom.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion A307 yrkande 16 ett tillkännagivande om att möjliggöra överlåtelse av dagar med föräldrapenning och tillfäl-

lig föräldrapenning på en annan person. Överlåtelse bör kunna ske t.ex. för att anlita en barnvakt.

Kontakt dagar m.m.

I motion Sf255 av Kerstin Lundgren (c) begärs förslag till ändring av föräldraförsäkringen för att öka föräldramakten. Föräldrapenningdagarna bör få tas ut under hela grundskoleperioden så att föräldrarna ges möjlighet till ökad närvaro i skolan.

I motion Sf268 Annika Qarlssoon (c) begärs ett tillkännagivande om att utreda kostnaden för införandet av två kontakt dagar per år för barn upp till 16 år.

Övrigt om föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning m.m.

Alf Svensson m.fl. (kd) begär i motion Sf404 yrkande 33 utredning av hur systemet med tillfällig föräldrapenning slår mot familjer med barn som är sjuka ofta eller under lång tid. I yrkande 35 begärs ett tillkännagivande om att från den 1 januari 2005 införa en graviditetspeng med rätt till ledighet och ersättning de sista 30 dagarna av graviditeten.

Alf Svensson m.fl. (kd) begär i motion A371 yrkande 14 ett tillkännagivande om att semesterersättning till föräldraledig betalas via försäkringskassan. Arbetsgivares kostnad för semesterersättning till föräldraledig anställd och till vikarie motverkar anställning av personer i fertil ålder.

I motion Sf226 av Tuve Skånberg (kd) begärs förslag om sådan ändring att tillfällig föräldrapenning utges oavsett om behandling sker vid öppenvårdsavdelning i kommunens eller landstingets regi.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 21:2 Föräldraförsäkring

Under de senaste åren har riksdagen beslutat om en rad förbättringar inom föräldraförsäkringen. Den 1 januari 2002 förlängdes föräldrapenningen med 30 dagar med ersättning motsvarande föräldrarnas sjukpenning. Sammanlagt 60 sådana dagar är därmed reserverade för vardera mamman och pappan. Efter förlängningen omfattar föräldrapenningen 480 dagar. Vidare har en femte förmånsnivå, en åttondels förmån, införts inom föräldraförsäkringen, vilket innebär att föräldrar fått möjlighet att reducera sin arbetstid motsvarande en timme per dag med ersättning från föräldraförsäkringen.

Riksdagen har även beslutat om en höjning av grundnivån i föräldrapenningen från 60 kr till 120 kr per dag från och med den 1 januari 2002. Därefter har ytterligare en höjning av grundnivån skett, till 150 kr per dag, fr.o.m. den 1 januari 2003. I propositionen föreslås nu att grundnivån höjs till 180 kr per dag från och med den 1 januari 2004. Därigenom förbättras enligt regeringens situationen för de föräldrar som saknar inkomst, har låg inkomst eller inte uppfyller kvalifikationsvillkoret inom föräldrapenningen. När det ekonomiska läget så medger avser regeringen att stärka föräldraförsäkringen ytterligare genom att föreslå en höjning av inkomsttaket i föräldraförsäkring-

en. Enligt vad som anges i propositionen är inriktningen att före mandatperiodens slut återkomma med förslag.

Utskottet anser att de nu redovisade förbättringarna av föräldraförsäkringen underlättar för både kvinnor och män att kombinera föräldraskap med förvärvsarbete samtidigt som de bidrar till att minska de ekonomiska skillnaderna mellan familjer med och utan barn. Utskottet välkomnar den ytterligare förbättring som förslaget om höjd grundnivå innebär. Däremot är det enligt utskottets mening inte möjligt att höja grundnivån utöver vad regeringen föreslagit eller att återinföra kontaktdagarna. Det är inte heller möjligt att nu höja lägstanivån inom föräldrapenningen till 90 kr per dag. Utskottet, som konstaterar att samarbetspartierna (s, v och mp) har en överenskommelse om att höja inkomsttaket, anser emellertid att en höjning måste anstå i avvaktan på att det statsfinansiella läget förbättras.

Någon anledning att i nuläget föreslå en särskild jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen kan utskottet inte se. Därtill motsätter sig utskottet krav på sänkt ersättningsnivå, ett slopande av de dagar som utges med 60 kr per dag och ett förändrat beräkningsätt för SGI.

När det gäller frågan om barnomsorgskonto har utskottet ovan motsatt sig införandet av ett sådant, och utskottet finner inte anledning att inta någon annan ståndpunkt såvitt avser föräldraförsäkringen.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag dels till ändring i 4 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, dels till medelsanvisning för anslaget 21:2.

Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf367 yrkandena 1–3 och 7, Sf359 yrkande 7, Fi240 yrkande 19 i denna del, Sf356 yrkande 3, Sf343, A307 yrkande 14, A4 yrkande 8, Sf404 yrkandena 16, 22 i denna del, 29–31 och 38 i denna del, Sf400 yrkande 6, A371 yrkande 20, Sf391 i denna del och So500 yrkandena 10–12.

Övriga motioner

Utskottet konstaterar att flera av de frågor som tagits upp i motionerna åtminstone vid något tidigare tillfälle har behandlats av utskottet, t.ex. i betänkande 2002/03:SfU1.

När det gäller frågan om *samtidigt uttag* av föräldrapenningförmåner kan båda föräldrarna i vissa situationer uppbära föräldrapenningförmån för samma barn samtidigt. Det gäller t.ex. i samband med föräldrautbildning och besök i förskoleverksamhet samt vid uttag av de tio dagarna med tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse. Vidare kan tillfällig föräldrapenning utges till båda föräldrarna om de följer med ett barn till läkare när barnet lider av allvarlig sjukdom eller om båda som en del i behandlingen behöver delta i läkarbesök eller i någon av läkare ordinerad behandling. Vid flerbarnsfödelse har föräldrarna rätt att ta ut föräldrapenning samtidigt för vård av var sitt barn. Om rätten för föräldrarna att samtidigt uppbära föräldrapenningförmåner utvidgades – inom ramen för den nuvarande föräldraförsäkringen – skulle det enligt utskottets mening i många fall leda till att tiden tillsammans med barnet

minskar. Med hänsyn härtill och då möjligheten att ta ut föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning samtidigt för båda föräldrarna är förhållandevis väl tillgodosedd avstyrker utskottet motionerna Sf356 yrkande 4, Sf308 yrkande 3, A307 yrkande 17, Sf288 yrkande 5 och Sf344.

I fråga om antalet föräldrapenningdagar vid *flerbarnsfödelse* konstaterar utskottet att föräldrapenning i dessa fall utges under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första, varav 90 dagar med belopp enligt lägstanivån (60 kr per dag). Barnen vårdas i regel tillsammans och det inkomstbortfall som föräldrapenningen är avsedd att täcka är detsamma oavsett om man vårdar ett eller flera barn. Däremot är behovet för båda föräldrarna att vara hemma samtidigt av naturliga skäl större vid flerbarnsfödelse. Föräldrarna har därför rätt att ta ut föräldrapenning samtidigt för vård av var sitt barn. En pappa har vidare rätt till tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse med tio dagar för varje barn som föds. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf322 yrkande 2 och Sf221.

Införandet av en *kvalifikationstid* i föräldrapenningen, som ursprungligen bestämdes till 270 dagar, motiverades med att man ville undvika att föräldrar genom att påbörja förvärvsarbete under graviditetstiden blir berättigade till en högre föräldrapenning än annars. Utskottet anser att detta motiv alljämt står sig. När det gäller den nuvarande kvalifikationstiden om 240 dagar vill utskottet erinra om att den höjda grundnivån i föräldraförsäkringen bl.a. syftar till att förbättra situationen för dem som inte uppfyller kvalifikationskraven inom föräldraförsäkringen. Utskottet avstyrker med det anförda motion Sf288 yrkande 6.

Enligt utskottets mening har införandet av mamma- och pappamånaderna utgjort viktiga steg mot en ökad jämställdhet. Den andra mamma- och pappamånaden infördes så sent som den 1 januari 2002 och gäller för barn som är födda den dagen eller senare. Det är därmed för tidigt att till fullo se effekterna av den reformen. RFV:s försäkringsstatistik visar dock att andelen föräldrapenningdagar uttagna av män uppgick till 16,3 % i juli 2003, vilket motsvarar en ökning med 0,8 procentenheter sedan årsskiftet 2002/03. Männens andel av utbetalda föräldrapenningdagar 2002 var 15,5 %, vilket var en ökning med 1,7 procentenheter jämfört med tidigare år. Om ökningen från första kvartalet 2003 håller i sig innebär det att *pappornas uttag* mellan 2002 och 2003 kommer att öka ungefär lika mycket som mellan 2001 och 2002. Det innebär emellertid att kvinnornas andel av uttagna dagar fortfarande kommer att var mycket hög eller ca 83 %.

Frågan är om det som hittills är gjort är tillräckligt för att förmå männen att ta sin del av det praktiska ansvaret för sina barn, vilket i sin tur torde vara en förutsättning för att kvinnorna skall kunna få samma utgångsläge som männen på t.ex. arbetsmarknaden. Utskottet, som befarar att det kommer att krävas ytterligare åtgärder för att få till stånd en markant ändring, ser därför mycket positivt på att regeringen avser att tillsätta en utredning i syfte bl.a. att se hur föräldraförsäkringen bättre kan bidra till att barnen får tillgång till bägge sina föräldrar. Eftersom frågan om hälftindelning av föräldrapenning-

dagarna utan överlåtelsemöjlighet kan komma att aktualiseras i det sammanhanget, saknas det enligt utskottet skäl för riksdagen att nu göra något uttalande i frågan. Med det anförda får motionerna Sf308 yrkandena 1 och 2, Sf288 yrkande 4, Sf214, Sf281 och Sf295 anses åtminstone delvis tillgodosedda.

En förälder får i vissa fall *behålla sin SGI* trots att han eller hon inte förvärvsarbetar. Detta gäller bl.a. om föräldern är helt eller delvis ledig från förvärvsarbete för vård av barn som inte fyllt ett år (SGI-skyddad tid). Vid ettårsperiodens utgång fastställs föräldrarnas SGI med hänsyn till den beräknade framtida inkomsten av förvärvsarbete. Om SGI sänkts vid barnets ettårsdag har föräldern ändå rätt till föräldrapenning beräknad lägst efter tidigare SGI, eller den högre inkomst som löneutvecklingen medför, till dess barnet fyller två år. Den s.k. 2,5-årsregeln innebär att föräldern behåller den ursprungliga föräldrapenningsnivån även om föräldern valt att inte arbeta mellan två barns födelser, detta under förutsättning att barnen föds inom två och ett halvt år.

Utredningen om skyddstider för sjukpenninggrundande inkomst, SGI-utredningen, har i sitt slutbetänkande Sjukpenninggrundande inkomst – Skydd och anpassning (SOU 2003:50) föreslagit bl.a. att SGI-skyddet efter barnets födelse förlängs till dess barnet är ett och ett halvt år (från dagens ett år) och att motsvarande ändring görs vid adoption. Efter det att barnet har uppnått ett och ett halvt års ålder skall enligt förslaget samtliga förmåner utom föräldrapenningen beräknas efter den SGI som kan fastställas på den beräknade framtida inkomsten av förvärvsarbete. Utredningen föreslår vidare att den särskilda beräkningsgrunden för föräldrapenning förlängs till dess barnet fyller två och ett halvt år (från dagens två år). Betänkandet har remissbehandlats. Utskottet anser att beredningen av utredningsförslagen bör avvaktas och avstyrker motionerna Sf317 yrkandena 1 och 2, Sf404 yrkande 32 och Sf322 yrkande 1.

Pappans tio dagar med tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse kan inte överlåtas till någon annan. Däremot kan försäkringskassan sedan den 1 juli 2001 besluta att en *annan försäkrad* än fader eller moder skall få rätt till tillfällig föräldrapenning motsvarande pappans tio dagar om det t.ex. inte finns någon fader med rätt till tillfällig föräldrapenning eller om modern är avliden. Av regeringens proposition Föräldraförsäkring och föräldraledighet (prop. 2000/01:44, s. 29) framgår att den omständigheten att det inte finns någon fader med rätt till tillfällig föräldrapenning omfattar de situationer då faderskapet inte är fastställt, pappan är oförsäkrad eller avliden. Den situation som avses i motion Sf269 är således täckt av de regler som gäller sedan den 1 juli 2001. Motionen är därför redan tillgodosedd. Utskottet förutsätter därvid att om det uppkommer problem i tillämpningen detta uppmärksammas av RFV, som har att tillse att socialförsäkrings- och bidragssystemen tillämpas likformigt och rättvist.

Som redan nämnts kan tillfällig föräldrapenning utges till en förälder som behöver avstå från förvärvsarbete när exempelvis barnet är sjukt eller dess

ordinarie vårdare är sjuk. En förälder kan *överbåta* tillfällig föräldrapenning till en annan försäkrad som avstår från förvärvsarbete för att vårda barnet om barnet är sjukt eller om den ordinarie vårdaren är sjuk. Även en ensamstående förälder som själv är sjuk kan låta en annan person vårda det sjuka barnet och få tillfällig föräldrapenning. Däremot utges normalt inte tillfällig föräldrapenning för ett barn som är yngre än 240 dagar såvida inte barnet vårdas på sjukhus eller får motsvarande vård i hemmet eller om tillsynen av barnet är stadigvarande ordnad t.ex. genom daghem eller dagbarnvårdare. Motivet till att en förälder normalt inte får tillfällig föräldrapenning för ett barn som är yngre än 240 dagar är att när föräldern uppbär föräldrapenning är han eller hon redan är kompenserad för det inkomstbortfall som föräldraledigheten för med sig. I de fall barnet t.ex. vårdas i hemmet i stället för på sjukhus finns emellertid inget hinder mot att få tillfällig föräldrapenning. För att detta skall vara möjligt krävs dock enligt nuvarande regler att barnet är sjukt. Detta gäller även om det finns en annan förälder som skulle kunna ta hand om barnet. Det förhållandet att inte barnet utan föräldern själv är sjuk och därför behöver hjälp med barn tillsynen täcks inte av föräldraförsäkringens regler. Utskottet anser inte heller att föräldraförsäkringen bör utvidgas till att omfatta den nu beskrivna situationen. Därmed avstyrker utskottet motion Sf301. Även motion A307 yrkande 16 avstyrks med det anförda.

Utskottet vill tillägga att för en förälder som uppbär föräldrapenning för ett barn som är yngre än 240 dagar är det under pågående föräldraledighet möjligt att byta ut föräldrapenningen mot sjukpenning om förmågan att vårda barnet är nedsatt på grund av sjukdom. Därmed kan en annan förälder, om en sådan finns, få föräldrapenning för att ta hand om barnet.

Riksdagen har så sent som våren 2003 ställt sig bakom regeringens förslag att fr.o.m. den 1 juli 2003 slopa rätten till *kontaktdagar* som då gällde för barn mellan sex och elva år (prop. 2002/03:100, bet. 2002/03:FiU21, rskr. 2002/03:235–236). Kontaktdagar för barn som omfattas av LSS berördes inte av förslaget. Enligt utskottets mening finns det inte skäl att föreslå riksdagen ett återinförande av rätten till kontaktdagar. Inte heller anser utskottet att föräldrapenning skall kunna tas ut under hela grundskoleperioden för att ge föräldrar möjlighet till ökad närvaro i skolan. Enligt utskottets mening är det angeläget att merparten av föräldrapenningdagarna tas ut under den tid barnen är små. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf255 och Sf268.

När det gäller frågan om *graviditetspeng* noterar utskottet att RFV i en rapport om gravida kvinnors situation (RFV analyserar 2003:7) har funnit att det finns stora regionala skillnader i uttaget av sjukpenning, föräldrapenning och havandeskapspenning. Studien visar att tre fjärdedelar av de gravida kvinnorna får ersättning från socialförsäkringen någon gång under slutet av graviditeten. De kvinnor som använder socialförsäkringen är också borta från arbete under en sammantaget relativt lång tid. Det genomsnittliga antalet ersatta dagar under de tre sista graviditetsmånaderna är 51 dagar. I rapporten föreslår RFV att ett generellt stöd införs för gravida kvinnor i slutet av graviditeten. Enligt vad som anges i budgetpropositionen åligger det dock RFV att

verka för att socialförsäkringen tillämpas likformigt och rättvist genom tillsyn över försäkringskassorna samt genom normering. Utskottet delar denna uppfattning och avstyrker därmed motion Sf404 yrkande 35.

Utskottet anser inte att *semesterersättning* till föräldralediga skall betalas via försäkringskassan och avstyrker därmed motion A371 yrkande 14. Inte heller anser utskottet att den tillfälliga föräldrapenningen bör utredas vad gäller familjer med *barn som är sjuka ofta och/eller länge*. Utskottet avstyrker motion Sf404 yrkande 33.

I en motion föreslås att tillfällig föräldrapenning skall utges oavsett om behandling sker vid *öppenvårdsavdelning* i kommunens eller landstingets regi. Om den fråga som tas upp i motionen utgör något problem förutsätter utskottet att RFV uppmärksammar detta. Utskottet avstyrker därmed motion Sf226.

20:3 Underhållsstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 21:3 Underhållsstöd. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden bl.a. om inkomstprövning av boföräldern, om återbetalningsskyldighet och om umgängesavdrag.

Jämför reservationerna nr 67 (kd) och 68 (v).

Gällande bestämmelser

Underhållsstöd lämnas till barn vars föräldrar inte bor tillsammans om barnet varaktigt bor hos endast en av föräldrarna och är folkbokfört hos denna förälder. Ett barn som varaktigt bor hos båda föräldrarna (växelvis boende) och är folkbokfört hos en av dem har också rätt till underhållsstöd. Underhållsstöd lämnas med högst 1 173 kr per barn och månad. Vid växelvis boende har var och en av föräldrarna rätt till ett halvt underhållsstöd, 586 kr per barn och månad. Från sistnämnda belopp avräknas det återbetalningsbelopp som skulle ha fastställts om föräldern hade varit återbetalningsskyldig enligt lagen (1996:1030) om underhållsstöd.

Den förälder som barnet inte varaktigt bor tillsammans med, den bidragsskyldige, är återbetalningsskyldig gentemot staten för det underhållsstöd som lämnas till barnet. Återbetalningsskyldigheten är begränsad till 1 173 kr per barn och månad. Återbetalningsbeloppet beräknas som en viss procent av den bidragsskyldiges årliga bruttoinkomst, efter ett avdrag på 72 000 kr. Procentsatsen varierar med det totala antalet barn som den bidragsskyldige är underhållsskyldig för. Procentsatserna uppgår till 14 % för ett barn, 11,5 % för två barn och 10 % för tre barn. Den totala procentsatsen ökar med 1 procentenhet för varje ytterligare barn utöver tre.

Återbetalningsskyldigheten omprövas årligen och fastställs i enlighet med det taxeringsbeslut som fattats närmast före februari månad det år återbetalningsskyldigheten avser.

En bidragsskyldig som inte anser sig kunna betala fastställt återbetalningsbelopp kan ansöka om anstånd med betalningen. För den skuld som uppstår under anståndstiden skall ränta betalas.

En förälder som haft barnet hos sig under en sammanhängande tid av minst fem hela dygn eller under en kalendermånad haft barnet hos sig i minst sex hela dygn har, vid återbetalning av underhållsstöd, rätt att göra avdrag med 1/40 av stödet för varje helt dygn (umgängesavdrag).

Propositionen

Syftet med underhållsstödet är att barn som inte bor med båda sina föräldrar skall garanteras en rimlig ekonomisk standard samtidigt som systemet skall bidra till att båda föräldrarna tar sitt ekonomiska ansvar gentemot sina barn.

Under 2002 översteg utgifterna för underhållsstöd anvisade medel med 99 miljoner kronor. För innevarande år beräknas utgifterna till 2 170 miljoner kronor, vilket är 317 miljoner kronor lägre än anvisade medel.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2004 till anslaget 20:3 Underhållsstöd anvisar ett ramanslag på 2 128 miljoner kronor.

Enligt vad som anges i propositionen överlämnade Underhållsstödsutredningen i april 2003 utredningsbetänkandet Ett reformerat underhållsstöd (SOU 2003:42). Syftet med översynen har varit att få systemet att fungera bättre. I betänkandet föreslås en rad ändringar i reglerna om underhållsstöd. Bland annat har utredningen övervägt ändrade regler vid umgänge och möjligheten att basera återbetalningsskyldigheten på en mer aktuell inkomst än i dag. Betänkandet har remissbehandlats och är under beredning.

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2004

Moderaterna

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf367 yrkande 8 att riksdagen beslutar att anvisa 500 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. I yrkande 4 begärs att särlevande föräldrar i högre utsträckning än i dag skall reglera underhållsskyldigheten sinsemellan.

Sten Tolgfors m.fl. (m) framhåller i motion Sf316 yrkandena 1–6 att särlevande föräldrar i normalfallet bör avtala om underhåll enligt föräldrabalkens regler och att underhåll normalt skall betalas direkt mellan föräldrarna. Motionärerna anser att det nuvarande underhållsstödet bör ersättas med ett särskilt ensamstående stöd, som bör vara behovsprövat och utges t.ex. för barn när fadern är okänd eller en förälder är avliden och barnpension inte utges. Försäkringskassan bör vara behjälplig med att betala ut förskott på det avtalade underhållsstödet till boföräldern för att sedan kräva in underhållsstödet av den bidragsskyldige föräldern i de fall den underhållsskyldige missköter sina åtaganden. Särlevande föräldrar bör kunna få ensamstående stöd i de fall deras inkomster är för låga, vilket innebär en form av inkomstprövning av båda

föräldrarna. Dessutom bör en modell för inkomstbegränsning införas för särlevande föräldrar med låga inkomster som skall vara berättigade till ensamstående stöd. Underhållsstöd bör enligt motionärerna inte betalas ut vid växelvis boende. Stödet är i dessa fall ett rent bidrag.

Folkpartiet

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf359 yrkande 8 att riksdagen beslutar att anvisa 190 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. En besparing kan göras genom mindre bidrag till vårdnadshavare med goda inkomster och genom att försäkringskassan får 50 miljoner kronor för att förebygga felaktiga underlag och bedrägerier.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion Fi240 yrkande 19 i denna del att riksdagen beslutar att anvisa 190 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Besparingen uppnås genom en markering av det gemensamma föräldraansvaret.

Övriga motioner

Alf Svensson m.fl. (kd) begär i motion Sf404 yrkande 34 ett tillkännagivande om underhållsstödet. Bland annat bör inkomstprövning av boförelärdern göras innan statligt stöd betalas ut.

Inger Davidson m.fl. (kd) begär i motion Sf400 yrkande 10 ett tillkännagivande om att en grundlig regelförändring behövs vad gäller underhållsstödet.

Kenneth Lantz m.fl. (kd) begär i motion Sf372 yrkande 1 ett tillkännagivande om en ny modell för umgängesavdrag. Hämtande- och lämnandedagen bör räknas som ett helt dygn i stället för dagens system med angivande av klockslag. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om en ändring av återbetalningsreglerna med bl.a. ett förbehållsbelopp och möjlighet till jämkning. Om inkomsten försämras skall den bidragsskyldige kunna åberopa aktuell inkomst för att få beloppet sänkt. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om överföring av fordran till Kronofogdemyndigheten. Tidpunkten för överlämnande bör ändras till tolv månader och en beloppsgräns införas på förslagsvis 1/7 prisbasbelopp.

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion Sf288 yrkande 8 ett tillkännagivande om återbetalningsskyldighet, umgängesresor och umgängesbidrag. Återbetalningsskyldigheten bör bestämmas utifrån dagsaktuell inkomst om inkomsten ändrats mer än 15 %. Vidare bör man undersöka om ett ekonomiskt stöd kan utges till den som inte har råd att resa och träffa sina barn samt umgängesavdrag utgå från faktisk umgängestid och inte efter dygnet.

I motion Sf352 av Annika Carlsson och Birgitta Carlsson (c) begärs förslag på förbättringar för ensamstående föräldrar. En höjning och indexering av underhållsbidraget skulle underlätta dessa föräldrars tillvaro.

*Utskottets ställningstagande**Anslaget 20:3 Underhållsstöd*

Som redovisats ovan har Underhållsstödsutredningen lämnat förslag till ett reformerat underhållsstöd. Enligt utredningen är det rimligt att en bidragsskyldig förälder får förbehålla sig ett skäligt belopp för sin egen försörjning innan han eller hon åläggs att återbetala underhållsstöd. Utredningen föreslår därför ett höjt och differentierat grundavdrag beroende på bostadsort. Utfyllnadsdelen, dvs. den del av underhållsstödet som en bidragsskyldig förälder inte är skyldig att återbetala, skall enligt förslaget prövas mot boförälderns inkomst. Vidare föreslås att tiden för överlämnande av fordringar avseende återbetalningsskyldighet för indrivning skall förlängas från två till fem månader även i pågående ärenden. Rätten till s.k. umgängesavdrag vid återbetalning av underhållsstöd föreslås utvidgas så att överlämnande- och återlämnandedagen tillsammans räknas som ett helt dygn. Utredningens förslag innebär vidare att de bidragsskyldiga som har det sämst ställt – de som inte är återbetalningsskyldiga och de som har så låga återbetalningsbelopp att de inte kan tillgodogöra sig ett umgängesavdrag – skall ha rätt att få beloppet utbetalt till sig. Utredningen har även övervägt möjligheten att basera återbetalningsskyldigheten på en mer aktuell inkomst än i dag, dock utan att lämna något färdigt förslag. Enligt utredningen bör frågan övervägas ytterligare.

Mot bakgrund av att utredningsbetänkandet är föremål för beredning inom Regeringskansliet anser utskottet att resultatet härav bör avvaktas. Några ändringar i systemet med underhållsstöd bör därför inte göras nu.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf367 yrkandena 4 och 8, Sf316 yrkandena 1–6, Sf359 yrkande 8 och Fi240 yrkande 19 i denna del.

Övriga motioner

Många av de frågor som tas upp i de olika motionsyrkandena, t.ex. inkomstprövning av boföräldern, en ny modell för umgängesavdrag och att återbetalningsskyldigheten skall baseras på mer aktuella inkomster, är redan under beredning inom Regeringskansliet och därmed föremål för regeringens överväganden. Utskottet anser att även dessa motionsyrkanden bör avslås med hänvisning till regeringens beredningsarbete. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf404 yrkande 34, Sf400 yrkande 10, Sf372 yrkandena 1–3, Sf288 yrkande 8 och Sf352.

21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner**Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner. Därmed bör riksdagen avslå ett motionsyrkande om annan medelsanvisning för anslaget.

Riksdagen bör vidare avslå ett motionsyrkande om att adoptionsbidraget skall följa kostnadsutvecklingen.

Jämför reservation nr 69 (m).

Propositionen

Bidrag till kostnader för internationella adoptioner utges enligt lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn. Bidrag lämnas för närvarande med 40 000 kr per barn vid adoption av barn upp till tio års ålder.

I propositionen anges att antalet adoptivbarn som kommer till Sverige från utlandet beräknas till 1 000 barn under 2004, vilket är samma antal som 2003.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2004 till anslaget 21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner anvisar ett ramanslag på 40 miljoner kronor.

Motion med anslagseffekt budgetåret 2004

Moderaterna

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf367 yrkande 5 att bidraget till kostnader för internationella adoptioner höjs till 50 % av kostnaden, enligt en schablon grundad på varifrån barnet adopteras, dock till högst 55 000 kr per barn. I yrkande 9 begärs att riksdagen beslutar att anvisa 8 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit.

Övrig motion

I motion L221 yrkande 6 av Sten Tolgfors (m) begärs ett tillkännagivande om adoptionskostnadsbidragets storlek. En adoption kan kosta mer än dubbelt så mycket som det nuvarande bidraget på 40 000 kr. Möjligheten att adoptera får enligt motionären inte bli en klassfråga utan måste styras av lämpligheten hos de blivande adoptionsföräldrarna. Adoptionsbidraget bör därför följa kostnadsutvecklingen.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Efter att adoptionsbidraget varit oförändrat sedan 1991 höjdes det kraftigt den 1 januari 2001, från 24 000 kr till 40 000 kr per barn. Utskottet finner inte anledning att nu föreslå ytterligare höjning av bidraget.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker motion Sf367 yrkandena 5 och 9.

Övrig motion

I motion L221 yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att adoptionsbidraget bör följa kostnadsutvecklingen. Utskottet anser som nyss nämnts att det inte är aktuellt med någon ändring av adoptionsbidraget och avstyrker därmed motionen i fråga.

21:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 21:5 Barnpensioner och efterlevandestöd till barn.

Riksdagen bör vidare avslå ett motionsyrkande om ändring av reglerna för barnpension.

Jämför reservation nr 70 (v).

Gällande bestämmelser

Från och med 2003 gäller nya regler för barnpension. Barnpension från folkpension och ATP har ersatts med inkomstgrundad barnpension och efterlevandestöd till barn.

Barnpension och efterlevandestöd till barn skall garantera barn under 18 år, vars ena eller båda föräldrar avlidit, en rimlig ekonomisk standard. För barn som går i grundskola, gymnasium eller liknande kan barnpensionen förlängas, längst t.o.m. juni månad det år barnet fyller 20 år. De barnpensioner som beviljats t.o.m. 2002 omfattas av övergångsregler som överensstämmer med de gamla reglerna.

Barnpension efter en förälder utges med 35 % av den avlidnes efterlevandepensionsunderlag om den avlidne efterlämnar ett pensionsberättigat barn som inte fyllt tolv år. Från och med månaden då barnet fyller tolv år utges barnpension i stället med 30 %. Finns det fler barn som är berättigade till barnpension efter den avlidne föräldern ökas procenttalen. Barnpension efter båda föräldrarna utges med 35 % av respektive förälders pensionsunderlag.

Efterlevandestödet till barn utgör en lägsta garanterad nivå för barnet och ges därför bl.a. som en utfyllnadsförmån till barnpensionen. Efterlevandestöd till barn utges med 40 % av prisbasbeloppet. Dubbelt efterlevandestöd utges i de fall då båda föräldrarna avlidit. Barnpension efter avliden förälder minskar efterlevandestödet till barn krona för krona.

Propositionen

Från anslaget bekostas fr.o.m. 2003 barnpension i form av inkomstgrundad barnpension och efterlevandestöd till barn.

Med anledning av de nya reglerna ökar kostnaderna från 2003, främst på grund av att det tillkommer ca 2 500 barn som tidigare uppbar underhållsstöd men som från och med 2003 får efterlevandestöd till barn i stället.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2004 till anslaget 21:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn anvisar ett ramanslag på 1 058 miljoner kronor.

Motion utan anslagseffekt budgetåret 2004

Kalle Larsson m.fl. (v) begär i motion Sf246 att regeringen återkommer med förslag till ändring av reglerna för efterlevandepension i syfte att förbättra

situationen för skilsmässobarn. Enligt motionärerna kommer framför allt skilsmässobarn att få försämrade barnpension med det nya systemet, samtidigt som de inte får ta del av den förbättrade omställningspensionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrkte föregående riksmöte ett liknande motionsyrkande (se bet. 2002/03:SfU1). Utskottet anförde bl.a. följande.

Under remissbehandlingen av Efterlevandepensionsutredningens betänkande SOU 1998:120 noterade några remissinstanser att det nya systemet skulle kunna innebära en viss sänkning av barnpensionerna om ersättningsnivåerna inte ändrades. Regeringen framhöll i proposition 1999/2000:91 att den förlängda tiden för omställningspension från sex månader till tio månader (alternativt till 22 månader) skulle komma hela den efterlevande familjen till godo och i viss mån kompensera för den begränsade sänkning av barnpensionerna som i en del fall kunde bli följden av det nya systemet. Då efterlevande med barn under tolv år redan i det nuvarande systemet har rätt till förlängd omställningspension, skulle dock inte denna förbättring komma dem till godo varför ersättningsnivån för dessa höjdes från 30 % till 35 %. Utskottet uttryckte sin förståelse för motionärernas oro men ansåg att det var för tidigt att uttala sig om vilka reella effekter den nya barnpensionen skulle få för efterlevande barn i förhållande till det tidigare systemet. Utskottet förutsatte dock att regeringen nogsamt skulle följa utvecklingen.

Utskottet anser alltså att det är för tidigt att utvärdera effekterna av den nya barnpensionen jämfört med det tidigare systemet. Utskottet förutsätter dock att de eventuella problem som finns när det gäller efterlevandeförmånerna kommer att uppmärksammas i samband med den uppföljning och analys av pensionsreformen som kommer att äga rum de närmaste åren och som redovisats ovan under utgiftsområde 11.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker motion Sf246.

21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkanden om annan medelsanvisning för anslaget.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden bl.a. om att återinföra en månads retroaktivitet vid ansökan om vårdbidrag, om rätt till vårdbidrag för biståndsarbetare och om delat vårdbidrag.

Gällande bestämmelser

Vårdbidrag utges enligt lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag till föräldrar med hemmavarande barn som är i behov av särskild till-

syn eller vård. Den 1 januari 2003 höjdes den övre åldersgränsen för rätt till vårdbidrag från 16 år till halvårsskiftet det år barnet fyller 19 år (prop. 2000/01:96, bet. 2000/01:SfU15, rskr. 2000/01:257). Vid bedömning av rätt till vårdbidrag beaktas även merkostnader på grund av barnets sjukdom eller funktionshinder. Vårdbidrag kan också utges med beaktande enbart av merkostnader. För barn som vistas på institution eller enskilt hem genom samhällets försorg kan ferievårdbidrag under vissa förutsättningar utbetalas för den tid barnet vistas hemma.

Vårdbidrag utbetalas som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Vårdbidraget relateras till prisbasbeloppet och hel förmån utgör 250 % av prisbasbeloppet. Vårdbidraget är skattepliktigt och pensionsgrundande.

Ersättning för merkostnader som motsvarar minst 18 % av prisbasbeloppet kan betalas ut utöver det annars gällande maximibeloppet för helt vårdbidrag, under förutsättning att vård- och tillsynsbehovet för ett barn är så stort att det räcker för att grunda rätt till helt vårdbidrag. Den del av vårdbidraget som motsvarar merkostnader är skattefri och inte pensionsgrundande.

Propositionen

Syftet med vårdbidrag för barn med funktionshinder är att ge föräldrar möjlighet att i hemmet ta hand om ett funktionshindrat barn med behov av särskild tillsyn och vård.

Under 2002 uppgick utgifterna för anslaget till knappt 2 110 miljoner kronor, varav ca 108 miljoner kronor bestod av merkostnadsersättningar. Det innebär att utgifterna detta år understeg anslaget med 2 miljoner kronor. För innevarande år beräknas utgifterna till ca 2 260 miljoner kronor.

Antalet vårdbidrag var 2002 ca 1 000 fler än 2001. Det är främst en fjärdedels vårdbidrag som ökar, de beräknas vara drygt 600 fler 2002 jämfört med året innan.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2004 till anslaget 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn anvisar ett ramanslag på 2 485 miljoner kronor.

Enligt propositionen har RFV och Socialstyrelsen haft i uppdrag att i samråd med bl.a. Skolverket, Handikappombudsmannen och Barnombudsmannen fördjupa kunskaperna om de olika faktorer som kan vara bidragande till ökningen av antalet vårdbidragsärenden. I rapporten Ökningen av antalet vårdbidrag – perspektiv från flera myndigheter (RFV 2003:2) konstaterar RFV att den största gruppen bland nybeviljade vårdbidrag är psykiska sjukdomar och syndrom. Den största ökningen inom den gruppen står diagnosen ADHD/DAMP för. RFV har i sin studie inte funnit något som tyder på att vårdbidraget nyttjas på ett icke avsett sätt, snarare att föräldrar till barn med ADHD/DAMP genomgående beviljas låga ersättningsnivåer med hänsyn till vård- och tillsynsbehovet och den ofta stora bundenheten. RFV konstaterar att besparingarna på skolans område bidrar till att synliggöra elevers problem på ett annat sätt än tidigare, då dessa lättare kunde hanteras inom ramen för befintliga resurser. RFV konstaterar även att det är flest pojkar som utreds

och diagnostiseras. Drygt 63 % av de nybeviljade vårdbidragen 2002 beviljades för pojkar. Bland barn med ADHD/DAMP är 85 % pojkar. En orsak till det ojämlika förhållandet mellan flickor och pojkar som diskuteras är att forskningen om ADHD/DAMP i princip enbart är grundad på pojkar, vilket kan göra det svårt att upptäcka flickors symtom.

Enligt regeringen är det angeläget att få veta mer om situationen för flickor med psykiska störningar, främst diagnosen ADHD/DAMP, och regeringen avser därför att vidta särskilda åtgärder i syfte att fördjupa kunskaperna om flickornas situation.

Motioner med anslagseffekt budgetåret 2004

Moderaterna

Sten Tolgfors m.fl. (m) begär i motion Sf367 yrkande 10 att riksdagen beslutar att anvisa 20 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. I samma motions yrkande 6 begärs beslut att återinföra en månads retroaktivitet vid ansökan om vårdbidrag.

Alf Svensson m.fl. (kd) begär i motion Sf404 yrkande 38 i denna del att riksdagen beslutar att anvisa 1 miljon kronor mer än vad regeringen föreslagit. I yrkande 37 begärs beslut om att införa vårdbidrag för barn till biståndsarbetare.

Övriga motioner

I motion Sf251 av Billy Gustafsson (s) begärs ett tillkännagivande om att vårdbidrag bör delas när föräldrarna har delad vårdnad om barnet. Om den som barnet är skrivet hos vägrar att skriva under ansökan om delat vårdbidrag får den andre ingen del av bidraget.

I motion Sf350 av Mikael Damberg och Jan Emanuel Johansson (s) begärs ett tillkännagivande om att uppmärksamma bristerna i regelverket vad avser vårdbidrag. Handläggningstiden är ibland mycket lång och då en del av vårdbidraget är skattepliktig inkomst kan en retroaktiv utbetalning resultera i krav på återbetalning av studiemedel.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2002 att vårdbidrag inte skall kunna utges retroaktivt före ansökningsmånaden. Förslaget godtogs av utskottet och bifölls av riksdagen (bet. 2001/02:SfU1, rskr. 2001/02:84). Utskottet finner inte anledning att nu göra en annan bedömning.

Socialförsäkringslagen (1999:799) innehåller bestämmelser om förmåner som dels grundas på bosättning i Sverige, dels är beroende av arbete här i landet. Den del av försäkringen som baseras på bosättning avser garantibelopp och bidrag, t.ex. vårdbidrag, medan den del som baseras på arbete avser inkomstförlust. Socialförsäkringslagen har utsträckt giltighet vid utlandsvistelse för vissa särskilda grupper. Bland annat föreskrivs att biståndsarbetare

m.fl., som av svenskt trossamfund eller svensk ideell organisation som bedriver biståndsverksamhet sänds ut för att tjänstgöra utomlands, skall vara försäkrade i Sverige för bosättningsbaserade förmåner om utlandsvistelsen kan antas vara längst fem år. Denna föreskrift gäller även medföljande familjemedlemmar. Beträffande utbetalning av bosättningsbaserade förmåner vid vistelse i ett land som varken är medlem i EU eller omfattas av EES-avtalet finns vissa begränsningar. För biståndsarbetare gäller att de har rätt att uppbära vissa familjestöd, t.ex. föräldrapenning på lägstanivå/grundnivå och barnbidrag, under utlandsvistelsen, dock som längst under fem år. För vårdbidrag gäller dock att förmånen endast får utges om utlandsvistelsen kan antas vara längst sex månader.

Utskottet har tidigare avstyrkt motionsyrkanden om att vårdbidrag för funktionshindrade barn bör kunna utges till biståndsarbetare (senast i bet. 2002/03:SfU1). Utskottet fann då inget skäl att ändra det ställningstagande som gjordes i samband med att socialförsäkringslagen antogs (prop. 1998/99:119, bet. 1999/2000:SfU3, rskr. 1999/2000:12). Utskottet finner inte anledning att nu göra någon annan bedömning.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning samt avstyrker motionerna Sf367 yrkandena 6 och 10 och Sf404 yrkandena 37 och 38 i denna del.

Övriga motioner

Enligt nuvarande regler gäller att föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn får dela vårdbidraget mellan sig om båda tar del i vården av barnet samt om båda begär det. En delning av utbetalningen av vårdbidraget innebär dock inte någon delning av rätten till bidraget utan det är endast utbetalningen som delas mellan föräldrarna. Vid oenighet får den förälder som har den huvudsakliga vården om barnet hela vårdbidraget. Utskottet har tidigare avstyrkt motionsyrkanden om att vårdbidraget skall fördelas procentuellt rättvist mellan frånskilda föräldrar (senast i bet. 2002/03:SfU1). Liksom då anser utskottet att det får ankomma på regeringen att överväga lämpliga åtgärder om problem av större omfattning skulle förekomma. Utskottet avstyrker därmed motion Sf251.

Även när det gäller de problem som kan uppkomma i studiemedelssammanhang vid retroaktiv utbetalning av vårdbidrag anser utskottet att det i första hand får ankomma på regeringen att vid behov ta initiativ till eventuella åtgärder. Utskottet avstyrker därmed motion Sf350.

Utskottet har som ett led i sin uppföljnings- och utvärderingsverksamhet gjort en mindre studie av vårdbidraget och de problem som genom åren har uppmärksammats vad gäller handläggningstider, beslutsunderlag m.m.

Utskottet har då konstaterat att det funnits brister och att dessa har påtalats av regeringen bl.a. i regleringsbrev till RFV. I regleringsbrevet för 2002 föreskrev regeringen att kvaliteten i handläggningen av vårdbidrag skulle öka och skillnaderna mellan försäkringskassorna minska. I budgetpropositionen för 2003 påpekade regeringen att genomströmningstiden för ärenden i socialför-

säkringsnämnd, t.ex. vårdbidrag, var oacceptabelt lång. Regeringen ansåg att det var särskilt otillfredsställande att funktionshindrade och familjer med handikappade barn får vänta på sina beslut. I regleringsbrevet för 2003 uppger regeringen att kvaliteten i handläggningen av vårdbidrag måste öka och föreskrev dessutom att genomströmningstiderna måste kortas. Därtill skulle skillnaderna mellan försäkringskassorna minska.

När det gäller genomströmningstiderna konstaterar utskottet att RFV i regleringsbrev till försäkringskassorna för 2003 har föreskrivit att 75 % av de ärenden som beslutas av socialförsäkringsnämnd, t.ex. vårdbidrag, under 2003 skall ha en genomströmningstid på högst 180 dagar. Av RFV:s statistikinformation avseende första kvartalet 2003 framgår att genomströmningstiden för vårdbidrag i genomsnitt är 182 dagar samt att medelgenomströmningstiden de senaste tolv månaderna är 197 dagar. Av en länsuppdelad statistik avseende första kvartalet 2003 framgår att skillnaderna i handläggningstid mellan de olika försäkringskassorna är stora och att de varierar mellan 121 och 315 dagar.

Utskottet har erfårit att RFV innevarande år avser att påbörja en översyn av vårdbidraget ur ett handläggarperspektiv. Avsikten är att kartlägga handläggningsprocessen från ansökan till beslut i syfte att identifiera s.k. flaskhalsar och andra problem. Bland annat avser man att finna metoder för att korta genomströmningstiden. Även problemet med skillnaderna mellan de olika försäkringskassorna liksom med kvaliteten i handläggningen kommer att ingå i översynen.

Utskottet anser att det är beklagligt att försäkringskassorna ännu inte kommit till rätta med problemen med de i vart fall i vissa försäkringskassor alltför långa handläggningstiderna och att det fortfarande finns brister i kvaliteten i beslutsunderlagen. Det får dock förutsättas att RFV:s förestående översyn kommer att resultera i förslag till åtgärder för att rätta till problemen. Utskottet avser för egen del att fortsatt följa frågan och, om ingen ändring sker, ta initiativ till åtgärder.

21:7 Pensionsrätt för barnår

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 21:7 Pensionsrätt för barnår.

Propositionen

Syftet med pensionsrätt för barnår är att stödja den förälder i familjen som har lägst inkomst och/eller tagit störst del av vårdnaden av barnet. Anslaget har tillkommit med anledning av det reformerade ålderspensionssystemet.

Pensionsgrundande belopp för barnår tillgodoräknas fr.o.m. det år barnet föds och t.o.m. det år då barnet fyller tre år eller, om barnet är fött under någon av månaderna juli t.o.m. december, fr.o.m. det år då barnet uppnår ett års ålder t.o.m. det år då barnet fyller fyra år.

Föräldrarna kan själva välja vem av dem som skall tillgodoräknas det pensionsgrundande beloppet.

För den förälder som tillgodoräknas pensionsgrundande belopp för barnår skall en fiktiv inkomst beräknas för denna tid. Den fiktiva inkomsten kan beräknas på tre sätt, genom utfyllnad till förälderns pensionsgrundande inkomst året före barnets födelse, genom utfyllnad till 75 % av den genomsnittliga pensionsgrundande inkomsten för alla försäkrade under 65 år eller med ett för alla försäkrade enhetligt belopp. Det alternativ som ger det förmånligaste utfallet för ett givet år används.

Utifrån det pensionsgrundande beloppet skall pensionsrätt beräknas med 18,5 % av underlaget. För dessa pensionsgrundande belopp betalar staten en ålderspensionsavgift om 18,5 %.

I propositionen anförs att barnårsrätt för adoptivföräldrar har förbättrats (prop. 2001/02:84, bet. 2001/02:SfU12, rskr. 2001/02:215). De nya reglerna innebär bl.a. att pensionsrätt för barnår för adoptivföräldrar ges under fyra år fram tills barnet fyller tio år, räknat från dagen den försäkrade fick barnet i sin vård. Reglerna träder i kraft den 1 januari 2005 men gäller retroaktivt fr.o.m.1960.

Under 2002 uppgick utgifterna för pensionsrätt för barnår till 3 669 miljoner kronor. För innevarande år beräknas utgifterna till 3 831 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2004 till anslaget 21:7 Pensionsrätt för barnår anvisar ett ramanslag på 4 051 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

Socialavgifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om sänkta socialavgifter, regional nedsättning av socialavgifter, socialavgifter för företag med säsongsanställd personal och avgiftsskyldighet för andra föreningar än idrottsföreningar.

Jämför reservationerna nr 71 (fp), 72 (kd), 73 (kd, c), 74 (kd) och 75 (c).

Gällande bestämmelser

Socialförsäkringarna finansieras av allmän pensionsavgift, socialavgifter, statlig ålderspensionsavgift och allmänna skattemedel.

Den nya socialavgiftslagen (2000:980) (SAL), som trädde i kraft den 1 januari 2001, innebär främst en lagteknisk och språklig bearbetning av de tidigare bestämmelserna om socialavgifter samt en anpassning till den nya social-

försäkringslagen (1999:799). Socialavgifter utgörs av arbetsgivaravgifter och egenavgifter och tas ut för att finansiera systemen för social trygghet.

Arbetsgivaravgifter betalas av arbetsgivare och andra personer som ger ut ersättning som är avgiftspliktig enligt 2 kap. socialavgiftslagen. Avgiftspliktig ersättning är främst löner, arvoden och andra skattepliktiga förmåner. Avgiftsunderlaget för beräkning av arbetsgivaravgifter består av summan av de avgiftspliktiga ersättningar som har utgetts under en kalendermånad. Arbetsgivaravgifterna uppgår till 29,57 % av avgiftsunderlaget.

Egenavgifter betalas av fysiska personer som har avgiftspliktig inkomst enligt 3 kap. socialavgiftslagen. I första hand betalas egenavgifter för överskott av näringsverksamhet i vilken den som har inkomsten har arbetat i inte oväsentlig utsträckning. Egenavgifterna uppgår till 27,76 % av avgiftsunderlaget.

Vid beräkning av arbetsgivaravgifterna gäller att en arbetsgivare varje månad får göra avdrag med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst med 3 550 kr, vilket motsvarar en årlig lönesumma på 852 000 kr. När det gäller beräkning av egenavgifter får avdrag göras med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst med 9 000 kr per år, vilket motsvarar ett avgiftsunderlag på 180 000 kr.

Arbetsgivare och egenföretagare skall också enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift betala allmän löneavgift med 3,25 %. Från och med den 1 januari 2004 skall allmän löneavgift betalas med 3,13 % (bet. 2003/04:FiU1, rskr. 2003/04:42).

Genom lagen (2001:1170) om utvidgning av de särskilda avdragen enligt socialavgiftslagen (2000:980), som trädde i kraft den 1 januari 2002, infördes en regional stimulans för företagandet i stödområde A. Lagen är utformad så att den ryms inom ramen för det s.k. försumbara stödet enligt EG-regler. Företag inom sektorerna jordbruk, vattenbruk och fiske samt transport är därmed uteslutna. Stimulansen lämnas genom utvidgade avdrag på 10 %, utöver avdragen på 5 %, vid beräkningen av arbetsgivaravgifter och egenavgifter. Det utvidgade avdraget avseende arbetsgivaravgifter är maximerat till 7 100 kr per månad och avseende egenavgifter till 18 000 kr per år.

Enligt 2 kap. 14 § SAL är en ersättning till en person fri från arbetsgivaravgifter om ersättningen till den personen under året har understigit 1 000 kr. Enligt 2 kap. 19 § SAL är en ersättning till en idrottsutövare från en sådan ideell förening som avses i 7 kap. 7–13 §§ inkomstskattelagen (1999:1229) och som har till huvudsakligt syfte att främja idrottslig verksamhet fri från arbetsgivaravgifter om ersättningen från föreningen under året inte har uppgått till ett halvt prisbasbelopp.

Motioner

Sänkta socialavgifter

I motion Sf229 av Per Bill och Anna Ibrisagic (m) anförs att Sverige behöver fler företagare för framtidskridande. Det största hindret härför är höga skatter, varför egenavgifterna bör halveras. I motionen begärs ett tillkännagivande härom.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion Fi305 yrkande 9 ett tillkännagivande om sänkta arbetsgivaravgifter. Detta skulle göra det lättare för företagen att anställa, inte minst inom tjänstesektorn. Motionärerna anser att på lång sikt bör den del av arbetsgivaravgifterna som är en ren skatt tas bort.

I motionerna Fi304 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkande 24, Fi308 av Per Landgren m.fl. (kd) yrkande 5 och N345 av Lars Lindén m.fl. (kd) yrkande 5 begärs tillkännagivanden om sänkta arbetsgivaravgifter. I motionerna anföras att arbetsgivaravgifterna fungerar som en löneskatt som driver upp lönekostnaden och försämrar näringslivets konkurrenskraft med omvärlden och därmed minskar sysselsättningen i Sverige. I motionerna föreslås att arbetsgivaravgifterna fr.o.m. 2005 bör sänkas med 7 procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr per år. För egenföretagare utökas den nedsättningsberättigade lönesumman till 250 000 kr per år. Förslaget gäller alla företag (arbetsgivare), men gynnar enligt motionärerna främst småföretagen.

Även i flerpartimotionen Sf383 av Jeppe Johnsson m.fl. (m, fp, c) anföras att en sänkning av arbetsgivaravgifterna skulle stärka svenska företags konkurrenskraft och skapa nya jobb i småföretag. Lägre avgifter gör att fler kan försörja sig själva vilket leder till högre skatteinkomster och lägre belastning på bidragssystemen menar motionärerna. Eftersom socialavgifter skall ha direkt koppling till försäkringsskyddet bör, som ett första steg, den allmänna löneavgiften tas bort. I motionen begärs ett tillkännagivande om sänkta arbetsgivaravgifter.

Regional nedsättning av socialavgifter

I motion Sf342 av Hans Backman (fp) begärs ett tillkännagivande om att arbetsgivaravgiften skall avskaffas för nyanställningar av ungdomar mellan 18 och 24 år och att Gävleborgs län därvid görs till ett försöksområde. Motionären framhåller att arbetslösheten i länet är hög och att många som flyttar är ungdomar.

Hans Backman m.fl. (fp) begär i motion Ub397 yrkande 5 ett tillkännagivande om att småföretag som anställer akademiker skall befrias från arbetsgivaravgift under första året samt ges viss reduktion andra året. Motionärerna menar att en begränsad försöksverksamhet kan bedrivas.

I motion Sf292 av Sven Bergström och Birgitta Sellén (c) begärs ett tillkännagivande om en utredning om geografisk differentiering av arbetsgivaravgifterna. Generellt nedsatta socialavgifter bör införas som ett regionalpolitiskt styrmedel i norra delen av landet.

Socialavgifter för företag med säsonganställd personal

I motion Sk401 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om minskade socialavgifter för företag med säsonganställd personal. Motionärerna efterlyser ett förslag om minskade socialavgifter samt att företag inom trädgårdsnäringen skall ges möjlighet att utnyttja den tidigare beslutade nedsättningen.

Avgiftsskyldighet för andra föreningar än idrottsföreningar

I ett antal motioner yrkas att också andra föreningar än idrottsföreningar bör befrias från arbetsgivaravgifter för ersättning som under året har understigit ett halvt prisbasbelopp.

I motion Kr232 yrkande 9 av Kent Olsson m.fl. (m) anføres att sociala avgifter måste utformas så att föreningar som arbetar med ungdomskultur, dans, teater, musik, konst m.m. likställs med idrottsföreningar.

Helena Höij m.fl. (kd) anför i motion Kr329 yrkande 10 att regeln bör gälla även amatörkulturföreningar. I motion Sk256 av Inger Davidson och Sven Brus (kd) yrkande 3 vill motionärerna låta hela den ideella sektorn omfattas. Yvonne Andersson (kd) anser i motion Sf274 att regeln bör gälla för dem som arbetar i folkrörelser. Motionären anser att detta bör utredas trots att pensionsdelen naggas i kanten.

I motion Kr326 yrkande 2 av Birgitta Sellén m.fl. (c) anser motionärerna att regeln bör gälla för ideella kultur- och ungdomsorganisationer.

Lars U Granberg (s) poängterar i motion Sf333 vikten av stöd till ungdomsorganisationerna och anser att fler ideella organisationer och föreningar skulle få samma förutsättningar som idrottsrörelsen.

Utskottets ställningstagande

Motioner om socialavgifter som avser statens inkomster under 2004 har behandlats av finansutskottet i betänkande 2003/04:FiU1. Socialförsäkringsutskottet har yttrat sig över dessa i yttrande 2003/04:SfU1y. Här behandlas motionsyrkanden om socialavgifter som inte påverkar inkomsterna under 2004.

Utskottet anser att när det gäller krav på generell sänkta sociala avgifter är detta något som regelmässigt prövas i samband med det sedvanliga budgetarbetet.

Utskottet vill därutöver tillägga beträffande krav på en nedsättning av socialavgifterna att Riksdagens revisorer på förslag av socialförsäkringsutskottet har utfört en granskning av den nedsättning av socialavgifterna om 5 procentenheter som infördes den 1 januari 1997. Revisorerna konstaterade i förslag till riksdagen (2001/02:RR2) att syftet med stödet är att stimulera nyanställningar och uppmuntra egenföretagande. Konstruktionen av stödet innebar dock att sysselsättningseffekterna blev begränsade, medan de statsfinansiella konsekvenserna blev stora. Orsaken härtill var framför allt att nedsättningen endast i begränsad omfattning påverkade företagets anställningsbeslut. Revisorerna ansåg att regeringen borde ges i uppdrag att inom ett år redovisa effekterna av nedsättningen av socialavgifterna och att utvärderingen i första hand borde avse sysselsättningseffekter. Revisorerna föreslog att riksdagen som sin mening skulle ge regeringen detta till känna.

Finansutskottet behandlade förslaget i betänkande 2001/02:FiU1. Finansutskottet gjorde mot bakgrund av att denna nedsättning av socialavgifterna varit i kraft en relativt begränsad tidsperiod samt att regeringen föreslagit förändringar i nedsättningen (utökad nedsättning av socialavgifterna i stöd-

område A) bedömningen att en sådan utvärdering som revisorerna efterlyste för närvarande inte var påkallad. En utvärdering borde ske när det utvidgade systemet varit i kraft ett par år. Därmed avstyrkte finansutskottet revisorernas yrkande.

Utskottet anser att det inte finns skäl för riksdagen att nu göra något uttalande i aktuella frågor. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf229, Sf383, Fi304 yrkande 24, Fi305 yrkande 9, Fi308 yrkande 5 och N345 yrkande 5.

Vad gäller motionsyrkandena om regional nedsättning av socialavgifterna konstaterade utskottet i sitt yttrande 2003/04:SfU1y till finansutskottet att lagen om utvidgning av de särskilda avdragen enligt socialavgiftslagen faller inom ramen för det s.k. försumbara stödet enligt EG-regler. I lagen undantas därför företag inom bl.a. jordbruk, vattenbruk och fiske. Enligt utskottets mening var det viktigt att stödet gavs en utformning som var förenlig med de regler som gäller inom EU för statsstöd. Vidare anförde utskottet att det är utskottets principiella inställning att det bör finnas ett tydligt samband mellan de socialavgifter som erläggs och de olika förmåner som dessa avgifter skall finansiera. Ett sådant samband är lagfäst i den nya lagen om fördelning av socialavgifter. En regional nedsättning av socialavgifter avsedd att bl.a. stimulera småföretagandet i det aktuella stödområdet måste betraktas som en del av regionalpolitiken. Mot bakgrund av detta och att det dessutom finns avgifter/löneskatter som inte har till syfte att finansiera förmåner inom socialförsäkringen kan det ifrågasättas, och särskilt vid en eventuell utvidgning av avdraget, om det är lämpligt att för en regional åtgärd ta i anspråk avgifter som är avsedda att finansiera vissa preciserade sociala förmåner som sjukpenning och föräldrapenning.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf292, Sf342 och Ub397 yrkande 5.

När det gäller företag med säsonganställd personal, t.ex. inom trädgårdsnäringsringen, vill utskottet hänvisa till sin ovan redovisade principiella inställning att det bör finnas ett tydligt samband mellan de socialavgifter som erläggs och de olika förmåner som dessa avgifter skall finansiera och att det kan ifrågasättas om det är lämpligt att för en regional åtgärd ta i anspråk avgifter som är avsedda att finansiera vissa preciserade sociala förmåner. Liksom i betänkande 2002/03:SfU1 är utskottet, i linje med vad nyss sagts, inte berett att ställa sig bakom en nedsättning av socialavgifterna i syfte att komma till rätta med t.ex. konkurrensproblem inom en särskild bransch eller för särskilda personalkategorier. Utskottet konstaterar dock att de särskilda reglerna om nedsättning av socialavgifterna med 5 procentenheter innebär en viss lättnad även för företag med säsonganställd personal.

I motion Sf401 väcks även frågan om möjligheten att utnyttja de tidigare beslutade särskilda reglerna om nedsättning av socialavgifterna med 5 procentenheter då reduktionen av arbetsgivaravgifterna skall beräknas på den månatliga lönesumman. Utskottet behandlade i betänkande 2000/01:SfU5 regeringens proposition 2000/01:8 Ny socialavgiftslag, vari anfördes att betalningsperioden för arbetsgivaravgifter enligt socialavgiftslagen av både

systematiska och pedagogiska skäl borde vara densamma som i skattebetalningslagen. Utskottet ansåg att bestämmelserna om månadsvis beräkning och betalning av arbetsgivaravgifterna av administrativa skäl inte kunde ändras. Utskottet intar nu samma ståndpunkt och avstyrker med det anförda motion Sk401 yrkande 5.

Utskottet har tidigare vid en rad tillfällen behandlat motioner om att ersättningar från även andra ideella föreningar än idrottsföreningar i avgiftshänseende bör likställas med ersättningar från idrottsföreningar. Utskottet har därvid utförligt redogjort för bakgrunden till den nuvarande bestämmelsen och sina tidigare ställningstaganden. I regeringens proposition 1997/98:151 med förslag om ett reformerat ålderspensionssystem angavs (s. 203) att regeln om att ersättningar upp till ett halvt basbelopp inte var pensionsgrundande kunde införas i ATP-systemet utan att det uppstod någon mer påtaglig risk för att idrottsutövarnas framtida ålderspension skulle påverkas. ATP grundades i princip på inkomster överstigande ett basbelopp under ett år, samtidigt som det i normalfallet var långt ifrån alla år som blev avgörande för ålderspensionens storlek. I det reformerade pensionssystemet, där i princip varje kronas inkomst under hela livet skulle få betydelse för det framtida pensionsutfallet, kunde däremot regeln ifrågasättas. Regeringen ansåg emellertid att ett slopande av särregeln skulle kräva särskilda överväganden bl.a. när det gällde idrottsföreningars ekonomiska situation och därutöver ställningstaganden till rimligheten av eventuella kompenserande stödformer. Frågan borde därför, i den mån så bedömdes som lämpligt, tas upp i ett annat sammanhang. Regeringen föreslog därmed att särregeln rörande ersättning till idrottsutövare skulle överföras till det reformerade pensionssystemet. Utskottet hade inte någon annan uppfattning i denna fråga (bet. 1997/98:SfU13). I proposition 2000/01:8 Ny socialavgiftslag föreslogs ingen ändring avseende undantaget för idrottsföreningar. I utskottets betänkande 2000/01:SfU5 om ny socialavgiftslag behandlades även motionsyrkanden om ett vidgat undantag. Utskottet anförde därvid att undantag från avgiftsskyldigheten riskerade att urholka pensionsskyddet och att det var viktigt att upprätthålla principen om att inkomster som grundade rätt till socialförsäkringsförmåner borde föranleda att socialavgifter erlades. Utskottet, som även erinrade om att undantaget från skyldigheten att betala arbetsgivaravgifter hade uppkommit i första hand för att förenkla möjligheten till avdrag i avgiftssammanhang för idrottsutövarnas kostnadsersättningar, kunde inte ställa sig bakom ett förslag till utvidgning av undantaget. I betänkande 2002/03:SfU1 uttalade utskottet som sin uppfattning att frågan om särregeln avseende idrottsföreningar borde övervägas i varje fall senast vid den s.k. kontrollstationen 2004 avseende frågor om medel i pensionssystemet m.m.

Utskottet finner således inte heller nu skäl till en utvidgning av det aktuella undantaget och avstyrker med det anförda motionerna Sf274, Sf333, Sk256 yrkande 3, Kr232 yrkande 9, Kr326 yrkande 2 och Kr329 yrkande 10.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf340 och avslår motionerna 2003/04:Sf327 yrkandena 1, 2 och 6 samt 2003/04:Sf397 yrkande 1.

Ställningstagande

I en frågestund i riksdagen den 13 november 2003 har statsministern till företrädare för Folkpartiet liberalerna aviserat att en parlamentarisk kommitté skall tillsättas för att utreda om en socialförsäkringsreform bör genomföras efter den modell som gjorts i pensionssystemet. Vi välkomnar en sådan översyn av socialförsäkringarna, som även har begärts i motion Sf340. Vi vill också hänvisa till att Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet i en gemensam reservation i betänkande 2003/04:FiU1 har angivit att dagens socialförsäkringssystem behöver reformeras samt vilka principer som därvid bör gälla.

Vi anser emellertid att riksdagen bör göra ett tillkännagivande till regeringen om att en parlamentarisk arbetsgrupp med företrädare för de sju riksdagspartierna bör tillsättas för att gå igenom problem kring socialförsäkringarna. Avsikten skall vara att eftersträva en samsyn kring hållbara principer för en stor socialförsäkringsreform som omfattar främst sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring.

Följande, som utförligare redovisas i motion Sf340, utgör ett bidrag till diskussionen om hur socialförsäkringarna kan utformas.

Det skall vara obligatoriska försäkringar mot inkomstbortfall som innebär en fördelning av riskkostnader. Försäkringarna skall utformas så att de främjar arbete och företagande. Det bör så långt som möjligt finnas ett direkt samband mellan inbetalda avgifter och förmåner. Det är viktigt att taket i socialförsäkringarna sätts så att det stora flertalet inkomsttagares inkomster ligger under taket. Vidare bör en övergång till "lönebasbelopp" övervägas så att taket kan räknas upp med standardhöjningen i samhället.

Kostnaderna för fördelningspolitiska inslag bör finansieras med anslag över statsbudgeten. Avgifterna skall vara oberoende av den enskilda människans risk. Försäkringarna förses med mekanismer som gör att deras finansiella stabilitet upprätthålls. De bör få buffertfonder.

De tre stora socialförsäkringssystemen – för ålderspensioner, för arbetslöshetsförsäkring och för sjukförsäkring (sjukpenning, rehabilitering och motvarigheten till förtidspension) – ges en fristående ställning med egna styrelser och redovisas vid sidan av statsbudgeten.

2. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf397 yrkande 1 och avslår motionerna 2003/04:Sf327 yrkandena 1, 2 och 6 samt 2003/04:Sf340.

Ställningstagande

Statsministern har aviserat att en parlamentarisk kommitté skall tillsättas för att utreda om en socialförsäkringsreform bör genomföras efter den modell som gjorts i pensionssystemet. Vi välkomnar en sådan översyn av socialförsäkringarna. Vi vill också hänvisa till att Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet i en gemensam reservation i betänkande 2003/04:FiU1 har angivit att dagens socialförsäkringssystem behöver reformeras samt vilka principer som därvid bör gälla.

Vi anser att riksdagen nu bör uttala följande principer som i enlighet härmed bör gälla för socialförsäkringssystemets utformning.

Huvudtanken är att ett statligt generellt system bäst försäkrar människor mot vissa mer eller mindre påverkbara inkomstbortfall men att dessa system även bör ge utrymme för egna lösningar och personligt ansvarstagande. Detta gäller i första hand vid sjukdom, arbetslöshet, barnafödande och pension. Med undantag för pensionssystemet är dagens socialförsäkringar dock varken särskilt robusta, överskådliga eller träffsäkra och behöver därför reformeras.

I ett kortare perspektiv bör socialförsäkringarna, utöver pensionssystemet, renodlas och samordnas. Ett bättre samband mellan avgifter och förmåner måste upprättas genom någon form av löne- och avgiftsväxling då det är fråga om att försäkra ett inkomstbortfall. I ett längre perspektiv är det önskvärt att hela skatte-, avgifts- och transfereringssystemet effektiviseras. Därtill bör även incitamenten för enskilda individer förbättras vid givna förmåner. Därigenom skulle den svenska ekonomiska tillväxtkraften stärkas. Reformerna kan genomföras utan att den offentliga sektorns omfördelande funktion behöver ändras.

3. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1, motiveringen)

av Kalle Larsson (v).

Ställningstagande

Jag anser att näst sista stycket under Utskottets ställningstagande i avsnittet Allmänna principer för socialförsäkringarna borde ha följande lydelse:

Statsministern har i frågestund i riksdagen den 13 november 2003 aviserat en kommande översyn av socialförsäkringssystemen. Vi anser inte att det finns något skäl för en översyn med den utgångspunkt som föreslagits. En sådan privatisering av socialförsäkringarna skulle hota den generella välfärdens grundtanke, där skyddet vid sjukdom, föräldraskap och arbetslöshet är skattefinansierat och omfattar alla. Socialförsäkringarna bör även fortsättningsvis vara allmänna och obligatoriska försäkringar som finansieras solidariskt med socialavgifter och allmänna skattemedel. Endast genom en skattefinansierad välfärd uppnås nödvändiga omfördelade effekter så att tillgången till social trygghet inte skall vara beroende av kön, hälsa eller ekonomiska resurser. Vi motsätter oss särskilt att översynen avses ske efter den modell som gjorts i pensionssystemet, en modell som enligt vår mening varit odemokratisk och sluten och lett till ett ojämlikt och orättvist pensionssystem. Att använda pensionssystemet som modell skulle också innebära att sänkningar av ersättningsnivåerna kan komma till stånd utan politiska ställningstaganden. En översyn med utgångspunkten att ersätta stora delar av dagens system med avtalsförsäkringar och privata försäkringar skulle missgynna låginkomsttagare, kvinnor och personer med dålig hälsa och riskerar därmed att allvarligt hota solidariteten och sammanhållningen i samhället. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf327 yrkandena 1, 2 och 6, Sf340 och Sf397 yrkande 1.

4. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 4. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf327 yrkandena 1, 2 och 6 samt avslår motionerna 2003/04:Sf340 och 2003/04:Sf397 yrkande 1.

Ställningstagande

Statsministern har aviserat att en parlamentarisk kommitté skall tillsättas för att utreda om en socialförsäkringsreform bör genomföras efter den modell som gjorts i pensionssystemet. Vi välkomnar en sådan översyn av socialförsäkringarna, som även har begärts i motion Sf327. Vi vill också hänvisa till att Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet i en ge-

mensam reservation i betänkande 2003/04:FiU1 har angivit att dagens socialförsäkringssystem behöver reformeras samt vilka principer som därvid bör gälla.

Vi anser emellertid att riksdagen bör göra ett tillkännagivande till regeringen om att en parlamentarisk utredning om de ekonomiska trygghetssystemen bör tillsättas. Socialförsäkringarna är inte anpassade efter dagens anställnings- och sysselsättningsformer. Många står utanför dagens socialförsäkringssystem. De som inte kommit in på arbetsmarknaden har vare sig rätt till sjukpenning, a-kassa eller tjänstepension. För att ett framtida ekonomiskt trygghetssystem skall vara långsiktigt hållbart är det viktigt att det stöds av en bred politisk majoritet, i likhet med den överenskommelse som ingicks i samband med reformeringen av pensionssystemet.

Riksdagen bör också göra ett uttalande om att följande principer bör gälla för det framtida ekonomiska trygghetssystemet.

Trygghetssystemet skall vara långsiktigt hållbart och klara svängningar i konjunkturen liksom förändringar i demografin. Det skall syfta till att hjälpa människor, som på grund av sjukdom eller arbetslöshet förlorar sin arbetsinkomst, tillbaka till arbetslivet. Genom att renodla trygghetssystemets olika ersättningsnivåer och skapa ett enhetligt system blir det också mer förutsägbart såväl för den enskilde som för staten.

Alla människor skall garanteras en ekonomisk grundtrygghet. Människor måste kunna lita på systemet och samtidigt kunna påverka sin egen situation genom aktivitet. Riskerna måste spridas så att människor kan delta på lika villkor. Inom systemet skall kunna ske en rimlig omfördelning mellan individer men också över livet.

Både rättvisa och effektivitet talar för införandet av en samordnad arbetslivsförsäkring, där sjukförsäkring, arbetsskadeförsäkring och arbetslöshetsförsäkring ingår och där ersättningsnivåerna harmoniseras och myndighetsstrukturerna slås ihop.

5. Ökande privata försäkringar (punkt 2)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf242 yrkande 1.

Ställningstagande

Det finns utvecklingstendenser som kan hota legitimiteten och de grundläggande principerna för socialförsäkringssystemet. Sedan ett antal år tillbaka växer inslagen av privata försäkringar på socialpolitikens område. Som exempel kan nämnas en snabbt växande andel privata sjukvårdsförsäkringar. Det finns också andra, mer kollektiva former, av privata sjukförsäkringar.

Dessutom har från regeringshåll förts fram idéer om att låta den privata trafikförsäkringen ta över den allmänna sjukförsäkringens åtaganden vid trafikskador.

Det är nödvändigt att regeringen låter utreda och belysa riskerna med en fortsatt framväxt av olika typer av privatiserade försäkringar på detta område. En sådan utredning bör också innefatta förslag till åtgärder ägnade att förbättra de offentliga socialförsäkringarna vad avser ersättningsnivåer, tak, fler steg i sjukpenningen och andra tänkbara åtgärder så att intresset för privata försäkringar minskar.

6. Utlandsstuderandes försäkringstillhörighet (punkt 3)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf285 och avslår motion 2003/04:Sf362.

Ställningstagande

En översyn bör göras av reglerna för det sociala skyddet för medföljande till utländska studenter och forskare. Problemen gäller särskilt personer från länder utanför EU. De medföljande får inte arbeta i Sverige och varken den studerande/forskaren eller familjen anses bosatta här i landet. Det gäller även en anhörig som lyckas få arbete och arbetstillstånd.

7. Gränshinder i Norden (punkt 4)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 7. Riksdagen bifaller därmed delvis motion 2003/04:Sf324 yrkande 1 och avslår motionerna 2003/04:Sf284, 2003/04:Sf324 yrkande 2 samt 2003/04: A240 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

En viktig aspekt när det gäller arbetskraftens rörlighet i Öresundsregionen är att en icke EU-medborgare, även om han eller hon är varaktigt bosatt i ett av länderna, inte kan ta arbete i det andra landet annat än om personen tillhör en bristyrkesgrupp. Vi anser att dessa regler bör ändras.

8. Bruttoinkomst som beräkningsgrund för egenföretagare (punkt 6)

av Bo Könberg (fp), Anita Sidén (m), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c) och Anna Lilliehöök (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 8. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Sf234 yrkande 1, 2003/04:N329 yrkande 12 i denna del och 2003/04:N411 yrkande 2 i denna del.

Ställningstagande

Det finns stora brister i det sociala trygghetssystemet för egenföretagare. När egenföretagaren är sjuk eller föräldraledig kan företaget tillfälligt behöva vara stängt med bortfall av inkomster som följd. Samtidigt riskeras ett mer långsiktigt inkomstbortfall genom att kunderna söker sig till andra företag. Detta är särskilt känsligt för de företag som verkar inom tjänstesektorn där lager inte kan byggas upp som buffert och där det kan vara svårt att ersätta företagaren med en vikarie. Ett sätt att lösa detta redovisas t.ex. i motion Sf234 yrkande 1. Förslaget innebär att beräkning av SGI ger egenföretagare en inkomstrygghet som är likvärdig den som gäller för löntagare. Beräkningen av SGI bör utgå från taxerad inkomst justerad för resultatreglerande poster. Därefter bör den framräknade inkomsten korrigeras för skäliga fasta kostnader i form av lokaler, räntor m.m.

9. SGI och sexmånadersgränsen för egenföretagare m.fl. (punkt 7)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 9. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf234 yrkande 3.

Ställningstagande

Enligt RFV:s föreskrifter skall vid beräkning av SGI endast beaktas sådan inkomst som en försäkrad kan antas komma att ha av eget arbete under minst sex månader i följd. Det innebär att egenföretagare och/eller tillfälligt anställda kan nekas sjukpenning på grund av att deras uppdrag inte är tillräckligt långa. Vi anser att denna begränsning bör tas bort så att egenföretagare och visstidsanställda inte riskerar att stå utan inkomstbortfallsförsäkring i händelse av sjukdom eller föräldraskap.

10. Tillfällig föräldrapenning för egenföretagare (punkt 9)

av Bo Könberg (fp), Anita Sidén (m), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c) och Anna Lilliehöök (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 10. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Sf234 yrkande 2, 2003/04:Sf385, 2003/04:N329 yrkande 12 i denna del, 2003/04:N411 yrkande 2 i denna del och 2003/04:A307 yrkande 18.

Ställningstagande

För egenföretagare beräknas den tillfälliga föräldrapenningen så att årsinkomsten fördelas på årets alla dagar, dvs. även på helgdagar eller andra lediga dagar. Ersättningen betalas däremot bara ut för de dagar föräldern skulle ha arbetat. Det innebär att egenföretagaren får lägre ersättning än anställda när han eller hon är hemma och tar hand om sjuka barn. Reglerna i föräldraförsäkringen behöver därför ändras så att egenföretagare får rätt till ersättning vid tillfällig föräldraledighet på samma villkor som anställda.

11. Makars SGI (punkt 10)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 11. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf235.

Ställningstagande

Det finns regler som diskriminerar närstående till företagare. Ett exempel är att en kvinna som deklarerat hälften av inkomsterna från ett lantbruk kan få lägre SGI och därmed lägre föräldrapenning om maken gjort skattemässiga avsättningar. SGI:n beräknas nämligen med utgångspunkt i den sammanlagda deklarerade inkomsten, varefter den delas lika mellan makarna. Alla sådana diskriminerande regler bör slopas.

12. Konstnärers socialförsäkringskydd (punkt 11)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 12. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Kr254 yrkande 8

och avslår motionerna 2002/03:Kr264 yrkande 14 samt 2003/04:Kr254 yrkandena 9 och 14 .

Ställningstagande

Villkoren för de professionella konstnärerna att kunna basera sin försörjning och inbetalning till socialförsäkringssystemet på ersättning för utfört arbete måste förbättras och underlättas. Det karakteristiska för konstnärstrycket är att det tar lång tid att etablera sig som konstnär och att inkomsterna är ojämna över tiden. För konstnärerna behövs därför mer individanpassade socialförsäkringssystem.

13. Studiesociala utredningen (punkt 12)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 13. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Ub513 yrkande 1 samt 2003/04:Ub516 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2003/04:Ub390 yrkandena 10 och 24 samt 2003/04:Ub463.

Ställningstagande

Det är nödvändigt att studenternas sociala situation snarast förbättras. Det gäller t.ex. möjligheterna att kombinera föräldraskap och studier samt att ha en ekonomisk trygghet under sommaruppehållen. Det nuvarande systemet ger i dag också problem vid sjukdom eller skada i samband med studier. Även den övre åldersgränsen för bostadsbidrag liksom inkomstprövningen bör förändras.

Den studiesociala utredningen har enligt sina direktiv rätt att lägga förslag till förändringar endast i mycket begränsad omfattning. Därmed fördröjs reformarbetet som syftar till att hjälpa utsatta studenter. Regeringen borde ha tagit ett helhetsgrepp på det studiesociala trygghetssystemet. En parlamentarisk utredning bör tillsättas som ser över och föreslår ett nytt studiemedelssystem och där de sociala konsekvenserna för studenterna särskilt beaktas.

14. Studiesociala utredningen (punkt 12)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 14. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Ub390 yrkandena 10 och 24 samt avslår motionerna 2003/04:Ub463, 2003/04:Ub513 yrkande 1 samt 2003/04:Ub516 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

När regeringen nu äntligen har tillsatt en studiesocial utredning är uppdraget tyvärr begränsat till en analys av den ekonomiska och sociala situationen för studerande. Eftersom regeringen anser att grundstrukturerna för de olika socialförsäkringssystemen skall ligga fast finns det inget som talar för att studenterna verkligen kommer att få ta del av trygghetssystemen. Regeringen bör därför tillsätta en ny studiesocial utredning som är parlamentariskt sammansatt och där studenterna ges ordentlig representation.

15. Postdoktorala studier (punkt 13)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 15. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Sf232 och 2003/04:Ub385 yrkande 8.

Ställningstagande

Postdoktoral forskning, s.k. postdoc, finansieras ofta med stipendier och dessa är inte sjukpenninggrundande. Detta får effekter särskilt för föräldrapenningförmånerna på grund av föräldraförsäkringens 240-dagarsvillkor. Postdoktorala forskare som är anställda inom EU/EES-området kan lägga till arbetsdagar utomlands för att uppfylla kvalifikationsvillkoret. Det gäller dock inte vid anställning utanför EU/EES-området.

Vi anser att en översyn bör göras av de studiesociala förhållandena för postdoc.

16. Studier och deltidssjukskrivning (punkt 14)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 16. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Sf205 och 2003/04:Sf256 samt avslår motion 2003/04:Sf290.

Ställningstagande

Med dagens regler för sjukpenning och studiestöd går det inte att kombinera studier med deltidssjukskrivning. Det är angeläget att reglerna förändras så att detta blir möjligt, inte minst med hänsyn till att den nuvarande ordningen kan vara ett hinder för rehabilitering.

17. Mål för ökad hälsa i arbetslivet (punkt 15)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 17. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf289 yrkande 2 och avslår motionerna 2003/04:Sf327 yrkande 4 och 2003/04:Sf358 yrkande 5.

Ställningstagande

Regeringen har övertagit flera moderata förslag för att stoppa de kraftigt ökade sjukskrivningstalen. Detta är positivt men det krävs också att åtgärderna följs upp i praktiken och att lagens regler följs. Det krävs betydligt mer för att nå målet med halverad sjukskrivning fram till år 2008. Bland annat anser vi att sjukskrivningsprocessen behöver stramas upp genom ett förbättrat sjukdomsbegrepp. En flexibla sjukskrivning med delvis sjukskrivning och sjukskrivning från arbetsuppgifter behövs även.. Utbildningen i försäkringsmedicin behöver förstärkas. Tillgången till vård måste förbättras bl.a. genom införande av en obligatorisk och offentligt finansierad hälsoförsäkring med en nationell vårdgaranti, som bör vara fullt genomförd inom två år. Tillgången till rehabilitering behöver förbättras. Försäkringskassan bör ges ansvaret för att rehabiliteringsutredning initieras och kommer till stånd samt ges mer resurser. Självrisken i sjukförsäkringen måste höjas genom sänkta ersättningsnivåer och en ytterligare karensdag den åttonde sjukdagen. Den sjukpenninggrundande inkomsten bör även beräknas på de senaste två årens inkomst. Vi anser inte att försäkringskassan inom ett år som regel skall utreda om sjukpenning kan bytas mot aktivitets- eller sjukersättning. I stället skall sjukpenningens ersättningsnivå sänkas. Fusk, missbruk och överutnyttjande måste motarbetas genom tydligare regler, information och kontroll. Den tredje sjuklöneveckan, som bl.a. motverkar nyanställningar, måste slopas. Regeringen bör även utreda alternativ till den offentliga sjukförsäkringen, bl.a. om företag skall kunna få träda ut ur den offentliga försäkringen om de erbjuder lika bra villkor som den allmänna försäkringen eller om ett system med friskpeng bör införas. För att vända utvecklingen vad gäller sjukskrivningar och aktivitets- och sjukersättningar krävs en arbetsmarknad som är mer rörlig och tillgänglig för alla som vill arbeta och där det alltid lönar sig att arbeta. Vi anser även att det behövs en ordentlig analys av bakomliggande faktorer hos de personer som är långtidsfriska. Med en samlad kunskap om vilka faktorer som sammantaget gör att människor både känner sig friskare och har ett "friskt" förhållningssätt till sjukdom, arbete och arbetsliv kan man genomföra de olika förändringar i samhället som behövs, både vad gäller lag- och strukturförändringar.

18. Mål för ökad hälsa i arbetslivet (punkt 15)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 18. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf358 yrkande 5 och avslår motionerna 2003/04:Sf289 yrkande 2 samt 2003/04:Sf327 yrkande 4.

Ställningstagande

Sjuk- och aktivitetsersättning omfattar nu 502 300 personer. Det är 19 400 personer eller 4,0 % fler än för ett år sedan. Hittills i år har det tillkommit 61 000 nya försäkrade i sjuk- och aktivitetsersättning, vilket i stort motsvarar nivån för samma period förra året.

Risken för att människor blir avförda för gott från arbetslivet har ökat genom regeringens målformulering kring antalet nya sjuk- och aktivitetsersättningar. Att minska antalet sjukskrivna personer med hjälp av en alltför lättvindig "pensionering" kan uppfattas som en bekväm väg att slippa från både förvaltningsmässiga och personliga problem. Målet bör i stället vara att antalet nya längre sjukskrivningar skall minska och att det sammanlagda antalet personer som under längre tid – förslagsvis mer än sex månader – uppbär sjukpenning, sjukersättning och "närbesläktade" förmåner skall hållas nere. Hälsan ökar inte och ohälsan minskar inte av att människor flyttas från ersättning för tillfällig arbetsoförmåga till ersättning för varaktig arbetsoförmåga. En ändring av målet bör därför ske.

19. Mål för ökad hälsa i arbetslivet (punkt 15)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 19. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf327 yrkande 4 och avslår motionerna 2003/04:Sf289 yrkande 2 samt 2003/04:Sf358 yrkande 5.

Ställningstagande

Utgiftsökningen inom sjukförsäkringen måste brytas. Målsättningen att halvera sjukfrånvaron fram till 2008 är inte tillräcklig utan måste kompletteras med delmål som innebär att sjukskrivningarna skall minska med 10 % till budgetåret 2004 och med 30 % till budgetåret 2006.

20. Orsaker till ohälsan (punkt 16)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 20. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf289 yrkande 1 och avslår motionerna 2003/04:Sf287, 2003/04:Sf358 yrkande 15 samt 2003/04:Sf397 yrkande 6.

Ställningstagande

Den dubbling av sjuktagen som skett sedan 1997 beror enligt vår mening inte på att Sverige har en sämre arbetsmiljö än andra länder. Arbetsgivarna saknar inte heller incitament att minska sjukfrånvaron. Sjukskrivningar för med sig en rad andra kostnader än sjuklön, t.ex. produktionsbortfall och sjukpenning enligt kollektivavtal. Noterbart är att sjuktagen är extra höga i den offentliga sektorn. För att förklara de ökade sjuktagen måste man vidga perspektivet till faktorer utanför arbetslivet och till en ändrad inställning till sjukskrivning, t.ex. till att det finns personer som är sjukskrivna trots att de har arbetsförmåga och till att sjukpenning och sjukersättning beviljas av arbetsmarknadsskäl. Sjukskrivning har blivit det enda andningshållet för många människor när de samlade livsvillkoren är för betungande. Många har inte råd att anpassa arbetstiden efter livssituationen, t.ex. genom att vara ledig en extra dag. En viktig orsak är troligen att rörligheten på arbetsmarknaden är för låg. Bristande tillgänglighet till vård och rehabilitering leder till långa sjukskrivningsperioder i väntan på vård och behandling. Attityden till hälsa, ohälsa och sjukskrivning har ändrats hos allmänheten och läkarkåren, och det kan ofta bli patientens önskan som avgör om sjukskrivning skall komma till stånd. Forskningen visar att det finns ett tydligt samband mellan villkoren i sjukförsäkringen och sjukskrivningarnas omfattning. Sjukfrånvaron började att öka när ersättningsnivån i sjukförsäkringen höjdes från 75 % till 80 %. Sedan dess har sjukfrånvaron fördubblats.

21. Orsaker till ohälsan (punkt 16)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 21. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf358 yrkande 15 och avslår motionerna 2003/04:Sf287, 2003/04:Sf289 yrkande 1 samt 2003/04:Sf397 yrkande 6.

Ställningstagande

För att i tid se de stora framtida hoten mot välfärden är det viktigt att se med vilken tyngd sjuklighet och dödlighet påverkas av olika sjukdomar och skadeorsaker. Det är där en allvarlig brist att statistiken över vilka sjukdomar som ligger bakom sjukskrivningar och sjukpensioneringar har en för svenska förhållanden ovanligt låg kvalitet. Bristen i statistiken gör att inte minst de allvarliga försämringar av kvinnors hälsotillstånd som tycks ha skett i vissa åldersgrupper under senare år blir otillräckligt uppmärksammade och orsakssammanhangen otillräckligt klarlagda.

22. Orsaker till ohälsan (punkt 16)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 22. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf397 yrkande 6 och avslår motionerna 2003/04:Sf287, 2003/04:Sf289 yrkande 1 samt 2003/04:Sf358 yrkande 15.

Ställningstagande

Det finns inga enkla förklaringar till att ohälsotalen ökat så dramatiskt sedan 1997 utan orsakerna är komplexa. När man läser regeringens texter och lyssnar på debatter slås man av hur dogmatiskt regeringen ser på orsakerna till sjukfrånvaron. Arbetsplatsens beskaffenhet och arbetsmiljön verkar vara de enda faktorer som påverkar människor att må dåligt och sjukskriva sig. Utan att förringa arbetsplatsens betydelse i sammanhanget finns det ett flertal orsaker till den ökade sjukfrånvaron. Människors svårigheter att få hela livspusslet att gå ihop torde skapa en betydande del av ohälsan. Utformningen av familje-, social-, folkhälso-, skatte- och jämställdhetspolitiken har stor betydelse för möjligheterna att komma till rätta med ohälsan. Ohälsan både i och utanför arbetslivet måste bekämpas genom att stärka den enskilda människans känsla av värde, inflytande och egenmakt. Hälsa handlar om att få leva ett så friskt liv som möjligt utifrån sina egna förutsättningar. Svårigheter att få tillräckligt med tid för barn, familj, sig själv, släkt och vänner skapar den stress, känsla av otillräcklighet, ensamhet och trötthet som så många känner. Grundtryggheten och hälsan hos barn och vuxna har därmed blivit mindre. De växande ohälsotalen kräver således ett helhetsgrepp.

23. Sjukpenning vid skönhetsoperationer m.m. (punkt 19)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 23. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:So416 yrkande 2 och avslår motionerna 2003/04:Sf237 samt 2003/04:Sf262.

Ställningstagande

Plastikkirurgin är en växande verksamhet och Svensk Förening för Estetisk Plastikkirurgi uppskattar antalet operationer till mellan 10 000 och 15 000 per år. Den accelererande intimkirurgin på estetisk grund, som berör både kvinnor och män, är en tragisk utveckling som beskriver de krav som ställs på människor att vara ”perfekta”. Detta är en folkhälsofråga eftersom dessa operationer dels inte är riskfria, dels oftast inte leder till den lycka som den enskilde velat uppnå, dels förvränger synen på bl.a. sexualiteten. Riksförsäkringsverket bör få i uppdrag att analysera sjukskrivningsfrekvensen i anslutning till estetisk intimkirurgi.

24. Steglös ersättningsnivå (punkt 21)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 24. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf397 yrkande 22 och avslår motionerna 2003/04:Sf207, 2003/04:Sf223 samt 2003/04:Sf228.

Ställningstagande

Det är viktigt att man fokuserar på individens arbetsförmåga hellre än arbetsoförmåga. Det är därför bra med en utgångspunkt inom sjukskrivningsprocessen som i större utsträckning handlar om möjlighet till deltidssjukskrivning. För att ytterligare stärka detta synsätt och samtidigt ge ökade individuella möjligheter bör de fasta stegen som i dag är i sjukpenningen slopas. En person som i dag arbetar 50 % och får sjukpenning med 50 % kan inte öka sin arbetsinsats med 10 % även om detta enligt dennes läkare skulle vara möjligt. Dagens system tar inte hänsyn till den individuella förmågan. Nuvarande system uppmuntrar således inte till ökad arbetsinsats om det inte ryms inom ramen för de fasta stegen. Detta är helt fel. Av detta skäl bör det göras möjligt att ha en ersättning med en individanpassad procentsats mellan 25 och 100 %.

25. Karensdag (punkt 22)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 25. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Sf312 och 2003/04:Sf397 yrkande 27.

Ställningstagande

Självrisk i form av nuvarande karensdagsbestämmelse medför att många anställda missgynnas. Det gäller deltidsarbetande, skiftarbetande, timanställda samt arbetstagare med mer än en arbetsgivare, vilka sistnämnda i praktiken kan få flera karensdagar. Regeringen har för ett år sedan aviserat att en teknisk översyn skall göras och att man avser att återkomma till riksdagen med en proposition i denna fråga. Någon sådan har ännu inte lagts fram. Riksdagen bör därför uppmana regeringen att återkomma med förslag härom.

26. Övriga sjukpenningfrågor (punkt 23)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 26. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf397 yrkandena 20 och 21 samt avslår motionerna 2003/04:Sf345, 2003/04:Sf355 yrkande 2 och 2003/04:Sf374.

Ställningstagande

Det överutnyttjande av sjukförsäkringen som kan betecknas som fusk av den art som bör leda till åtal torde vara begränsat. Att de dramatiskt ökade sjukskrivningstalen till stor del dock beror på en förskjutning av attityderna till sjukförsäkringen torde stå klart för de flesta. Olika undersökningar pekar på en sådan förskjutning. Många anser det vara fullt legitimt att sjukanmäla sig även om man inte är sjuk i medicinsk mening. Detta kan delvis bero på bristande kunskaper om syftet med sjukförsäkringen. Det som är tänkt att vara en sjukförsäkring har i mångas medvetande kommit att betraktas som en inkomstbortfallsförsäkring. Det förekommer också att sjukskrivning, eller ibland hot om detta, tillgrips som ett sätt att uttrycka missnöje med olika förhållanden på arbetsplatsen. Attitydfrågorna måste tas på stort allvar i debatten utan att detta leder till att drabbade människor skuldbeläggs. Upplysning om sjukförsäkringens syfte är därför viktig.

Läkarnas roll i sjukskrivningsprocessen är av största betydelse. Såväl för individen som med tanke på samhällets kostnader är det mycket viktigt att

precisionen ökar i sjukskrivningsprocessen, detta inte minst för att den enskilde skall få den adekvata behandling och rehabilitering som främjar en snabb återgång till arbetslivet.

Varje läkare måste vara medveten om att en sjukskrivning innebär utfärdande av en ”check” som arbetsgivaren och senare statskassan bekostar, och således bidrar till de utgifter för ohälsan som redan i dag är så höga att de hotar andra välfärdssystem. Riksrevisionsverket har efterlyst en tydligare koppling mellan läkarnas sjukskrivning och kostnadsansvaret.

Läkaren måste vidare från ett helhetsperspektiv bedöma den sammantagna och långsiktiga konsekvensen av att ta en person ur arbetslivet. Varje sjukskrivning rymmer nämligen en inneboende risk för isolering och passivisering. Sjukskrivningar med slentrianmässiga och oprecisa diagnoser som smärta och ryggbesvär måste undvikas. Vidare måste den intygslämnande läkaren så långt möjligt undvika heltidssjukskrivning och i stället ta vara på personens arbetsförmåga även om den är begränsad. Detta skulle underlättas om den intygslämnande läkaren hade kontakt med patientens arbetsgivare för att se om alternativt arbete kan utföras – för att slippa den passivisering som en sjukskrivning kan innebära.

27. Arbetsgivarnas kostnadsansvar (punkt 24)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 27. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf289 yrkandena 10, 17 och 21 samt avslår motionerna 2003/04:Sf227, 2003/04:Sf240 och 2003/04:Sf381.

Ställningstagande

En sak som sällan diskuteras är att även höjda ersättningsnivåer som förhandlas fram i avtal på arbetsmarknaden kan påverka sjukskrivningsbenägenheten. Den mindre kostnaden för frivilligt höjda ersättningsnivåer faller på arbetsgivarna, medan den större kostnaden för eventuellt förändrad användning av sjukpenningen när den enskildes självrisk sänks faller på staten. Vi anser att en regel bör övervägas som innebär att avtal om ersättningar utöver en viss nivå skall medföra att arbetsgivaren får betala hela sjukpenningkostnaden.

Regeringen räknar med att förlängningen av sjuklöneperioden skall öka incitamenten för arbetsgivare att hålla de anställda friska. Vi vill framhålla att de arbetsgivare för vilka behovet borde vara störst att påverka, dvs. kommunerna, skyddas från de ökade incitamenten genom särskilda statsbidrag

Vi anser även att regeringen måste låta utreda förslag om förändrad sjukförsäkring från Svenskt Näringsliv, Reforminstitutet och Företagarna. De

olika förslagen avser privat försäkring genom arbetsgivaren, s.k. friskpeng, respektive sjuklöneansvar som varierar efter antalet anställda på företaget.

28. Kvinnoperspektiv i folkhälsoarbetet (punkt 25)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 28. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf327 yrkande 5.

Ställningstagande

Kunskapen är sämre vad gäller prevention, rehabilitering och behandling av kvinnors ohälsa, och detta kan bidra till utslagning eller längre sjukskrivningar än vad som annars skulle behövas. Analyser av och forskning kring hälso-utvecklingen har ofta begränsats till specifika kvinnsjukdomar och psykiska problem. Folkhälsoarbetet måste vidgas för att belysa kvinnors situation ur andra perspektiv. Regeringen bör återkomma med förslag om detta.

29. Rehabiliteringsbegreppet (punkt 27)

av Sven Brus (kd) och Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 29. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Sf220 och 2003/04:Sf258.

Ställningstagande

I dag är olikheterna stora runt om i landet vad gäller både ekonomiska resurser för rehabilitering och utbud av rehabiliteringsinsatser. De som i dag står utanför eller bedöms ha små möjligheter att återvända till arbetsmarknaden skall ha samma rätt till insatser som övriga medborgare. Det är därför angeläget att rehabiliteringsbegreppet ges en definition som innefattar både social, medicinsk och arbetslivsinriktad rehabilitering.

Rehabilitering måste också ses i ett livslångt perspektiv och inte bara som en insats för yrkesverksamma eller dem som kan rehabiliteras tillbaka till yrkeslivet. Av det följer att rehabiliteringen efter fyllda 65 år inte automatiskt kan hänskjutas till ett normalt åldrande och bli en geriatrisk fråga. Det finns stora samhällsekonomiska vinster att göra, t.ex. i form av ett minskat behov av läkarkontakt, mediciner, hjälpmedel etc., genom att satsa på en kontinuerlig rehabilitering i livets alla skeenden. De vinster som ligger i den enskildes livskvalitet är då inte inräknade.

30. Rehabiliteringsfrågor i övrigt (punkt 28)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 30. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Sf260 och 2003/04:So409 yrkande 5 samt avslår motionerna 2003/04:Sf203, 2003/04:Sf204, 2003/04:Sf238, 2003/04:Sf250, 2003/04:Sf270 2003/04:Sf330, 2003/04:Sf335, 2003/04:Sf355 yrkandena 6 och 7, 2003/04:Sf361, 2003/04:Sf370, 2003/04:Sf376, 2003/04:Sf377, 2003/04:Sf399 yrkandena 1 och 2, 2003/04:So212 samt 2003/04:So644 yrkande 2.

Ställningstagande

Det är vanligtvis mycket billigare att erbjuda vård och rehabilitering omedelbart än att låta människor vänta. Ofta utförs dock inte ens rehabiliteringsåtgärder, som – förutom den humanitära vinsten – skulle ge positiva samhällsekonomiska effekter. Det kan bero på att åtgärden medför en merkostnad för en huvudman, medan vinsten görs hos en annan.

Landstingssektorn visar i dag ett betydande underskott. En redan i utgångsläget dåligt utbyggd rehabilitering riskerar i det läget att försämrats, i synnerhet så länge sjukskrivningarna inte kostar landstingen något. Vi anser därför att det är angeläget att skapa bättre incitament för alla aktörer att utnyttja de gemensamma resurserna optimalt. Ett viktigt led i detta är att ge försäkringskassan rätt att finansiera medicinsk rehabilitering för den försäkrade där den snabbast finns att tillgå. Det skulle medföra ett bättre utnyttjande av de samlade resurserna och öka möjligheterna att tillhandahålla den vård som medborgarna har rätt till samt även ge möjligheter till att mer aktivt lyfta fram de långtidssjukas behov.

31. Rehabiliteringsfrågor i övrigt (punkt 28)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 31. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf270 och avslår motionerna 2003/04:Sf203, 2003/04:Sf204, 2003/04:Sf238, 2003/04:Sf250, 2003/04:Sf260, 2003/04:Sf330, 2003/04:Sf335, 2003/04:Sf355 yrkandena 6 och 7, 2003/04:Sf361, 2003/04:Sf370, 2003/04:Sf376, 2003/04:Sf377, 2003/04:Sf399 yrkandena 1 och 2, 2003/04:So212, 2003/04:So409 yrkande 5 samt 2003/04:So644 yrkande 2.

Ställningstagande

Larmrapporterna om stress och utbrändhet duggar tätt. Helt nyligen visade en forskningsrapport att stressade kvinnor i betydligt högre utsträckning drabbas av bröstcancer. Varje dag dyker rapporter upp om alltför höga stressnivåer och om ökade sjukskrivningar. Varje vecka möter vården drabbade människor som söker hjälp för att förstå sina symptom eller som är förtvivlade för att de inte längre klarar sina jobb. Fackliga företrädare och chefer undrar hur de skall hantera personal som drabbats av utbrändhet, samtidigt som de har svårigheter att klara sin egen stress. Följderna av långvarig stress blir alltmer uppenbara.

För att få en överblick över problematiken och för att kunna komma med riktiga åtgärder behöver man föra samman dem som har kunskap från olika håll i en delegation mot stress och utbrändhet. Att sammanföra forskares och praktikers vetande leder en bra bit på vägen för beslutsfattare. Man behöver också sammanföra erfarenheter från olika håll och systematisera dem, inte minst goda exempel på hälsobefrämjande processer och initiativ som givit goda resultat.

32. Närståendepenning (punkt 29)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 32. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:So505 yrkande 3.

Ställningstagande

Anhöriga utför viktiga insatser inom vård och omsorg, t.ex. genom att vårda en svårt sjuk närstående. Reglerna för rätt till närståendepenning är dock alltför snäva. Vi anser dels att ersättning bör kunna utges även i situationer då den närstående inte är fullt så allvarligt sjuk som dagens regler kräver, dels att den berättigade kretsen bör vidgas. Regeringen bör snarast återkomma med förslag härom.

33. Åtgärder för återgång i arbete vid aktivitets- och sjukersättning (punkt 30)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 30 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 33. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf397 yrkande 25.

Ställningstagande

Personer med sjukersättning som skall återgå i arbete eller vill utnyttja vilanderegeln för att återgå i arbete har inte rätt till arbetslöshetsersättning eftersom de saknar anställning. För dem som således ställer sig till arbetsmarknadens förfogande men inte omedelbart får ett arbete måste därför lösningar tas fram.

34. Vilande aktivitets- och sjukersättning vid studier (punkt 32)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 32 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 34. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf397 yrkande 24.

Ställningstagande

Regeringen förklarade i budgetpropositionen för 2003 att man avsåg att återkomma med ett förslag om vilande sjuk- eller aktivitetsersättning vid studier. Något sådant förslag har ännu inte lagts fram för riksdagen. Enligt vår uppfattning bör vilanderegler införas även för studier, och regeringen bör därför återkomma med förslag härom.

35. Flexibel aktivitets- och sjukersättning (punkt 33)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 33 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 35. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf327 yrkande 18.

Ställningstagande

Ett problem för personer med aktivitets- eller sjukersättning som försöker återvända till arbetslivet på deltid är att ersättningen enbart kan beviljas med motsvarande 25, 50 eller 75 %. Det kan medföra kraftiga marginaleffekter och därigenom instängningseffekter. Sjuk- och aktivitetsersättningen bör därför kunna beviljas på ett mer flexibelt sätt.

36. Övriga frågor om aktivitets- och sjukersättning (punkt 37)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 37 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 36. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf289 yrkande 15 och avslår motionerna 2003/04:Sf355 yrkande 8 samt 2003/04:Sf397 yrkande 23.

Ställningstagande

Det är många unga människor med arbetshandikapp som beviljas aktivitetsersättning fastän de egentligen både vill och kan arbeta. Detta är inte acceptabelt. Alla som kan och vill arbeta skall få möjlighet att göra detta utifrån sina förutsättningar.

Vi anser att regelverk och föreskrifter måste tydliggöra vem som anses vara arbetshandikappad och därmed i behov av stöd. De som är arbetshandikappade skall ges ett fullgott stöd. De som inte är arbetshandikappade skall inte kunna komma i fråga för anställning inom verksamheter som exempelvis Samhall.

37. Övriga frågor om aktivitets- och sjukersättning (punkt 37)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 37 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 37. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf397 yrkande 23 och avslår motionerna 2003/04:Sf289 yrkande 15 samt 2003/04:Sf355 yrkande 8.

Ställningstagande

För de arbetsgivare som vill anställa en person med vilande sjuk- eller aktivitetsersättning finns det inget skydd om eventuella sjuklönekostnader uppkommer. Detta kan medföra att arbetsgivare tvekar att anställa dessa personer. Den förlängda sjuklöneperioden som regeringen har infört riskerar således att leda till att utnyttjandet av vilandereglerna i praktiken försvåras ytterligare.

38. Handikappersättning (punkt 38)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 38 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 38. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Sf217, 2003/04:Sf273 och 2003/04:So642 yrkande 5 samt bifaller delvis motion 2003/04:Sf349.

Ställningstagande

Handikappersättningens utformning har flera allvarliga brister. Konstruktionen med olika nivåer medför att kompensation inte ges för merkostnader i behövlig utsträckning och att personer som har kostnader på lägre nivåer över huvud taget inte kan få någon ersättning. Handikappersättning utgår inte heller till personer som får ett funktionshinder efter fyllda 65 år. Många personer med funktionshinder lever under knappa ekonomiska omständigheter. Detta beror framför allt på att de har merkostnader till följd av sitt funktionshinder.

För att kompensera för de extra kostnaderna kan den enskilde ansöka om handikappersättning hos försäkringskassan. Denna lagstiftning innebär dock inte att den funktionshindrade får ersättning för sina egentliga merkostnader. Om handikappersättning skall bli den ersättning för merkostnader och hjälpbehov som från början varit meningen måste reglerna om handikappersättning ses över. Många år har förflutit sedan den senaste utredningen 1975. En ny övergripande utredning bör göras.

39. Privatisering av arbetsskadeförsäkringen (punkt 39)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 39 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 39. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Sf265 yrkandena 1–3 och 2003/04:Sf384 samt avslår motion 2003/04:Sf371.

Ställningstagande

Arbetsgivaren är ansvarig för arbetsmiljön, val av produktionsteknik, arbetsmetoder m.m. Därmed bör arbetsgivaren också svara för försäkringen för arbetsskador. Staten bör i lag tillförsäkra arbetstagaren ett skydd vid olycksfall genom att arbetsgivaren åläggs att teckna en försäkring för arbetsskada med riskdifferentierad premie. Premien sätts då efter de risker och skadefall verksamheten genererar.

En riskdifferentierad försäkring är effektiv när det gäller arbetsolyckor, men går i de flesta fall inte att tillämpa i fråga om arbetssjukdomar. Orsaken till detta är att sambanden mellan en sjukdom och dess uppkomst samt arbetsmiljön är komplicerade och oklara. Vidare uppträder sjukdomarna ofta med lång fördröjning. Arbetskadeförsäkringen bör därför enbart omfatta arbetsolyckor. På sikt bör arbetssjukdomarna föras över till sjukförsäkringen. Övergången från nuvarande finansiering till en renodlad försäkringsfinansiering för arbetsolyckorna måste få ta tid, dels på grund av skulderna på gamla livräntor, dels på grund av den stora spännvidden för premierna mellan arbetsgivare med mycket små risker och arbetsgivare med mycket stora risker. Regeringen bör utreda en övergångslösning från en offentlig arbetskadeförsäkring till ett arbetsskadeobligatorium för arbetsgivare.

40. Privatisering av arbetskadeförsäkringen (punkt 39)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 39 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 40. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf371 och avslår motionerna 2003/04:Sf265 yrkandena 1–3 och 2003/04:Sf384.

Ställningstagande

Arbetskadeförsäkringen är privatiserad i Norge. Detta har gett ekonomiska incitament för företagen att satsa mer på förebyggande åtgärder, t.ex. utbildning för att göra arbetsplatserna säkrare och mindre belastande för arbetstagaren. Systemet innebär att ju säkrare en arbetsplats är, desto lägre är premien. Man kan se att arbetskadorna har minskat när företagen får ta större ekonomiskt ansvar.

Enligt vår uppfattning bör konsekvenserna av att privatisera arbetskadeförsäkringen utredas. Vi anser att man på sikt kan föra över den svenska arbetskadeförsäkringen på arbetsmarknadens parter. Utredningen bör även ta ställning till hur arbetsgivaren kan kompenseras, t.ex. via sänkt arbetsgivaravgift. Sammantaget bör detta leda till en väsentlig kostnadsminskning för företagen.

41. Elöverkänslighet som arbetsskada (punkt 40)

av Kalle Larsson (v), Birgitta Carlsson (c) och Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 40 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 41. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:MJ410 yrkande 6 och bifaller delvis motion 2003/04:Bo262 yrkande 4.

Ställningstagande

Alltfler människor upplever en elöverkänslighet av varierande grad. Orsaken till dessa besvär har diskuterats flitigt och inte sällan har den enskilda människan hamnat i kläm och behandlats på ett icke värdigt sätt.

Vissa försäkringskassor godkänner inte elöverkänslighet som sjukdom. Inledningsvis kan sjukpenning utges men efter utredning kan den dras in om diagnosen är elallergi. Elöverkänsliga personer kan inte heller få sin skada bedömd som arbetsskada. De som är överkänsliga för el kan ställas inför det svåra valet att övertala sin läkare att inte skriva elöverkänslighet som diagnos på läkarintyget för att inte riskera sjukpenningen. Samtidigt är det viktigt med tanke på arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljön och för rehabilitering att läkarintyget visar den rätta diagnosen. Situationen för personer med elöverkänslighet är således oacceptabel. Vi menar att symtom på elöverkänslighet bör kunna betraktas som grund för bedömning av arbetsskada.

42. Övriga frågor om arbetsskadeförsäkringen (punkt 41)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 41 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 42. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf280 yrkandena 1 och 2 samt avslår motion 2003/04:Sf329.

Ställningstagande

Rätt utförd kan en koncentration av handläggning av arbetsskadeärenden underlätta utbytet av kunskap mellan försäkringsspecialister och företrädare för medicinsk och annan vetenskap. En sådan hög grad av koncentration kan dock vara negativ ur andra aspekter. Exempelvis kan brister i hanteringen lättare cementeras i en miljö där jämförelseobjekt saknas. Sedan flera år pågår ett arbete med en viss koncentration av arbetsskadeärenden hos försäkringskassorna. Det är viktigt att den omorganisering och det arbete för att förbättra både hanteringen av och kvaliteten på bedömningarna som försäkringskassorna redan påbörjat ges utrymme att fortsätta. Det är också viktigt att den försäkrade ges en reell möjlighet att kunna besöka sitt kontor. Vid en alltför hög grad av koncentration minskar förutsättningarna för detta. Vi anser att en viss koncentration av arbetsskadehanteringen bör komma i fråga för att säkra likvärdigheten i bedömningarna och rättvisan i systemet. Enligt vår bedömning bör handläggningen av dessa ärendeslag koncentreras till minst en arbetsskadeenhet per län.

Den 1 juli 2002 reformerades arbetsskadeförsäkringen genom att en uppjukning av bevisreglerna gjordes. Med de tidigare reglerna hade kvinnor med bl.a. förslitningsskador svårare än män att få sjukdomstillstånd godkända som arbetsskador. Mot denna bakgrund finns det behov av att utvärdera vad

den genomförda reformen haft för inverkan vad gäller diskrimineringen av kvinnor i arbetsskadeförsäkringen.

43. Försäkringsläkare och utbildning i försäkringsmedicin (punkt 42)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 42 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 43. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf289 yrkande 4 och avslår motionerna 2003/04:Sf275, 2003/04:Sf358 yrkandena 12 och 14 samt 2003/04:Sf401 yrkandena 1–3 och 5.

Ställningstagande

Vi anser att försäkringsläkarnas roll måste tydliggöras. De bör t.ex. ha mer likvärdiga arbetsförhållanden inom de olika försäkringskassorna. Senast inom ett par år bör det finnas klara riktlinjer om vilka krav på utbildning m.m. som bör ställas på en försäkringsläkare.

44. Försäkringsläkare och utbildning i försäkringsmedicin (punkt 42)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 42 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 44. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf358 yrkandena 12 och 14 samt avslår motionerna 2003/04:Sf275, 2003/04:Sf289 yrkande 4 och 2003/04:Sf401 yrkandena 1–3 och 5.

Ställningstagande

Vi anser att utbildning respektive fortbildning av läkare i försäkringsmedicin är av stor vikt för att höja kvaliteten på de behandlande läkarnas intyg och utlåtanden. De förbättringar som efter beslut i våras genomförs i detta avseende kunde ha genomförts långt tidigare. Det är ändå ett viktigt framsteg att läkares utbildning och fortbildning i försäkringsmedicin förstärks. Utbildningen bör omfatta alla läkare, även de som nu är i tjänst. Det är dock även angeläget att genomförandet inte drar ut på tiden och att regering och myndigheter inte heller stannar på halva vägen. På sikt bör genomgången utbildning i försäkringsmedicin bli ett villkor för att över huvud taget få skriva sjukintyg till försäkringskassan. Vi anser att regeringen bör låta utreda i vilken takt detta skall genomföras och därefter återkomma till riksdagen i denna fråga.

Försäkringsläkarna är få, både i förhållande till det stora antalet ärenden och i förhållande till de många frågor som kan uppstå i samband med rehabilitering och sjukersättning. För närvarande finns det, omräknat i heltidstjänster, omkring 185 försäkringsläkare i hela landet. Enligt vår uppfattning är det tveksamt om den senaste ökningen om 50 heltidstjänster efter beslut i våras är tillräcklig. Regeringen bör därför ha fortsatt uppmärksamhet på frågan och vid behov återkomma till riksdagen med ytterligare förslag.

45. Försäkringsläkare och utbildning i försäkringsmedicin (punkt 42)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 42 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 45. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf401 yrkandena 1–3 och 5 samt avslår motionerna 2003/04:Sf275, 2003/04:Sf289 yrkande 4 och 2003/04:Sf358 yrkandena 12 och 14.

Ställningstagande

Enligt nuvarande regler skall försäkringsläkaren inte undersöka den försäkrade, utan försäkringsläkarens medicinska bedömning skall grunda sig på den behandlande läkarens uppgifter i intyg och utlåtanden. Så länge denna ordning gäller måste det ställas höga krav på de behandlande läkarnas intyg och utlåtanden. I våras beslutades äntligen om en förstärkning av den försäkringsmedicinska utbildningen. Vi anser dock att det krävs ytterligare förändringar. Vi vill betona vikten av att utbildning i försäkringsmedicin måste bli obligatorisk för läkare på alla nivåer och bli ett mer betydande inslag i läkarnas grundutbildning.

Det övergripande målet med försäkringsläkarens verksamhet är att den försäkringsmedicinska bedömningen skall grundas på vetenskap och beprövad erfarenhet samt tillgodose kraven på likformighet och rättssäkerhet. För att uppnå detta mål är det viktigt att försäkringskassan har försäkringsläkare som lever upp till kassans ansvar för socialförsäkringen gentemot såväl enskilda försäkrade som samhället. En stor del av kritiken mot försäkringsläkarna har riktat in sig på att deras yttranden ofta strider mot vetenskap och beprövad erfarenhet. För att motverka detta är det viktigt att försäkringsläkarna tillförsäkras en kontinuerlig och uppdaterad vidareutbildning. Endast på så sätt kan det garanteras att deras bedömningar baseras på aktuell kunskap.

Försäkringsläkare är inte underställda Socialstyrelsen som tillsynsmyndighet. Som rådgivare till försäkringskassor är försäkringsläkarna inte heller ansvariga för sina bedömningar inför JO. Detta är en brist i systemet som inte är acceptabel. Mot bakgrund härav bör det övervägas om inte försäkringsläkarna bör ställas under motsvarande kontroll som övriga läkare.

Regeringen bör göra en grundlig översyn av de problem som finns inom det försäkringsmedicinska området och lämna förslag på en reformering av det försäkringsmedicinska systemet.

46. Dröjsmålsränta m.m. (punkt 43)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 43 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 46. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Sf206 och 2003/04:Sf359 yrkande 9.

Ställningstagande

Försäkringskassan har sedan 1994 rätt att ta ut dröjsmålsränta på de belopp som en person är skyldig att återbetala till kassan. Det framstår då som rimligt att även personer som drabbas av försenad eller felaktig hantering från kassans sida skall kunna erhålla dröjsmålsränta. För detta borde följande gälla. Försenas ett beslut om utbetalning beroende på förhållanden som mottagaren inte kan råda över bör dröjsmålsränta utbetalas. Om ett beslut om avslag i ett ärende överklagas och sedan ändras helt eller delvis till den klagandes fördel bör ränta betalas från den dag då avslagsbeslutet fattades av försäkringskassan.

En sådan ordning skulle även ha fördelen att tydliggöra kostnader vid långsam handläggning och bidra till att förkorta handläggningstider. En liten ökning av statens räntekostnader kan åtföljas av en viss vinst när det gäller mer effektiv ärendehantering. Regeringen bör återkomma med förslag om när försäkringskassan skall vara skyldig att betala dröjsmålsränta.

47. Frågor rörande socialförsäkringsadministrationen i övrigt (punkt 45)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 45 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 47. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf397 yrkande 18 och avslår motionerna 2003/04:Sf202, 2003/04:Sf218, 2003/04:Sf278, 2003/04:Sf321, 2003/04:Sf339, 2003/04:Sf373 samt 2003/04:Sf392.

Ställningstagande

Problemet med överbelastade försäkringskassor riskerar att återkomma om inget görs åt kassornas sätt att arbeta med rehabilitering. För att förhindra att rehabiliteringsverksamheten skall behöva stå tillbaka för utbetalning av sjuk-

penning bör det inrättas särskilda resultatenheter inom försäkringskassorna som arbetar med rehabilitering. Pengar och personal kan därmed inte utan vidare föras över från en resultatenhet till en annan.

48. Frågor rörande socialförsäkringsadministrationen i övrigt (punkt 45)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 45 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 48. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf392 och avslår motionerna 2003/04:Sf202, 2003/04:Sf218, 2003/04:Sf278, 2003/04:Sf321, 2003/04:Sf339, 2003/04:Sf373 och 2003/04:Sf397 yrkande 18.

Ställningstagande

Under de senaste åren har ohälsan ökat lavinartat, och det har varit svårigheter att få snabb rehabilitering för dem som behövt detta. Ett sätt att komma vidare och effektivisera, bl.a. för dem som behöver rehabilitering, är att Riksförsäkringsverket, försäkringskassan och arbetsmarknadsmyndigheterna arbetar tillsammans. Det finns nu försök på gång med samarbete mellan dem, men det skulle behövas ytterligare effektiviseringar. Det har på flera håll i landet, bl.a. på mindre orter, framförts vikten av att på ett ställe kunna få den hjälp man behöver t.ex. med att byta arbete som man inte kan vara kvar i på grund av ohälsa. En utredning bör tillsättas för att snarast utröna om möjligheter föreligger att slå samman myndigheter.

49. Flexibel pensionsålder m.m. (punkt 47)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 47 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 49. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf252 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Pensionsåldern bör enligt min mening vara mer flexibel och ge större valfrihet för individen att fortsätta yrkeslivet eller gå i pension. Det borde inte finnas någon bestämd pensionsålder utan det bör vara upp till var och en att förhandla fram dag och år för pension. Däremot bör det finnas en bestämd tid och ålder för när pensionsbeloppet skall kunna utbetalas. Deltidstjänster eller byte av arbetsplats med lägre lön bör inte försämra pensionsförmånerna. I stället borde arbetstagaren kunna få en lägre lön mot att arbetsgivaren fortsät-

ter att betala sociala avgifter motsvarande den nivå den anställde haft de senaste fem åren. Social- och avtalsförsäkringarna bör även inkluderas i dessa förslag. Det är inte rimligt att försäkringsskyddet försämras och näst intill upphör när man fyller 65 eller 67 år.

50. Samordning av engångsbelopp inom yrkesskadeförsäkringen (punkt 48)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 48 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 50. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf261 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Reglerna för samordning av livränta och pension kan få den effekten att den yrkesskadade får vidkännas ett större sammanlagt pensionsavdrag än vad denne har erhållit i livränta i form av ett engångsbelopp. Eftersom ingen genom pensionsavdrag borde behöva betala mer än vad som utbetalats som engångsbelopp bör personerna i fråga slippa avdrag när väl engångsbeloppet är ”återbetalt”. Regeringen bör tillsätta en utredning som får i uppdrag att utreda hur reglerna kan ändras och om inte möjligheten till utbyte av livränta bör avskaffas.

51. Återställande av pensionerna till 1990 års värde (punkt 49)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 49 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 51. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf360 yrkande 13.

Ställningstagande

Pensionärerna har under 1990-talet fått vidkännas försämringar inom vård och omsorg samtidigt som pensionernas värde har minskat med 10 %. Minskningen av pensionerna beror på att prisbasbeloppet inte har följt prisutvecklingen. De förbättringar som på regeringens förslag därefter genomförts för pensionärer har välkomnats av Vänsterpartiet. Emellertid bör man inte betrakta förbättringar på skattesidan och av bostadstillägget och pensionstillskottet som återställande av pension. I stället utgör dessa välbehövliga standardhöjningar för låginkomstpensionärer alternativt skattesänkningar som kommit alla skattebetalare till del. Eftersom situationen för låginkomstpens-

ionärer fortfarande är oacceptabel bör regeringen lägga fram förslag om hur pensionerna bäst kan återställas till 1990 års värde.

52. Bostadstillägg i särskilt boende (punkt 50)

av Bo Könberg (fp), Anita Sidén (m), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c) och Anna Lilliehöök (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 50 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 52. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf315 och avslår motion 2003/04:Sf210.

Ställningstagande

Det är enligt vår mening viktigt att de pensionärer som önskar det får möjlighet till eget rum även om de bor i en särskild boendeform för äldre. Dessvärre förekommer det fortfarande att äldre människor i särskilda boendeformer måste bo tillsammans med annan person trots att de hellre skulle vilja ha ett eget rum. Det förhållandet att det 1994 var brist på enkelrum, och att det vid införandet av det statliga bostadstillägget för pensionärer (BTP) fr.o.m. 1995 ansågs som orimligt att neka BTP när något alternativ till tvåbäddsrum inte fanns, kan inte tas till intäkt för att nio år senare ha kvar en principiellt mindre lämplig regel. I praktiken innebär ett bibehållande av regeln att statsmakterna ger berörda kommuner en signal om att fortsatt ofrivilligt tvåbäddsboende dels kan delfinansieras av staten med bidrag, dels är en godtagbar boendeform. Detta är oacceptabelt och kan leda till att BTP blir ett kommunalt bidrag och inte ett grundskydd för pensionärer. Det kan vidare leda till att mindre lämpliga vårdmiljöer permanentas. Av nu anförda skäl bör det sättas en tydlig gräns för hur länge BTP skall kunna lämnas för icke frivilligt boende i tvåbäddsrum. Det skulle ge en tydlig signal till de kommuner som ännu har frågan om eget rum olöst. En lämplig tidsgräns bör bestämmas till den 1 juli 2006. Det innebär att det påtvingade ”dubbelrumsboendet” i äldrevården försvinner senast den 30 juni 2006. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till erforderlig ändring av BTP-reglerna.

53. Familjepolitikens inriktning (punkt 53)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 53 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 53. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf356 yrkande 1 och avslår motionerna 2003/04:Sf243 yrkandena 1, 2 och 4, 2003/04:Sf288 yrkandena 1–3, 2003/04:Sf397 yrkande 8, 2003/04:Sf400 yrkandena 2 och 8,

2003/04:Sf404 yrkandena 1, 2, 5–7, 17, 19, 22 i denna del och 28 samt 2003/04:So500 yrkande 7.

Ställningstagande

Vissa bidragskonstruktioner innebär att stödet till barnfamiljerna helt eller till stora delar dras in vid yrkesarbete. Detta leder mycket snabbt till långtgående marginaleffekter på i vissa fall upp till 100 %. Enligt vår mening är detta inte acceptabelt. Vi menar att det måste löna sig att arbeta och att detta även skall gälla för föräldrar.

54. Familjepolitikens inriktning (punkt 53)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 53 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 54. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Sf243 yrkandena 2 och 4, 2003/04:Sf397 yrkande 8, 2003/04:Sf400 yrkandena 2 och 8 samt 2003/04:Sf404 yrkandena 1, 2, 5–7, 17, 19, 22 i denna del och 28 samt avslår motionerna 2003/04:Sf243 yrkande 1, 2003/04:Sf288 yrkandena 1–3, 2003/04:Sf356 yrkande 1 och 2003/04:So500 yrkande 7.

Ställningstagande

Enligt vår mening är familjen, även om den inte är felfri, den viktigaste byggstenen i samhället och den livsform som har störst möjlighet att vara den lilla nära gemenskap som behövs för att den enskilda människan skall kunna växa. Sociala och ekonomiska stödformer måste utformas utifrån den enskilda familjens behov och med utgångspunkt från att stabila familjerelationer är något bra och eftersträvansvärt.

Att vara förälder kan enligt vår mening betraktas som den finaste uppgift man kan ha. Därför skall man som förälder kunna kräva att få goda förutsättningar för att klara den. För att stödja föräldraskapet anser vi att det i Sverige, liksom i t.ex. Norge, borde finnas ett informativt och inspirerande material om föräldraskap och barns utveckling. Föräldraskapets betydelse måste uppvärderas genom politiska beslut och genom attitydbildning. Ingen kan bättre än föräldrarna avgöra vad som är bäst för det egna barnet, och denna grundsyn måste komma till klart uttryck i samhället.

Vi anser att det är av största vikt att barn och föräldrar får tillräcklig vardagstid tillsammans eftersom det är i vardagliga situationer som man löser konflikter och tränar samlevnad på ett naturligt sätt. Föräldrarna måste därför stöttas så att de kan vara närvarande och delaktiga i de ungas liv. Det är det bästa förebyggande arbete man kan satsa på.

Enligt vår mening är det viktigt att kommunala folkomröstningar där majoriteten röstat för rätten att välja barnomsorgsform, inklusive rätten att själv

vårda sina småbarn, tillmäts stor betydelse och tas på allvar. Det är också viktigt att så många beslut som möjligt som berör familjen fattas av familjen själv. Det gäller t.ex. valet av barnomsorgsform. Vidare bör alla beslut som fattas av regering och riksdag konsekvensprövas för att se hur de påverkar familjerna.

Den familjepolitik som byggts upp genom åren har såväl fördelningspolitiska brister som brister ur valfrihetssynpunkt; fördelningspolitiskt därför att barnomsorgssubventionerna i stor utsträckning tillfaller redan resursstarka hushåll, och ur valfrihetssynpunkt på grund av att det familjepolitiska stödet inte medger flera alternativa barnomsorgsformer. Av dessa skäl anser vi att familjepolitiken behöver reformeras så att alla får möjlighet att välja den barnomsorgsform som passar de egna förhållandena bäst. Vid sidan av maxtaxan, som stärker ekonomin för dem som väljer dagens offentligt finansierade barnomsorg, vill vi även införa ett barnomsorgskonto som skall omfatta alla barn som fyllt ett men inte tre år. Kontobeloppet skall uppgå till 80 000 kr per barn och skall reduceras om barnet helt eller delvis har plats inom kommunalt finansierad barnomsorg. Maximalt skall 40 000 kr per barn och år få tas ut. Med våra förslag får föräldrarna såväl ansvar som resurser för att själva kunna utforma sin vardag och välja den barnomsorgsform som de anser vara bäst.

55. Familjepolitikens inriktning (punkt 53)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 53 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 55. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf288 yrkandena 1–3 och avslår motionerna 2003/04:Sf243 yrkandena 1, 2 och 4, 2003/04:Sf356 yrkande 1, 2003/04:Sf397 yrkande 8, 2003/04:Sf400 yrkandena 2 och 8, 2003/04:Sf404 yrkandena 1, 2, 5–7, 17, 19, 22 i denna del och 28 samt 2003/04:So500 yrkande 7.

Ställningstagande

Familjer som består av två sammanlevande vuxna utan barn är sällan berättigade till stöd från politikområdet Ekonomisk familjepolitik. Familjebegreppet införlivar dock även familjer utan barn och benämningen på politikområdet blir därför missvisande. Det visar att familjebegreppet utgår från kärnfamiljen som norm. För att komma bort från detta och i stället sätta barnen i centrum bör politikområdet benämnas Ekonomisk barnpolitik.

Enligt budgetpropositionen för 2004 är målsättningen inom politikområdet att minska skillnader i ekonomiska villkor mellan familjer med och utan barn inom ramen för den generella välfärden. Eftersom det är viktigt att slå fast att politiken även skall vara utformad på ett sådant sätt att den bidrar till en ut-

veckling mot ökad jämställdhet i samhället bör målformuleringen i stället lyda: ”Skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn skall minska, och jämställdhet mellan könen skall uppmuntras inom ramen för den generella politiken.” En sådan målformulering inte bara bibehåller inriktningen att sätta barns bästa i fokus, utan kan snarare sägas förstärka den.

56. Familjepolitikens inriktning (punkt 53)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 53 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 56. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:So500 yrkande 7 och avslår motionerna 2003/04:Sf288 yrkandena 1–3, 2003/04:Sf243 yrkandena 1, 2 och 4, 2003/04:Sf356 yrkande 1, 2003/04:Sf397 yrkande 8, 2003/04:Sf400 yrkandena 2 och 8 samt 2003/04:Sf404 yrkandena 1, 2, 5–7, 17, 19, 22 i denna del och 28.

Ställningstagande

Uppgiften för familjepolitiken måste vara att underlätta för föräldrarna i ekonomiskt och socialt hänseende samt att ge dem stora möjligheter att påverka barnens uppväxtförhållanden. Ledstjärnorna för familjepolitiken skall vara ökat självbestämmande och valfrihet, bättre möjlighet att kombinera familjeliv och arbetsliv samt mer tid för barnen. Det förutsätter att familjernas ekonomiska utrymme stärks och att föräldrarna har möjlighet att ta ansvar för barnens uppväxt vad gäller både barnomsorg och skola. Det är också viktigt att det finns olika former av barnomsorg att välja mellan. Det offentliga stödet måste bygga på likabehandling av alla barn, och makten över barnomsorgen bör därför flyttas från staten och kommunerna till föräldrarna. Därtill behövs insatser för att ge småbarnsföräldrar mer tid för sina barn.

57. Delat barnbidrag (punkt 54)

av Kalle Larsson (v), Anita Sidén (m) och Anna Lilliehöök (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 54 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 57. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Sf213, 2003/04:Sf288 yrkande 7 och 2003/04:Sf311 yrkande 1 samt avslår motionerna 2003/04:Sf277 och 2003/04:Sf311 yrkande 2.

Ställningstagande

För barn bosatta i Sverige utges barnbidrag med 11 400 kr om året. I regel tillfaller rätten att uppbära barnbidrag modern. I en familj där både mamman och pappan sammanbor med barnet uppstår vanligtvis inga problem med att bidraget utbetalas till mamman. Värre är det när föräldrarna separerar, vilket sker i mer än hälften av alla familjer. De flesta föräldrar har delad vårdnad efter en separation och i många fall ett växelvis boende. Även i en sådan situation utbetalas dock barnbidraget till mamman. Eftersom båda föräldrarna vid växelvis boende delar på ansvaret för barnen anser vi att de gemensamt bör kunna ansöka om att få delat barnbidrag.

58. Samtidigt uttag av föräldrapenningförmåner (punkt 55)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 55 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 58. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Sf356 yrkande 4 och 2003/04:A307 yrkande 17 och bifaller delvis motionerna 2003/04:Sf288 yrkande 5 och 2003/04:Sf308 yrkande 3 samt avslår motion 2003/04:Sf344.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör det finnas en större valfrihet i föräldraförsäkringen än i dag. Vi anser att det bör vara möjligt för de föräldrar som vill att ta ut en del av föräldraförsäkringen samtidigt. En sådan ordning skulle innebära mer tid tillsammans som familj.

59. Samtidigt uttag av föräldrapenningförmåner (punkt 55)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 55 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 59. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf288 yrkande 5 och bifaller delvis motionerna 2003/04:Sf308 yrkande 3, 2003/04:Sf356 yrkande 4 och 2003/04:A307 yrkande 17 samt avslår motion 2003/04:Sf344.

Ställningstagande

För att öka jämställdheten inom föräldraförsäkringen bör båda vårdnadshavarna få möjlighet att i större utsträckning än i dag vara tillsammans direkt efter barnets födelse. Mannens tid med sitt nyfödda barn skulle därmed öka, vilket skapar viktiga förutsättningar för en tidig och djup relation till barnet. Samtidigt tillgodoser det barnets stora omsorgsbehov i livets början. De möj-

ligheter som finns i dag med tillfällig föräldrapenning är inte tillräckliga. Möjligheten för vårdnadshavare att vara hemma samtidigt under barnets första tid bör därför utökas inom ramen för dagens föräldraförsäkring.

60. 240-dagarsregeln (punkt 57)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 57 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 60. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf288 yrkande 6.

Ställningstagande

Reglerna för inträde i föräldraförsäkringen fungerar i dag diskriminerande mot kvinnor. Problemet är den regel som föreskriver 240 dagars s.k. kvalifikationstid för att få föräldrapenning på sjukpenningnivå under de första 180 dagarna. Eftersom kvinnornas uttag är högt fram till dess barnen är ungefär ett år slår regeln särskilt mot kvinnor. 240-dagarsregeln bör därför avskaffas då den diskriminerar kvinnor och förmodligen leder till ett onödigt uppskjutande av barnafödandet. Regeringen bör utreda frågan om hur ett slopande av denna regel bäst kan genomföras.

61. Individualiserad föräldraförsäkring m.m. (punkt 58)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 58 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 61. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf288 yrkande 4 och bifaller delvis motionerna 2003/04:Sf295 och 2003/04:Sf308 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2003/04:Sf214 och 2003/04:Sf281.

Ställningstagande

Fördelningen av uttaget av föräldrapenningdagar är mycket en förhandlingsfråga mellan föräldrarna. Det som styr den egentliga fördelningen av föräldrapenningen är dock den norm som vi har att förhålla oss till. Individens valfrihet är i detta sammanhang en illusion eftersom normen leder till att kvinnorna tar ut den största delen av föräldraförsäkringen. För att skapa ett mer jämställt uttag av föräldraleigheten måste föräldraförsäkringen förlängas och delas. En utredning bör tillsättas för att se över möjligheterna att på detta sätt reformera föräldraförsäkringen. Konsekvenserna av en delad föräldraleighet för låg- respektive höginkomsttagare, för framtida pensionsuttag och för barns utveckling och behov måste därvid beaktas.

62. SGI-skydd och 2,5-årsregeln (punkt 59)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 59 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 62. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf317 yrkande 1 och avslår motionerna 2003/04:Sf317 yrkande 2, 2003/04:Sf322 yrkande 1 samt 2003/04:Sf404 yrkande 32.

Ställningstagande

Som reglerna fungerar i dag måste en ny graviditet påbörjas innan förra barnet fyllt ett år och nio månader för att föräldern skall få behålla sin tidigare sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Detta förhållande har skapat en planering av sällan skådat slag hos vissa föräldrar, medan andra avstår helt från att skaffa fler barn. De berörda parens möjligheter till yrkeskarriär styrs mer eller mindre av regler inom socialförsäkringen. Detta missgynnar särskilt kvinnor som på grund av täta graviditeter, antingen i följd, eller inom tidsfristen 21 månader är borta från arbetet. Dessutom föreskriver reglerna att föräldern för att få behålla sin SGI fr.o.m. barnets ettårsdag måste ta ut föräldrapenning fem dagar per vecka eller vid förkortad arbetstid uppbära föräldrapenningförmån som minst svarar mot arbetstidens nedsättning. Vi anser att föräldrar själva måste få bestämma om, när och hur föräldraledigheten skall tas ut.

63. SGI-skydd och 2,5-årsregeln (punkt 59)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 59 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 63. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Sf322 yrkande 1 och 2003/04:Sf404 yrkande 32 samt avslår motion 2003/04:Sf317 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Föräldraförsäkringens regler innebär att föräldern får behålla sin föräldrapenninggrundande inkomst (FGI) om barnen föds med högst två och ett halvt års mellanrum. Så är inte fallet om barnet föds en dag efter att nämnda tid löpt ut. Vidare kan en förälders sjukpenninggrundande inkomst (SGI) påverkas starkt om han eller hon efter barnets ettårsdag inte tar ut föräldrapenning fem dagar per vecka eller, vid förkortad arbetstid, inte uppbär föräldrapenningförmån som minst svarar mot arbetstidens nedsättning. Regelverket bör förenklas så att samma tidsgräns gäller såväl för FGI som för SGI. Det bör även övervägas

om inte SGI och FGI skall skyddas i tre år efter första barnets födelse, i stället för som i dag två och ett halvt år, för att därigenom öka föräldrarnas valfrihet.

64. Förstärkt försäkringsskydd för föräldrar med barn yngre än 240 dagar (punkt 60)

av Bo Könberg (fp), Anita Sidén (m), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c) och Anna Lilliehöök (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 60 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 64. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf301.

Ställningstagande

Nuvarande regler för tillfällig föräldrapenning fungerar inte om en ensamstående förälder är sjuk och har ett barn som är yngre än 240 dagar. I ett sådant fall tvingas han eller hon att ensam ta hand om sitt barn. Mot bakgrund härav föreslår vi att åldersgränsen för den tillfälliga föräldrapenningen tas bort och att en ensamstående förälder vid egen sjukdom skall kunna överlåta den tillfälliga föräldrapenningen på annan, och detta även i det fallet att barnet är friskt.

65. Överlåtelse m.m. av föräldrapenningförmåner (punkt 61)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 61 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 65. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A307 yrkande 16 och avslår motion 2003/04:Sf269.

Ställningstagande

Föräldraförsäkringen bör enligt vår mening göras mer flexibel så att det blir möjligt att överlåta dagar på annan person både vad gäller föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning. Det bör således vara möjligt att utnyttja förmånerna för att anlita t.ex. en barnvakt om föräldrarna själva inte har möjlighet att vårda barnet.

66. Föräldrapenningfrågor i övrigt (punkt 63)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 63 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 66. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Sf404 yrkandena 33 och 35 samt 2003/04:A371 yrkande 14 och avslår motion 2003/04:Sf226.

Ställningstagande

Den tillfälliga föräldrapenningen är en ersättning som man kan få t.ex. när barnet är sjukt. Familjer som har barn som är sjuka ofta eller under en längre tid kan få det svårt rent ekonomiskt. För en ensamstående kan situationen dessutom bli än mer bekymmersam. Vi anser att regeringen bör utreda hur systemet med tillfällig föräldrapenning fungerar för familjer med barn som är sjuka ofta eller under lång tid.

Vidare anser vi att en graviditetspeng bör införas den 1 januari 2005 som ger rätt till ersättning och ledighet de 30 sista dagarna av graviditeten. Dagarna skall kunna användas flexibelt och skall inte kunna sparas till efter barnets födelse.

Dessutom vill vi peka på att den extra kostnad som en arbetsgivare har i form av semesterersättning såväl till en anställd som är föräldraledig som till vikarien motverkar anställning av människor i åldrar där föräldraskap är troligt. Därför bör semesterersättning till föräldraledig betalas via försäkringskassan. Ersättningen skall finansieras genom arbetsgivaravgiften och inte belasta enskilda arbetsgivare.

67. Underhållsstöd (punkt 64)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 64 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 67. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Sf372 yrkandena 1–3, 2003/04:Sf400 yrkande 10 och 2003/04:Sf404 yrkande 34 samt avslår motionerna 2003/04:Sf288 yrkande 8 och 2003/04:Sf352.

Ställningstagande

Underhållsstödet bör utformas så att det tydligt framgår att det i första hand är föräldrarna som har det ekonomiska ansvaret för sina barn. Även efter en separation behöver barnet se bägge föräldrarna som viktiga personer i sitt liv. Vi menar att det är fel att stöd utbetalas till vårdnadshavaren oberoende av hur stora inkomster han eller hon har. Om den underhållsskyldige inte är

återbetalningsskyldig för hela underhållet bör en inkomstprövning av den mottagande föräldern göras innan stödet betalas ut. Vidare bör, när det gäller umgängesavdrag, hämtande- och lämnandedagen räknas som ett helt dygn. Umgängesavdrag kan då göras med t.ex. 1/20 av det månatliga underhållsstödet samtidigt som avdraget för boföräldern ändå kan göras med 1/40 av underhållsstödet. Därtill krävs en ändring av återbetalningsreglerna, med bl.a. ett förbehållsbelopp och möjlighet till jämkning. Slutligen bör en fordran inte överföras till kronofogdemyndigheten förrän efter tolv månader samtidigt som en beloppsgräns införs på förslagsvis 1/7 prisbasbelopp.

68. Underhållsstöd (punkt 64)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 64 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 68. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf288 yrkande 8 och avslår motionerna 2003/04:Sf352, 2003/04:Sf372 yrkandena 1–3, 2003/04:Sf400 yrkande 10 och 2003/04:Sf404 yrkande 34.

Ställningstagande

Underhållsstödet fyller en mycket viktig funktion för att förmå föräldrar att ta sitt försörjningsansvar för barn även efter en separation. I dag fastställs återbetalningsskyldigheten på inkomster två år bakåt i tiden. Det innebär problem för de umgängesföräldrar som får sin inkomst ändrad. Det finns därför behov av att införa en regel som innebär att återbetalningsskyldigheten bestäms utifrån dagsaktuell inkomst om inkomsten ändrats mer än 15 %. Vidare är det viktigt att frågan om finansiering av umgängesresor får en lösning för de föräldrar som inte har ekonomisk möjlighet att resa och träffa sina barn. Frågan om ett ekonomiskt stöd kan regleras inom ramen för underhållsstödet, och återbetalningsskyldigheten bör utredas. Slutligen måste det komma till stånd en ändring som innebär att umgängesavdrag utgår ifrån faktisk umgängestid och inte efter dygnet.

69. Bidrag till kostnader för internationella adoptioner (punkt 65)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 65 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 69. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:L221 yrkande 6.

Ställningstagande

Adoptionskostnadsbidraget utbetalas för närvarande med 40 000 kr per barn. En adoption kan dock kosta betydligt mer än så. Möjligheten att adoptera får inte bli en klassfråga utan måste styras av lämpligheten hos de blivande adoptionsföräldrarna.

70. Barnpension och efterlevandestöd till barn (punkt 66)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 66 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 70. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf246.

Ställningstagande

Enligt vår mening innebär de nya reglerna för efterlevandepension till barn att framför allt skilsmässobarn kommer att få en försämrad barnpension, eftersom de inte kommer att kunna ta del av de förbättringar som skett vad gäller omställningspensionen. För att komma till rätta med denna orättvisa bör regeringen återkomma med förslag till ändring av reglerna för efterlevandepension till barn.

71. Sänkta socialavgifter (punkt 68)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 68 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 71. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Fi305 yrkande 9 och avslår motionerna 2003/04:Sf229, 2003/04:Sf383, 2003/04:Fi304 yrkande 24, 2003/04:Fi308 yrkande 5 samt 2003/04:N345 yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser att arbetsgivaravgifterna bör sänkas. En sänkning av arbetsgivaravgifterna skulle bl.a. göra det lättare för företagen att anställa, inte minst inom tjänstesektorn. På lång sikt bör den del av arbetsgivaravgifterna som är en ren skatt avvecklas.

72. Sänkta socialavgifter (punkt 68)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 68 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 72. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Fi304 yrkande 24, 2003/04:Fi308 yrkande 5 och 2003/04:N345 yrkande 5 samt avslår motionerna 2003/04:Sf229, 2003/04:Sf383 och 2003/04:Fi305 yrkande 9.

Ställningstagande

Arbetsgivaravgifterna bör sänkas då de fungerar som en löneskatt som driver upp lönekostnaden och försämrar näringslivets konkurrenskraft med omvärlden, och därmed minskar sysselsättningen i Sverige. Från och med 2005 bör arbetsgivaravgifterna sänkas med 7 procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr per år. För egenföretagare bör den nedsättningsberättigade lönesumman utökas till 250 000 kr per år. Förslaget gäller alla arbetsgivare, men gynnar främst småföretagen.

73. Socialavgifter för företag med säsonganställd personal (punkt 70)

av Sven Brus (kd) och Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 70 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 73. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sk401 yrkande 5.

Ställningstagande

Den generella nedsättningen av arbetsgivaravgiften på 5 procentenheter kan inte fullt ut utnyttjas av företag med säsongssysselsättning. Regeringen bör återkomma med förslag som syftar till att dels ge företag med säsongssysselsättning möjlighet att utnyttja den generella nedsättningen av socialavgifterna, dels minska socialavgifterna i sig för dessa företag.

74. Avgiftsskyldighet för andra föreningar än idrottsförening (punkt 71)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 71 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 74. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:Sf274,

2003/04:Sk256 yrkande 3 och 2003/04:Kr329 yrkande 10 samt avslår motionerna 2003/04:Sf333, 2003/04:Kr232 yrkande 9 och 2003/04:Kr326 yrkande 2.

Ställningstagande

Amatörkulturen och folkrörelserna liksom den övriga ideella verksamheten är i stort behov av kvalificerade ledare och eldsjälar. Ledarrekyteringen är besvärlig i det moderna samhället. Under de senaste åren har dessutom många föreningar lidit stora ekonomiska avbräck på grund av nedskäringar av kommunernas och landstingens anslag. Mot denna bakgrund bör det utredas om inte hela den ideella sektorn skall omfattas av regeln om avgiftsfrihet för ersättningar understigande ett halvt prisbasbelopp.

75. Avgiftsskyldighet för andra föreningar än idrottsförening (punkt 71)

av Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 71 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 75. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Kr326 yrkande 2 och avslår motionerna 2003/04:Sf274, 2003/04:Sf333, 2003/04:Sk256 yrkande 3, 2003/04:Kr232 yrkande 9 samt 2003/04:Kr329 yrkande 10.

Ställningstagande

Idrottsrörelsen har möjlighet att avlöna domare, hjälptränare med flera ledare med upp till ett halvt prisbasbelopp utan att betala arbetsgivaravgifter. Idrottenagnar barn och ungdomar fysiskt, psykiskt och socialt. Alla ungdomar är dock inte intresserade av idrott och även många andra organisationer har verksamheter som bidrar till barns och ungdomars goda uppväxtförhållanden. Samma regler och samma ekonomiska förutsättningar bör gälla för ideella kultur- och ungdomsorganisationer som i dag gäller för idrottsrörelsen.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Allmänna principer för socialförsäkringarna (punkt 1)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Som framgår av utskottets betänkande har statsministern aviserat en översyn av socialförsäkringarna. En parlamentarisk kommitté skall utreda om en socialförsäkringsreform bör genomföras efter den modell som gjorts i pensionssystemet.

Vi välkomnar en sådan översyn av socialförsäkringarnas finansiering och organisation för att få hållbarhet och försäkringsmässighet. Innan man tar itu med reformer av finansiering och organisation av socialförsäkringarna måste emellertid regler för kvalificering och förmåner förändras. Det är nödvändigt att stärka incitamenten att arbeta.

Sjukförsäkringen behöver förändras omgående. Vi har en rad förslag till förändringar av sjukförsäkringens regelverk som kan genomföras nu. Behovet av en långsiktig reformering får inte stå i vägen för den uppstramning av reglerna som krävs för att minska sjukskrivningarna. Villkoren måste utformas med tydlighet så att missbruk och överutnyttjande kan stävjas. En fri rörlighet inom den utvidgade europeiska unionen ställer också krav på att reglerna inom socialförsäkrings- och bidragssystemen omgående anpassas och förtydligas.

2. Gränshinder i Norden (punkt 4)

av Birgitta Carlsson (c).

Jag delar uppfattningen som framförs i motion A240 att hinder för arbetspendlare över svensk-norska gränsen måste undanröjas. I motionen redovisas en del effekter som kan uppstå särskilt i föräldraförsäkringen. Jag förutsätter att regeringen, inte minst inom ramen för det nordiska samarbetet, fortsätter att arbeta för att undanröja gränshinder för den nordiska arbetskraften.

3. Moderaternas anslagsförslag (punkterna 17, 46 och 52)

av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (båda m).

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Ett övergripande mål för den ekonomiska politiken skall vara att möjliggöra ökad tillväxt, att man skall kunna leva på sin lön och tryggheten stärkas. Antalet sjuk-

skrivna och förtidspensionerade måste minskas genom att sjukvård och rehabilitering förbättras. Detta kräver bl.a. en målmedveten politik för ett ökat arbetsutbud, rejäla satsningar på kunskap och forskning samt påtagliga förbättringar av klimatet för företagande. För att möjliggöra allt detta krävs en politik som innehåller lägre skatter för både löntagare och företagare, en skärpning av bidragssystemen, avregleringar och ökad konkurrens, en ökad trygghet för och stärkt självkänsla hos medborgarna.

Våra förslag skall vara trygga, väl sammanhållna och syfta till att skapa de bästa förutsättningarna för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Vi vill satsa på en utbildning som ger alla större möjligheter till ett rikare liv. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan både företag och människor växa. Vi vill att fler, inte färre, kan komma in på den ordinarie arbetsmarknaden. Den sociala tryggheten och självkänslan ökar också genom att hushållen får en större ekonomisk självständighet. Friheten och rättigheten att välja bidrar till mångfald, en bättre kvalitet och en större trygghet. De enskilda människorna får ett större inflytande över sina liv.

Vi har föreslagit en växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett tryggt sätt kunna genomföra de uppgifter som skall vara gemensamma. Exempelvis tillförs betydande resurser för att bryta den ökade sjukfrånvaron och de ökande förtidspensioneringarna.

Vårt budgetalternativ – med våra förslag till utgiftstak, anslagsfördelning, skatteförändringar samt finanspolitiska ramverk – präglas av ordning och reda och skall ses som en helhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra. Eftersom riksdagens majoritet den 19 november 2003 har beslutat om ramar för de olika utgiftsområdena i enlighet med finansutskottets förslag och därmed valt en annan inriktning av politiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområdena 10, 11 och 12.

I det följande redovisar vi i korthet det moderata alternativet till politik inom utgiftsområdena 10, 11 och 12. Vår politik finns närmare utvecklad i motionerna 2003/04:Sf366, 2003/04:Sf367 och 2003/04:Sf369.

Anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Moderata samlingspartiet anser att utgiftsområde 10 bör minskas med 12 600 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Vi föreslår en minskning av anslaget 19:1 med sammanlagt 11 250 miljoner kronor.

Vi anser att sjukskrivningar måste handhas på ett medicinskt genomtänkt sätt. I dag bestäms behovet av och längden på sjukskrivningar ofta av patientens önskemål och inte av medicinska överväganden. Sjukskrivningsprocessen bör således stramas upp bl.a. genom att det i lagen om allmän försäkring skrivs in att sjukdom bedöms ”i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet”. Deltidssjukskrivningar görs mer flexibla. Man skall kunna bli sjukskriven från vissa arbetsuppgifter. Under sjukskrivningsperioden skall man då kunna utföra andra arbetsuppgifter eller genomgå utbildning. På detta sätt kan sjukskrivningen begränsas och arbetsförmågan tillvaratas.

Ersättningsnivåer och karensdagar har historiskt sett visat sig påverka antalet ersatta sjukpenningdagar. Vi anser att det är nödvändigt att höja självrisken i sjukförsäkringen. Den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) bör beräknas på de senaste 24 månaderna, ersättningsnivån sänkas till 75 % av full SGI och en andra karensdag införs den åttonde sjukdagen. Från och med den 361 sjukdagen bör sjukpenningen sänkas till 65 % av SGI.

Socsamförsöken bör förlängas i ytterligare tre år utan begränsningar.

Vi är även av den bestämda uppfattningen att den tredje sjuklöneveckan skall avskaffas. Denna har samma effekt som en skattehöjning och medför dessutom att arbetsgivare blir ännu mer återhållsamma med att anställa arbetskraft i allmänhet och personer med högre risk att bli sjuka i synnerhet.

Genom att överföra personkostnader med anledning av trafikolyckor till den obligatoriska trafikskadeförsäkringen avlastas sjukförsäkringen.

Som framgår nedan har vi avsatt 520 miljoner kronor till försäkringskassorna för köp av rehabilitering och vård för att fler skall komma tillbaka i arbete. Vi har dessutom avsatt 100 miljoner kronor till försäkringskassorna för ökade kontrollåtgärder. Även dessa åtgärder torde medföra besparingar inom anslaget.

19:2 Aktivitets- och sjukersättningar

Vi föreslår en minskning av anslaget 19:2 med sammanlagt 1 700 miljoner kronor.

Det ökande antalet sjuk- och aktivitetsersättningar måste stoppas. Vi motsätter oss att försäkringskassan som regel skall pröva förutsättningarna för övergång till aktivitets- och sjukersättning inom ett års sjukdom. I stället föreslår vi att sjukpenningen sänks till 65 % av SGI:n fr.o.m. den 361 sjukdagen. Kostnaderna kommer härigenom att minska. Vi anser även att kostnaderna kommer att minska genom våra förslag på rehabiliteringsområdet och om ökade kontrollinsatser i syfte att bringa ner antalet felaktiga utbetalningar.

19:4 Arbetsskadeersättningar

Vi föreslår en minskning av anslag 19:4 med sammanlagt 300 miljoner kronor.

De bevisregler i arbetsskadeförsäkringen som gällde fram till den 1 juli 2002 bör återinföras. Vidare bör färdolycksfallen lyftas ut ur försäkringen och betalas genom trafikförsäkringen.

19:6 Riksförsäkringsverket och 19:7 Allmänna försäkringskassor

Vi föreslår en ökning av anslag 19:6 med 30 miljoner kronor och en ökning av anslag 19:7 med 620 miljoner kronor.

Vi anser att den utbildning i försäkringsmedicin som regeringen påbörjat bör påskyndas. Till denna utbildning vill vi därför anslå ytterligare 30 miljoner kronor.

Försäkringskassorna bör få utökat ansvar och utökade resurser för sin rehabiliteringsverksamhet med 520 miljoner kronor. De bör ta över ansvaret från arbetsgivarna för att rehabiliteringsutredningar kommer till stånd. Rehabiliteringsinsatser skall även kunna köpas från olika sjukvårdshuvudmän och utomlands. Vi anslår även 100 miljoner kronor för kontrollåtgärder mot fusk och missbruk.

Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Moderata samlingspartiet anser att utgiftsområdet, i förhållande till regeringens förslag, bör minskas med 214 miljoner kronor budgetåret 2004.

20:3 Bostadstillägg

Vi föreslår besparingar inom anslag 20:3 Bostadstillägg till pensionärer med 200 miljoner kronor.

Vi anser att 90 % av bostadskostnaden mellan 100 kr och 4 500 kr skall kunna läggas till grund för det generella bostadstillägget. Enligt vår uppfattning har utformningen av bostadstillägget verkat kostnadsdrivande på framför allt kommunernas hyressättning. För pensionärer med full BTP innebär förslaget som mest en försämring med 144 kr i månaden. Detta kompenseras av Moderaternas förslag om höjning av grundavdraget.

20:4 Äldreförsörjningsstöd

Vårt förslag angående äldreförsörjningsstödet kompenseras av bostadstillägget till pensionärer. Därmed erfordras ingen förändring av reglerna.

Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Moderata samlingspartiet anser att utgiftsområdet bör minskas med 3 072 miljoner kronor för budgetåret 2004 i förhållande till regeringens förslag.

21:2 Föräldraförsäkring

Vi föreslår en utgiftsminskning av anslag 21:2 med sammanlagt 2 600 miljoner kronor.

Föräldraförsäkringen bör omfatta tolv månader med belopp motsvarande förälderns sjukpenning. Ersättningsnivån bör vidare sänkas från 80 till 75 % av sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Dessutom bör SGI beräknas på de två föregående årens inkomster.

21:3 Underhållsstöd

Vi föreslår en utgiftsminskning av anslag 21:3 med sammanlagt 500 miljoner kronor.

Särlevande föräldrar bör i högre utsträckning än i dag reglera underhållsskyldigheten sinsemellan. Genom att ersätta det nuvarande underhållstödet med ett särskilt behovsprövat ensamstående-stöd kan besparingar göras inom anslaget.

21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Vi föreslår en utgiftsökning av anslag 21:4 med sammanlagt 8 miljoner kronor.

Bidraget till kostnader för internationella adoptioner bör höjas till 50 % av kostnaden, enligt en schablon grundad på varifrån barnet adopteras, dock högst 55 000 kr per barn.

21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Vi föreslår en utgiftsökning av anslag 21:4 med sammanlagt 20 miljoner kronor.

Enligt vår mening bör det vara möjligt att få vårdbidrag en månad retroaktivt räknat från ansökningsmånaden. Vi föreslår därför att en månads retroaktivitet återinförs vid ansökan om vårdbidrag.

4. Folkpartiets anslagsförslag (punkterna 17, 46 och 52)

av Bo Könberg och Linnéa Darell (båda fp).

Folkpartiet liberalernas budgetförslag för 2004 syftar till att förändra de ekonomiska förutsättningarna så att en högre tillväxt uppnås. Det är nödvändigt att fler arbetar och att statsskulden minskar. Ett viktigt verktyg för att uppnå detta är sänkta skatter på arbete och företagande. Våra utgiftsökningar avser främst bistånd, rättssäkerhet, utbildning, vård och omsorg samt förbättringar för handikappade. Vi uppnår utrymme för detta bl.a. genom åtgärder mot ohälsan och en reformerad arbetsmarknadspolitik.

Vårt förslag till utgiftsram för utgiftsområdena 10, 11 och 12 har emellertid avslagits av riksdagen i budgetprocessens första steg. Då Folkpartiets budgetförslag är en helhet är det inte meningsfullt att delta i fördelningen på anslag inom utgiftsområdena.

I det följande redovisas i sammanfattning innehållet i vårt budgetförslag för utgiftsområdena 10, 11 och 12.

Anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Folkpartiet anser att utgiftsområde 10 bör minskas med 2 940 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Vi föreslår en minskning av anslag 19:1 med sammanlagt 2 590 miljoner kronor.

Besparingar kommer att uppnås genom en avsevärd uppstramning av förfarandet vid sjukskrivningar. Bland annat skall de bestämmelser som styr hur sjukintyg får skrivas och vilken behörighet som skall krävas av dem som utfärdar intygen ses över. Det måste även förhindras att sjukförsäkringen missbrukas med sjukintyg som i själva verket inte betingas av arbetsförmåga utan av andra arbetsmarknadsskäl.

Vidare uppnås besparingar genom den av Folkpartiet och Centerpartiet föreslagna lagen om finansiell samordning. Med denna modell skapas ett stort utrymme för många slag av lokalt samarbete för att korta ned sjukskrivningar, få bort väntetider och rehabilitera människor till arbete. Sjukförsäkringspengar skall få användas för att genom aktiva insatser minska statens kostnader och ge människor hjälp snabbare. Vidare bör en rehabiliteringsgaranti införas så att alla sjukskrivningar som kan bli långvariga snabbt leder till prövning av rehabiliteringsbehovet av en annan läkare än den som först sjukskrev. Rehabiliteringsersättning skall även kunna utgå för längre tid än 12 månader.

För att möjliggöra ett betydligt mer aktivt rehabiliteringsarbete och en bred användning av finansiell samordning med främst sjukvården vill vi tillföra försäkringskassorna 500 miljoner kronor per år. Därutöver vill vi ge 50 miljoner kronor till ökade resurser för bättre kontroll och åtgärder mot felaktigheter och socialförsäkringsbedrägerier. Nu nämnda medel kommer även att medföra besparingar på anslaget 19:1.

Vi anser att beslutet om att införa en tredje sjuklönevecka har varit olyckligt och kräver att det upphävs. Beslutet motverkar nyanställningar, försvårar för dem som är lite svagare på arbetsmarknaden att bli anställda och ökar de direkta kostnaderna för företagen. Samtidigt finns det inget som talar för att den totala sjukfrånvaron skulle påverkas nämnvärt. Det är långtidssjukskrivning och övergång i sjukersättning som är det stora problemet.

Slutligen anser vi att socialförsäkringarnas kostnader bör minskas genom att motortrafikolyckornas del av sjukpenningkostnaderna betalas över den obligatoriska trafikförsäkringen. På längre sikt bör en genomgripande socialförsäkringsreform genomföras med ledning av bl.a. erfarenheterna från pensionsreformen. Vi är även positiva till en flexiblere deltidssjukskrivning, t.ex. att man skall kunna arbeta på heltid och sedan ha en vilopaus osv.

I våra anslagsberäkningar ingår även en förlängning av rätten till närståendepenning och ledighet för närståendevård till 120 dagar från den 1 januari 2004.

19:2 Aktivitets- och sjukersättningar

Vi föreslår en minskning av anslag 19:2 med sammanlagt 550 miljoner kronor.

Våra förslag om att undvika svagt grundade beslut vid beviljande av aktivitets- och sjukersättning, om finansiell samordning, om att ge försäkringskassorna ökade möjligheter att köpa rehabiliteringstjänster och om att öka kontrollinsatserna medför minskade utgifter inom anslaget.

19:4 Arbetsskadeersättningar

Vi föreslår en minskning av anslag 19:4 på sammanlagt 350 miljoner kronor.

Skador till följd av trafikolyckor bör betalas av den obligatoriska trafikförsäkringen och arbetsolycksfallen brytas ut till en separat försäkring som är obligatorisk för arbetsgivare.

19:7 Allmänna försäkringskassor

Vi föreslår en ökning av anslag 19:7 på sammanlagt 550 miljoner kronor.

Resursförstärkningen ger ökade möjligheter för försäkringskassorna att köpa rehabiliteringstjänster och att vidta åtgärder mot felaktiga utbetalningar på grund av missbruk och fusk.

Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Folkpartiet liberalerna anser att utgiftsområdet, i förhållande till regeringens förslag, bör tillföras 105 miljoner kronor.

20:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Vi anser att den inledande omställningspensionen redan fr.o.m. den 1 juli 2004 skall förlängas till tolv månader. Vi föreslår därför att anslag 20:2 skall tillföras ytterligare 50 miljoner kronor.

20:3 Bostadstillägg till pensionärer

Enligt vår mening bör fritidsfastighet inte beaktas vid inkomstprövning av bostadstillägg. Vi föreslår därför att anslag 20:3 skall tillföras ytterligare 55 miljoner kronor. Vid inkomstprövningen beaktas inte eventuellt värde av ett småhus som är den sökandes permanentbostad, däremot värdet av en fritidsfastighet. Följderna kan ibland stå i strid med ambitionen att människor med likartade förhållanden också skall behandlas lika inom olika trygghets- eller bidragssystem. Det kan också få den olyckliga effekten att påskynda avyttringen av ett fritidshus som kan ha stor betydelse för den äldres livskvalitet.

Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Folkpartiet liberalerna anser att utgiftsområdet bör minskas med 240 miljoner kronor för budgetåret 2004 i förhållande till regeringens förslag.

21:2 Föräldraförsäkring

Vi föreslår en utgiftsminskning av anslag 21:2 med sammanlagt 50 miljoner kronor.

För att uppmuntra fler föräldrar att dela på föräldraledigheten vill vi införa en jämställdhetsbonus, som innebär att en högre ersättning (90 %) utbetalas för varje månad som tas ut i föräldraledighet och som motsvaras av en månad som den andra föräldern tar ut. Dessutom anser vi att de 90 dagar som betalas med 60 kr per dag kan avskaffas och att besparingar på anslaget kan göras genom att försäkringskassan vidtar åtgärder för att förebygga felaktiga underlag och bedrägerier.

21:3 Underhållsstöd

Vi föreslår en utgiftsminskning av anslag 21:3 med sammanlagt 190 miljoner kronor.

Genom att minska underhållsstödet till boföräldrar med goda inkomster samt vidta åtgärder för att förebygga felaktiga underlag och bedrägerier kan utgifterna för underhållsstödet hållas tillbaka.

5. Kristdemokraternas anslagsförslag (punkterna 17, 46 och 52)

av Sven Brus (kd).

Kristdemokraternas budgetalternativ tar sikte på att långsiktigt förbättra Sveriges tillväxtförutsättningar genom strukturella reformer för minskad ohälsa, förbättrad lönebildning och strategiska skattesänkningar på arbete och sparande. Därtill bör infrastrukturen och de långsiktiga förutsättningarna för ett ökat bostadsbyggande kraftigt förbättras. Därigenom skapas förutsättningar för att sysselsättningen skall kunna öka i en sådan utsträckning att välfärden tryggas för alla.

Det handlar bl.a. om arbetsmarknaden, som måste göras mer flexibel och där de rekordhöga sjuktalen måste mötas med en kraftigt förbättrad rehabilitering, förebyggande åtgärder och en förbättrad arbetsmiljö. Det handlar om skatterna på arbete och företagande som måste sänkas och på sikt anpassas till omvärldens lägre skattetryck. Det handlar om det svenska konkurrenstrycket som måste förbättras. Vidare måste den offentliga sektorn förnyas för att bättre möta konsumenternas/brukarnas behov och bättre tillvarata personalens kompetens och idéer. Dessutom måste valfriheten inom familjepolitiken öka, rättsväsendet återupprättas, pensionärernas ekonomiska situation stärkas och infrastrukturen förbättras. Kristdemokraternas ekonomiska politik sammanfattas i motion 2003/04:Fi241.

Målet med våra reformer på dessa områden är att skapa förutsättningar för en uthållig tillväxt på åtminstone 3 % per år över en konjunkturykel, där sysselsättningen kan öka utan att inflationen tar fart, där den enskildes valfrihet, personliga ansvar och välfärd kan öka utan politisk detaljstyrning, där den offentliga sektorn kan vitaliseras och möta ökande behov utan att jagas av krympande skattebaser och där statens finanser blir mindre konjunkturkänsliga. Den "utveckling" som pågår under socialdemokratiskt styre är den omvända: sysselsättningen minskar, tillväxten väntas bli lägre än i omvärlden, statsskulden ökar, detaljstyrningen ökar och i stora delar av kommunsektorn erbjuds sämre vård och omsorg i utbyte mot högre skatt.

Riksdagsmajoriteten – bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister – har nu genom beslut om ramar för de olika utgiftsområdena samt beräkningen av statens inkomster ställt sig bakom en annan inriktning av politiken. Därför redovisar vi i detta särskilda yttrande (i stället för i en reservation) den del av vår politik som rör utgiftsområdena 10, 11 och 12 och som vi skulle ha yrkat bifall till om Kristdemokraternas förslag till ramar hade vunnit riksdagens bifall i den första beslutsomgången.

Anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Kristdemokraterna anser att utgiftsområde 10 bör minskas med 4 835 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Vi föreslår en minskning av anslag 19:1 med sammanlagt 3 070 miljoner kronor.

De av oss föreslagna besparingarna uppnås genom införandet av två karensdagar med bibehållet högriskskydd om tio dagar och genom en ny beräkningsgrund för SGI. Vi anser att SGI skall beräknas på ett genomsnitt av de senaste två årens inkomster och att skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall vara SGI-grundande. Den besparing företagen gör till följd av vårt förslag om ytterligare en karensdag reglerar vi med en marginell höjning av arbetsgivaravgiften. Ersättningsnivån i sjukförsäkringen bör höjas till 80 %.

Vidare vill vi ha en ny modell av trafikförsäkring där samtliga personskadekostnader i samband med trafikolyckor förs över till denna försäkring. Därmed avlyfts de offentliga kostnader på ca 4,2 miljarder kronor.

Vi anser att information skall ges till allmänheten om sjukförsäkringens syfte för att påverka förändrade attityder till försäkringen.

En ny rehabiliteringsförsäkring bör införas i enlighet med den modell som föreslagits av Gerhard Larsson i utredningsbetänkandet SOU 2000:78, med en offentlig aktör. Den bör i alla väsentliga huvuddrag genomföras från den 1 januari 2004 med en utbyggnad den 1 januari 2005. Regeln om att arbetsgivaren alltid skall göra en rehabiliteringsutredning upphör därmed. En ökad totalkostnad under det första året reformen genomförs balanseras åren därefter med en nettovinst i form av lägre utbetalningar av sjukpenning och sjukersättningar m.m. För genomförandet är det viktigt att regeringen snarast påbörjar det lagstiftningsarbete som krävs.

Genom att socialförsäkringsadministrationen tillförs ytterligare medel bl.a. för att öka kvaliteten i besluten för att korta handläggningstiderna och för att öka kontrollen av felutnyttjade förmåner görs även besparingar inom anslaget.

Slutligen anser vi att en återgång till en sjuklöneperiod på 14 dagar skall genomföras.

19:2 Aktivitets- och sjukersättningar

Vi föreslår en minskning av anslag 19:2 med sammanlagt 1 850 miljoner kronor.

Besparingar uppnås genom den effektivare rehabilitering som en ny rehabiliteringsförsäkring medför och genom efterkontroll av beviljade aktivitets- och sjukersättningar. Därtill genom upphörande av regeln om prövning av rätten till aktivitets- och sjukersättningar inom ett års sjukskrivning samt genom ökad kontroll av felutnyttjade förmåner.

19:6 Riksförsäkringsverket och 19:7 Allmänna försäkringskassor

Vi föreslår en ökning av anslag 19:6 med sammanlagt 85 miljoner kronor.

Vi tillför socialförsäkringsadministrationen ytterligare medel för att öka kvaliteten, korta handläggningstiderna, öka kontrollen av felutnyttjade förmåner samt för att ompröva beviljade aktivitets- och sjukersättningar. Vi vill även avskaffa dagens avtal med kommunerna när det gäller flyktningmottagande. I stället vill vi införa en utvecklingspeng som följer individen och som skall administreras av RFV. Vi tillför RFV medel för detta ändmål.

Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Kristdemokraterna anser att utgiftsområdet, i förhållande till regeringens förslag, bör tillföras 740 miljoner kronor.

20:1 Garantipension till ålderspension

Vi föreslår att anslag 20:1 ökas med 600 miljoner kronor.

Cirka en halv miljon pensionärer lever i dag under mycket knappa förhållanden. Både skattesänkningar och pensionsuppräknings behövs för att åstadkomma en förbättring för denna grupp. Den övergångsvisa garantipensionen bör därför höjas med 100 kr per månad.

20:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Enligt vår mening bör tiden för den inledande omställningspensionen utökas till tolv månader från den 1 juli 2004. Anslag 20:2 tillförs därför ytterligare 50 miljoner kronor.

20:3 Bostadstillägg till pensionärer

Fritidsfastighet bör inte omfattas av inkomstprövningen av bostadstillägget. Fritidsfastigheter kan ha ett så högt taxeringsvärde att det omöjliggör BTP. Det är inte rätt att människor skall tvingas till en försäljning av fastigheten, som kan ha ägts i många år, och därmed till en försämring av livskvaliteten för att erhålla BTP. Vi föreslår därför att anslag 20:3 skall tillföras ytterligare 90 miljoner kronor.

Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Kristdemokraterna anser att utgiftsområdet bör ökas med 931 miljoner kronor för budgetåret 2004 i förhållande till regeringens förslag.

21:2 Föräldraförsäkring

Vi föreslår en utgiftsminskning av anslag 21:2 med sammanlagt 870 miljoner kronor.

Vi anser att grundnivån i föräldraförsäkringen bör höjas till 200 kr per dag från den 1 januari 2004 och de 90 s.k. lägstanivådagarna, dvs. de dagar som betalas med 60 kr per dag, slopas i samband med att vårt förslag om ett barnomsorgskonto genomförs. Dessutom bör taket i föräldraförsäkringen höjas till 11 prisbasbelopp fr.o.m. den 1 juli 2004 samt två kontaktdagar per år och barn införs för barn mellan 4 och 15 år. Därtill kan genom en ändrad beräkning av SGI en besparing inom anslaget göras.

21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Vi föreslår en utgiftsökning av anslag 21:6 med sammanlagt en miljon kronor.

Vårdbidrag bör enligt vår mening kunna utges till barn till biståndsarbetare.

21:8 Barnomsorgskonto

Vi föreslår att ett nytt anslag, Barnomsorgskonto, införs till vilket riksdagen anvisar 1 800 miljoner kronor för budgetåret 2004. Vi vill fr.o.m. den 1 juli 2004 införa ett barnomsorgskonto på 80 000 kr för alla barn som fyllt ett år men inte tre år. Maximalt skall 40 000 kr per barn och år få tas ut.

6. Centerpartiets anslagsförslag (punkterna 17, 46 och 52)

av Birgitta Carlsson (c).

Anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Centerpartiet anser att utgiftsområde 10 bör minskas med 7 244 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Vi föreslår en minskning av anslag 19:1 på sammanlagt 6 332 miljoner kronor.

De av oss föreslagna besparingarna uppnås bl.a. genom våra förslag om att övergå från passivt stöd till aktiva insatser bl.a. i form av en rehabiliteringsgaranti. Efter ca fyra veckors sjukskrivning skall den försäkrade undersökas av två läkare. En rehabiliteringsplan skall normalt föreligga inom sex veckor och den försäkrade få tillgång till en rehabiliteringslots. Om rehabiliteringsgarantin inte uppfylls skall den sjukskrivne ha möjlighet att få kostnadstäckning för relevanta rehabiliteringstjänster från t.ex. privata aktörer. Beträffande företag med färre än 15 anställda skall dessa befrias från skyldigheten att genomföra en rehabiliteringsutredning.

Besparingar uppnås även genom att SGI skall baseras på de senaste 24 månadernas inkomst. Vi vill även att en grundnivå skall införas i sjukpenningen på 200 kr per dag. Vi anser detta nödvändigt för att möjliggöra en rimlig levnadsstandard. Karensdagen skall även motsvara en hel dag oavsett vid vilken tidpunkt på dagen som sjukskrivningen inleds.

Slutligen anser vi att en sjuklönomodell med storleksrelaterat arbetsgivaransvar bör införas. Det är antalet anställda som skall avgöra omfattningen av detta ansvar, efter principen att t.ex. fem anställda motsvarar fem sjuklönedagar per anställd upp till maximalt 30 dagar. Genom en likformig nedsättning av arbetsgivaravgifterna kommer en viss överkompensation att ges åt småföretagare.

19:2 Aktivitets- och sjukersättningar

Vi föreslår en minskning av anslag 19:2 med sammanlagt 1 160 miljoner kronor.

Besparingar uppnås genom våra satsningar på rehabilitering, inklusive adekvata rehabiliteringsåtgärder för dem som beviljats aktivitets- och sjukersättningar, och genom förstärkta krav på när dessa förmåner skall kunna beviljas.

19:4 Arbetsskadeersättningar

Vi föreslår en minskning av anslaget 19:4 med sammanlagt 1 000 miljoner kronor.

De sänkta beviskraven i arbetsskadeförsäkringen fr.o.m. den 1 juli 2002 bör återkallas i avvaktan på en samlad översyn av socialförsäkringssystemet.

19:6 Riksförsäkringsverket och 19:7 Allmänna försäkringskassor

Vi föreslår en minskning av anslag 19:6 med sammanlagt 90 miljoner kronor och en höjning av anslag 19:7 med 1 338 miljoner kronor.

Anslaget 19:6 minskas till följd av en administrativ besparing.

När det gäller anslag 19:7 har vi vid våra beräkningar av satsningarna på rehabilitering avsatt en viss del till försäkringskassans administration.

Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Centerpartiet anser att utgiftsområdet, i förhållande till regeringens förslag, bör minskas med 1 800 miljoner kronor.

20:1 Garantipension till ålderspension

Garantipensionen bör höjas med 1 500 kr för 2004. Vi föreslår därför att anslag 20:1 tillförs ytterligare 600 miljoner kronor. Tillsammans med vårt förslag om sänkta inkomstskatter för dem med låga och normala inkomster kommer dessa pensionärers ekonomiska situation att förbättras betydligt.

20:3 Bostadstillägg till pensionärer

Vidare föreslår vi att 80 % av bostadskostnaden upp till 4 000 kr skall kunna läggas till grund för BTP. Vi föreslår därför att anslag 20:3 minskas med 2 400 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Vi menar att den föreslagna höjningen av garantipensionen och förslaget om sänkta inkomstskatter bättre tillgodoser de sämst ställda pensionärernas behov.

Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Centerpartiet anser att utgiftsområdet bör ökas med 1 330 miljoner kronor för budgetåret 2004 i förhållande till regeringens förslag.

21:1 Allmänna barnbidrag

Barnbidraget bör höjas stegvis för barn i åldern 1–4 år så att det 2007 uppgår till 1 900 kr per barn och månad. För 2004 föreslår vi en höjning med 200 kr per månad och en ökning av anslaget med 1 390 miljoner kronor.

21:2 Föräldraförsäkring

Vi föreslår en utgiftsminskning av anslag 21:2 med sammanlagt 60 miljoner kronor.

Grundnivån i föräldraförsäkringen bör höjas till 200 kr per dag och ersättningen för de 90 s.k. lägstanivådagarna bör höjas från 60 kr till 90 kr per dag. Sistnämnda dagar skall kunna användas flexibelt under barnens första 15 år. Vidare bör taket i föräldraförsäkringen höjas till 11 prisbasbelopp och sjukpenninggrundande inkomst beräknas på s.k. historisk inkomst.

7. Medel till Fontänhusen (punkt 26)

av Bo Könberg (fp), Linnéa Darell (fp) och Birgitta Carlsson (c).

På flera platser i Sverige har det startats upp klubbhus enligt Fontänhusmodellen, som är känd över hela världen. Dessa klubbhus är certifierade och kvalitetssäkrade och klubbhuset i Malmö tjänar också som utbildningshus som stöttar intresserade i att bygga upp nya enheter. Det tar ca två år att bygga upp en ny enhet.

Ett nystartat Fontänhus går att kvalitetssäkra (certifiera) inom två år med hjälp och stöd från övriga hus och nätverket, men rehabiliteringen fungerar redan från start. Fontänhusrörelsen har bra kapacitet och erfarenhet av att öppna nya hus. Det finns ett färdigt koncept som vi vet fungerar. De klubbhus som nu finns i Sverige har lyckats väl med sin rehabilitering av psykiskt långtidssjuka.

Det är väl känt att försäkringskassorna har medel till förfogande för köp av arbetsinriktade rehabiliteringsinsatser, vilka under senare tid inte kommit att förbrukas för avsett ändamål. En förklaring härtill kan vara att regelverket förhindrar försäkringskassorna att stödja den verksamhet som bedrivs vid de olika Fontänhusen i Sverige.

Fontänhusmodellen för rehabilitering av psykiskt långtidssjuka visar således bra resultat till en låg kostnad. För enskilda personer skapas en social samvaro med det viktiga syftet att kunna återkomma till arbetslivet. Samhällets egen verksamhet för psykiskt långtidssjuka avlastas och besparingar görs framför allt inom vården. Det finns alltså många olika skäl för samhället att stödja den verksamhet som bedrivs på de tio Fontänhusen i Sverige. Ett bättre system för samhällets stöd kommer med säkerhet att leda till att flera Fontänhus skapas. Vi anser att det är hög tid för regeringen att göra erforderliga förändringar i regelsystemet så att medel för arbetsrehabilitering av långtidssjuka kan användas även för detta ändamål.

8. Frågor rörande socialförsäkringsadministrationen i övrigt (punkt 45)

av Bo Könberg (fp), Linnéa Darell (fp) och Birgitta Carlsson (c).

Enligt vår uppfattning måste socialförsäkringsadministrationen även i framtiden bygga på en organisation med en starkt decentraliserad grundstruktur.

En halvering av sjukfrånvaron kan åstadkommas om samtliga aktörer agerar. Arbetsplats, sjukvård och arbetsförmedling på den lokala nivån skall tillsammans med försäkringskassan förändra synen på sjukskrivning som behandlingsmetod. I stället för att sjukskriva helt under långa perioder skall sjukskrivningen begränsas i tid och deltidssjukskrivning användas som ett instrument för en snabbare återgång i arbete.

En halvering av sjukfrånvaron kan således uppnås om dialogerna mellan de lokala aktörerna ökar och genom en ökad samsyn dem emellan. De som finns nära den sjukskrivne är viktigast för att åstadkomma resultat. Vi ifrågasätter hur detta arbete mellan lokala aktörer och den sjukskrivne skall kunna stödjas av en ny sammanhållen statlig myndighet.

Frågor om likformig och rättvis tillämpning av regler är komplexa. Diskussionen om dessa frågor har hittills varit alltför förenklad. Vi anser därför att det behövs en mer fördjupad debatt om formell och materiell rättssäkerhet inom socialförsäkringen innan en ny organisationsform beslutas.

9. Underhållsstöd (punkt 64)

av Birgitta Carlsson (c).

Underhållsstödet har legat på samma nivå under många år. Priserna har däremot inte varit konstanta. Att situationen är ansträngd för många ensamstående är väl känt. Det är emellertid viktigt att komma ihåg att detta gäller båda föräldrarna efter en separation. För att båda föräldrarna skall ha någon möjlighet att dela vårdnaden och ha nära kontakt med sina barn måste de ha råd med en rimlig bostad. Men inte heller bostadsbidraget har räknats upp de senaste åren. Detta tillsammans med ett skattesystem som gör att låginkomsttagare betalar världens högsta skatt gör att situationen är ohållbar för många. De som drabbas allra hårdast av detta är givetvis barnen. Mot bakgrund härav

anser jag att en höjning och en indexering av underhållsstödet behövs för att förbättra för de ensamstående föräldrarna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Regeringen har i proposition 2003/04:1 Budgetpropositionen för 2004 volym 6 föreslagit riksdagen att

dels för utgiftsområde 10

1. anta förslag till lag om fortsatt försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst i vissa fall (avsnitt 2.1 och 3.12),
2. bemyndiga regeringen att under 2004, för ramanslaget 19:6 Riksförsäkringsverket ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 12 000 000 kr efter 2004 (avsnitt 3.13.6),
3. för budgetåret 2004 anvisa anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt uppställning i propositionen.

dels för utgiftsområde 11 för budgetåret 2004 anvisa anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt uppställning i propositionen.

dels för utgiftsområde 12

1. anta förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring (avsnitt 4.8),
2. för budgetåret 2004 anvisa anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning i propositionen.

Lagförslagen återfinns som bilaga 2 till betänkandet.

Motioner från allmänna motionstiden m.m.

2002/03:Kr264 av Kent Olsson m.fl. (m):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att utveckla försäkringsalternativ för konstnärer.

2003/04:Fi240 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

19. Riksdagen anvisar för 2004 anslagen under utgiftsområde (8 Invandrare och flyktingar), utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom samt utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställningen i tabell 12.

2003/04:Fi304 av Alf Svensson m.fl. (kd):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sänkta arbetsgivaravgifter.

2003/04:Fi305 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sänka arbetsgivaravgifterna.

2003/04:Fi308 av Per Landgren m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sänkta arbetsgivaravgifter.

2003/04:Sk256 av Inger Davidsson och Sven Brus (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta skatteförmåner som i dag gäller idrottslig verksamhet omfatta hela den ideella sektorn.

2003/04:Sk401 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsgivaravgifter och sociala avgifter för säsonganställd personal.

2003/04:L221 av Sten Tolgfors (m):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om adoptionskostnadsbidragets storlek.

2003/04:Sf202 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade resurser till försäkringskassorna.

2003/04:Sf203 av Carl-Axel Johansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda konkurrensutsättning av försäkringskassan.

2003/04:Sf204 av Carl-Axel Johansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om läkarintygets framtida roll i rehabiliteringen.

2003/04:Sf205 av Anita Sidén och Cecilia Magnusson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjlighet för studenter till deltidssjukskrivning.

2003/04:Sf206 av Anita Sidén och Cecilia Magnusson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om dröjsmålsränta från försäkringskassan till den enskilde vid felaktig handläggning.

2003/04:Sf207 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en steglös ersättningsnivå för sjukpenningen.

2003/04:Sf210 av Torsten Lindström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall återkomma med förslag till förändrad lagstiftning vari boende i flerbäddsrum i bidragsavseende jämföras med boende i en- och tvåbäddsrum.

2003/04:Sf213 av Conny Öhman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vid delad vårdnad och växelvis boende av barn bör delat barnbidrag gälla.

2003/04:Sf214 av Luciano Astudillo (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen ger JämO, RFV, försäkringskassorna, BO samt Landstingsförbundet i uppdrag att tillsammans ta fram en strategi och ett informationsmaterial för hur man inom ramen för befintlig föräldrautbildning uppmuntrar till ett jämnare uttag av föräldraledigheten.

2003/04:Sf216 av Jan Ertsborn (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regelförändringar så att statliga medel hos försäkringskassorna och arbetsförmedlingarna kan användas till att stödja den verksamhet med rehabilitering av långtidssjuka som pågår på Fontänhusen i Sverige.

2003/04:Sf217 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen begär att regeringen utreder möjligheten till en steglös handikappersättning i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:Sf218 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte förstärka försäkringskassorna.

2003/04:Sf220 av Annika Qarlsso och Lars-Ivar Ericson (c):

Riksdagen begär att regeringen utvidgar rehabiliteringsbegreppet att innefatta social, medicinsk och arbetslivsinriktad rehabilitering.

2003/04:Sf221 av Annika Qarlssoon (c):

Riksdagen begär att regeringen skall göra en sådan översyn av föräldraförsäkringen att lika många föräldrapenningdagar skall utgå för varje barn, även vid flerbarnsfödslar.

2003/04:Sf223 av Helene Petersson och Margareta Sandgren (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bättre anpassning av sjukskrivningsnivån till den sjukskrivnes behov.

2003/04:Sf225 av Linnéa Darell (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om aktivitetsersättning för personer som ej fyllt 30 år.

2003/04:Sf226 av Tuve Skånberg (kd):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av lagen (1962:381) om allmän försäkring så att föräldrapenning utgår oavsett om behandling sker vid öppenvårdsavdelning i kommunens eller landstingets regi.

2003/04:Sf227 av Claes Västerteg (c):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring gällande undantag i arbetsgivarinträdet i sjuklönen i samband med sjukskrivning på grund av olyckor i samband med idrottsutövande och övriga fritidsaktiviteter.

2003/04:Sf228 av Inger Lundberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utformningen av sjukpenningen.

2003/04:Sf229 av Per Bill och Anna Ibrisagic (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en halvering av egenavgifterna för egenföretagare.

2003/04:Sf232 av Per Bill (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av de studiesociala förhållandena s.k. post-doc.

2003/04:Sf234 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådan ändring att beräkning av sjukpenninggrundande inkomst ger egenföretagare en inkomstrygghet som är likvärdig den som gäller för löntagare i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetstiden skall beräknas på samma sätt för egenföretagare som för löntagare vid beräkning av dagersättningen i den tillfälliga föräldrapenningen.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att egenföretagare eller visstidsanställda inte riskerar att stå utan inkomstbortfallsförsäkring i händelse av sjukdom eller föräldraskap.

2003/04:Sf235 av Ulla Löfgren och Anita Sidén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att slopa alla regler som diskriminerar närstående till företagare.

2003/04:Sf237 av Tina Acketoft (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning av möjligheterna att rätten till sjukpenning skall avse tillfällig arbetsoförmåga av sjukdomskaraktär efter medicinsk bedömning.

2003/04:Sf238 av Heli Berg (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ersättning för utbildning tillsammans med ledarhund.

2003/04:Sf240 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta utreda möjligheten till differentierade sjukförsäkringsavgifter för småföretag, som en del i att kunna få ned ohälsotalet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning om lägre sjukförsäkringsavgifter för småföretag.

2003/04:Sf241 av Birgitta Carlsson och Birgitta Sellén (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att medel för rehabilitering av psykiskt långtidssjuka skall kunna användas för att starta och driva fler klubbhus enligt Fountainhouse-modellen i Sverige.

2003/04:Sf242 av Rolf Olsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta utreda risker och konsekvenser som följer med privatiserade försäkringar samt inom ramen för denna utredning föreslå åtgärder till förbättringar.

2003/04:Sf243 av Tuve Skånberg (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stödja flerbarnsidealet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om resurser till barnfamiljerna genom bostadsbidrag, barnbidrag och barnomsorgskonto.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta konsekvenspröva varje beslut från regering och riksdag för att se hur det gagnar och påverkar familjen.

2003/04:Sf246 av Kalle Larsson m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till ändring av reglerna för efterlevandepension i syfte att förbättra situationen för skilsmässobarn.

2003/04:Sf250 av Billy Gustafsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en regelförändring som möjliggör en kombination av partiell sjukpenning och partiellt aktivitetsstöd.

2003/04:Sf251 av Billy Gustafsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vid delad vårdnad av barn bör delat vårdbidrag gälla.

2003/04:Sf252 av Kenneth Lantz (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återkomma till riksdagen med förslag om åtgärder för en mer öppen arbetsmarknad för äldre personer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta bort den av staten fastställda pensionsåldern.

2003/04:Sf255 av Kerstin Lundgren (c):

Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till förändring av föräldraförsäkringen för att öka föräldramakten i enlighet med vad i motionen anförs.

2003/04:Sf256 av Maria Larsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ändra regelverket så att det blir möjligt att kombinera deltidssjukskrivning med studier på deltid med rätt till CSN-stöd.

2003/04:Sf258 av Sven Brus (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en sammanhållen rehabiliteringsprocess för människor med funktionsnedsättning.

2003/04:Sf260 av Mikael Odenberg (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjlighet för försäkringskassan att direktfinansiera medicinsk rehabilitering för sjukskrivna.

2003/04:Sf261 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

1. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning som ser över lagen om allmän försäkring i syfte att pensionärer som uppbär yrkesskadelivränta och är återbetalningsskyldiga enligt samordningsregler skall anses ha betalt sin skuld när engångsbeloppet är inbetalt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att möjligheten att växla in livränta mot kapitalbelopp bör tas bort.

2003/04:Sf262 av Nina Lundström och Martin Andreasson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sjukpenning vid skönhetsoperationer.

2003/04:Sf265 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om en riskdifferentierad arbetsskadeförsäkring i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetsolycksfall skiljs från arbetssjukdomar, samt att arbetsjukdomarna på sikt överförs till sjukpenningförsäkringen.
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer med en utredning om en övergångslösning från en offentlig arbetsskadeförsäkring till ett arbetsskadeobligatorium för arbetsgivare i enlighet med vad som anförs i motionen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att färdolycksfall till och från arbetet lyfts ur försäkringen för arbetsolycksfall och betalas genom trafikförsäkringen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevisreglerna i arbetsskadeförsäkringen återgår till 1992 års lagstiftning.

2003/04:Sf268 av Annika Qarlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda kostnaden för införandet av två kontaktdagar per år för barn upp till 16 år.

2003/04:Sf269 av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagstiftningen om tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:Sf270 av Chatrine Pålsson och Sven Brus (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en delegation mot stress och utbrändhet.

2003/04:Sf273 av Sven Brus (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en översyn snarast behöver göras av handikappersättningens nivåer.

2003/04:Sf274 av Yvonne Andersson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten till sänkt arbetsgivaravgift för dem som arbetar i folkrörelser.

2003/04:Sf275 av Lars Wegedal och Carina Adolfsson Elgestam (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att ställa försäkringsläkare under myndighetskontroll.

2003/04:Sf276 av Sonja Fransson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reglerna för bibehållande av bisyssla vid partiell sjukersättning.

2003/04:Sf277 av Martin Nilsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om delat barnbidrag.

2003/04:Sf278 av Jan Björkman m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att se över möjligheterna att förbättra samordningen mellan arbetsgivarens och försäkringskassans ansvar vid utbetalning under sjukdom.

2003/04:Sf280 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om koncentrerad handläggning av arbetsskadeärenden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utvärdera reformeringen av bevisreglerna i arbetsskade försäkringen vad gäller diskrimineringen av kvinnor.

2003/04:Sf281 av Luciano Astudillo (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen genom en omfördelning av befintliga resurser med syfte att föräldrar delar lika på föräldraförsäkringen.

2003/04:Sf284 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen begär att regeringen tar upp förhandlingar inom EU i syfte att lösa problematiken med ”gränsgångare” och föräldraförsäkringen i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:Sf285 av Anita Sidén och Anna Lilliehöök (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av regelsystemet för grundläggande socialt skydd för medföljande till utländska studenter och forskare.

2003/04:Sf287 av Magdalena Andersson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredning av långtidsfriska.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en handlingsplan för att få fler långtidsfriska.

2003/04:Sf288 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om benämning av politikområdet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändrad målformulering för utgiftsområdet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att mäns föräldraledighet görs till resultatindikator inom utgiftsområdet.
4. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning om hur en förlängd och delad föräldraförsäkring kan genomföras, och att utredningen skall ta i beaktande de faktorer som anges i motionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheterna för vårdnadshavare att vara hemma samtidigt under barnets första tid.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämställt inträde i föräldraförsäkringen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om delat barnbidrag.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återbetalningsskyldighet, umgängesresor och umgängesbidrag.

2003/04:Sf289 av Bo Lundgren m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om orsakerna till ohälsan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att uppnå målsättningen att halvera sjukfrånvaron.
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på ändringar i lagen om allmän försäkring i enlighet med vad i motionen anförs.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förtydligade riktlinjer för försäkringsläkare.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förtydligad ansvarsfördelning för rehabilitering.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om självrisk i sjukförsäkringen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avtalslösningar som innebär ersättning över en viss nivå skall kunna medföra att arbetsgivaren får bära hela sjukpenningkostnaden.
11. Riksdagen beslutar att sänka ersättningsnivån i sjukförsäkringen till 75 % av den sjukpenninggrundande inkomsten från den 15:e till den 360:e sjukdagen i enlighet med vad som anförs i motionen.
12. Riksdagen beslutar att sänka ersättningsnivån i sjukförsäkringen till 65 % av den sjukpenninggrundande inkomsten från och med den 361 sjukdagen, i enlighet med vad som anförs i motionen.
13. Riksdagen upphäver beslutet att den sjukpenninggrundande inkomsten skall multipliceras med en faktor 0,97 vid beräkning av sjukpenning, i enlighet med vad som anförs i motionen.
14. Riksdagen beslutar att den sjukpenninggrundande inkomsten skall beräknas på de senaste 24 månadernas inkomst i enlighet med vad som anförs i motionen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stoppa den orimliga förtidspensioneringen av arbetshandikappade.
16. Riksdagen beslutar avskaffa den tredje sjuklöneveckan i enlighet med vad som anförs i motionen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsgivarnas incitament att minska sjukfrånvaron.
21. Riksdagen begär att regeringen låter utreda förslagen från Svenskt Näringsliv, Reforminstitutet och Företagarna om förändrad sjukförsäkring, i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:Sf290 av Kurt Kvarnström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att studiestöd skall kunna utges på deltid i samband med deltidssjukskrivning.

2003/04:Sf291 av Kalle Larsson m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att undersöka möjligheter till förbättringar av regelsystemet inom handikappområdet i enlighet med vad i motionen anförs.

2003/04:Sf292 av Sven Bergström och Birgitta Sellén (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en utredning om geografisk, generell differentiering av arbetsgi-varavgifterna.

2003/04:Sf295 av Veronica Palm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om individbaserad föräldraförsäkring.

2003/04:Sf301 av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stärkt försäkringsskydd för ensamstående föräldrar.

2003/04:Sf308 av Birgitta Ohlsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en individualiserad föräldraförsäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte fortsätta utbyggnaden av föräldraförsäkringen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föräldrar skall kunna vara hemma samtidigt inom dagens omfång av föräldraledigheten.

2003/04:Sf311 av Hillevi Engström (m):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av lagen om allmänna barnbidrag i enlighet med vad i motionen anförs.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ensamstående pappor får del av barnbidrag i den omfattning som motsvarar pappans del av barnets umgänge.

2003/04:Sf312 av Martin Andreasson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om karensdagar i sjukförsäkringen för anställda med flera arbetsgivare.

2003/04:Sf315 av Bo Könberg m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bostadstillägg för pensionärer (BTP) efter den 1 juli 2006 inte skall kunna utbetalas för icke frivilligt boende i tvåbäddsrums i särskilda boendeformer för äldre.

2003/04:Sf316 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särlevande föräldrar i normalfallet avtalar om underhåll i enlighet med föräldrabalkens regler.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det nuvarande underhållsstödet ersätts med ett särskilt ensamstående stöd.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att försäkringskassan skall kunna vara behjälplig med att betala ut förskott på det avtalade underhållsstödet till boföräldern för att sedan kräva in underhållsstödet av den bidragsskyldige föräldern i de fall den underhållsskyldige föräldern missköter sina åtaganden.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särlevande föräldrar kan få ensamstående stöd i de fall föräldrarnas inkomster är för låga, vilket innebär en form av inkomstprövning av båda föräldrarna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen utreder och därefter återkommer med ett förslag på en modell för inkomstbegränsning för särlevande föräldrar med låga inkomster som skall vara berättigade till ensamstående stöd.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att underhållsstöd inte betalas ut vid växelvis boende.

2003/04:Sf317 av Göran Lindblad (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om föräldrars självklara rätt att själva bestämma om, när och hur föräldraledigheten tas ut.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att under åtta år efter senaste barnets födelse eller tills barnet gått ut första klass bibehålla SGI-nivån.

2003/04:Sf321 av Laila Bjurling och Lennart Axelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör uppmärksamma problemen med att försäkringstillämpningen är olika beroende på vilken försäkringskassa man tillhör.

2003/04:Sf322 av Mikael Oscarsson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över möjligheten att ändra föräldrapenningen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rättvisa villkor för föräldrar till tvillingar.

2003/04:Sf324 av Tobias Billström m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hinder för rörlighet av arbetskraft i Öresundsregionen vad gäller medborgarskap.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hinder för rörlighet av arbetskraft i Öresundsregionen på grund av nuvarande utformning av socialförsäkringssystemet.

2003/04:Sf327 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

1. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning om de ekonomiska trygghetssystemen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om principerna för trygghetssystemet.
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om en höjning av grundnivån till 200 kr per dag i sjukpenningen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om målet att halvera sjukskrivningarna till 2008 samt om delmål på 10 % respektive 30 % minskning till 2004 och 2006.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnoperspektivet i folkhälsoarbetet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av en samordnad arbetslivsförsäkring.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utökade anslag till försäkringskassorna.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en rehabiliteringsgaranti.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av rehabiliteringslots.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rehab-peng och fler aktörer inom rehabiliteringsområdet.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att företag med mindre än 15 anställda skall befrias från skyldigheten att genomföra en rehabiliteringsutredning.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den sjukskrivne skall undersökas av försäkringsläkare efter omkring fyra veckor.
14. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att karenperioden vid sjukskrivning skall motsvara en hel dag oavsett vid vilken tidpunkt på dagen som sjukskrivningen inleddes.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om adekvata rehabiliteringsåtgärder riktade till mottagarna av sjukersättning och rehabiliteringsersättning.
17. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till förtydligande av 7 kap. 3 § lagen om allmän försäkring, i enlighet med vad som i motionen anförs.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad flexibilitet i sjuk- och aktivitetsersättningen.

2003/04:Sf329 av Siw Wittgren-Ahl och Inger Segelström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att arbetsgivarna skall vara med och betala för den arbetsrelaterade rehabiliteringen även vid fall av arbetsskada.

2003/04:Sf330 av Allan Widman (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa ekonomiska incitament för arbetsgivarna att återfå långtidssjukskrivna i arbete.

2003/04:Sf333 av Lars U Granberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av stöd till ungdomsorganisationerna.

2003/04:Sf335 av Birgitta Carlsson och Annika Qarlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en arbetsgrupp som arbetar med sjukdomar i rörelseorganen.

2003/04:Sf336 av Carina Moberg (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att försöksverksamhet med rätt för sjukgymnaster att utfärda intyg om sjukskrivning inleds.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda om sjukgymnaster skall kunna utföra sjuk- och friskskrivningar.

2003/04:Sf338 av Else-Marie Lindgren (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att fusk och missbruk inom försäkringssystemen beivras.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att information om rättigheter och skyldigheter i försäkringssystemen intensifieras.

2003/04:Sf339 av Birgitta Carlsson och Agne Hansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inriktningen på förändringen av socialförsäkringens administration.

2003/04:Sf340 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en parlamentarisk arbetsgrupp för en stor socialförsäkringsreform som omfattar främst sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring.

2003/04:Sf342 av Hans Backman (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetsgivaravgiften skall avskaffas för nyanställningar av ungdomar mellan 18 och 24 år och att Gävleborgs län görs till ett försöksområde.

2003/04:Sf343 av Anna Grönlund och Tobias Krantz (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om föräldraförsäkringen.

2003/04:Sf344 av Marina Pettersson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om föräldrarnas valfrihet att ta ut föräldraledighet samtidigt.

2003/04:Sf345 av Helena Bargholtz (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vissa förändringar i socialförsäkringen.

2003/04:Sf349 av Catherine Persson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om handikappersättning.

2003/04:Sf350 av Mikael Damberg och Jan Emanuel Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppmärksamma bristerna i regelverket vad avser vårdbidraget.

2003/04:Sf352 av Annika Qarlsson och Birgitta Carlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förslag på förbättringar för ensamstående föräldrar.

2003/04:Sf353 av Annika Qarlsson och Birgitta Carlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en sjuklönemodell med storleksrelaterat arbetsgivaransvar.

2003/04:Sf355 av Mia Franzén (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det behövs en definiering av sjukdomsdiagnoserna liksom att läkarunderlagen måste bli mer likvärdiga och informativa.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att försäkringskassan bör erbjuda rehabilitering även för dem med psykiska besvär.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den som är långtidssjukskriven på grund av psykiska besvär och arbetslös.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över rutinerna för förtidspensioneringar, som utgår ifrån förslitningsskador och andra kroppsliga arbetshinder.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stävja missbruk av socialförsäkringssystemet.

2003/04:Sf356 av Bo Könberg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om marginaleffekter för barnfamiljer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de föräldrar som vill skall kunna ta ut en del av föräldraförsäkringen samtidigt.

2003/04:Sf358 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till åtgärder mot det missbruk av sjukförsäkringen som består i användning av ett med gällande lag oförenligt sjukdomsbegrepp.
2. Riksdagen beslutar om lag som från den 1 januari 2004 upphäver de lagändringar vilka gjordes för införandet av den tredje sjuklöneveckan.
5. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om att ersätta tidigare angivna mål för sjukpenningdagar och sjukersättningsbeslut med ett mål som inte får snabb överflyttning till sjukersättning att framstå som målpuffyllelse enligt vad som anförs i motionen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av arbetslinjen och rehabiliteringsmöjligheterna samt undvikande av svagt grundade beslut om sjukersättning i stället för sjukpenning.
7. Riksdagen anvisar för budgetåret 2004 till 19:7 Allmänna försäkringskassor 550 000 000 kronor utöver vad regeringen föreslagit eller således 6 573 999 000 kr.
8. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till lag om ändring i lagen om allmän försäkring (1962:381) såvitt gäller den längsta tid under vilken rehabiliteringsersättning kan utgå.
9. Riksdagen begär att regeringen återkommer med lagförslag om rehabiliteringsgaranti och förbättrade förutsättningar för rehabilitering efter sjukskrivning enligt vad som anförs i motionen.
10. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till lag om ändring i lagen om allmän försäkring (1962:381) beträffande kraven på innehållet i läkarintyg med medicinskt underlag för heltidssjukskrivning enligt vad som anförs i motionen.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av bestämmelser som är styrande för läkares ställningstaganden till utfärdande av sjukintyg.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning av läkare i försäkringsmedicin och om sådan utbildning som villkor för att få skriva sjukintyg som underlag för utbetalning av sjukpenning.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om begränsning av möjligheterna för en läkare med viss specialistutbildning att skriva sjukintyg för längre tids sjukpenning med diagnoser inom en annan medicinsk specialitet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om antalet försäkringsläkare.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om brister i statistiken som försvårar åtgärder mot förvärrad ohälsa bland kvinnor.

2003/04:Sf359 av Bo Könberg m.fl. (fp):

2. Riksdagen anvisar för budgetåret 2004 till 19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. 2 590 000 000 kr mindre än vad regeringen föreslagit eller således 41 834 423 000 kr.
3. Riksdagen anvisar för budgetåret 2004 till 19:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. 550 000 000 kr mindre än vad regeringen föreslagit eller således 64 305 417 000 kr.
4. Riksdagen anvisar för budgetåret 2004 till 19:4 Arbetsskadeersättningar m.m. 350 000 000 kr mindre än vad regeringen föreslagit eller således 6 123 009 000 kr.
5. Riksdagen anvisar för budgetåret 2004 till 20:2 Efterlevandepensioner till vuxna 50 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 15 742 000 000 kr.
6. Riksdagen anvisar för budgetåret 2004 till 20:3 Bostadstillägg för pensionärer 55 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 10 843 000 000 kr.
7. Riksdagen anvisar för budgetåret 2004 till 21:2 Föräldraförsäkring 50 000 000 kr mindre än vad regeringen föreslagit eller således 23 162 000 000 kr.
8. Riksdagen anvisar för budgetåret 2004 till 21:3 Underhållsstöd 190 000 000 kr mindre än vad regeringen föreslagit eller således 1 938 000 000 kr.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om dröjsmålsränta.

2003/04:Sf360 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

13. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om hur pensionerna bäst återställs till 1990 års värde.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda förbättringar av bostadstillägget.

2003/04:Sf361 av Anne Marie Brodén och Lena Adelsohn Liljeroth (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bildtelefon som arbetshjälpmedel.

2003/04:Sf362 av Majléne Westerlund Panke (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppmärksamma problematiken vad gäller den sociala tryggheten för svenska forskare utomlands.

2003/04:Sf363 av Anna Lilliehöök och Anita Sidén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om friskskrivningsrätt för sjukgymnaster.

2003/04:Sf366 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen upphäver beslutet att den sjukpenninggrundande inkomsten skall multipliceras med en faktor 0,97 vid beräkning av sjukpenning i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den sjukpenninggrundande inkomsten beräknas på ett genomsnitt av de två föregående årens inkomst.
3. Riksdagen beslutar att sänka ersättningsnivån i sjukförsäkringen till 75 % av den sjukpenninggrundande inkomsten från den 15:e till den 360:e sjukdagen i enlighet med vad som anförs i motionen.
4. Riksdagen beslutar att sänka ersättningsnivån i sjukförsäkringen till 65 % av den sjukpenninggrundande inkomsten fr.o.m. den 361:a sjukdagen i enlighet med vad som anförs i motionen.
5. Riksdagen beslutar införa en andra karensdag i enlighet med vad som anförs i motionen.
6. Riksdagen beslutar avskaffa den tredje sjuklöneveckan i enlighet med vad som anförs i motionen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sjukskrivningarna på grund av trafikolyckor kan överföras från den allmänna sjukförsäkringen till den obligatoriska trafikskadeförsäkringen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tidigare bevisregler i arbetsskadeförsäkringen återinförs.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utbildning i försäkringsmedicin tillförs 30 miljoner kronor mer än vad regeringen anslagit för detta ändamål.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att försäkringskassorna tillförs 620 miljoner kronor ytterligare för inköp av rehabiliteringstjänster och för ökad kontroll.
11. Riksdagen anvisar till politikområde 19:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. för budgetåret 2004 33 174 423 000 kr.
12. Riksdagen anvisar till politikområde 19:2 Aktivitets- och sjukersättning för budgetåret 2004 63 155 417 000 kr.
13. Riksdagen anvisar till politikområde 19:4 Arbetsskadeersättningar för budgetåret 2004 6 173 009 000 kr.
14. Riksdagen anvisar till politikområde 19:7 Riksförsäkringsverket för budgetåret 2004 30 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 951 595 000 kr.
15. Riksdagen anvisar till politikområde 19:8 Allmänna försäkringskassor för budgetåret 2004 kr 620 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 6 643 999 000 kr.

2003/04:Sf367 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen beslutar att den sjukpenninggrundande inkomsten skall beräknas på de två föregående årens inkomst i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen beslutar sänka ersättningsnivån i föräldraförsäkringen till 75 % av den sjukpenninggrundande inkomsten i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen beslutar att föräldraförsäkringen skall omfatta tolv månader med sjukpenninggrundande inkomst som grund för barn som är födda fr.o.m. den 1 januari 2004 i enlighet med vad som anförs i motionen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särlevande föräldrar i högre utsträckning än i dag skall reglera underhållsskyldigheten sinsemellan.
5. Riksdagen beslutar att bidraget till kostnader för internationella adoptioner höjs till 50 % av kostnaden enligt en schablon för varifrån barnet adopteras, dock högst 55 000 kr per barn.
6. Riksdagen beslutar vad i motionen anförs om att en månads retroaktivitet återinförs vid ansökan om vårdbidrag för funktionshindrade barn.
7. Riksdagen anvisar till politikområde 21:2 Föräldraförsäkring för budgetåret 2004 20 612 000 000 kr.
8. Riksdagen anvisar till politikområde 21:3 Underhållsstöd för budgetåret 2004 1 628 000 000 kr.

9. Riksdagen anvisar till politikområde 21:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner för budgetåret 2004 8 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 48 000 000 kr.
10. Riksdagen anvisar till politikområde 21:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn för budgetåret 2004 20 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 2 505 200 000 kr.

2003/04:Sf369 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen beslutar att det generella bostadstillägget för pensionärer skall vara 90 % för boendekostnader mellan 100 och 4 500 kr i månaden.
2. Riksdagen beslutar att sänka äldreförsörjningsstödet med 1,8 % i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen anvisar till politikområde 20:3 Bostadstillägg till pensionärer för budgetåret 2004 10.588.000.000 kr.
4. Riksdagen anvisar till politikområde 21:5 Äldreförsörjningsstöd för budgetåret 2004 676.200.000 kr.

2003/04:Sf370 av Siw Wittgren-Ahl (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen bör uppmärksamma hur lagstiftningen vad gäller rätten till sjukpenning och rehabilitering fungerar.

2003/04:Sf371 av Kenneth Lantz m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda konsekvenserna av att privatisera arbetsskadeförsäkringen.

2003/04:Sf372 av Kenneth Lantz m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny modell för umgängesavdrag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ändring av återbetalningsreglerna med bl.a. ett förbehållsbelopp och möjlighet till jämkning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om överföring av fordran till kronofogdemyndigheten.

2003/04:Sf373 av Sonia Karlsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör uppmärksamma problemet vad gäller olika tolkningar av reglerna om sjukpenning för att förebygga sjukdom, 3 kap. 7 § lagen om allmän försäkring, med hänsyn till dem som arbetar schemalagd arbetstid och nattjänstgöring.

2003/04:Sf374 av Lennart Axelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att konsekvenserna som uppstår vid retroaktiva lönepåslag bör uppmärksammas.

2003/04:Sf376 av Louise Malmström och Fredrik Olovsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att pröva möjligheten att för långtidssjukskrivna öka möjligheterna till utbildning som ett led i rehabiliteringen för att snabbare kunna återvända till arbetslivet.

2003/04:Sf377 av Nils-Göran Holmqvist (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om bildtelefon som arbetshjälpmedel.

2003/04:Sf381 av Holger Gustafsson m.fl. (kd, m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att reformera systemet för sjuklön och sjukpenning i linje med förslaget Sjuklön efter storlek.

2003/04:Sf382 av Yvonne Ångström m.fl. (fp, m, kd, c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att ändra sjukförsäkringens regler om uppbyggnadsskede.

2003/04:Sf383 av Jeppe Johnsson m.fl. (m, fp, c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sänkning av arbetsgivaravgifterna.

2003/04:Sf384 av Jeppe Johnsson m.fl. (m, fp, kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att utforma en ny försäkring för arbetsskador som hanteras av privata försäkringsbolag.

2003/04:Sf385 av Annika Qarlsson m.fl. (c, m, fp, kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att skapa regler i föräldraförsäkringen som ger egenföretagare rätt till ersättning vid tillfällig föräldraledighet på samma villkor som anställda.

2003/04:Sf386 av Annika Qarlsson m.fl. (c, m, fp, kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att reformera sjukförsäkringen så att den belönar försäkrade som håller nere sin sjukfrånvaro enligt en modell med en friskbonus.

2003/04:Sf389 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt uppställning i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att av anslaget 19:1 Sjukpenning och rehabilitering skall 3 300 000 000 kr användas till rehabiliteringsersättning och rehabiliteringsstöd, och i motsvarande grad skall sjukpenningen minskas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att till anslaget 19:1 Sjukpenning och rehabilitering skall 500.000.000 kr avsättas för finansiell samordning och för rehabiliteringsinsatser m.m. i syfte att förstärka arbetet kring personer med social utslagningsproblematik såsom hemlösa, psykiskt sjuka samt alkohol- och drogberoende.

2003/04:Sf390 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt uppställning i motionen.

2003/04:Sf391 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning i motionen.

2003/04:Sf392 av Mona Jönsson m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning enligt motionens intentioner.

2003/04:Sf397 av Sven Brus m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om socialförsäkringssystemets utformning.
3. Riksdagen beslutar att förkorta sjuklöneperioden för arbetsgivarna från 21 till 14 dagar i enlighet med vad som anförs i motionen.
4. Riksdagen beslutar att regeln om att en rehabiliteringsutredning alltid skall göras av arbetsgivarna upphör till förmån för att en rehabiliteringsförsäkring i stället införs i enlighet med vad som anförs i motionen.
5. Riksdagen beslutar att regeln om att försäkringskassan regelmässigt efter ett år skall utreda om sjukpenning skall övergå till sjuk- eller aktivitetserättning upphör i enlighet med vad som anförs i motionen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett vidgat perspektiv på ohälsans orsaker.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge föräldrar ansvar och resurser för att själva kunna utforma sin vardag och kunna välja barnomsorgsform och att de ekonomiska villkoren för att ta hand om barn måste vara gynnsamma.
15. Riksdagen beslutar att införa en ny rehabiliteringsförsäkring i enlighet med vad som anförs i motionen.
16. Riksdagen begär att regeringen påbörjar det nödvändiga lagstiftningsarbetet för den nya rehabiliteringsförsäkringen i enlighet med vad som anförs i motionen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillföra socialförsäkringsadministrationen ytterligare resurser för att öka kvaliteten och kontrollen samt förkorta handläggningstiderna i besluten.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskilda resultatenheter inom försäkringskassan som arbetar med rehabilitering.
19. Riksdagen beslutar att äldre beviljade aktivitets- och sjukersättningar skall omprövas i enlighet med vad som anförs i motionen.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om attitydförändringar och vikten av information om sjukförsäkringens syfte.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om läkarnas ansvar i sjukskrivningsprocessen.
22. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till avskaffande av de fasta stegen i sjukersättningen i enlighet med vad som anförs i motionen.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsgivarnas sjuklönekostnader för anställda personer med vilande aktivitets- eller sjukersättning.
24. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om möjlighet till vilande aktivitets- och sjukersättning vid studier.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om villkoren för personer med aktivitets- eller sjukersättning som vill stå till arbetsmarknadens förfogande.
26. Riksdagen beslutar att införa en karensdag till i sjukförsäkringen med bibehållet högriskskydd på 10 dagar i enlighet med vad som anförs i motionen.
27. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till regeländring i den nuvarande karensdagsbestämmelsen så att vissa anställda inte missgynnas i enlighet med vad som anförs i motionen.
28. Riksdagen beslutar att höja ersättningsnivån i sjukförsäkringen från 78 till 80 % i enlighet med vad som anförs i motionen.

29. Riksdagen beslutar om en ny beräkningsgrund för den sjukpenninggrundade inkomsten (SGI) i enlighet med vad som anförs i motionen.
31. Riksdagen beslutar att införa en ny modell för trafikförsäkringen i enlighet med vad som anförs i motionen.
32. Riksdagen beslutar att öka anslaget till RFV för administrering av den "utvecklingspeng" som skall utgå till flyktingar i enlighet med vad som anförs i motionen.
33. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2004 anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt uppställning i motionen:

2003/04:Sf398 av Kenneth Lantz m.fl. (kd):

1. Riksdagen beslutar att förlänga omställningspensionen till 12 månader i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en höjning av den övergångsvisa ålderspensionen i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de sämst ställda pensionärerna.
5. Riksdagen beslutar att fritidshus inte skall medräknas i underlaget för inkomstprövat bostadstillägg för pensionärer.
8. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2004 anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt uppställning i motionen.

2003/04:Sf399 av Majléne Westerlund Panke m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ökad samverkan mellan försäkringskassan och arbetsförmedlingen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att minska antalet långtidssjukskrivningar.

2003/04:Sf400 av Inger Davidson m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om barnomsorgskonto som möjliggör för ensamstående föräldrar att gå ner i arbetstid.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kontaktdagar.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att familjestödet skall ha en bättre fördelningspolitisk profil.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om underhållsstödet.

2003/04:Sf401 av Kenneth Lantz m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att på något sätt ställa försäkringsläkarna under myndighetskontroll.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vidareutbildning för försäkringsläkarna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att utbildning i försäkringsmedicin ges en starkare ställning i läkarutbildningen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning för reformering av det försäkringsmedicinska systemet.

2003/04:Sf404 av Alf Svensson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om familjens oersättliga ställning och uppgift i samhället.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om familjens betydelse i det förebyggande arbetet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppvärdera föräldrarollen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lagstiftningen samt de sociala och ekonomiska stödformerna utformas så att de innebär ett stöd för stabila relationer.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör lägga fram förslag om åtgärder för ett utvecklat stöd i föräldraskapet.
16. Riksdagen beslutar att införa två kontaktdagar per år och barn för barn mellan 4 och 15 år i enlighet med vad som anförs i motionen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tre kommunala folkomröstningar som genomförts där majoriteten har röstat för rätten att välja barnomsorgsform, även rätten att själv vårda sina småbarn.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om subsidiaritetsprincipen som utgångspunkt för familjepolitiken.
22. Riksdagen beslutar att införa ett barnomsorgskonto som omfattar alla barn i enlighet med vad som anförs i motionen.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en familjepolitisk reform.
29. Riksdagen beslutar att höja grundnivån i föräldraförsäkringen i enlighet med vad som anförs i motionen.
30. Riksdagen beslutar att höja taket i föräldraförsäkringen i enlighet med vad som anförs i motionen.

31. Riksdagen beslutar att den sjukpenninggrundande inkomsten skall beräknas på ett genomsnitt av de senaste två årens inkomster samt att skattepliktiga förmåner och semesterättning skall vara SGI-grundande i enlighet med vad som anförs i motionen.
32. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till ändring av föräldraförsäkringens regelverk avseende tidsgränsen för SGI och FGI samt dagens s.k. 2,5-årsgräns i enlighet med vad som anförs i motionen.
33. Riksdagen begär att regeringen utreder hur systemet med tillfällig föräldrapenning slår mot familjer med barn som är sjuka ofta eller under lång tid i enlighet med vad som anförs i motionen.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om underhållsstödet.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en graviditetspeng.
37. Riksdagen beslutar att införa vårdbidrag för barn till biståndsarbetare i enlighet med vad som anförs i motionen.
38. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2004 anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning i motionen.

2003/04:Sf405 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

6. Riksdagen beslutar om att lagstiftningen för Socsam förlängs t.o.m. år 2006, i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:So212 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att döva garanteras rätten att få bildtelefon som arbetshjälpmedel.

2003/04:So312 av Ingrid Burman m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att initiera ett projekt med sjukskrivningsrätt för sjukgymnaster.

2003/04:So409 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vård i tid och snar rehabilitering.

2003/04:So416 av Rolf Olsson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en analys av sjukskrivningar på grund av estetisk intymkirurgi.

2003/04:So497 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om alla människors rätt till rehabilitering.

2003/04:So500 av Maud Olofsson m.fl. (c):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om principerna för en ny familjepolitik.
10. Riksdagen beslutar att höja garantibeloppet i föräldraförsäkringen till 200 kr per dag.
11. Riksdagen beslutar höja taket i föräldraförsäkringen till elva basbelopp.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad flexibilitet och höjd ersättning för garantidagarna samt om indragning av kontaktdagarna.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en fördubbling av barnbidraget.

2003/04:So503 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m):

2. Riksdagen beslutar att låta försäkringskassorna köpa vård i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:So505 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp):

2. Riksdagen beslutar att närståendepenning från den 1 januari 2004 skall kunna utbetalas i upp till 120 dagar.
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till vidgade möjligheter att få närståendepenning, i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:So637 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

2. Riksdagen beslutar att reservera 500 miljoner kronor inom utgiftsområde 10 för deltagande i finansiell samordning kring rehabilitering av psykiskt sjuka.

2003/04:So642 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning av handikappersättningen.

2003/04:So644 av Anne Marie Brodén (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att en avgränsad del av de skattemedel som allokeras till försäkringskassan för rehabiliterande verksamhet tas till denna verksamhet.

2003/04:Kr232 av Kent Olsson m.fl. (m):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om föreningar och ungdomskulturen.

2003/04:Kr254 av Kent Olsson m.fl. (m):

8. Riksdagen tillkännager som sin mening vad i motionen anføres om konstnärerna och socialförsäkringssystemet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om sjukpenningen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av att utveckla försäkringsalternativ.

2003/04:Kr326 av Birgitta Sellén m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att samma regler och samma ekonomiska förutsättningar som gäller för idrottsrörelsen bör gälla för ideella kultur- och ungdomsorganisationer.

2003/04:Kr329 av Helena Höij m.fl. (kd):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om amatörkulturens ekonomiska villkor.

2003/04:Kr330 av Anita Brodén och Gunnar Nordmark (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en uppluckring av bidragsregler vid sjuk- och förtidspensionering för att möjliggöra studier.

2003/04:Ub385 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av en översyn av post-docs studiesociala förhållanden.

2003/04:Ub390 av Håkan Larsson m.fl. (c):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att tillsätta en ny studiesocial utredning, vilken är parlamentariskt sammansatt och med studentrepresentation.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att även distansstudenters studiesociala situation bör utredas.

2003/04:Ub397 av Hans Backman m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motion anføres om att småföretag som anställer akademiker skall befrias från arbetsgivaravgift under första året och med viss reduktion andra året.

2003/04:Ub463 av Susanne Eberstein och Kerstin Kristiansson Karlstedt (s):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ekonomiska förutsättningar för ensamstående föräldrar som studerar.

2003/04:Ub513 av Torsten Lindström m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en parlamentarisk utredning bör tillsättas för att se över studiemedelssystemet och dess sociala konsekvenser för de studerande.

2003/04:Ub516 av Torsten Lindström m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en parlamentarisk utredning bör tillsättas för att se över studiemedelssystemet och dess sociala konsekvenser för de studerande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särskilt se över gränsdragningsproblematiken mellan studiestödssystemet och samhällets trygghetssystem.

2003/04:MJ410 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att symtomen på elöverkänslighet bör betraktas som grund för bedömning av arbetsskada.

2003/04:N329 av Maud Olofsson m.fl. (c):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att socialförsäkringarna bör utredas så att samma regler gäller för företagare som för anställda i fråga om kvalifikation och ersättningsregler i sjukförsäkring och föräldraförsäkring.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en sjuklönemodell med storleksrelaterat arbetsgivaransvar.

2003/04:N345 av Lars Lindén m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om generellt nedsatta arbetsgivaravgifter.

2003/04:N346 av Maria Larsson m.fl. (kd):

11. Riksdagen beslutar om en återgång till 14 dagars sjuklöneperiod.

2003/04:N348 av Viviann Gerdin och Roger Tiefensee (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att nya företagare får ta med sig tidigare socialförsäkringsskydd in i det nya företaget under de två första åren.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sjuklöneansvaret för arbetsgivarna skall anpassas till antalet anställda i företaget upp till ett fastställt tak.

2003/04:N411 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av reglerna för egen företagare i socialförsäkringarna och i arbetslöshetsförsäkringen.

2003/04:N412 av Alf Svensson m.fl. (kd):

20. Riksdagen beslutar om en återgång till 14 dagars sjuklöneperiod.

2003/04:N414 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ur ett rättviseperspektiv utreda företagarnas ekonomiska situation vid sjukdom jämfört med vanliga löntagares.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda de ekonomiska konsekvenserna av att förändra karenstiden för företagare.

2003/04:A4 av Tina Acketoft m.fl. (fp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämställdhetsbonus.

2003/04:A240 av Viviann Gerdin (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undanröja gränshindren för den svensk-norska arbetskraften.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den enskilde inte skall drabbas ekonomiskt vid arbetspendling, exempelvis genom att hemlandets regler utgör skyddsnet.

2003/04:A307 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en jämställdhetsbonus.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att möjliggöra att överlåta dagar åt en annan person både vad gäller föräldraförsäkring och tillfällig föräldrapenning.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det skall vara möjligt för de föräldrar som vill att ta ut en del av föräldraförsäkringen samtidigt.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bättre föräldraförsväringsvillkor för företagare.

2003/04:A308 av Annelie Enochson m.fl. (kd):

7. Riksdagen beslutar om en återgång till 14 dagars sjuklöneperiod.
8. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till en ny friskförsäkring.

2003/04:A309 av Annelie Enochson m.fl. (kd):

10. Riksdagen beslutar om en återgång till 14 dagars sjuklöneperiod.

2003/04:A371 av Alf Svensson m.fl. (kd):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att semesterersättning till föräldraledig betalas via försäkringskassa.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en höjning av taket och ersättningsnivån i föräldraförsäkringen kan stimulera män att ta ut mer föräldraledighet.

2003/04:Bo262 av Lotta N Hedström (mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att försäkringskassan, RFV, åläggs en riksnormerande hanteeringsprocess för bedömning och ersättning av elskador/elöverkänslighet.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

2.1 Förslag till lag om fortsatt lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst i vissa fall

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Sådan försöksverksamhet som avses i lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst får bedrivas till och med utgången av år 2006 om försöksverksamheten har inletts före den 1 juli 2003 och fortfarande pågår vid utgången av år 2003. Försöksverksamheten får inte bedrivas, om det inom det geografiska försöksområdet samtidigt bedrivs finansiell samordning enligt lagen (2003:000) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser mellan allmän försäkringskassa, länsarbetsnämnd, kommun och landsting.

2 § Bestämmelserna i lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst skall tillämpas i de fall försöksverksamhet bedrivs med stöd av 1 § denna lag.

3 § Vad som i 24 § lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst föreskrivs om Riksrevisionsverket skall i stället gälla Riksrevisionen.

4 § Den som bedriver försöksverksamhet enligt 1 § skall göra en utvärdering av verksamheten. Utvärderingen skall avslutas inom försöksperioden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

6 §²

Hel föräldrapenning utgör lägst 60 kronor om dagen (lägstnivå).

Föräldrapenning för de första 180 dagarna utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket, om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen har varit försäkrad för en sjukpenning över lägstnivån och skulle ha varit det om försäkringskassan känt till samtliga förhållanden. Föräldrapenning för de första 180 dagarna utges dock alltid lägst med ett belopp för hel

Föräldrapenning för de första 180 dagarna utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket, om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen har varit försäkrad för en sjukpenning över lägstnivån och skulle ha varit det om försäkringskassan känt till samtliga förhållanden. Föräldrapenning för de första 180 dagarna utges dock alltid lägst med ett belopp för hel

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 2002:1136.

föräldrapenning om 150 kr (grundnivå). För en förälder som endast är försäkrad enligt 3 kap. 4 § socialförsäkringslagen (1999:799) gäller detta under förutsättning att föräldern uppfyller villkoren i första meningen.

föräldrapenning om 180 kr (grundnivå). För en förälder som endast är försäkrad enligt 3 kap. 4 § socialförsäkringslagen (1999:799) gäller detta under förutsättning att föräldern uppfyller villkoren i första meningen.

Utöver vad som anges i andra stycket utges föräldrapenning för
– 210 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket, dock lägst med belopp enligt grundnivån, och för
– 90 dagar med belopp enligt lägstanivån.

Vid flerbarnsbörd utges föräldrapenning enligt 3 § andra stycket för
– 90 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket, dock lägst med belopp enligt grundnivån, och för
– 90 dagar med belopp enligt lägstanivån. För varje barn utöver det andra utges föräldrapenning med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket, dock lägst med belopp enligt grundnivån.

När föräldrapenning enligt andra–fjärde styckena skall utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, skall beräkningen ske enligt 3 kap. med undantag av 5 § fjärde–sjunde styckena samt 10 a och 10 b §§.

Utän hinder av vad som föreskrivs i andra–fjärde styckena skall, om föräldrarnas sjukpenninggrundande inkomst har sänkts enligt 3 kap. 5 § tredje stycket 5, föräldrapenningen till dess barnet fyller två år beräknas lägst på grundval av den sjukpenninggrundande inkomst som gällde innan sänkningen skedde eller den högre inkomst som löneutvecklingen inom yrkesområdet därefter föranleder, om föräldern avstår från förvärsarbete för vård av barn. Är kvinnan gravid på nytt innan barnet uppnått eller skulle ha uppnått ett år och nio månaders ålder, skall föräldrapenningen även fortsättningsvis beräknas på motsvarande sätt. Detsamma gäller vid adoption av barn som sker inom två år och sex månader efter det att det föregående barnet fötts eller adopterats.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för föräldrapenning som avser tid före ikraftträdandet.

BILAGA 3Förslag till beslut om anslag inom
utgiftsområdena 10, 11 och 12Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom
och handikapp

1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Politikområde Anslag	Utskottets förslag
19 Ersättning vid arbetsoförmåga	
1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. (ram)	44 424 423
2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. (ram)	64 855 417
3 Handikappersättningar (ram)	1 224 000
4 Arbetsskadeersättningar m.m. (ram)	6 473 009
5 Ersättning för kroppsskador (ram)	58 559
6 Riksförsäkringsverket (ram)	921 595
7 Allmänna försäkringskassor (ram)	6 023 999
Summa för utgiftsområdet	123 981 002

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Politikområde Anslag	Utskottets förslag
20 Ekonomisk äldrepolitik	
1 Garantipension till ålderspension (ram)	23 486 300
2 Efterlevandepensioner till vuxna (ram)	15 692 000
3 Bostadstillägg till pensionärer (ram)	10 788 000
4 Äldreförsörjningsstöd (ram)	690 000
Summa för utgiftsområdet	50 656 300

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Politikområde Anslag	Utskottets förslag
21 Ekonomisk familjepolitik	
1 Allmänna barnbidrag (<i>ram</i>)	20 878 000
2 Föräldraförsäkring (<i>ram</i>)	23 212 000
3 Underhållsstöd (<i>ram</i>)	2 128 000
4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner (<i>ram</i>)	40 000
5 Barnpensioner och efterlevandestöd för barn (<i>ram</i>)	1 058 000
6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn (<i>ram</i>)	2 485 200
7 Pensionsrätt för barnår (<i>ram</i>)	4 051 000
Summa för utgiftsområdet	53 852 200